SATYANVESHANA TRUST
102, 2nd 'A' Cross,
Near N.E.T. School, Gavipuram Extn,
BANGALORE South - 560 019. Karnataka

8, 9, 10, 11, 12

SATYANVESHANA TRUST
102, 2nd 'A' Cross,
Near N.E.T. School, Gavipuram Extn,
BANGALORE South - 560 019. Karnataka

ಶ್ರೀಮದ್ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾನ್ತ ರತ್ನಮಾಲಾ

ದ್ವಿತೀಯ ರತ್ನವು—ಆರನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯು

ಶ್ರೀಮನ್ನಿಗಮಾನ್ತ ಮಹಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಣೀತ

ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರದ

ಅಧಿಕಾರಿವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರೋಽಷ್ಟಮಃ

ಉಪಾಯವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರೋ ನವಮಃ

ಪ್ರಪತ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರೋ ದಶಮಃ

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಇಲಾಖಾ ರಿಟೈರ್ಡು ಸರ್ಕಲ್ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರು
ಸಿ. ಯಂ. ವಿಜಯರಾಘವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ
ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ

" ಆಚಾರ್ಯ ಹೃದಯಾನ್ವೇಷಿಣೀ "
ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ
ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ :
ಗಿರಿಜಾವಿಲಾಸ ಪ್ರೆಸ್, ಅವಿನ್ಯೂರೋಡ್
೧೯೩೧

ಕ್ರಯ ೯ ಆಣೆಗಳು

ಶ್ರಿಯೈ ನಮಃ

ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ

ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

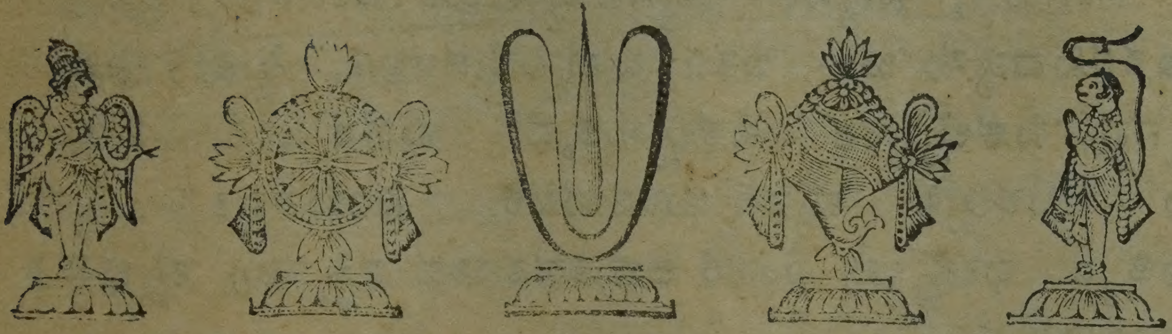

ಅಥ ಅಧಿಕಾರಿವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಃ ೮.

ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವೇ ತುಲ್ಯೇ ಸತಿ ಚ ಮಧುವಿದ್ಯಾದಿಷು ಯಥಾ ।
ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಸಂಸಿದ್ಧ್ಯತ್ಯಧಿಕೃತಿವಿಶೇಷೇಣ ವಿದುಷಾಂ ।

ಶ್ರೀಮತೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಅವತಾರಿಕೆ. ಹಿಂದಿನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಮುಕ್ಷುವಾದ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈತನು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವದನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ, ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠರೆಂದೂ, ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರೆಂದೂ, ಎರಡು ವಿಧ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠರೆಂದೂ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠರೆಂದೂ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಹೇಳುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಗತರೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥ—ವಿದುಷಾಂ - ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠರಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿಳಿದು ಉಪಾಸನಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆಲ್ಲಾ, **ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವೇ** - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿರುವಭಾವವು, **ತುಲ್ಯೇಸತಿ ಚ** - ಸಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, **ಯಥಾ**- ಹೇಗೆ, **ಮಧುವಿದ್ಯಾದಿಷು**-ಮಧು ವಿದ್ಯೆ ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯೆ, ಸದ್ವಿದ್ಯೆ, ದಹರವಿದ್ಯೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ, **ಅಧಿಕೃತಿವಿಶೇಷೇಣ** - ಅಧಿಕಾರವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ, **ವ್ಯವಸ್ಥಾ**- ಅನುಷ್ಠಾನ ನಿಯಮವು, **ಸಂಸಿಧ್ಯತಿ** - ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೋ, ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ, ಅದರಿ ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ನಿಯಮವು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದುದಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೋ,

ವಿಕ(ಲ್ಪ್ಯೇ) ಲ್ಪೇತ ನ್ಯಾಸೇ ಸ್ಥಿತಿರಿತರವಿದ್ಯಾಸು ಚ ತಥಾ ।
ನಿಯತ್ಯಾ ವೈಯಾತ್ಯಂ ನಿಯಮಯಿತುಮೇವಂ ಪ್ರಭವತಿ ॥೨೦॥

ತಥಾ - ಹಾಗೆಯೇ, **ನ್ಯಾಸೇ** - ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲೂ ಎಂದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲೂ, **ಇತರವಿದ್ಯಾಸು ಚ** - ಇತರ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ, **ಸ್ಥಿತಿಃ** - ನಿಷ್ಠೆಯು ಅನುಷ್ಠಾನವು, **ವಿಕಲ್ಪ್ಯೇತ** - ವಿಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. **ಏವಂ**-ಹೀಗೆ, **ನಿಯಮಯಿತುಂ** - ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡುವದಕ್ಕೆ, **ನಿಯತ್ಯಾಃ** - ದೈವದ, **ವೈಯಾತ್ಯಂ** - ಧಾಷ್ಟ್ರ್ಯವು ಎಂದರೆ ಅಪ್ರತಿಹತವಾದ ಶಕ್ತಿಯು, **ಪ್ರಭವತಿ** - ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ :—ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದವನಿಗೆ ಪರಭಕ್ತಿಯುತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಅನಂತರ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವನು. ಅಂತಹ ಉಪಾಸನಾರೂಪ (*) ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯು ೩೨ ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂವತ್ತೆರಡೂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಮೂವತ್ತೆರಡು ವಿಧ ಉಪಾಸಕರೂ ಇಲ್ಲಿ **ವಿದುಷಾಂ** ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು. ವಿದುಷಾಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿರುವ ವೇದನವು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿದುಷಾಂ ಎಂದರೆ ಈ ೩೨ ಉಪಾಸಕರಿಗೆಲ್ಲಾ, **ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವೇ ತುಲ್ಯೇ ಸತಿ ಚ** - ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಸಮಾನವಾದುದು.

(*)ಈ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ :---(೧) ಈಶಾವಾಸ್ಯವಿದ್ಯಾ (೧)ಪರಮಪುರುಷ ವಿದ್ಯಾ (೩) ಸದ್ವಿದ್ಯಾ (೪) ಆನಂದಮಯವಿದ್ಯಾ (೫) ಅಂತರಾದಿತ್ಯವಿದ್ಯಾ (೬) ಆಕಾಶವಿದ್ಯಾ (೭) ಪ್ರಾಣವಿದ್ಯಾ (೮) ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ವಿದ್ಯಾ (೯) ಪತರ್ದನ ವಿದ್ಯಾ (೧೦) ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ವಿದ್ಯಾ (೧೧) ನಾಚಿಕೇತವಿದ್ಯಾ (೧೨) ಉಪಕೋಸಲವಿದ್ಯಾ (೧೩) ಉದ್ದಾಲಕಾಂತರ್ಯಾಮಿವಿದ್ಯಾ (೧೪) ಅಕ್ಷರ ಪರವಿದ್ಯಾ (೧೫) ವೈಶ್ವಾನರ ವಿದ್ಯಾ (೧೬) ಭೂಮವಿದ್ಯಾ (೧೭) ಗಾರ್ಗ್ಯಕ್ಷರ ವಿದ್ಯಾ (೧೮) ಸತ್ಯ ಕಾಮ ವಿದ್ಯಾ (೧೯) ದಹರ ವಿದ್ಯಾ (೨೦) ಅಂಗುಷ್ಠ ಪ್ರಮಿತಿ ವಿದ್ಯಾ (೨೧) ಸಂವರ್ಗವಿದ್ಯಾ (೨೨) ಅಜಾ ವಿದ್ಯಾ (೨೩) ಮಧುವಿದ್ಯಾ (೨೪) ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿದ್ಯಾ (೨೫) ಬಾಲಕಿ ವಿದ್ಯಾ (೨೬) ಮೈತ್ರೇಯಿ ವಿದ್ಯಾ (೨೭) ರುದ್ರವಿದ್ಯಾ (೨೮) ಉಷಸ್ತಿ ಕಹೋಳ ವಿದ್ಯಾ(೨೯) ಚತುರ್ಮುಖ ವಿದ್ಯಾ (೩೦) ಪಂಚಾಗ್ನಿ ವಿದ್ಯಾ (೩೧) ಅಕ್ಷಿಸ್ಥ ಸತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯಾ (೩೨) ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲಸ್ಥ ಸತ್ಯಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ.

ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳೇ, ಎಲ್ಲಾದಕ್ಕೂ ಮೋಕ್ಷವೇ ಫಲವು. ಹೀಗೆ ಫಲವು ಎಲ್ಲಾದಕ್ಕೂ ಸಮವಾಗಿದ್ದರೂ, ಎಲ್ಲಾದಕ್ಕೂ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲೂ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ರಮದಲ್ಲೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಮಧುವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ದಹರವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲೂ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸದ್ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲೂ ಅಭಿರುಚಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನದಲ್ಲೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವದಲ್ಲದೆ, ಮಧುವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಕೆಲವುಕಾಲ ವಸುಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದು ಅನಂತರ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ, ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಅನಂತರ ಮೋಕ್ಷವೂ, ದಹರವಿದ್ಯಾ ಸದ್ವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಹಾಗೆ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮೋಕ್ಷವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ವಸುಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದು ಅನಂತರ ಮೋಕ್ಷಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಕೈವಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚಕಾಲವಿದ್ದು ಅನಂತರ ಮೋಕ್ಷಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಾಗಲ್ಲದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮೋಕ್ಷಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಅಧಿಕೃತಿವಿಶೇಷಣ ಅಧಿಕಾರಭೇದದಿಂದ, ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಸಂಸಿಧ್ಯತಿ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೇ ಹೇಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಉಂಟೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳು ಸೇರಿದ ಈ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಅಧಿಕೃತಿವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಅಧಿಕಾರವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟು ಎಂದು "ತಥಾ ನ್ಯಾಸೇ ಇತರವಿದ್ಯಾಸು ಚ ಸ್ಥಿತಿಃ ವಿಕಲ್ಪೇತ" ಎಂಬುವದರಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗವು. ಅದಕ್ಕೆ ಇತರ ವಿದ್ಯೆಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ, ಸ್ಥಿತಿಃ-ಅನುಷ್ಠಾನವು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾದುದು, ಹೇಗೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದನಂತರ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಲಿ ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು; ಉಪಾಸನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪ ಆನಂದವು ಮಹತ್ತಾದುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಒಬ್ಬರು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಪೂರಾಕಳೆಯಲಿ ಅಥವಾ ಕಳೆಯದೇ ಹೋಗಲಿ, ದೇಹಾವಸಾನವಾದ ಒಡನೆಯೇ ಮೋಕ್ಷಬೇಕೆಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು; ಪರಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಲ್ಲವು, ಹೀಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನವು ವಿಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧದಲ್ಲೂ ಮೋಕ್ಷಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯೇ ಇರುವಾಗ, ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಒಬ್ಬರು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನವಲಂಬಿಸುವದೂ, ಇನ್ನೊ

ಅಧಿಕಾರಿವಿಭಾಗಃ

ಇಪ್ಪಡಿ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥೋಪಾಯಙ್ಗಳಾನ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಙ್ಗಳಿಲೇ ಪ್ರವೃತ್ತರಾನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ್ ಇರುವರ್. ಅವರ್ಗಳಾಕಿರಾರ್:— ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿ ನಿಷ್ಠನುಮ್, ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನುಮ್.

ಬ್ಬರು ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸುವದೂ, ಹೀಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಏತರಿಂದೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:—

"ನಿಯುತ್ಯಾ ವೈಯಾತ್ಯಂ ನಿಯಮಯಿತುಮೇವಂ ಪ್ರಭವತಿ"

ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಹಾಗೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಹೀಗೆ, ವರ್ತಿಸುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು, **"ನಿಯುತ್ಯಾ ವೈಯಾತ್ಯಂ"** ಅವರುಗಳ ಸುಕೃತ ಪರಿಪಾಕತಾರತಮ್ಯದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು "ಏವಂಪ್ರಭವತಿ" ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಶಕ್ತನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಲು ಅರ್ಹನಾಗಿರಬಹುದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸುಲಭೋಪಾಯವಾದ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಉಪಾಯಭೇದದಿಂದ ಇಂತಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಬಂದರೂ ಫಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಏನೊಂದೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಕಷ್ಟತರವಾಗಿ ದೇಹಾವಸಾನದವರಿವಿಗೂ ಮಾಡುವ ಉಪಾಸನೆಗೂ ಲಘುತರವಾಗಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸಕೃದನುಷ್ಠಿಸುವ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿಗೂ ಒಂದೇ ಫಲ ಹೇಗೆ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಶಂಕಾಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮುಂದೆ ಸಮಂಜಸವಾದ ಸಮಾಧಾನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಅಧಿಕಾರಿವಿಭಾಗವು

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ; ಹೇಗೆಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಮುಕ್ಷುಧರ್ಮವನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸಿದ ಹಾಗೆ, **ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥೋಪಾಯಙ್ಗಳಾನ,** ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವು ಮೋಕ್ಷವು; ತತ್ಸಾಧಕವಾದ ಉಪಾಯಗಳಾದ; **ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಙ್ಗಳಿಲೆಪ್ರವೃತ್ತರಾನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ್** - ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಎರಡು ವಿಧವು. **ಅವರ್ಗಳಾಕಿರಾರ್**- ಅವರು ಯಾರೆಂದರೆ:— **ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿ ನಿಷ್ಠನುಮ್** - ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿ

ಸ್ವತಂತ್ರಾಂಗಪ್ರಪತ್ತಿಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಾವತ್ರ ತಾವುಭೌ ।
ಫಲಸಾಧನಭಕ್ತಿಭ್ಯಾಂ ಭಕ್ತಾವಪಿ ಚ ದರ್ಶಿತೌ ॥ ೩ ॥

ಯೋಗವನ್ನು ದ್ವಾರವಾಗಿ ಉಳ್ಳಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವವನೂ, ಮತ್ತು **ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿ ನಿಷ್ಠನುವಾ** - ಹಾಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ್ವಾರಾವಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವವನೂ, ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಸುಮ್ಮನೆ ಭಕ್ತರು ಪ್ರಪನ್ನರು ಎಂದು ಹೇಳದೆ ಸದ್ವಾರಕ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರೆಂದು ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಶಬ್ದವು ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಧ್ಯಾನವೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವದರಿಂದ ಅಂತಹ ಭಕ್ತಿಯೂ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಈ ಎರಡು ವಿಧ ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಸಮವಾದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳದೆ ಸದ್ವಾರಕ, ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೂ ಕೂಡ ಫಲರೂಪಭಕ್ತಿಯು ಉಂಟು. ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳಿಗೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವುಂಟು, ಇಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಸಾಧ್ಯರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಎರಡಕ್ಕೂ ಭಕ್ತಿಯೂ ಉಂಟು, ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಉಂಟು, ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಸಾಧನರೂಪವಾದುದು, ಪ್ರಪದನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಫಲರೂಪಭಕ್ತಿಯು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಎರಡಕ್ಕೂ ಉಂಟು. ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅಙ್ಗವು, ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅಙ್ಗಿಯು. ಆದುದರಿಂದ ಸದ್ವಾರಕ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂಬ ವಿಭಾಗವು ಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಎರಡು ವಿಧ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲೂ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೆರಡೂ ಉಂಟೆಂದೂ ಆ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೆರಡೂ ಎರಡರಲ್ಲೂ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿವೆ ಎಂದೂ ಒಂದು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತಕಾರಿಕೆಯಾದ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ವಿವಾದಾಸ್ಪದವಾಗಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ಸಿದ್ಧಾನ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಶ್ಲೋಕರೂಪದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾರಿಕೆಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ಅತ್ರ–ಈ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ, **ತಾ ಉಭೌ** – ಆ ಅದ್ವಾರಕ ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರಾದ ಇಬ್ಬರೂ, **ಸ್ವತನ್ತ್ರಾಙ್ಗಪ್ರಪತ್ತಿಭ್ಯಾಂ**–ಇನ್ನೊಂದರಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವತನ್ತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಅಙ್ಗಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಙ್ಗವಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ, **ಪ್ರಪನ್ನೌ**–ಪ್ರಪನ್ನರೆಂಬದಾಗಿ, **ದರ್ಶಿತೌ**– ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. "ಪ್ರಮಾಣ

(†) "ಸ್ನಾನಂ ಸಪ್ತವಿಧಂ ಸ್ಮೃತಂ" ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ ಯಥಾಧಿಕಾರಮ್, ಮಾಂತ್ರಮಾನಸ ದಿವ್ಯ ವಾಯವ್ಯಾದಿಗಳುಮ್ ತುಲ್ಯಫಲಙ್ಗಳಾನ ಸ್ನಾನ ಭೇದಙ್ಗಳಾನಾಪ್ಪೋಲೆ, ಉಕ್ತಿ ಆಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಠೈಯೆನ್ಗಿರ ವಿವೈಯುಮ್, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಲ್ ಮುಖ ಬೇದಙ್ಗಳ್.

ಗಳಿಂದ" ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು, ಇದು ಕ್ರಮಾಲಂಕಾರವು. ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರಪನ್ನರೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅಙ್ಗವು. ಶರಣಾಗತಿನಿಷ್ಠನಿಗಾದರೋ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಇತರಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಸ್ವತನ್ತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನೆಂದು ಆತನು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಭಕ್ತರೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. **ತೌ ಉಭೌ**-ಅವರಿಬ್ಬರೂ, **ಫಲಸಾಧನಭಕ್ತಿಭ್ಯಾಂ** - ಫಲರೂಪಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸಾಧನಭೂತಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರಯೋಜನರೂಪವಾಗಿ, ಅಂಗಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ. **ಭಕ್ತಾವಪಿ** - ಭಕ್ತರುಗಳು ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧವೆಂದು, **ದರ್ಶಿತೌ** - ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಇಷ್ಟೇ. "ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಎರಡು ವಿಧವು, ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿ, ಅಙ್ಗಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದು. ಹಾಗೆಯೇ ಭಕ್ತಿಯೂ ಎರಡು ವಿಧವು. ಫಲಭೂತವಾದುದು, ಸಾಧನಭೂತವಾದುದು ಎಂದು. ಆದುದರಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರಪನ್ನರು. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದುದು ಎಂದರೆ ಅನ್ಯಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದುದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅಂಗವು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಬ್ಬರೂ ಭಕ್ತರು. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯು ಫಲರೂಪವಾದುದು, ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸಾಧನರೂಪವಾದುದು" ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು.

"ಸ್ನಾನಂ ಸಪ್ತವಿಧಂ ಸ್ಮೃತಂ,-ಸ್ನಾನವು ಏಳು ವಿಧವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.'' **ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ**-ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಮೇರೆಗೆ, **ಯಥಾಧಿಕಾರಂ** - ಅಧಿಕಾರಿಯು ಶಕ್ತನೋ ಅಶಕ್ತನೋ, ಅಥವಾ ಆತನ ಅನುಕೂಲ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ, **ಮಾಂತ್ರ** ವೆಂದೂ, **ಮಾನಸ**ವೆಂದೂ, **ದಿವ್ಯ** ವೆಂದೂ, **ವಾಯುವ್ಯ** ವೆಂದೂ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು,

---

(†) ಬೋಧಾಯನಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರಂ, ೨—೩

ತುಲ್ಯಫಲಙ್ಗಳಾನ - ಸಮಾನವಾದ ಫಲಗಳುಳ್ಳ, **ಸ್ನಾನ ಭೇದಙ್ಗಳಾನ್ಪೋಲೆ** - ಸ್ನಾನಭೇದಗಳಾದಹಾಗೆ, **ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೈ, ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೈ, ಎಙ್ಗರ ಇವೈಯುಮ್** - ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವುಗಳೂ ಕೂಡ, **ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಲ್** - ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ, **ಮುಖಭೇದಙ್ಗಳ್** - ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು, ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿ, ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದು ಎರಡುವಿಧ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ಮಾರ್ಗಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಆದರೆ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯೂ, ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಯೂ ಕೂಡ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಸಾಧನಗಳೂ, ಇವುಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವವರು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದೂ, ಹೇಳದೆ ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಇಬ್ಬರು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ, ಉಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆಯೂ, ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಯೂ ಸಹ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಪ್ರಭೇದಗಳಾದುದರಿಂದ ಎರಡೇ ಮುಖ್ಯಸಾಧನಗಳೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಸ್ನಾನಪ್ರಕಾರಗಳು ಏಳುವಿಧಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇವಿಧವಾದ ಫಲವುಳ್ಳವುಗಳಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹೇಗೆ ಸ್ನಾನವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಗಳೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಪ್ರಭೇದಗಳೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು, ಏಳು ವಿಧಸ್ನಾನಗಳು ಈ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿವೆ:—

ಮಾಂತ್ರಂ ಭೌಮಂ ತಥಾಗ್ನೇಯಂ ವಾಯವ್ಯಂ ದಿವ್ಯಮೇವಚ ।
ವಾರುಣಂ ಮಾನಸಂ ಚೇತಿ ಸಪ್ತಸ್ನಾನಾನ್ಯನುಕ್ರಮಾತ್ ।
ಆಪೋಹಿಷ್ಠಾದಿಭಿರ್ಮಾನ್ತ್ರಂ ಮೃದಾಲಂಭಸ್ತು ಪಾರ್ಥಿವಂ ।
ಆಗ್ನೇಯಂ ಭಸ್ಮನಾ ಸ್ನಾನಂ ವಾಯವ್ಯಂ ಗೋರಜಸ್ಮೃತಂ ॥
ಯತ್ತು ಸಾತಪವರ್ಷೇಣ ದಿವ್ಯಂ ತತ್ಸ್ನಾನಮುಚ್ಯತೇ ।
ವಾರುಣಂ ಚಾವಗಾಹಸ್ತು ಮಾನಸಂ ವಿಷ್ಣುಚಿನ್ತನಂ ।
ಮಾನಸಂ ಪ್ರವರಂ ಸ್ನಾನಂ ಸರ್ವೇ ಶಂಸಂತಿ ಸೂರಯಃ ।

ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯು ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಲ್ಲದುದರಿಂದ ಬರೀಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ಹೇಗಾದೀತು ಎಂಬ ಶಂಕಾನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಪ್ರಥಮತಃ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಯೂದ ಬಾಲನೊರುಕ್ಕಾಲ್, "ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿ" ಎನ್ರಾಲ್, ಆಢ್ಯ ರಾನ ಸತ್ತುಕ್ಕಳ ಕತ್ತಿಲೇ ಯಪ್ಪೋದೇ ಯಪೇಕ್ಷಿತ ಸಿದ್ಧಿಯುಣ್ಡಾವಾ ಪ್ಪೋಲೆ (೧) "ಕೊಳ್ಳಕ್ಕುಕೈವಿಲನ್ವೇಣ್ಡಿ ಡೆಲ್ಲಾತರುವರ್" ಎನ್ಗುಮ್ಪಡಿ

ಯಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು. ಈ ಆಚಾರ್ಯೋಪದೇಶರೂಪವಾದ ಉಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲೋಕದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಸಾಮಂತರಾಜರ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಾಲಕರಾದ ದಾದಿಗಳು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ತಮ್ಮ ಸಾರ್ವಭೌಮನು ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಹಾಗೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಆಚಾರ್ಯರವರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಹಾಗೆ ಈ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವವು. ಆಚಾರ್ಯರವರ ಉಪದೇಶರೂಪವಾದ ಉಕ್ತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ "ನಾನು ಅನುಕೂಲನಾಗಿರುವೆನು, ಪ್ರತಿಕೂಲನಲ್ಲವು, ನನಗೆ ಯಾರೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲವು, ನೀವೇ ರಕ್ಷಕರು, ದಾಸನಾದ ನನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ನೀವೇ ವಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು" ಎಂಬದಾಗಿ. ಹೀಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿಕೊಡತಕ್ಕದ್ದೇ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠಾರೂಪವು ಫಲಕಾರಿಯಾದೀತೋ ಎಂಬ ಶಂಕಾ ನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಲೋಕದೃಷ್ಟಾಂತದ ಮೂಲಕ ಫಲಪ್ರದವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪದವಾಕ್ಯಾದಿವೃತ್ತಾನ್ತಙ್ಗಳರಿಯಾದ - ಪದ, ವಾಕ್ಯ, ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ಮೊದಲಾದ ಸಮಾಚಾರಗಳೊಂದನ್ನೂ ತಿಳಿಯದ ಎಂದರೆ ಪದಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಅರ್ಥಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದ, ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕನು, **ಒರುಕ್ಕಾಲ್** – ಒಂದಾವರ್ತಿ, ಸಕೃತ್, **"ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿ" ಎನ್ರಾಲ್** - ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಸಕೃತ್ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಸಕೃತ್ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು, **ಆಢ್ಯರಾನ** - ಧನಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳ, **ಸತ್ತುಕ್ಕಳಕತ್ತಿಲೇ** - ಸಾಧು ಜನಗಳ ಗೃಹದಲ್ಲಿ, **ಅಪ್ಪೋದೇ** - ಆ ತಕ್ಷಣವೇ ಎಂದರೆ ಒಂದಾವರ್ತಿ "ಭವತಿ **ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿ**" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಒಡನೆಯೇ, **ಅಪೇಕ್ಷಿತಸಿದ್ಧಿಯುಣ್ಡಾವಾ ಪ್ಪೋಲೆ** - ಬೇಕಾದ ಮನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ಹಾಗೆ, **"ಕೊಳ್ಳಕ್ಕುಕೈ ವಿಲ** – ಅನವರತ ಪಡೆದರೂ ಕಮ್ಮಿಯಾಗದವನು, ಒಬ್ಬ ಧನಿಕನಿಂದ

ಯಿರುಕ್ಕಿರ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪರವೋದಾರ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್, ಇವ್ವುಕ್ತಿಕ್ಕುಮ್ ಫಲಾವಿನಾಭಾವಮುಣ್ಡು.

ಹಣವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಅಷ್ಟು ಹಣ ಆತನಿಗೆ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದರೋ ಎಷ್ಟು ಅವನಿಂದ ಪಡೆದರೂ ಆತನ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನ್ಯೂನತೆ ಇಲ್ಲವು, ಇದರಿಂದ **ಪರಿಪೂರ್ಣ**ನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, **ವೇಣ್ಡಿದೆಲ್ಲಾ ತರುಮ್** - ಯಾವಯಾವವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೂ, ಆ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವವನು, ಇದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಪರವೋದಾರಭಾವವು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಕೊಳ್ಳುಮ್ಬಯನಿಲ್ಲೈಕುಪ್ಪೈ ಕಿಳರ್ತ್ತನ್ನಶೆಲ್ವತ್ತೈ ।
ವಳ್ಳಲ್ಪುಕಳ್ನ್ದುನುಮ್ವಾಯ್ಮೈಯಿಳುಕ್ಕುಂಪುಲವೀರ್ಕಾಳ್ ।
ಕೊಳ್ಳಕ್ಕುರೈವಿಲನ್ ವೇಣ್ಡಿತ್ತೆಲ್ಲಾನ್ದರುಙ್ಗೋತಿಲನ್ ।
ವಳ್ಳನ್ಮಣಿವಣ್ಣನ್ರನ್ನೈಕ್ಕವಿಶೊಲ್ಲವಮ್ಮಿನೋ ॥

''ಹೊಂದಲೊಂದೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆ ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಕೆದಕಿದ ಹಾಗೆ ಅತಿ ಕ್ಷುದ್ರ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವನನ್ನು, ಬಹಳ ಉದಾರನೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿನಿಮ್ಮ ಅಮೋಘ ವಾಕ್ಕುಗಳನ್ನು ದೋಷಯುಕ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಓ ಕವಿಗಳಿರಾ, ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೂ ಕಮ್ಮಿಯಾಗದ ಹಾಗೆ ನಿರವಧಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೂ, ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದನಾಗಿ ಪರವೋದಾರನಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಇಂದ್ರನೀಲ ಮಣಿಯ ಹಾಗೆ ಕಾಯಶೋಭೆಯುಳ್ಳ, ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸೋಣ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರು ಕವಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ." ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಶ್ರೀ ಕುಲಶೇಖರಾಳ್ವಾರವರ **"ನಾಥೇ ನಃ ಪುರುಷತ್ತಮೇ"** ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. **ಎನ್ನುಮ್ಪಡಿಯಿರುಕ್ಕಿರ** – ಈ ಮೇಲಿನ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವ, **ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪರವೋದಾರ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್** - ಐಶ್ವರ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಯೂ, ವಿಶೇಷ ಉದಾರಭಾವವೂ ಇರುವವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಇವ್ವುಕ್ತಿಕ್ಕುಂ** – ಈ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯೋಪದೇಶರೀತ್ಯಾ ಹೇಳುವ ಉಕ್ತಿಗೂ ಕೂಡ, **ಫಲಾ ವಿನಾ ಭಾವಂ** – ಫಲವನ್ನು ಬಿಡದೇ ಇರುವ ಭಾವವು ಫಲದೊಂದಿಗೇನೇ ಸೇರಿರುವ ಭಾವವೂ, **ಉಣ್ಡು** – ಉಂಟು.

(*) ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ, ೩—೯—೫,

ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು, ಮತ್ತು ನಿರತಿಶಯ ಉದಾರಭಾವವುಳ್ಳವನು. ಅಂಥಾವನನ್ನು ಈ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದುದಾದರೆ ಫಲ ಉಂಟಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ "**ಧನದೇನಸಮಸ್ತ್ಯಾಗೇ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ **ನಿರತಿಶಯವಾದ ಉದಾರಿಯು.** ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯೂ ಉಂಟು. **ಆದುದರಿಂದ** ಮನೋರಥವು ಸಫಲವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು, ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯಿಲ್ಲದ ಉದಾರಭಾವವೂ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ ದರಿದ್ರನ ಉದಾರಭಾವವು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಲ್ಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ಉದಾರಭಾವವಿಲ್ಲದ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯೂ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಉದಾರವಿಲ್ಲದ ಮಹಾಧನ ಸಮೃದ್ಧಿಯೂ ಪ್ರಯೋಜನವಲ್ಲವು, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯೂ ಉದಾರಭಾವವೂ ಎರಡೂ ಇರುವದರಿಂದ ಉಕ್ತಿಇಷ್ಟೆಯೂ ಕೂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯೇ ಎಂಬ ಭಾವವು, **ಪರಿಪೂರ್ಣಪರಮೋದಾರನಾನ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್** ಎಂದು ಹೇಳದೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ **ಪರಿಪೂರ್ಣಪರಮೋದಾರ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್** ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ:—ಈಲೋಕದಲ್ಲೂ ಸಮೃದ್ಧಿಯೂ ಔದಾರ್ಯವೂ ಇರುವ ಆಢ್ಯರೂ ರಾಜರುಗಳೂಕೂಡ ಅಂತಹ ಉಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಅಭೀಷ್ಟಪ್ರದರಾಗಿರುವದನ್ನು ಕಂಡಿರುವೆವು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನರಹಿತರಿಗೂಕೂಡ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟೆಂಬುವದಕ್ಕೆ

(೧) "ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ।
ದೋಷೋಯದ್ಯಪಿ ತಸ್ಯಸ್ಯಾ ತ್ಸತಾಮೇ ತದಗರ್ಹಿತಂ"

ಇಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರಶಬ್ದವು ಧಾತ್ವರ್ಥಮೂಲಕ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ನೇಹಉಳ್ಳವನೆಂಬರ್ಥವು. ಇದರಿಂದ ಆಶ್ರಯೋಚಿತ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲಾ ತನ್ನಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ, **ಮಿತ್ರಭಾವೇನಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ**, ವಿಭೀಷಣನು ಬಂದು ತನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವನು, ಅಂಥಾವನನ್ನು **ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ** - ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡಲಾರೆನು. ಬಿಡಬಹುದೋ? ಬಿಟ್ಟರೆ ದೋಷವಲ್ಲವೋ? ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಆತನು ಮಹಾ ದೋಷಿ ಎಂದೇನಾದರೂ ಹೇಳುವಿರೊ ಎಂದರೆ, **ದೋಷೋಯದ್ಯಪಿ ತಸ್ಯಸ್ಯಾತ್** ಒಂದುವೇಳೆ ನೀವು ಹೇಳುವಹಾಗೆ ಆತನಲ್ಲಿ ದೋಷವೇ ಇರಲಿ, ಅಂಥಾವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದೂಕೂಡ, **ಏತತ್ ಸತಾಂ ಅಗ**

---

(೧) ರಾ. ಯುದ್ಧ.

ಅರಿವಿಲಿಗಳಾಯ್ ಇವ್ವ್ಯಕ್ತಿಮಾತ್ರಮೇ ಪತ್ತಾಶಾನವರ್ಗಳ್ ತಿರ

ಸ್ಥಿತಂ - ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ನಿಂದ್ಯವಾದುದಲ್ಲವು ಎಂಬತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಶ್ರೀ ಎಂಬಾರರು ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ-ಹೇಳುವಾಗ,ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು ಏನೆಂದರೆ:—''ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಿಜಾತೀಯವಾದ ಅಜ್ಞಾನವೂ ವಿಸ್ಮೃತಿಯೂ ಉಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತಹ ಸರ್ವಶಕ್ತನಿಗೂ ಒಂದು ಅಶಕ್ತಿಯುಂಟೆಂದು'' ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹೇಗೆಂದರೆ;—**ದೋಷೋಯದ್ಯಪಿ** ಎಂಬುವದರಿಂದ ಒಬ್ಬನು ಬಂದು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ, ಹಿಂದೆ ಆತನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಸಹಸ್ರನಾಮದಲ್ಲಿ "**ಅವಿಜ್ಞಾತಾ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ವಿಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿ, ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಕೈಬಿಡುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತನೆಂದು ''**ನತ್ಯಜೇಯಂ**" ಎಂಬುವದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆಶ್ರಿತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ''**ನಸ್ಮರತ್ಯಪಕಾರಾಣಾಂ**'' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. (ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಇತರ ಅರ್ಥಗಳುಂಟು) ಎಂಬ ಮತ್ತು

(೨) **"ದುರಾಚಾರೋಽಪಿ ಸರ್ವಾಶೀ ಕೃತಘ್ನೋ ನಾಸ್ತಿಕಃಪುರಾ ।**
ಸಮಾಶ್ರಯೇ ದಾದಿದೇವಂ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಶರಣಂ ಯದಿ ।
ನಿರ್ದೋಷಂ ವಿದ್ಧಿತಂ ಜನ್ತುಂ ಪ್ರಭಾವಾತ್ಪರಮಾತ್ಮನಃ"

"ಮೊದಲು ದುರಾಚಾರನಾಗಿಯೂ, ಆಹಾರನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವನಾಗಿಯೂ, ಕೃತಘ್ನನಾಗಿಯೂ ನಾಸ್ತಿಕನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರೂ, ಆದಿಪುರುಷನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದೆ ಶರಣು ಹೊಂದಿದುದಾದರೆ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆತನನ್ನು ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದೇ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು" ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳುಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ಜನ್ತು ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯನೆಂಬ ಭಾವವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. **ಶ್ರದ್ಧಯಾಸಮಾಶ್ರಯೇತ್** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸ ಭಾವಗಳು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಉಕ್ತನಿಷ್ಠೆಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಹಾಗೆ ಫಲ ಉಂಟೆಂಬುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಅರಿವಿಲಿಗಳಾಯ್ - **ಅರಿವಿಲ್ಲಾದವರ್ಗಳಾಯ್**, ಜ್ಞಾನರಹಿತರಾಗಿ,

(೨) ಸಾಸ್ವತ ಸಂಹಿತೆ ೧೬. ೨೩.

ತ್ತಿಲ್ (೧) "ಯೇನಕೇನಾಪಿ ಪ್ರಕಾರೇಣ ದ್ವಯವಕ್ತಾತ್ವಂ" ಎನ್ರು ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ ಇವ್ವುಕ್ತಿಮಾತ್ರಮು ಮೂಣ್ಡರುಕ್ಕ ಮಾಟ್ಟಾದು

ಇವ್ವುಕ್ತಿಮಾತ್ರಮೇಪತ್ತಾಶಾನವರ್ಗಳ್ ತಿರತ್ತಿಲೆ - ಈ ಉಕ್ತಿಮಾತ್ರವೇ ಅವಲಂಬನವಾಗಿ ಉಳ್ಳವರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **"ಯೇನಕೇನಪ್ರಕಾರೇಣ ದ್ವಯವಕ್ತಾತ್ವಂ"** ಹೇಗಾದರೂಮಾಡಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ದ್ವಯಮನ್ತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವವನಾಗಿ ಎಂದರೆ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅರ್ಥಾನುಸನ್ಧಾನಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಪಠಿಸುವನಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಹೀಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು, **ಎನ್ರು ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ** - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, **ಶರಣ್ಯನ್ಕೃಪೈ** - ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಗತಿಯಾಗಿರುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯು, **ಇವ್ವುಕ್ತಿಮಾತ್ರಮುಂ ಊಣ್ಡು** - ಈ ಉಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಭುಜಿಸಿ, **ಅರುಕ್ಕಮಾಟ್ಟಾದು** - ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು ಎಂದರೆ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಕೊಡದಹಾಗೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಲಾರದು, ಭಗವತ್ಕೃಪೆಯು ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇಕೊಡುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಉಕ್ತಿಮಾತ್ರವೇ ಅವಲಂಬನವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಯಾವಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವಶರಣ್ಯನನ್ನೇ ಆಕಿಂಚನತ್ವ ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಮೂಲಕ ಶರಣುಹೊಂದಿದರೆ ಸ್ವಾಮಿಕೃಪೆಯು ಅಂಥಾವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ವಿತಥವಾಗಲಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳೂ ಕೂಡ ಸಮರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಅವರುಗಳ ಸೂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. **"ಪಾಪೀಯಸೋಽಪಿ"** ಎಂಬುವದು ಕೂರೇಶರ ಅತಿಮಾನುಷಸ್ತವದ ಕೊನೇ ಶ್ಲೋಕವು:—

ಪಾಪೀಯಸೋಽಪಿಶರಣಾಗತಿಶಬ್ದಭಾಜೋ ನೋಪೇಕ್ಷಣಂ ಮಮ ತವೋಚಿತಮೀಶ್ವರಸ್ಯ । ತ್ವದ್ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ ಕರುಣಾಸು ಸತೀಷು ನೇಹ ಪಾಪಂ ಪರಾಕ್ರಮಿತು ಮರ್ಹತಿ ಮಾಮಕೀನಂ॥

ಎಂಬುವದು ಪೂರಾ ಶ್ಲೋಕವು. ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ:—(೧) **ಪಾಪೀಯಸೋಽಪಿ** - ಹೆಚ್ಚಾದ ಪಾಪಮಾಡಿದವನಾದರೂ, **ಶರಣಾಗತಿ ಶಬ್ದಭಾಜಃ**- ಶರಣಾಗತಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಎಂದರೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿದ, **ಮಮ** - ನನ್ನ, **ಉಪೇಕ್ಷಣಂ** - ನಿರಾಕರಣವು, **ಈಶ್ವರಸ್ಯ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ, **ತವ**-ನಿನಗೆ,

(೧) ಶರಣಾಗತಿ ಗದ್ಯವು.

ಶರಣ್ಯಸ್ಯೈಷ್ಯೈ." ಇನ್ನರ್ಥತ್ರೈ "ಪಾಪೀಯಸೋಪಿ ಶರಣಾಗತಿ ಶಬ್ದ ಭಾಜಃ" ಎನ್ನುಂ (೨) "ಶರಣವರಣವಾಗಿಯಂ ಯೋದಿತಾ ನಭವತಿ ಬತಸಾಪಿ ಧೀಪೂರ್ವಿಕಾ" ಎನ್ನುಂ, (೩) "ಪ್ರಪತ್ತಿ ನಾಚ್ಯೈವ

ನೋಚಿತಂ - ಉಚಿತವಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ, **ತ್ವದ್ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ ಕರುಣಾಸು ಸತೀಷು** – ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಕರುಣೆಗಳು ಇರುತ್ತಿರಲಾಗಿ, **ಮಾಮಕೀನಂ ಪಾಪಂ** – ನನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾದ ಪಾಪವು, **ಇಹ** - ಈ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಪರಾಕ್ರಮಿತುಂ** – ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, **ನಾರ್ಹತಿ** – ಯೋಗ್ಯವಾದುದಲ್ಲವು; ಇಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಶಬ್ದಭಾಜಾ – ಎಂಬುವದರಿಂದ ಉಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷಫಲ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(೨) **ಇಯಂ** – ಈ, **ಯಾ** - ಯಾವ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ **ಶರಣವರಣ ವಾಕ್**– ಶರಣವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ದ್ವಯರೂಪವಾಕ್ಯವು, **ಉದಿತಾ** - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, **ಸಾಪಿ** - ಅದೂ ಕೂಡ, **ಧೀಪೂರ್ವಕಾ** – ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, **ನ ಭವತಿ** – ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲವು. ಮುಂದೆ "**ಇತಿಯದಿ ದಯನೀಯತಾ ಮಯ್ಯಹೋ ವರದತವ ಭವೇತ್ತತಃ ಪ್ರಾಣಿಮಿ**" ಎಂಬುವದು ಕೂರೇಶರ ಶ್ರೀ ವರದರಾಜಸ್ತವದ ೮೪ ನೇ ಶ್ಲೋಕದ ಉತ್ತರಾರ್ಧವು. ಹೀಗಾದರೂ, ನೀನು ದಯೆ ತೋರಿಸುವ ಭಾವವು ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದುದಾದರೆ, ನಾನು ಅದರಿಂದ ಓ ವರದನೇ ಉಜ್ಜೀವಿಸುವೆನು ಎಂದರೆ ನಿನ್ನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವೆನು ಎಂಬ ಭಾವವು"

(೩) ಇದೂ ಶ್ರೀ ಕೂರೇಶರ ವರದರಾಜಸ್ತವ ಶ್ಲೋಕವು. ೯೨.

"**ಯಥಾಸಿ ಯಾವಾನಸಿ ಯೋಸಿ ಯದ್ಗುಣಃ ಕರೀಶ ಯಾದೃಗ್ವಿಭವೋ ಯದಿಂಗಿತಃ । ತಥಾವಿಧಂ ತ್ವಾಂ ಬತ ಭಕ್ತಿ ದುರ್ಗ್ರಹಂ ಪ್ರಪತ್ತಿ ನಾಚ್ಯೈವ ನಿರೀಕ್ಷಿತುಂ ವೃಣೇ**" ॥

ಎಂಬುವದು ಪೂರಾ ಶ್ಲೋಕವು. "**ಯಥಾಸಿ**-ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವಪ್ರಕಾರವಾಗಿದ್ದೀಯೋ, **ಯಾವಾನಸಿ**-ಯಾವಪರಿಮಾಣದವನಾಗಿದ್ದೀಯೋ, ಇಲ್ಲಿ **ಅಣೋರಣೀಯಾನ್ ಮಹತೋಮಹೀಯಾನ್** ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಯು ವಿವಕ್ಷಿತವು, **ಯೋಸಿ** – ಯಾರಾಗಿದ್ದೀಯೋ, **ಯದ್ಗುಣಃ**-ಯಾವ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳುಳ್ಳವನೋ, **ಹೇ ಕರೀಶ**- ಹೇ ಕರಿಗಿರಿ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವರದನೇ, **ಯಾದೃಗ್ವಿಭವಃ** – ಎಂತಹ ವಿಭವವುಳ್ಳವನೋ, **ಯದಿಂಗಿತಃ** – ಯಾವ ಇಂಗಿತವುಳ್ಳವನೋ, **ತಥಾವಿಧಂ** - ಅಂತಹ, **ಭಕ್ತಿದುರ್ಗ್ರಹಂ** - ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಿಂದ

ನಿರೀಕ್ಷಿತುಂ ವೃಣೇ" ಎನ್ರುಮ್ ಅಭಿಯುಕ್ತರ್ ಪೇಶಿನಾರ್ಗಳ್, ಇವ್ವುಕ್ತಿಮಾತ್ರ ನಿಷ್ಠನುಡೈಯವುಮ್, ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠನುಡೈಯವುಮ್, ನಿಲೈಗಳಿರಣ್ಡೈಯುಮ್, "ತವಭರೋ ಹಮಕಾರಿಷಿ ಧಾರ್ಮಿ

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯನಾದ, **ತ್ವಾಂ** - ನಿನ್ನನ್ನು, **ಪ್ರಪತ್ತಿವಾಚ್ಯೈವ** - ಶರಣಾಗತಿ ಬೋಧಿಸುವ ಶಬ್ದವೆಂದರೆ ದ್ವಯಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, **ನಿರೀಕ್ಷಿತುಂ**-ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಪ್ಯದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಲು, **ವೃಣೇ**-ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಶರಣಾಗತಿ ಮಂತ್ರವನ್ನುಚ್ಚರಿಸುವದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷಫಲ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು" **ಎನ್ರುಮ್** - ಇಂತಹ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಮೂಲಕ, **ಅಭಿಯುಕ್ತರ್**-ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕೂರೇಶರು, **ಪೇಶಿನಾರ್ಗಳ್** - ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯರಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದ ಶ್ರೀ ಕೂರನಾಥರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಕೂಡ ಈ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯೇ ಸ್ವತನ್ತ್ರವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವಾಗಲಾರದು, ಅದು ಆಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದರೇನೇ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗುವದು ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟಾರ್ಯರ ಶ್ರೀರಂಗ ಸ್ತವಶ್ಲೋಕವಾದ (ಉತ್ತರ. ೧೦೨) "**ತವಭರೋಽಹಂ**" ಎಂಬುವದರಿಂದ ಸಮರ್ಥನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಏನೆಂಬುವದನ್ನು ಮುಂದೆ ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಇವ್ವುಕ್ತಿಮಾತ್ರ ನಿಷ್ಠನುಡೈಯವುಮ್** - ಈ ಉಕ್ತಿಮಾತ್ರನಿಷ್ಠನ ಮತ್ತು **ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠನುಡೈಯವುಮ್** – ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠನ, **ನಿಲೈಗಳಿರಣ್ಡೈಯುಮ್**–ಸ್ಥಿತಿಗಳೆರಡನ್ನೂ, "**ತವಭರೋಽಹಂ**" **ಎನ್ರು** - ಎಂಬದಾಗಿ, **ಶೇರ್ತ್ತನು ಸಂಧಿತ್ತಾರ್ಗಳ್** – ಶೇರಿಸಿ ಅನುಸನ್ಧಾನ ಮಾಡಿದರು. ಕೆಲವರಭಿಪ್ರಾಯವು, ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಧನವಾಗಲಾರದೆಂದೂ, ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಎರಡೂ ಈ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಎರಡೂ ಸೇರಿಯೇ ಸಾಧನವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ, ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹಾಗಲ್ಲವೆಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೇಗೆಂದರೆ:— **ಅಹಂ** - ಅನನ್ಯಗತಿಕನಾದ ನಾನು, **ಧಾರ್ಮಿಕೈಃ** – ಧರ್ಮಿಷ್ಠರಾದ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳಿಂದ, **ತವ** - ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೂ ಮಹೋದಾರನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿನ್ನ, **ಭರಃ** – ರಕ್ಷಿಸುವ ಭಾರವನ್ನಾಗಿ, **ಅಕಾರಿಷಿ**–ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟೆನು. ಇದರಿಂದ

ಕೈಶ್ಶರಣಮಿತ್ಯಪಿ ವಾಚಮುದೈರಿರಂ । ಇತಿ ಸಸಾಕ್ಷಿಕಯನ್ನಿದಮದ್ಯ ಮಾಂ ಕುರು ಭರಂ ತವ ರಂಗಧುರಂಧರ" ಎನ್ರು ಶೇರ್‌ತ್ತನುಸಂಧಿತ್ತಾರ್ಗಳ್. ಇದಿಲ್ ಮಿಗುದಿ ಕಾಟ್ಟುಕಿರ "ಅಪಿ" ಶಬ್ದತ್ತಾಲೆ ಯೋರೊನ್ರೇಯಮೈಯುಮೆನ್ರು ಸೂಚಿತಮಾಯಿற்று.

ಆಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. **ಶರಣಮಿತಿ** - ಶರಣವೆಂಬುವ, **ವಾಚಮಪಿ** - ವಾಕ್ಕನ್ನು ಕೂಡ, **ಉದೈರಿರಂ** - ಹೇಳಿದೆನು. **ಇತಿ** -- ಈ ಕಾರಣದಿಂದ **ಇದಂ**-ಈ ವ್ಯಾಜವನ್ನು, **ಸಸಾಕ್ಷಿಕಯನ್**-ಸಾಕ್ಷಿಯೊಂದಿಗೆಸೇರಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಂದರೆ ಈ ಆಚಾರ್ಯರು ಸಾಕ್ಷಿಗಳೆಂದು ತೋರಿಸಿ, **ಹೇ ರಙ್ಗಧುರಂಧರ** - ಓ ರಂಗನಾಥನೇ, **ಅದ್ಯ** – ಈಗ, **ಮಾಂ**– ನನ್ನನ್ನು,**ತವ ಭರಂ** - ನಿನಗೆ ಭಾರವಾಗಿ, **ಕುರು** – ಮಾಡು, ಎಂದರೆ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಭಾರವು ನಿನಗೆ ಸೇರಿದುದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯನ್ನೂ ನಾನು ಅವಲಂಬಿಸಿದವನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಭಾರವು ನಿನ್ನದು. ಇದನ್ನು ನೀನು ಸಾಕ್ಷಿಭೂತವಾದುದಾಗಿ ಅಙ್ಗೀಕರಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸು ಎಂಬರ್ಥವು. ಈ ವ್ಯಾಜಗಳಿರುವದರಿಂದ ನಿನಗೆ ವೈಷಮ್ಯ ನೈರ್ಘಣ್ಯ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವು; ಎಂಬುವದು ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರು ಎರಡನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದರಭಿಪ್ರಾಯವು ಗ್ರಂಥಲಾಘವಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ **ಶರಣಮಿತ್ಯಪಿ ವಾಚಮುದೈರಿರಂ** ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಪಿಶಬ್ದವು ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಯೋಚಿಸಬಹುದಲ್ಲವೇ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲ **ಅಪಿ** ಶಬ್ದವು **ಸಮುಚ್ಚಯ**ವನ್ನು ತೋರಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಇದಿಲ್**– ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ **ಮಿಗುದಿ ಕಾಟ್ಟುಕಿರ ಅಪಿಶಬ್ದತ್ತಾಲೇ** – ಅತಿಶಯಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುವ "**ಅಪಿ**" ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ, **ಓರೊನ್ರೆ ಅಮೈಯುಮ್** - ಅವೆರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಾಕು, ಎಂದು **ಸೂಚಿತಮಾಯಿற்று** - ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಮಾತ್ರವೇ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕೋಪಾಯವೇ ಅಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪಚರ್ಚೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ಇದು ಹಾಗಿರಲಿ.

ತಸ್ಮಾತ್ಸುಕೃತ್ಕೃತೇನೈವ ಕರ್ಮಣಾ ಯೇನ ಮಾನವಃ ।
ಸಕೃಜ್ಜಪ್ತೇನ ಮನ್ತ್ರೇಣ ಕೃತಕೃತ್ಯಸ್ಸುಖೀಭವೇತ್ ।
ತದ್ವ್ಯಾಹಿ ಕರ್ಮ ತನ್ಮನ್ತ್ರಂ ದಯಾರ್ದ್ರಹೃದಯೋಽಸ್ಯಸಿ ॥

ಯಾವ ಒಂದುಸಲ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮದಿಂದಲೂ, ಯಾವ ಒಂದುಸಲ ಜಪಿಸಿದ ಮನ್ತ್ರದಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ ಸುಖಿಯಾಗುವನೋ, ಆ ಕರ್ಮ ಯಾವುದು, ಆ ಮಂತ್ರ ಯಾವುದು, ಅದನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ; ತಾವು ದಯಾರ್ದ್ರಹೃದಯರಾಗಿರುತ್ತೀರಲ್ಲವೆ; ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಭರನ್ಯಾಸವೇ ಕರ್ಮವೆಂಬೂ, ಸಕೃಜ್ಜಪಿಸುವ ಮಂತ್ರವು ದ್ವಯವೆಂದೂ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀಕೂರೇಶರೂ **"ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾಚೈವ"** ಎಂದು ಅವಧಾರಣ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರಾದುದರಿಂದಲೂ, **"ಶರಣಮಿತ್ಯಪಿವಾಚಮುದೈರಿರಂ"** ಎಂಬುವದರಲ್ಲಿ ಅಪಿ ಶಬ್ದವು ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದಲ್ಲವು. ಶಾಸ್ತ್ರಪಙ್ಕ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಸೂಕ್ತಿಗಳ ನಿಷ್ಕರ್ಷಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಉಪದೇಶಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿಗಮಾನ್ತದೇಶಿಕರವರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ನಮಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಶ್ರೀ ಶರಣಾಗತಿ ದೀಪಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಬಹು ವಿಶದವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತಿಃಪ್ರಪತ್ತಿರಥವಾ ಭಗವಂಸ್ತದುಕ್ತಿ
ಸ್ತನ್ನಿಷ್ಠಸಂಶ್ರಯ ಇತೀವ ವಿಕಲ್ಪ್ಯಮಾನಂ ॥
ಯತ್ಕಿಂಚಿದೇಕ ಮುಪಪಾದಯತಾತ್ವಯೈವ-
ತ್ರಾತಾಸ್ಸ್ಮರಂತ್ಯವಸರೇ ಭವಿನೋಭವಾಬ್ಧಿಂ॥

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕ ಉಪಾಯಗಳು ಭಕ್ತಿಶಬ್ದದಿಂದ ಭಗವದುಪಾಸನೆಯೂ,ಪ್ರಪದನವೂ, ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯೂ,ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಯೂ,ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ **ಯತ್ಕಿಂಚಿದೇಕ** ವೆಂದು ಪ್ರಯೋಗವಿರುವದರಿಂದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರನುಷ್ಠಾನವು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಪುನಃ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಪರಿಕರ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ "**ಒರು ಸಕೃದನುಸನ್ಧಾನಮಾದಲ್, ಸಮುದಾಯಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕ ಸಕೃದುಕ್ತಿಮಾತ್ರ ಮೊದಲಾಯ್**" ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, ದ್ವಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ "**ಆಸ್ತಿಕ್ಯನುಕಿಮನ್ತ್ರಾರ್ಥಂ ಸಮುದಾಯ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕಸಕೃದುಚ್ಚಾರಣಮೇ ಉತ್ತಾರಕಮೆನ್ನುಮಿಡಂ ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧಂ**' ಎಂಬದಾಗಿಯೂ ಅನುವಾದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಆಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಠೈ

ಇವರ್‌ಗಳಿಲ್ ಆಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಠರ್ * "ಪುತ್ರಃ ಪ್ರೇಷ್ಯಸ್ತಥಾ ಶಿಷ್ಯ ಇತ್ಯೇವಂಚ ನಿವೇದಯೇತ್"ಎನ್ರು ಶಾಂಡಿಲ್ಯಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ ಆಚಾರ್ಯನುಡೈಯ ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯ ಭರಸಮರ್ಪಣತ್ತಿಲೇ ತಾನುಮನ್ತರ್ಭೂತನ್.

ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಯು.

ಇವರ್‌ಗಳಿಲ್ – ಈ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠರು ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠನು, "**ಪುತ್ರಃ** – ಮಗನು, **ಪ್ರೇಷ್ಯಃ** – ದಾಸನು, **ತಥಾ** – ಹಾಗೆಯೇ, **ಶಿಷ್ಯಃ** – ಶಿಷ್ಯನು, **ಇತ್ಯೇವಂಚ** – ಎಂಬೀಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, **ನಿವೇದಯೇತ್** – ಸಮರ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು" **ಎನ್ರು** – ಎಂಬದಾಗಿ, **ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ**- ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, **ಆಚಾರ್ಯನುಡೈಯ ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯ ಭರಸಮರ್ಪಣತ್ತಿಲೇ**- ಆಚಾರ್ಯನ ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನವರ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ, **ತಾನುಮನ್ತರ್ಭೂತನ್** - ತಾನೂ ಎಂದರೆ ಈ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠನೂ ಸೇರಿದವನೇ.

ಇಲ್ಲಿ **ಆಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಠರ್** ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯಸೇವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು. ಆಚಾರ್ಯಸೇವಾನಿರತನೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಆಚಾರ್ಯನು ಮಾಡುವ ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯಭರ ಸಮರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶ್ಯನಾಗಿರಬೇಕೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. "**ಪುತ್ರಃಪ್ರೇಷ್ಯಃ**" ಎಂಬುವದ್ದು ಉತ್ತರಾರ್ಧವು. "**ತ್ರಿಸನ್ಧ್ಯಂ ಕಾರಯೇದ್ಬಾಲಾನ್ವಂದನಂ ದೇವಪಾದಯೋಃ**" ಎಂಬುವದು ಪೂರ್ವಾರ್ಧವು. ಬೆಳಿಗ್ಯೆ ಮಧ್ಯಾನ್ಹ ಸಾಯಂಕಾಲ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಸಂಧ್ಯಾಗಳಲ್ಲೂ, ಸ್ವಾಮಿಯಪಾದದಲ್ಲಿ ಬಾಲರು ವಂದನೆ ಮಾಡುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು ; ಪುತ್ರನೆಂದೂ, ದಾಸನೆಂದೂ, ಶಿಷ್ಯನೆಂದೂ ಹೀಗೆ ಅವರನ್ನು ದೇವರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಯಾರು ಸಮರ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದರೆ "**ಕುಟುಮ್ಬೀ**" ಕುಟುಂಬಿಯು ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯನು ಮಾಡುವ ಆತ್ಮವಿಷಯಿಕವಾದ ಭರಸಮರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನು ಸೇರದಿದ್ದರೂ, ಆತ್ಮೀಯ ಭರಸಮರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಈತನೂ ಅಂತರ್ಭೂತನು ಎಂಬ

---

* ಶಾಂಡಿಲ್ಯ, ೩—೭೫

ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರವರು ಮಾಡಿದ "**ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯ ಭರಸಮರ್ಪಣತ್ತಿಲೇ ಅಂತರ್ಭೂತನ್**" ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ, ಆಚಾರ್ಯನಾದವನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಿಗಾಗಿ ಭರಸಮರ್ಪಣಕಾಲದಲ್ಲಿ "**ಮದೀಯ ದಾಸಶ್ಚ ಅಹಮಪಿ ತ್ವದೀಯವಸ್ತು**" ನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ, ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯೆಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲೇನೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಬಾಲರನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯನು ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಕ್ರಮವೂ ಕೂಡ ಹೀಗೆಯೇ ಯಾದುದರಿಂದ ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯವೆಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಂತರವೇನೂ ಇಲ್ಲವು. ತನ್ನ ಆತ್ಮ ಉದ್ದಿಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯೇನೋ ಸಕೃದಾವೃತ್ತಿಯೇ ವಿನಾ ಪುನಃ ಪುನಃ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಫಲಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಾಗ ತಾನೂಕೂಡ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ವಸ್ತುವೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆತ್ಮೀಯ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ **ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯ ಭರಸಮರ್ಪಣ** ವೆಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಈ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಇಷ್ಟೇ:—ಈಗ ನನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಮದೀಯದಾಸನ ಸ್ವರೂಪ, ರಕ್ಷಾಫಲಗಳ ಭರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವ ಭರವನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆಂಬ ಭಾವವು. ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಆತ್ಮೀಯರಿಗೂ ಕೂಡ, ಈಗಲೇ ಭರಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನಿರಸ್ತವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಮಹರ್ಷಿಯು ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ "**ಪ್ರದಿಶತು ಭಗವಾನಶೇಷಪುಂಸಾಂ ಹರಿರಪಜನ್ಮಜರಾತಿಕಾಂ ಸಮೃದ್ಧಿಂ**" ಹೇಯ ಪ್ರತ್ಯನೀಕನಾಗಿ ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು, ಜನ್ಮಜರಾಮರಣಾದಿಗಳಿಲ್ಲದಿರುವ ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಮಸ್ತ ಜನರಿಗೂ ಉಂಟುಮಾಡಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದು, ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ನಾವು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವದು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿರುವದರಿಂದ ನಾವುಗಳು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂದೂ, ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಇದರಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರವರು ಮುಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ **ಪ್ರದಿಶತು** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದು ಮಹರ್ಷಿಯ ಉದಾರಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಬರೀ ಆಶೀರ್ವಾದವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಆದರೆ ಈ ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನ ಸ್ವರೂಪ, ರಕ್ಷಾಫಲಗಳ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಪುನಃಪುನಃ

ಶಿಷ್ಯರು ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವೋ ಎಂದಾಕ್ಷೇಪಿಸಿದರೆ, ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯುಃ ಶಿಷ್ಯನ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿನಾ, ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪರಕ್ಷಾಫಲಗಳ ಭರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವದಿಲ್ಲವು, ಹೀಗೆ ತಮಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭರನ್ಯಾಸವು ಸಕೃದನುಷ್ಠೇಯವು. ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಶರಣಾಗತಿ ಗದ್ಯದ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುವ ಪಠನದಿಂದ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನದ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾತ್ರ ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ, ತನ್ನ ದಾಸನೂ ತಾವೂ ಸಹ ನಿನ್ನ ವಸ್ತುವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದುದರಿಂದ ಪುನಃ ಪುನಃ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆಂದಾಗುವದಿಲ್ಲವು.

ಕಿಂಚ, ಸ್ಮೃತಿವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಆತ್ಮ ಭರಸಮರ್ಪಣ ವಿಷಯವೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು, ಅಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲೆ ಉಪಪಾದಿಸಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆ ಆತ್ಮೀಯ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯೇ ಉದ್ದೇಶ್ಯವು. ಆದರೆ, **ಏವಂ ಚ ನಿವೇದಯೇತ್** ಎಂಬಲ್ಲಿ ಚಕಾರವಿರುವದರಿಂದ ಆತ್ಮಭರಸಮರ್ಪಣಪರವೂ ಕೂಡ ಆಗಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ **ನಿವೇದಯೇತ್** ಎಂಬ ಶಬ್ದವು, **"ನಿವೇದಯಿತೆ ಮಾಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ"** ಎಂದು ವಿಭೀಷಣನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೆ ಭರಸಮರ್ಪಣಾರ್ಥದಲ್ಲೇ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ವಾಕ್ಯವು ಅಭಿಗಮನ ಕಾಲದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುವಾಗ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾದ ಭರಸಮರ್ಪಣವೂ ಆಗಬಹುದೆಂಬುವದು ಹೇಗೆ ಕೂಡುತ್ತದೆಂದರೆ, ಆಚಾರ್ಯನು ಆಕಾಲದಲ್ಲೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಆತ್ಮೀಯ ಭರಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿರುವದರಿಂದ ಯಾವ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವು. ಅಥವಾ ಈ ಅಭಿಗಮನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯವು ಭರಸಮರ್ಪಣವಾಗದಿದ್ದರೂ, ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಶಿಷ್ಯನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಭರಸಮರ್ಪಣೆ ಕ್ರಮವೂ ಕೂಡ ಹೀಗೆಯೇ ಆದುದರಿಂದಲೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು.

ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಭರಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡುವದು, ಶಿಷ್ಯರು ಮೋಕ್ಷರೂಪ ಫಲಹೊಂದುವದು, ಹೀಗೆಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೋ? **"ಶಾಸ್ತ್ರಫಲಂ ಪ್ರಯೋಕ್ತರಿ"** ಎಂಬ ನ್ಯಾಯ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವನು ಕರ್ತೃವೋ ಅವನಿಗೀಗ ಫಲವು ಯುಕ್ತವು, ಎಂದಾಕ್ಷೇಪಿಸಿದರೆ, ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಸಮರ್ಥನಾದವನು ಅಸಮರ್ಥನಿಗಾಗಿ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಆ ಅಸಮರ್ಥನಿಗೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದುಂಟು. ಆದುವರಿಂದ ಅದೇ ನಿಸ್ಸಂಶಯ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಮೂಲಕ ತೋರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಮುದಲಿಯಾಂಡಾರ್ರವರು ಕೊಟ್ಟ ಒಂದು ಲೋಕದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

*** ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವತಿ ವಾ ನೇತಿ ಸಂಶಯೋಽಚ್ಯುತಸೇವಿನಾಂ ।**
ನ ಸಂಶಯೋತ್ರ ತದ್ಭಕ್ತಪರಿಚರ್ಯಾ ರತಾತ್ಮನಾಂ'' ॥
ಎಙ್ಗರಕಣಕ್ಕಿಲೇ ಆಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಠನುಕ್ಕು ಕೈಮುತಕನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೇ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ ಸಂದೇಹಮಿಲ್ಲೈ.

ಅಚ್ಯುತಸೇವಿನಾಂ-ಅಚ್ಯುತನೆಂದರೆ ಎಂದಿಗೂ ನಾಶರಹಿತನು ಅಥವಾ ತನ್ನ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪತೆಯಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಜಾರದವನು. ಎಂದರೆ ಸ್ಥಿರಸಙ್ಕಲ್ಪನು. ಇಂತಹ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸುವವರಿಗೆ, **ಸಿದ್ಧಿಃ** – ಮೋಕ್ಷರೂಪಫಲಸಿದ್ಧಿಯು, **ಭವತಿವಾ** - ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ, **ನೇತಿವಾ** - ಅಥವಾ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಎಂಬ, **ಸಂಶಯಃ** - ಸಂಶಯ ಉಂಟು. ಆದರೆ, **ತದ್ಭಕ್ತಪರಿಚರ್ಯಾರತಾತ್ಮನಾಂ**-ಆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತರಾದ ಮಹಾಭಾಗವತೋತ್ತಮರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಗೆ, **ಅತ್ರ** - ಈ ಮೋಕ್ಷರೂಪಫಲಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ, **ನ ಸಂಶಯಃ** – ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವು. **ಎಙ್ಗರ ಕಣಕ್ಕಿಲೇ** - ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠನಿಗೆ, **ಕೈಮುತಕನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೆ ಕಿಮುತ, ಕಿಮುತ,** ಇನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನಿದೆ? ಎಂದರೆ ಸ್ವತಸಿದ್ಧವು ಎಂದು ತೋರುವ ನ್ಯಾಯ ಪ್ರಕಾರ, **ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ ಸಂದೇಹಮಿಲ್ಲೈ** - ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ವಿಲ್ಲವು.

ಬರೀ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನೇ ನಂಬಿದವರಿಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವು ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ಆತನ ಪರಮಭಕ್ತರನ್ನು ನಂಬಿದವರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ ''**ಪರಿಚರ್ಯಾರತಾತ್ಮನಾಂ**'' ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯಕೈಙ್ಕರ್ಯಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ನಿರತನಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು, ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬದಾಗಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಲ್ಲವು, ಅಂತಹ ಆಚಾರ್ಯ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದವನಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯಕೃಪೆಯು ಒದಗಿ ಅಂತಹ ಶಿಷ್ಯನಿಗಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಭರಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುವದು ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವು. ಹೇಗೆಂದರೆ,

"ಬಾಲಮೂಕ ಜಡಾನ್ಧಾಶ್ಚ ಪಙ್ಗವೋ ಬಧಿರಾಸ್ತಥಾ ।
ಸದಾಚಾರ್ಯೇಣ ಸಂದೃಷ್ಟಾಸ್ತೇಽಪಿ ಯಾನ್ತಿ ಪರಾಂಗತಿಂ ॥ ''

''ಬಾಲಕರು, ಮೂಕರು, ಅಜ್ಞರು, ಕುರುಡರು, ಕುಂಟರು, ಇವರೆಲ್ಲಾ ಸದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾದರೆ, ಇವರೂ ಕೂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಸದಾಚಾ

---

* ಶಾಂಡಿಲ್ಯ, ೧—೯೫.

ಒರುಮಲೈಯಿ ನಿನ್ರುಮ್ ಒರುಮಲೈಯಿಲೇ ತಾವುಮ್ ಸಿಂಹ ಶರೀರತ್ತಿಲ್ ಜನ್ತುಕ್ಕಳೈಪ್ಪೋಲೆ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ್ ಸಂಸಾರಾತಿಲಂಘನಂ ಪಣ್ಣ ಅವರೋಡುಣ್ಡಾನ ಕುಡಲ್ತುವಕ್ಕಾಲೇ ನಾಮುತ್ತೀರ್ಣ್ಣರಾವು ದೋಃ ಮೆನ್ರು ಮುದಲಿಯಾಣ್ಡಾನರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದ ಪಾಶುರಂ.

ರ್ಯರುಗಳ ದೃಷ್ಟಿ ಈ ಮೂಗರು ಕಿವುಡರು ಮೊದಲಾದವರುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವು. **ಸಂದೃಷ್ಟಾಃ**- ಎಂಬುವದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವು ಚನ್ನಾಗಿಯುಂಟಾಗಿ, ಅದ ಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ಇವರುಗಳಿಗಾಗಿ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿದರೆ ಆಗ ಮುಕ್ತಿಯುಂಟು ಎಂಬುವದೀಗ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೋ, **ಪರಿಚರ್ಯಾರತಾತ್ಮನಾಂ** ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ, ಆ ಪರಿಚರ್ಯದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯ ಕೃಪೆಯುಂಟಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಇವರುಗಳಿಗಾಗಿ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿದರೆ, ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಬರೀ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನೇ ನಂಬಿದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತಾನೇ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿದ್ದೀತೋ? ಆಗಲೂ ಇಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಮಮತೆಯಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಭಕ್ತರನ್ನು ನಂಬಿದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವಿಶೇಷ ಕೃಪೆಯಾದುದರಿಂದ ಕೈಮುತಿಕ ನ್ಯಾಯಪ್ರಕಾರ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತಸೇವಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಂಶಯವಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಆಚಾರ್ಯಸೇವಿಗಳಿಗಾದರೋ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಒರುಮಲೈಯಿಲ್ ನಿನ್ರುಮ್ - ಒಂದು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು, **ಒರುಮಲೈಯಿಲ್ ತಾವುಂ** - ಇನ್ನೊಂದು ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ದಾಟುವ, **ಸಿಂಹಶರೀರತ್ತಿಲ್ ಜನ್ತುಕ್ಕಳೈಪ್ಪೋಲ** - ಸಿಂಹದ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಹಾಗೆ, **ಭಾಷ್ಯಕಾರರ್ ಸಂಸಾರಾತಿಲಂಘನಂಪಣ್ಣ** - ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯ ಮೂಲಕ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿದವರಾಗಲಾಗಿ, **ಅವರೋಡುಣ್ಡಾನ** - ಆ ಭಾಷ್ಯಕಾರರೊಂದಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ. **ಕುಡಲ್ತುವಕ್ಕಾಲ್** - ಸಹಜವಾದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ, ಆಚಾರ್ಯಶಿಷ್ಯಸಂಬಂಧದಿಂದ, **ನಾಮುತ್ತೀರ್ಣ್ಣರಾವುದೋಂ** - ನಾವುಗಳೂ ಕೂಡ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಿದವರು ಆಗುವೆವು, **ಎನ್ರು** - ಎಂದು, **ಮುದಲಿಯಾಂಡಾನ್** - ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಮುದಲಿಯಾಂಡಾನ್ರವರು ಇವರಿಗೆ ದಾಶರಥಿ ಎಂದೂ ಹೆಸರು, **ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದ**-ಕೃಪೆಗೈದ **ಎಂದರೆ** ಹೇಳಿದ, **ಪಾಶುರಂ** - ಉಕ್ತಿಯು.

**(೧) ಅಂಧೋಽನಂಧ ಗ್ರಹಣವಶಗೋ ಯಾತಿ ರಙ್ಗೇಶಯದ್ವತ್।
ಪಂಗುರ್ನೌಕಾ ಕುಹರ ನಿಹಿತೋ ನೀಯತೇ ನಾವಿಕೇನ ॥**

(ಶ್ರೀ ಮುದಲಿಯಾಂಡಾನ್ ರವರು ಹೇಳಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಒಂದು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಇನ್ನೊಂದು ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಿಂಹವು ಹಾರಿದರೆ ಆ ಸಿಂಹದೊಂದಿಗೆ ಅದರ ಮೈಮೇಲಿರುವ ಕ್ರಿಮಿಗಳೂ ಕೂಡ ಸ್ವತಃ ಶಕ್ತಿ ಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೇಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯಾಗ್ರೇಸರರಾದ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರನ್ನು ನಂಬಿರುವ ನಾವೂ ಕೂಡ, ಅವರ ಮಾಡಿದ ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯ ಭರಸಮರ್ಪಣೆ ಮೂಲಕ ಅವರೊಂದಿಗೇನೇ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ತಾವೂ ಕೂಡ ದಾಟಿರುವೆವು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಸಿಂಹ ದೃಷ್ಟಾಂತದಲ್ಲಿ, ಸಿಂಹದ ಯಾವುದೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೇನೇ ಅದರ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಹೇಗೆ ದಾಟಿದವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವು. ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹವೂ ಕ್ರಿಮಿಗಳೂ ಕೂಡ ಅವರುಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರಾದ ಚೇತನರುಗಳು; ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹಾಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಆಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನಿಗಾಗಿ ಭರಸಮರ್ಪಣಮಾಡುವದು ಆವಶ್ಯಕವು. ಮತ್ತು ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸಿಂಹಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಜನ್ತುಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ದಾಟುತ್ತವೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಕಾಲೀನವಾದ ಸಮಾನ ಜನ್ತುಗಳು ಹೇಗೆ ದಾಟಲಾರವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿರವವರು. ಅವರು ಈ ಶಿಷ್ಯರಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂದ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿ ಅವರ ಕಾಲದ ಈಚಿನವರೂಕೂಡ ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಮಾಡಿದ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯಿಂದಲೇ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗುತ್ತಾರೆಂದೂ ಇವರುಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿಯಾಗಲಿ, ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಮೂಲಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದಲೇ ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶ್ರೀ ಮುದಲಿಯಾಂಡಾನ್ರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿ ತಾವೂ ನ್ಯಾಸತಿಲಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ).

(೧)ನ್ಯಾಸತಿಲಕ ೨೧. **ಹೇರಙ್ಗೇಶ**- ಓ ರಂಗನಾಥನೇ, **ಅಂಧಃ** - ಕುರುಡನು, **ಅನಂಧಗ್ರಹಣವಶಗಃ** - ಕುರುಡನಲ್ಲದವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಅವನ ವಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ **ಯದ್ವತ್ ಯಾತಿ – ಹೇಗೆ** ಹೋಗುತ್ತಾನೋ, ಇದರಿಂದ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಚಾರ್ಯಾನು

ಭುಙ್ಕ್ತೇ ಭೋಗಾನವಿದಿತನೃಪಸ್ಸೇವಕಸ್ಯಾರ್ಭಕಾದಿಃ ।
ತ್ವತ್ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೌ ಪ್ರಭವತಿ ತಥಾ ದೇಶಿಕೋ ಮೇ ದಯಾಳುಃ ॥

ಎನ್ರು ನ್ಯಾಸತಿಲಕತ್ತಿಲೇ ಶೊನ್ನೋಮ್.

ಗ್ರಹಹೊಂದಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯಿಂದ ಫಲಹೊಂದಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ; **ಪಙ್ಗುಃ** - ಕುಂಟನು, **ನೌಕಾಕುಹರನಿಹಿತಃ** - ದೋಣಿಯ ಅಥವಾ ಹಡಗಿನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ಕುಹರವೆಂದರೆ ರಂಧ್ರವು, ಇಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶವೆಂಬರ್ಥವು, **ಯದ್ವತ್**-ಹೇಗೆ, **ನಾವಿಕೇನ**-ಹಡಗು ನಡೆಸುವವನಿಂದ, **ನೀಯತೇ** - ಆಚೇ ದಡಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲ್ಪಡುವನೋ, ಇದು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನೂ ಕೂಡ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆತನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೊಂದುವದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವು. **ಸೇವಕಸ್ಯ** - ರಾಜಸೇವಕನ, **ಅವಿದಿತನೃಪಃ**-ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ರಾಜನುಳ್ಳ **ಅರ್ಭಕಾದಿಃ** - ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಾದವರು, ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾದವರು ಎಂಬುವದರಿಂದ, ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಂಡತಿ ಮೊದಲಾದವರೂ ಕೂಡ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು, **ಯದ್ವತ್** - ಹೇಗೆ, **ಭೋಗಾನ್ ಭುಙ್ಕ್ತೇ** – ರಾಜಭೋಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸುವರೋ, ಇದು ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ ಎರಡೂ ಇಲ್ಲದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾಡುವ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯಿಂದುಂಟಾಗುವ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವು. **ತಥಾ** - ಹಾಗೆಯೇ, ಎಂದರೆ ಈ ಮೂರು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ, **ತ್ವತ್ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೌ** - ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಸಹ, **ದಯಾಳುಃ** - ಕೃಪಾಶಾಲಿಯಾದ, **ದೇಶಿಕಃ** - ಆಚಾರ್ಯನು, **ಮೇ** – ನನಗೆ **ಪ್ರಭವತಿ** – ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶ್ಲೋಕವು. ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ಆನುಕೂಲ್ಯಾದಿಗಳ ವಿಶದಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಕಿಂಚನ್ಯತ್ವ, ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸಗಳೊಂದಿಗೆ, ತನ್ನ ರಕ್ಷಣವು ನಿನಗೆ ಭರವೆಂದು ನೀನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿರಬೇಕು. ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಜ್ಞಾನವೂ, ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅಥವಾ ಎರಡೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಚಾರ್ಯಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಫಲವುಂಟೆಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟು, ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದರೆ, ಶಿಶುವಿಗಾಗಲಿ, ಬಾಲರಿಗಾಗಲಿ, ಹುಚ್ಚರಿಗಾಗಲಿ ಯಾರಿಗಾಗಲಿ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿ

ಪ್ರಪತ್ತಿಂ ವಿನಾ ಭಗವತೋ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದತ್ವಾಭಾವಃ

ಏದೇನುಮೊರುಪ್ರಕಾರಮಾಕವುಮಾಮ್, ಆರೇನುಮೊರುವರ್

ಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ದಯಾಳುವಾಗಿ ಏಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಕೂಡದು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ,

"ಇದಂ ತೇ ನಾತಪಸ್ಕಾಯ ನಾಭಕ್ತಾಯ ಕದಾಚನ ।
ನ ಚಾಶುಶ್ರೂಷವೇ ವಾಚ್ಯಂ ನ ಚ ಮಾಂ ಯೋಽಭ್ಯಸೂಯತಿ॥"

ಎಂದು ಗೀತಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆಸಾರ್ವತ್ರಿಕಪ್ರಯೋಗವು ಕೂಡದೆಂದು ಈ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಆಜ್ಞೆಯಿರುವದರಿಂದ, ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಈ ಆಚಾರ್ಯರು ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯ ಭ ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವು. ಅರ್ಹ ರಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಕೃಪೆಮಾಡುವರು. ಈ ಆಚಾರವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಉಂಟು. ರಾಜಸಚಿವರು ರಾಜಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರೆಂದು ವಿಮರ್ಶೆಯಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಾಜನ ದರ್ಬಾರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ರಾಜಸಚಿವರು ಅನರ್ಹರನ್ನೂ ಸಹ ರಾಜನ ದರ್ಬಾರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವದು ರಾಜರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅಸಮ್ಮತವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಆಚಾರ್ಯರು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪರಮಭಕ್ತರಾದರೂ, ಅನರ್ಹರನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುವದು ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದುದೆಂದು ಎಣಿಸಿ, ಅನ ರ್ಹರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವದಿಲ್ಲವು. **ಎನ್ರು ನ್ಯಾಸತಿಲಕ ತ್ತಿಲೇ ಶೊನ್ನೋಮ್** - ಎಂದು ನ್ಯಾಸತಿಲಕದಲ್ಲಿನಾವೂ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಹೇಳಿದೆವು.

ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡನು.

ಏದೇನುಮೊರುಪ್ರಕಾರಮಾಕವುಮಾಮ್- ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಎಂದರೆ ಸರಿಯಾದ ವಿಶದವಾದ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಅಂತಹ ವಿಶದಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಸಮುದಾಯ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಯಾಗಲಿ, ಪ್ರಪದನವು ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿ ಅಂಗವಾ ಗಿಯೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಪದನವು ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು; **ಆರೇನುಮೊರುವರ್ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕವುಮಾಮ್** - ಯಾ

ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕವುಮಾಮ್, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಲದು ಸರ್ವೇಶ್ವರ್ನ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥಮ್ ಕೊಡುಕ್ಕವಿರಙ್ಗಾನೆನ್ರದಾಯಿತ್ತು.

ರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿಯೇ ಯಾಗಲಿ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲವೇ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಅಥವಾ ಆಚಾರ್ಯ ಮೂಲಕ ತಾನೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ತನಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರವರು ಅನುಷ್ಠಿಸಿಯೇ ಆಗಲಿ, **ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಲದು** – ಭರಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿದಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು, **ಕೊಡುಕ್ಕವಿರಂಗಾನ್** - ಕೊಡಲು ದಯ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವು, **ಎನ್ರದಾಯಿತ್ತು** - ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಇದರಿಂದ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಭಕ್ತಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿ, ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ, ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಪ್ರಪದನವು ಆವಶ್ಯಕವು ಎಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಪದನವಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಪ್ರಪದನವು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಙ್ಗವು, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅಙ್ಗಿಯು. ಈ ಎರಡರಲ್ಲೂ, ತಾನೇ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಮೊದಲನೇದು ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯೆಂದೂ, ಎರಡನೇದು ಸ್ವನಿಷ್ಠೆಯೆಂದೂ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಅನುಷ್ಠಾನದ ವಿಶದಜ್ಞಾನವೂ ಆವಶ್ಯಕವು. ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪದನವು ಆಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ ನಡಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶದಜ್ಞಾನವು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು, ಸಮುದಾಯಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೆ ಸಾಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವುವಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತಾನಾಗಲಿ ತನ್ನ ಆಚಾರ್ಯನಾಗಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸನು ಎಂಬರ್ಥವು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಎಲ್ಲಾ ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಆವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದಲೇ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸದೆ, ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿ, ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ, ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಗಳು ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಆದರೆ ದಿವ್ಯದೇಶವಾಸ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ, ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆ, ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣ, ಅರ್ಚಾವತಾರಿಗೆ ನಾನಾವಿಧ ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವಲ್ಲಾ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಪದನವೇ ಆವಶ್ಯಕವೆಂಬ ಉಕ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಲಿಲ್ಲವೇ ಎಂದರೆ ಮುಂದೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿವ್ಯದೇಶವಾಸಾದಿಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿಯೇ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕವಲ್ಲವು; ಈ ಸದ್ವಾರಕ ಅದ್ವಾ

(೧) **ಪಶುರ್ಮನುಷ್ಯಃ ಪಕ್ಷೀವಾ ಯೇ ಚ ವೈಷ್ಣವ ಸಂಶ್ರಯಾಃ ।**
ತೇನೈವ ತೇ ಪ್ರಯಾಸ್ಯನ್ತಿ ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃಪರಮಂ ಪದಂ" ಎನ್ರುಮ್,
(೨) **"ತೇ ವಯಂ ಭವತಾ ರಕ್ಷ್ಯಾ ಭವದ್ವಿಷಯವಾಸಿನಃ ।**
ನಗರಸ್ಥೋವನಸ್ಥೋವಾ ತ್ವಂ ನೋ ರಾಜಾ ಜನೇಶ್ವರಃ" ಎನ್ರುಮ್,
(೩) **''ನರ್ಪಾಲಯೊತ್ತಿಯಿಲ್ ವಾಳುಮ್ ಶರಾಶರಮುಱ್ಱವುಮ್ ।**
ನರ್ಪಾಲುಕ್ಕುಯ್ತ್ತನ" ಎನ್ರುಮ್,

ರಕ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ **ಉಪಕಾರಕಂಗಳ್** ಸಹಾಯಭೂತಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

(೧) ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಸಂಹಿತೆ, ೧. ೧೫. **ಪಶುರ್ಮನುಷ್ಯಃಪಕ್ಷೀವಾ**–ಪಶು ಮೊದಲಾದ ಮೃಗವೇ ಆಗಲಿ, ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಲಿ, ಗಿಳಿ ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ಷಿಯೇ ಆಗಲಿ, **ಯೇಚ** - ಯಾವುದೇ ಆಗಲಿ, **ವೈಷ್ಣವಸಂಶ್ರಯಾಃ**- ವೈಷ್ಣವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತವೋ ಎಂದರೆ ಮಹಾಭಾಗವತನಾದ ವೈಷ್ಣವನ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವೋ, **ತೇ** - ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ, **ತೇನೈವ** – ಆ ಭಾಗವತನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ, ಎಂದರೆ ಆ ಭಾಗವತರ ಕೃಪಾಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ, **ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂಪದಂ** - ಆ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಥಾನವಾದ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠನನ್ನು ಕುರಿತು, **ಪ್ರಯಾಸ್ಯಂತಿ** – ಹೋಗಿ ಸೇರುವರು, **ಎನ್ರುಂ** – ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, ಇಲ್ಲಿ ಭಾಗವತಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಭರನ್ಯಾಸವುಮೋಕ್ಷದಾಯಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(೨) ಅರಣ್ಯಕಾಂಡ, ರಾ. ೧. ೨೦. **ಭವದ್ವಿಷಯವಾಸಿನಃ** – ನಿಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ, **ತೇ ವಯಂ** - ಅಂತಹ ನಾವುಗಳು; ಎಂತಹ ನಾವುಗಳೆಂದರೆ ಮೊದಲೇ ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯ ಭರಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಾದ ನಾವುಗಳು, **ಭವತಾ** - ಸರ್ವಶರಣ್ಯನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ, **ರಕ್ಷ್ಯಾಃ** - ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡಲು ಯೋಗ್ಯರು, **ತ್ವಂ** – ನೀನು, **ನಗರಸ್ಥಃ** – ಅಯೋಧ್ಯಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲೇ ಇರಲಿ, **ವನಸ್ಥೋವಾ** – ವನದಲ್ಲೇ ಇರಲಿ, **ನಃ** - ನಮ್ಮಗಳಿಗೆ **ರಾಜಾ** – ರಾಜನು, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹರ್ಷದಾಯಕನಾದ ನಾಥನು, ಅಥವಾ ವಿಭೂತಿಯುಕ್ತನು, **ಜನೇಶ್ವರಃ**- ಸರ್ವಚೇತನರಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯು ಎಂದೂ, ಇಲ್ಲಿ **ಭವದ್ವಿಷಯವಾಸಿನಃ** ಎಂದು ದಿವ್ಯದೇಶವಾಸದ ಮಹಿಮೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(೩) ತಿರುವಾಯ್ ಮೊಳಿ, ೭. ೫. ೧.

ಕರ್ಪಾರಿ ರಾಮ ಪಿರಾನೈ ಯಲ್ಲಾಲ್ ಮಱ್ಱುಂ ಕರ್ಪರೋ
ಪುರ್ಪಾ ಮುದಲಾಪುಲ್ಲೆರುಮ್ಬಾದಿಯೊನ್ರಿನ್ರಿಯೇ

(೧) "**ನನ್ಮೈಯಾವದು ನಿನ್ಕೋಯಿಲಿಲ್ ವಾಳುಮ್ ವೈಟ್ಟಣವ ನೆನ್ನುಂ ನನ್ಮೈ**"

ನರ್ಪಾಲಯೋತ್ತಿಯಿಲ್ ವಾಳುಞ್ಜರಾಚರಮುಱ್ಱವು
ನರ್ಪಾಲುಕ್ಕುಯ್ತ್ತನನಾನ್ಮುಕನಾರ್ ಪೆಱ್ಱನಾಟ್ಟುಳೇ ॥

ಎಂಬುವದು ಪೂರಾಪಾಶುರವು. **ಪಾಪುಲ್ ಮುದಲಾ** - ಬೆಳದು ಹಬ್ಬಿರುವ ಹುಲ್ಲು ಮೊದಲಾದವು, **ಪುಲ್ ಎಱುಂಬು ಆದಿ** - ಅತಿ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ಇರುವೆ ಮೊದಲಾದವು, **ನರ್ಪಾಲ್ ಅಯೋಧ್ಯಯಿಲೆವಾಳುಮ್** - ಬಹು ಸುಖವಾಗಿ ಏನೊಂದೂ ಆರ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಜೀವನ ನಡಿಯುವದರಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀರಾಮನಾದ ಪರ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ, ಸಮೀಚೀನ ಪ್ರದೇಶವಾದ, **ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಲ್** - ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, **ವಾಳುಮ್ ಶರಾಶರಮ್ಮುಱ್ಱವುಮ್** - ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರವಸ್ತುವನ್ನೂ, **ನಾನ್ಮುಕನಾರ್ ಪೆತ್ತಿ** - ಚತುರ್ಮುಖನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ, **ನಾಟ್ಟುಳಿ**- ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ, **ಒನ್ಱುಇನ್ಱಿಯೇ** - ಉಜ್ಜೀವನೋಪಾಯ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ, **ನರ್ಪಾಲಕ್ಕು ಉಯುತ್ತನ್** - ಉತ್ಕೃಷ್ಟಪ್ರದೇಶವಾದ ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಆದುದರಿಂದ, **ಕರ್ಪಾರ್** - ಪ್ರಿಯ ಹಿತವನ್ನು ಎಣಿ ಸುವವರು **ಇರಾಮಪಿರಾನೈಯಲ್ಲಾಲ್**-ಅತೀವ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನನಾಗಿ ಧರ್ಮವೇ ಮೂರ್ತೀಭವಿಸಿದವನಾಗಿ ಮಹೋಪಕಾರಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲದೆ, **ಮಱ್ಱುಮ್ ಕರ್ಪರೋ** - ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ನೆನಸುವರೋ? ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವತಾರವನ್ನು ಉಪಸಂಹಾರ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸಾನ್ತಾನಿಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ತನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದನೆಂಬುವ ಇತಿಹಾಸವು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(೧) ಪೆರಿಯಾಳ್ವಾರ್ ತಿರು. ೫.೧.೩.

ನನ್ಮೈ ತೀಮೈಗಳೊನ್ಱು ಮಱಿಯೇನ್ ನಾರಣಾವೆನ್ನು ಮಿತ್ತನೈಯಲ್ಲಾಲ್ । ಪುನ್ಮೈಯಾಲುನ್ನೈಪ್ಪುಳ್ಳುವಂ ಪೇಶಿಪುಗಳ್ವಾನನ್ಱುಕಂಡಾಯ್ ತಿರುಮಾಲೆ ॥ ಉನ್ನುಮಾರುನ್ನೈಯೊನ್ಱು ಮಱಿಯೇ ನೋವಾದೆ ನನೋ ನಾರಣಾವೆನ್ಬ । ನನ್ಮೈಯಾವುದುನ್ ಕೋಯಿಲಿಲ್ ವಾಳುಮ್ ವೈಟ್ಟಣವನೆನ್ನುಂ ನನ್ಮೈ ಕಂಡಾಯೋ ॥

ಎಂಬುವದು ಪೂರಾಪಾಶುರವು. ಇದರರ್ಥವು:— **ನನ್ಮೈ ತೀಮೈ......ಅಱಿ**

ಎನ್ರುವರ್ ಶೊಲ್ಲುಗಿರ ಭಾಗವತಾಭಿಮಾನ ಭಗವದ್ವಿಷಯ ವಾಸಾದಿಗಳುಕ್ಕುಮ್ ತನ್ಪಕ್ಕಲಿಲೆಯಾದಲ್, ಪಿರರ್‌ಪಕ್ಕಲಿಲೆಯಾದಲ್, ಮುನ್ಬೇ

ಯೋ - ನಾನು ನಿನ್ನ ತಿರುನಾಮವನ್ನು ಹೇಳಿ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವದು, ನಿನ್ನ ಗುಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ನನ್ನ ದೋಷದಿಂದಲೋ ಎಂಬುವದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯೆನು. **ನಾರಣಾ.......... ಯಲ್ಲಾಲ್** - ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ನಾಮದ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ "ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂ"ಬುವದನ್ನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾವುದನ್ನೂ ಅರಿಯೆನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ನಾರಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಜೀವಾತ್ಮರುಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನೆಂಬ ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಅರ್ಥದಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮರುಗಳ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. **ಪುನ್ಮೈ..........ವಾನನ್ರು** - ಪ್ರಯೋಜನದ ಆಶೆಯಿಂದ ಸರ್ವಾಧಿಕನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೃತ್ರಿಮ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸುಳ್ಳಾದ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನಲ್ಲವು. **"ವೈಟ್ಟಣವರ್ ಎನ್ರುಂ ವನ್ಮೈಕಣ್ಡಾಯೇ"** ಎಂದು ಪಾದಪೂರ್ಣವು **ವನ್ಮೈಯಾವದು** - ವನ್ಮೈ ಎಂದರೆ ಬಲವು, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಬಲವು ಯಾವುದೆಂದರೆ:—**ನಿನ್ಕೋಯಿಲಿಲ್ ವಾಳುಮ್** - ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳುವ, **ವೈಟ್ಟಣವನ್** - ವೈಷ್ಣವನು, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು, **ಎನ್ರುಂ ವನ್ಮೈಕಂಡಾಯೇ** - ಎನ್ನುವ ಬಲ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂಬುವದು ನಿನಗೇ ತಿಳಿಯುವದು. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾಗಿ ನಿನಗೆ ಅಭಿಮತವಾದ ದಿವ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಲವೇ ಬಲವು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ದಿವ್ಯದೇಶವಾಸವು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಹೇತುವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ."

ಎನ್ರುಮ್-ಹೀಗೆಲ್ಲಾ, **ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ**-ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ **ಭಾಗವತಾಭಿಮಾನ** - ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಮಾನವೇನು, **ಭಗವದ್ವಿಷಯವಾಸಾದಿಗಳುಕ್ಕುಮ್,** ಇಲ್ಲಿ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ದೇಶವು, ದಿವ್ಯ ದೇಶವಾಸಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೂ, ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ, ಭಗವನ್ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನ ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. **ತನ್ಪಕ್ಕಲಿಲೆಯಾದಲ್** - ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ತಾನೇಯಾಗಲಿ **ಪಿರರ್‌ಪಕ್ಕಲಿಲೆಯಾದಲ್** - ಅಥವಾ ಯಾರಾದರೂ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ, **ಮುನ್ಬೇಯಾದಲ್**-ಆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಅಥವಾ **ಪಿನ್ಬೆಯಾದಲ್** - ಅನಂತರವಾಗಿಯೆ ಆಗಲಿ

ಯಾದಲ್, ಪಿನ್ಬೇಯಾದಲ್, ಒರು ಉಪಾಯತ್ತುವಕ್ಕಣ್ಣು. ಎಙ್ಗನೇ

ಒರುಉಪಾಯ - ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಉಪಾಯದ, **ತ್ತುವಕ್ಕಣ್ಣು** - ಸಂಬಂಧವಿರಬೇಕು. ಎಂದರೆ, ದಿವ್ಯದೇಶ ವಾಸ, ಭಾಗವತಾಶ್ರಯ, ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನ, ದೀಪಾರೋಪಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಾರದು, ಇವುಗಳು ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಲು ಉಪಕಾರಕಗಳಾಗುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಭಾಗವತರ ಆಶ್ರಯವು ದಿವ್ಯದೇಶವಾಸಾದಿಗಳು ಮೋಕ್ಷಹೇತುವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವು ತಾನಾಗಿಯೋ ಇಲ್ಲವೇ ಆ ಭಾಗವತನ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೋ ಹಿಂದೆಯೋ ಮುಂದೆಯೋ ಯಾವಾಗಲೋ ನಡೆದಿರಬೇಕೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ದಿವ್ಯ ದೇಶವಾಸಾದಿಗಳು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮನೋ ನೈರ್ಮಲ್ಯದ್ವಾರ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಹೇತುವು ಎಂದು

ದುಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯವಶಾಚ್ಚಿತ್ತಂ ನೃಣಾಂ ಯತ್ಕಿಲ್ಬಿಷೈರ್ವೃತಂ ।
ತದನ್ತಕಾಲೇ ಸಂಶುದ್ಧಿಂ ಯಾತಿ ನಾರಾಯಣಾಲಯೇ ॥ "

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ,

ಕೃಷ್ಣಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಕೃಷ್ಣ ಇತ್ಯಂತ್ಯಕಾಲೇ
ಜಲ್ಪನ್ ಜಂತುರ್ಜೀವಿತಂ ಯೋ ಜಹಾತಿ ।
ಆದ್ಯಶ್ಶಬ್ದಃ ಕಲ್ಪತೇ ತಸ್ಯ ಮುಕ್ತ್ಯೈ
ವ್ರೀಡಾ ನಮ್ರೌ ತಿಷ್ಠತೋ ನ್ಯಾ ವೃಣಸ್ಥೌ ॥

ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ಹೀಗೆ ಮೂರು ಸಲ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸುವನಾಗಿ ಜೀವನನು ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಮೊದಲಿನ ಕೃಷ್ಣಪದವು ಆತನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೆರಡು ಸಲ ಹೇಳಿದ ಕೃಷ್ಣಶಬ್ದಗಳು, ತಾವು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸಗಳು ಏನೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿ, ಅದರಿಂದ ಲಜ್ಜಾಯುಕ್ತಗಳಾಗಿ, ಆತನ ಋಣದಲ್ಲೇ ಇರುವವುಗಳಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತವೆ"ಎಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಬರೀಕೃಷ್ಣಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣೆಯು ಮೋಕ್ಷಹೇತುವಾಗಲಾರದು. ಹಿಂದೆ ಈತನು ಪ್ರಪನ್ನನಾಗಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೇನೆ ಈ ಕೃಷ್ಣಶಬ್ದವು ಫಲದಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಮತ್ತೂ ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಅಂತಿಮಸ್ಮರಣೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ನಿದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆಂದೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ವಿಶದವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಯೆನ್ನಿಲ್:—ಇನ್ನೈಯುಮುಪಾಸನತ್ತಿಲೇಯಾದಲ್, ಪ್ರಪತ್ತಿಲೇ ಯಾದಲ್, ಮೂಟ್ಟಿಯುಮ್, ಉತ್ಪನ್ನೋಪಾಸನುಕ್ಕುತ್ತರೋತ್ತರೋಪಚಯತ್ತೈಪ್ಪಣ್ಣಿಯುಮ್, ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ಯನುಷ್ಠಾನಮ್ ಪಣ್ಣಿನವನುಕ್ಕು ಇಙ್ಗುಳ್ಳಕೈಙ್ಕರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯೈ ಯುಣ್ಡಾಕ್ಕಿಯುಮ್, ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲೇ ತ್ವರೈಯೈಯುಣ್ಡಾಕ್ಕಿಯುಮುಪಕಾರಙ್ಗಳಾಮ್.

ಎಙ್ಙನೇ ಎನ್ನಿಲ್ - ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ, **ಇನ್ನೈಯುಮ್** - ಈ ದಿವ್ಯದೇಶವಾಸ, ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಾದಿಗಳು, **ಉಪಾಸನತ್ತಿಲೇಯಾದಲ್** - ಉಪಾಸನವಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ, **ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಲೆಯಾದಲ್**-ಭರನ್ಯಾಸದಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ, **ಮೂಟ್ಟಿಯುಮ್** - ಇವನನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, **ಉತ್ಪನ್ನೋಪಾಸನನುಕ್ಕು** - ಅಂತಹ ಪ್ರವರ್ತನೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಉಪಾಸನಾನಿಷ್ಠನಿಗೆ **ಉತ್ತರೋತ್ತರೋಪಚಯತ್ತೈಪ್ಪಣ್ಣಿಯುಮ್**-ಉತ್ತರೋತ್ತರಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಯೂ, **ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ಯನುಷ್ಠಾನಂಪಣ್ಣಿನವನುಕ್ಕು** - ಭರನ್ಯಾಸಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿದವನಿಗೂ, **ಇಙ್ಗುಳ್ಳ** - ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ, **ಕೈಙ್ಕರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯೈ ಯುಂಡಾಕ್ಕಿಯುಮ್** - ಕೈಂಕರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿಯೂ, **ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲೆ ತ್ವರೈಯುಣ್ಡಾಕ್ಕಿಯುಮ್** – ಹೀಗೆ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತ್ವರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ **ಉಪಕಾರಕಙ್ಗಳಾಮ್** - ಉಪಕಾರಕಗಳಾಗುವವು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಾದಿಗಳು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡದವನಿಗೆ ಉಪಾಯಗಳಾದ ಉಪಾಸನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಯಾಗಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮುಂದೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಈ ದಿವ್ಯದೇಶವಾಸ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನಾದಿಗಳು ಹೇಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾದವೆಂದರೆ:—ಉಪಾಸಕನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನೆರವೇರಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವನಿಗೆ, ಸ್ವಾಮಿಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಐಹಿಕಜಿಹಾಸೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ **ಅಮೃತ ಇಹ ಭವತಿ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತ್ವರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಿಲ್ ಫಲೋತ್ಪತ್ತಿಯಿಲ್ ಪ್ರಕಾರಭೇದಂ

ಇವರ್‌ಗಳಿಲ್ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳೈಪ್ಪೋಲೆ ಉಪಾಯಾನ್ತರ ಸಮರ್ಥನಾಕ್ಕೈಯಾಲೇ ಅಕಿಞ್ಚನನುಮನ್ರಿಕ್ಕೆ ವಿಳಂಬಕ್ಷಮನಾಕ್ಕೈಯಾಲೇ ಅನ

ಮುನ್ಪೆಯಾದಲ್ ಪಿನ್ಬೆಯಾದಲ್ ಉಪಾಯ ತೇವಕ್ಕುಣ್ಡು, ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯವಿಷಯವು. **ತನ್ಪಕ್ಕಲಿಲೆಯಾದಲ್ ಪಿರರ್ಪಕ್ಕಲಿಲೆಯಾದಲ್** ಎಂಬುವದು ಪ್ರಪತ್ತಿವಿಷಯವು. ತನ್ಪಕ್ಕಲಿಲೆಯಾದಲ್ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಸ್ವನಿಷ್ಠೆಯೂ, ಪಿರರ್ಪಕ್ಕಲಿಲೇ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯಮೂಲಕ ಮಾಡುವ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈ ದಿವ್ಯದೇಶವಾಸ, ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಾದಿಗಳು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತ್ವರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಯೂ ಉಪಕಾರಕಗಳಾಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳು ತಾವೇ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾಗವು. ಆದರೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಎಂದರೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಸದ್ವಾರಕ. ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು ಸಮಂಜಸವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸದ್ವಾರಕ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಆವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ ಉಪಾಯವು ಶರಣಾಗತಿರೂಪವಾಗಿ ಒಂದೇ ವಿಧವೆಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಕೂಡದು ಎಂದರೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಎರಡಕ್ಕೂ ಮೋಕ್ಷವೇಯಾದರೂ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟೆಂದು ಮುಂದೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳ ಫಲೋತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು.

ಇವರ್‌ಗಳಿಲ್ - ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಾದ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ, **ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳೈಪ್ಪೋಲೆ** - ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿ ಮೊದಲಾದವರುಗಳ ಹಾಗೆ, ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಪರಾಶರ, ಶುಕ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು, **ಉಪಾಯಾನ್ತರ ಸಮರ್ಥನಾಕ್ಕೈಯಾಲೇ** - ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯೋಗವೆನಿಸುವ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತನಾದುದರಿಂದ, **ಅಕಿಂಚನನುಮನ್ರಿಕ್ಕೆ**-ಸಾಂಗಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯಿರುವದರಿಂದ ಅಕಿಂಚನನೂ ಅಲ್ಲದೆ, **ವಿಳಂಬ**

ನ್ಯಗತಿಯುಂ ಮನ್ರಿಕ್ಕೆ ಇರುಕ್ಕಿರ ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿ ನಿಷ್ಠನುಕ್ಕು ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಪರ್ಯವಸಾನಭಾವಿಯಾನ ಅನ್ತಿಮ ಪ್ರತ್ಯಯತ್ತೈ ಯವಧಿಯಾಕ ವುಡೈತ್ತಾನ ಉಪಾಸನ ರೂಪಾಂಗಿಯುಡೈಯ ಯಥಾವನ್ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಪೂರ್ವಕಮಾನ ಮೋಕ್ಷಮ್ ಫಲಂ. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಮಾಯ್,

---

ಕ್ಷಮನಾಕೈಯಾಲೇ-ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವನಾದುದರಿಂದ **ಅನನ್ಯಗತಿಯುಮನ್ರಿಕ್ಕೆ** - ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಭವದೊಳಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಇತರ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನಾದುದರಿಂದ ಅನನ್ಯಗತಿಕನೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅಥವಾ ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನ ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಗತಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ, **ಇರುಕ್ಕಿರ ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಕ್ಕು** - ಇರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನನಿಗೆ, **ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಪರ್ಯವಸಾನಭಾವಿಯಾನ** - ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಉಂಟಾಗುವ, **ಅನ್ತಿಮಪ್ರತ್ಯಯತ್ತೈ** - ಪರಮಾತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪವಾದ ಧ್ರುವಾನುಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು **ಅವಧಿಯಾಕ ವುಡೈತ್ತಾನ** - ಅವಧಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ, **ಉಪಾಸನ ರೂಪಾಂಗಿಯುಡೈಯ** - ಉಪಾಸನರೂಪವಾದ ಅಂಗಿಯ, **ಯಥಾವನ್ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಪೂರ್ವಕಮಾನ** - ಸರಿಯಾಗಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ **ಮೋಕ್ಷಮ್ ಫಲಂ** - ಮೋಕ್ಷವು ಫಲವು.

ಅಕಿಂಚಿನತ್ವವೆಂದರೆ ಸಾಂಗಭಕ್ತಿಯೋಗ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ. ಅಂಥಾವನು ವಿಳಂಬಾಸಹನು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಆತನು ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು. ದೇಹಾವಸಾನದವರಿವಿಗೆ ವಿಳಂಬವು ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇ ತೀರಬೇಕಾದುದರಿಂದ. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗಾದರೋ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ಜನ್ಮಾಂತರಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ವಿಳಂಬಿಸಬಹುದು. ಆತನು ಇಂತಹ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವಂಥಾವನು. ಆದುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಅಕಿಂಚನತ್ವವಿಲ್ಲವು, **ಅನನ್ಯ ಗತಿಕನು** ಎಂದರೆ ಬೇರೇ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ವಿಮುಖನು. ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಭವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ವಿಮುಖನಾದವನು. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನು ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಭವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಅಙ್ಗೀಕರಿಸುವನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನ ಹಾಗೆ ಅನನ್ಯಗತಿಕನಲ್ಲವು. ಮತ್ತು ಯೋಗವನ್ನು ಗತಿಯಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವದರಿಂದಲೂ ಅನನ್ಯಗತಿಕನಲ್ಲವು. ಈ ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಅಂಗಿನಿಷ್ಪತ್ತಿಯು ಅವಶ್ಯ

ಸರ್ವಾನಿಷ್ಟನಿವರ್ತನ ಕ್ಷಮನುನೂಾಯ್, ಸರ್ವೇಷ್ಟ ಸಾಧನನಾಕನತ್ವಾ

ಕನಾದುದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾವಸಾನಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿಳಂಬ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದಲೇ ಫಲನಿಷ್ಪತ್ತಿಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವುಂಟು. ಈ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆಯಾದರೋ, ದೇಹಾವಸಾನವಾದ ಒಡನೆಯೇ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ; ಹೀಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೂ ಕೂಡ ಹೀಗೆಯೇ ಏಕೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಕೂಡದು ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಅನ್ತಿಮಪ್ರತ್ಯಯವು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಅವಧಿಯು ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾವಸಾನಪರ್ಯಂತವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದ್ವಾರಕ ನಿಷ್ಠಾರೂಪ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಫಲಸಾಧನದಲ್ಲಿರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವಮಾಯ್ - ಸರ್ವರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದಾಗಿ, ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮೂರುವರ್ಣದವರು ಮಾತ್ರವೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು, ಇದನ್ನಾದರೋ ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು, ಚಂಡಾಲರೂ ಕೂಡ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ನಿದರ್ಶನಗಳುಂಟು ; **ಸರ್ವಾನಿಷ್ಟನಿವರ್ತನಕ್ಷಮಮಮಾಯ್** - ಸಮಸ್ತವಿಧಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪವಾದ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ, ಉಪಾಸನಮಾರ್ಗವಾದರೋ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲಾರದು, ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ:—ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ಅಭ್ಯುಪಗತವೆಂತಲೂ, ಅನಭ್ಯುಪಗತವೆಂದೂ ಎರಡು ವಿಧವು. ಅಭ್ಯುಪಗತವು ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕದುದು. ಅನಭ್ಯುಪಗತವು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕದುದು. ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವಾದ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅನಭ್ಯುಪಗತವಿದ್ದರೆ ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು. ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಭ್ಯುಪಗತವೂ ಕ್ಷಯಿಸಿ ಹೋಗುವದರಿಂದ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಭಾವವು. ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಹಾಗೆ ಸಂಚಿತಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಲ್ಲದ ಉತ್ತರಾಘವು ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾಡಿದ ಉತ್ತರಾಘಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಾದರೋ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾಡಿದ ಉತ್ತರಾಘವೂ ನಿವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಉತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಗಳಾದ ಕುಂಟನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಕುರುಡನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವಿಧೇಯರನ್ನಾಗಿಯಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕ್ಲೇಶಾನುಭವಮಾಡಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೀಯುವನು.

ಯುಮ್, ಸುಕರಮಾಯುಮ್, ಸಕೃತ್ಕರ್ತವ್ಯಮಾಯುಮ್, ಆಶುಕಾರಿಯಾಯುಮ್, ಪ್ರತಿಬನ್ಧಾನರ್ಹಮಾಯುಮ್, ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಬನ್ಧಮ್ ಪೋಲೆ ಸ್ವಫಲತ್ತಿಲ್

ಹೀಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯುಪಗತಪ್ರಾರಬ್ಧ ಒಂದು ವಿನಾ ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುವದರಿಂದ ಸರ್ವಾನಿಷ್ಟನಿವರ್ತಕಮುಮಾಯುಮ್ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. **ಸರ್ವೇಷ್ಟಸಾಧನಮಾಕವೆತ್ತಾಯುಮ್** – ಸಮಸ್ತ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವದಾಗಿ, ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನವು ಕೈಗೂಡುವ ತನಕ ಇತರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲವು, ಪ್ರಪದನಲ್ಲಾದರೋ ಅದನ್ನು ಸಕೃದನುಷ್ಠಿಸಿದವನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತನಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಿಗೆ ಕುಚೇಲಾದಿಗಳ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಅಭೀಷ್ಟಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು; **ಸುಕರಮಾಯುಮ್** – ಅಶಕ್ತರಿಗೂ ಕೂಡ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದಾಗಿ, ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲೂ ಉಪಾಸನವೂ ತುಂಬಾಕಾಲ ನಡಿಯಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಅದು ದುಷ್ಕರವು, ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದು; **ಸಕೃತ್ಕರ್ತವ್ಯಮಾಯುಮ್** – ಒಂದೇ ಸಲ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಒಂದೇ ಸಲ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಉಪಾಸನವಾದರೋ, ಅಸಕೃತ್‌ಕರ್ತವ್ಯವು, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು, **ಆಶುಕಾರಿಯಾಯುಮ್** – ಶೀಘ್ರಫಲಪ್ರದವಾಗಿ, ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವವರು, ಆರ್ತರೆಂದೂ, ದೃಪ್ತರೆಂದೂ ಎರಡು ವಿಧವು; ಆರ್ತನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವದು ಬೆಂಕಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವದು ಹೇಗೆ ದುಸ್ಸಹವೋ ಹಾಗೆ ದುಸ್ಸಹವಾಗಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವವನು, ಹಾಗೆ ದುಸ್ಸಹವಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಆಗಲೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು; ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನನಾದರೋ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬೇಡುವವನು, ಅವನಿಗೆ ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರ ಮೋಕ್ಷವು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬೇಗನೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದರಿಂದ **ಆಶುಕಾರಿಯಾಯುಮ್** ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗವು, ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠನಾದರೋ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಲಭಿಸಿ, ಅನಭ್ಯುಪಗತಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿದ ನಂತರ ಮೋಕ್ಷವಾದುದರಿಂದ ಅದು ವಿಳಂಬಾಕ್ಷಮುವಾದುದು. **ಪ್ರತಿಬಂಧಾನರ್ಹಮಾಯುಮ್** - ಯಾವ ಪ್ರತಿಬಂಧಗಳಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದುದಾಗಿ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗಬಹುದು, ಇದನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಅರ್ಥಪಂಚಕಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ; ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದರೋ ಸಕೃದನುಷ್ಠಾನದಿಂದಲೇ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವದ

ಉಪಾಯಾನ್ತರ ಪ್ರಯೋಗಾ ಸಹಮಾಯ್, ಇರುನ್ದುಳ್ಳ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೈ ತನ್ನಧಿಕಾರಾನುರೂಪಸ-ಎ೬ ಅದ್ವಾರಕಮಾಗ ಪ್ಪತ್ತಿನವನುಕ್ಕು ಪರಿ

ರಿಂದ ತದನಂತರ ಯಾವ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳೂ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲಾರವೆಂಬ ಭಾವವು. **ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಬನ್ಧಮ್ ಪೋಲೆ** - ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದುಂಟಾದ ಬಂಧನವು ಹೇಗೆ ಬೇರೇ ಉಪಾಯದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಸಹಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ, **ಸ್ವಫಲತ್ತಿಲ್** - ತಾನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಫಲದಲ್ಲಿ, **ಉಪಾಯಾನ್ತರ ಪ್ರಯೋಗಾಸಹಮಾಯ್** - ಬೇರೆ ಇನ್ನ್ಯಾವ ಉಪಾಯದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನೂ ಸಹಿಸದೆ ಇರುವದಾಗಿ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಾದರೋ ಉಪಾಸನವು ಪೂರ್ತಿಯಾದರೂ, ಅಂಗವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಎಂದರೆ ಶರಣಾಗತಿಯು ಸಾಪೇಕ್ಷವುಂಟು. ಇಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಸಾಪೇಕ್ಷವೂ ಬೇಕಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಉಪಾಯಾನ್ತರವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಎಂದರೆ ರುದ್ರಾದಿ ಅನ್ಯ ದೇವತಾಭಜನಮಾಡಿದುದಾದರೆ, ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ; ಹೇಗೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಆಂಜನೇಯನು ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನು; ಅದರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಅವಿವೇಕಿಗಳು ಆತನನ್ನು ಶಣವಲ್ಕಲಗಳಿಂದ ಬಿಗಿಯಲು, ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಬಂಧನವು ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದುದಾದರೆ ಆಂಜನೇಯನು ಪುನಃ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಲಂಕಾದಹನಾದಿ ವ್ಯಾಘಾತಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವು. ಹೀಗೆ ಎಂಟು ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಹೇಗೆ ತುಂಬಾ ಅಮೋಘೋಪಾಯವು ಎಂದು ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. **ಇರುನ್ದುಳ್ಳಪ್ರಪತ್ತಿಯೈ** - ಹೀಗಿರುವ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು, **ತನ್ನಧಿಕಾರಾನುರೂಪಮಾಕ** – ತನಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಹೇಗೋ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ; ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭೋಪಾಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ, ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಧಿಕಾರಾನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಶಕ್ತನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವೂ, ಅಶಕ್ತನಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರಾನುಗುಣವಾಗಿ, ಅಶಕ್ತನಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಹೀಗೆ **ಅದ್ವಾರಕಮಾಕಪ್ಪತ್ತಿನವನುಕ್ಕು** – ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯು ಅಂಗವಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅಂಗಿಯೇ ಆಗಿರುವದರಿಂದ, ಅಂತಹ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆ, **ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಭವತ್ತುಕ್ಕು** - ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವದಕ್ಕೆ, **ನೇರು**

ಪೂರ್ಣಾನುಭವತ್ತುಕ್ಕು ವೇರು ಪ್ರತಿ ಬನ್ಧಕ ಮಿಲ್ಲಾದ ಪಡಿಯಾಲೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಷಣಮುದಲಾಕ,(೧) "ಇಙ್ಗೇ ತಿರಿನ್ದೇರ್ಕ್ಕಿಳುಕ್ಕುತ್ತೇನ್" ಎನ್ರುಮ್ (೨) "ಇಚ್ಚುವೈತವಿರಯಾನ್ಪೋಯಿನ್ತಿರ ಲೋಕಮಾಳು ಮಚ್ಚುವೈ

ಪ್ರತಿಬನ್ಧಕಮಿಲ್ಲಾದಪಡಿಯಾಲೇ-ಬೇರೆ ಯಾವ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, ಈಗೇನಾದರೂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವುಂಟೋ ಎಂದರೆ ಈ ಸ್ವಾನುಮತಿಯೇ ಎಂದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನಇಷ್ಟವೇ ಪ್ರತಿಬಂಧವು; ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದ ಕ್ಷಣವೇ ಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಾನುಮತಿ ಇದ್ದರೆ ಆರ್ತಪ್ರಪನ್ನನಾಗುವದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನದ ಉತ್ತರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಅಭ್ಯುಪಗತಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮನಾಶಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ, ದೇಹಾವಸಾನಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯು; ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ದಾಸನಾದ ತನಗೆ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮಾಡುವದೇ ಸ್ವರೂಪವಾದುದರಿಂದ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪರಮಕೃಪಾಸೌಲಭ್ಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅರ್ಚಾವತಾರಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ನೆಲಸಿರುವದರಿಂದ,ಅಂತಹಸ್ವಾಮಿಗೂ ತದ್ಭಕ್ತರಾದ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೂ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವನ್ನೆಸಗುತ್ತಾ,ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾ, ಅದನ್ನಿತರರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲವಿಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ **ಸ್ವಾನುಮತಿಯಾಲೆ** - ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳವರಿಗೆ ದೇಹಾವಸಾನವು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ವಿಳಂಬಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಮುಂದೆ **ಸ್ವಾನುಮತಿಯಾಲೇ ಸ್ಥಾಪಿತಮಾನಶರೀರತ್ತಿನ್ ಅವಸಾನ**ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ **ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಷಣಮುದಲಾಕ** - ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಮೊದಲಾದ, ಮೊದಲಾದ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದನಂತರದಲ್ಲಿ ಎಂಬುವದೂ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು;

(೧) **ಇಙ್ಗೇ** - ಈ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲೇ, **ತಿರಿನ್ದೇರ್ಕ್ಕು** - ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ, **ಇಳುಕುತ್ತುಂ** - ಉಂಟಾಗುವ ತೊಂದರೆಯು, **ಎನ್** - ಯಾವುದು, ಪರಮಕಾರುಣಿಕನಾದ ಭಗವಂತನು ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಆತನನ್ನೂ ತದೀಯರಾದ ಭಾಗವತರನ್ನೂ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಕರುಣಿಸಿದುದಾದರೆ, ಈ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲೇ ಬಹುಕಾಲವಿರುವದರಲ್ಲಿ ದೋಷವೇನು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. **ಎನ್ರುಂ** - ಎಂದೂ,

(೨) **ಇಚ್ಚುವೈ** - ಈ ರಸಕ್ಕಿಂತ ಎಂದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಮಾಡುವ ಆನಂದವನ್ನು, **ತವಿರ** - ಬಿಟ್ಟು, **ಯಾನ್** - ನಾನು, **ಪೋ**

(೧) ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ ೮.೧೦.೪. (೨) ತಿರುಮಾಲೈ ೨.

ಪೆರಿನುಮ್ ವೇಣ್ಡೇ" ಎನ್ರುಮ್, (೩) "**ಏರಾರ್ ಮುಯಲ್‌ವಿಟ್ಟು ಕ್ಕಾಕ್ಕೈಪಿನ್ಪೋವದೇ**" ಎನ್ರುಮ್, (೪) "**ಸ್ನೇಹೋ ಮೇ ಪರಮೋ ರಾಜನ್ ತ್ವಯಿ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ । ಭಕ್ತಿಶ್ಚ ನಿಯತಾ ವೀರಭಾವೋ**

ಯ್ - ಅರ್ಚಿರಾದಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, **ಇನ್ದಿರಲೋಕಂ** - ಪರಮಪದವನ್ನು, **ಆಳುಂ** - ಆಳುವ, **ಅಚ್ಚುವೈ** - ಆನಂದವನ್ನು, **ಪೆರಿನುಂ** - ಹೊಂದಲು, **ವೇಣ್ಡೇ** - ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು," **ಎನ್ರುಂ** - ಎಂದೂ ; ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಭಗವನ್ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಆನಂದವೇ ನಿರತಿಶಯವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ, ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬೇರೆ ಪರಮಪದಾನಂದವನ್ನೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು-

(೩) **ಏರ್** - ಯೋಗ್ಯವಾದ, **ಆರ್** – ಪೂರ್ಣವಾದ ಎಂದರೆ ಪರಮ ಭೋಗ್ಯವಾದ, **ಮುಯಲ್ ವಿಟ್ಟು** - ಮೊಲದಮಾಂಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, **ಕಾಕ್ಕೈ ಪಿನ್ಪೋವುದೇ** - ಕಾಗೆಯ ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಗೆಯ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಬಹುದೇ ? ಎಂದರೆ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಶೀಲ್ಯ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಈ ಅರ್ಚ್ಯಾವತಾರಿಯಾದ ಕೃಪಾಸಾಗರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಪರರೂಪಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

(೪) ಇದು ಆಂಜನೇಯನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯವು. **ಮೇ** - ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿ ನಿನ್ನಲ್ಲೇ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ನನಗೆ, **ಹೇ ರಾಜನ್** – ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವನೇ, "ರಾಮ" ಎಂದು ಪಾಠಾಂತರವು, ಆಗ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ರಮಿಸುವನೇ ಎಂಬರ್ಥವು. **ಪರಮಃ ಸ್ನೇಹಃ** – ಅತ್ಯನ್ತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸ್ನೇಹವು, **ತ್ವಯಿ** - ಕರುಣಾಸಾಗರನಾದ, ಮತ್ತು ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಕನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ವಹಿಸಿದ ವಿಭವಾವತಾರಿಯಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ, **ನಿತ್ಯಂ** - ಯಾವಾಗಲೂ, **ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ** – ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ನೇಹವೆಂದರೆ ಸಖರಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರೀತಿಯು, ಹಾಗಾದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಆಂಜನೇಯನಿಗೆ ಸಮಾನನೇ ಎಂದರೆ ಹಾಗಲ್ಲವು ಈ ಸ್ನೇಹವಾದರೋ ಎಂಥಾದ್ದೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿರೂಪವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. **ಹೇವೀರ** - ವೀರ್ಯಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನೇ ವೀರ್ಯವೆಂದರೆ ವಿಕಾರವನ್ನುಹೊಂದದಿರುವಿಕೆ ; ಅಂತಹ ಗುಣವ

---

(೩) ಶಿರಿಯತಿರುಮೊಳಿ, ೧೬. (೪) ರಾಮಾ. ಉತ್ತ. ೪೦. ೧೫

ನಾನ್ಯತ್ರಗಚ್ಛತಿ," ಎನ್ರುಮ್, ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ ಇಶ್ಶರೀರತ್ತೋಡೆಯಿರುನ್ದು ಕೈಙ್ಕರ್ಯಾದ್ಯನುಭವಂ ಪಣ್ಣವೇಣು ಮೆಙ್ಗಿರ ಅಭಿಸನ್ಧಿಕ್ಕು ಕಾರಣಮಾನ ಅರ್ಚಾವತಾರಾದಿ ಸಙ್ಗಮಡಿಯಾಕ ವನ್ದ ಸ್ವಾನುಮತಿಯಾಲೆ ಸ್ಥಾಪಿತಮಾನ ಶರೀರತ್ತಿನ್ ಅವಸಾನತ್ತೈ ಎಲ್ಲೈಯಾಹ,

---

ನ್ನುಳ್ಳ ಶ್ರೀರಾಮನೇ, **ಭಕ್ತಿಶ್ಚ** - ದಾಸನಾದವನು ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲೂ, ಶಿಷ್ಯನಾದವನು ಗುರುವಿನಲ್ಲೂ, ಪುತ್ರನಾದವನು ಪಿತಾಮಾತಾವಿನಲ್ಲೂ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ನಿಯತಾ** - ನಿಯತವಾದುದು. ನಿನಗೂ ನನಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಉಂಟಾದುದು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಭಕ್ತಿಯು **"ಪ್ರೀತಿರೂಪಮನುಧ್ಯಾನಂ ಭಕ್ತಿರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಗುರು, ಸ್ವಾಮಿ ಮೊದಲಾದವರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರೀತಿಪುರಸ್ಸರವಾದ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆದುದರಿಂದ **ಭಾವಃ** - ಈರೀತಿಯಾದ ನನ್ನ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವು, **ಅನ್ಯತ್ರ** - ಬೇರೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಪರರೂಪವೇ ಮೊದಲಾದುದಲ್ಲಿ, **ನಗಚ್ಛತಿ** - ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವು ಎಂದರೆ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಮುಂದೆ,

"ಯಾವದ್ರಾಮ ಕಥಾಂ ವೀರ ಶ್ರೋಷ್ಯೇಽಹಂ ಪೃಥಿವೀತಲೇ |
ತಾವಚ್ಛರೀರೇ ವತ್ಸ್ಯಂತಿ ಮಮ ಪ್ರಾಣಾ ನ ಸಂಶಯಃ ||

ಎಂದಿರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಎದುವರಿವಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆನೋ, ಅದುವರಿವಿಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳು ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಸಿಸುತ್ತವೆ, ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ." **ಎನ್ರುಮ್** - ಎಂದು, **ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ** - ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಇಶ್ಶರೀರತ್ತೋಡೆ ಯಿರುನ್ದು** - ಈಗಿರುವ ಶರೀರದೊಂದಿಗೇ ಕೆಲವು ಕಾಲವಿದ್ದು, **ಕೈಙ್ಕರ್ಯಾದ್ಯನುಭವಮ್ ಪಣ್ಣವೇಣುಂ** - ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ, (ಇಲ್ಲಿ **ಆದಿ**ಪದದಿಂದ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು) ಅನುಭವವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, **ಎಙ್ಗಿರಅಭಿಸನ್ಧಿಕ್ಕು**- ಎಂಬ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ, ಕಾರಣವಾದ, **ಅರ್ಚಾವತಾರಾದಿ ಸಂಗಮಡಿಯಾಗ** - ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ, ಶ್ರೀವರದರಾಜ,ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾದಿ ಅರ್ಚಾವತಾರಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಮೂಲಕವಾಗಿ, **ವನ್ದ** - ಬಂದ, **ಸ್ವಾನುಮತಿಯಾಲೆ ಸ್ಥಾಪಿತಮಾದ** - ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ **ಶರೀರತ್ತಿನ್** - ಶರೀರದ, **ಅವಸಾನತ್ತೈಯ್ಯೆ** - ಕೊನೆಯನ್ನು, **ಎಲ್ಲೈಯಾಗ ಉಡೈತ್ತಾಯ್** ಎಲ್ಲೆಯಾಗಿ ಹೊಂದಿದುದಾಗಿ, **ದೇಶಕಾಲಸ್ವರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದವತ್ತಾ**

ಉಡೈತ್ತಾಯ್, ದೇಶಕಾಲ ಸ್ವರೂಪ ಪರಿಚ್ಛೇದವತ್ತಾಯ್ ಕೊಣ್ಡಿ ಙ್ಗಣ್ಡಾಮ್ ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ಫಲೋದ್ಗಮತ್ತೈಮುದಲಾಕ ವುಡೈತ್ತಾನ ಪರಿ ಪೂರ್ಣ ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ಪರ್ಯನ್ತ ಮೋಕ್ಷಂ, ಫಲಂ.

ಯ್‌ಕೊಂಡು – ಎಂದರೆ ಒಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯವುಂಟು, ಒಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರೋಣವು, ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟು, ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ದೇಶಕಾಲಪರಿಮಿತಿಯುಳ್ಳದ್ದು; ಮತ್ತು ಕೈಂಕರ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವೇ ಪರಿಮಿತಿಯುಳ್ಳದು; ಹೀಗೆ ದೇಶಕಾಲಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, **ಇಙ್ಗಣ್ಡಾಮ್ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಫಲೋದ್ಗಮತ್ತೈ** – ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಫಲದ ಆರಂಭವೇ, **ಮುದಲಾಕ** – ಮುಂತಾದವನ್ನು, **ವುಡೈತ್ತಾನ** – ಹೊಂದಿದ, ಪರಿಪೂರ್ಣಕೈಂಕರ್ಯಪರ್ಯನ್ತವಾದ ಮೋಕ್ಷಫಲವು. ಈ ದೊಡ್ಡ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನೂ ಹೊರಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂಥಾದ್ದೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಎಂಟು ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರಪದನಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಉಪಾಸನಾರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಪದನವು	**ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು**
೧. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವಾದುದು ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದಾದುದು.	ತ್ರೈವರ್ಣದವರು ಮಾತ್ರ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು.
೨. ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಿವರ್ತಿಸುವದು. ಸಂಚಿತ ಆಗಾಮಿಗಳನ್ನೂ ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಲ್ಲದು. ಆರ್ತನಾದರೆ ಅಭ್ಯುಪಗತವೂ ತೊಲಗುತ್ತದೆ.	ಸಂಚಿತ, ಆಗಾಮಿಗಳುತೊಲಗುವವು. ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು.
೩. ಅನುಷ್ಠಾನದ ಒಡನೆಯೇ ಕೃತಕೃತ್ಯತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.	ಬಹುಕಾಲಾನಂತರ ಉಪಾಸನಪೂರ್ಣವಾದ ನಂತರ ಫಲಕಾರಿಯು.
೪. ಅಶಕ್ತನಿಂದಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು.	ಶಕ್ತನಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು.
೫. ಸಕೃತ್ಕರ್ತವ್ಯವಾದುದು.	ಅಸಕೃತ್ಕರ್ತವ್ಯವಾದುದು.

ಪ್ರಪದನವು	ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು
೬. ಶೀಘ್ರಫಲಪ್ರದವು, ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.	ವಿಳಂಬದಿಂದ ಫಲ, ಜನ್ಮಾಂತರವುಂಟಾದರೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು.
೭. ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ನಂತರ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಿಲ್ಲದುದು.	ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದುದು.
೮. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲವು.	ಅಙ್ಗವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಉಂಟು.

ಹೀಗೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ, ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಹಾವಸಾನವೂ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆರ್ತನಿಗೆ ಪ್ರಪದನ ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದೆಂದೂ, ದೃಪ್ತನಿಗೆ ದೇಹಾವಸಾನವೂ, ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆತನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ವಿಳಂಬಿಸಿ, ಆತನು ಮುಂದೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೇ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಕೊಂಡು ಅರ್ಚಾವತಾರಿಯಾಗಿರುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೇನೆ ಸರ್ವವಿಧಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದುಕೊಂಡಿರುವನೆಂದೂ, ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಾವತಾರಿಯಾದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಆನಂದವು ದೇಶಕಾಲಾದಿ ಪರಿಮಿತಿಯುಳ್ಳದುದಾದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ಅನು ಭವಿಸುವ ಆನಂದಕ್ಕೇನು ಕಮ್ಮಿಯಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರವರ ಮತ್ತು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಯ ಸೂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಆ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಫಲವು ಪರಿಪೂರ್ಣಕೈಂಕರ್ಯಪರ್ಯನ್ತವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇರುವಾಗ ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯಾಭಿಲಾಷೆಯು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿನ ಕೈಂಕರ್ಯವಾದರೋ ದೇಶಕಾಲಾದಿ ಪರಿಚ್ಛಿತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಅನೇಕ ವಿಘ್ನಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಸ್ಥಾನವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಕೈಂಕರ್ಯವಾದರೋ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದುದಾಗಿ, ನಿರತಿಶಯವಾದುದಾಗಿ, ವಿಘ್ನಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದುದಾಗಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಭವರೂಪಕೈಂಕರ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಂಟಾಗುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದೇ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು, ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ, ಆತನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಒಡನೆಯೇ ಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಳಂಬಿಸಿ, ಅಂತೂ ದೇಹಾವಸಾನವಾದ ಒಡನೆಯೇ, ಈ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಭವಪೂರ್ವಕ ಕೈಂಕರ್ಯಲಾಭವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದರಿಂದಲೇ ಆಶುಕಾರಿಯಾರ್ಯ್ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯೋಸ್ಸರ್ವಫಲಸಾಧನತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಾನಿ

(೧) "ವರಂ ವರಯ ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಯಥಾಭಿಮತಮಾತ್ಮನಃ ।
ಸರ್ವಂ ಸಮ್ಪತ್ಸ್ಯತೇ ಪುಂಸಾಂ ಮಯಿ ದೃಷ್ಟಿಪಥಂ ಗತೇ" ॥

(೨) "ಕಿಂ ವಾ ಸರ್ವ ಜಗತ್ಸ್ರಷ್ಟಃ ಪ್ರಸನ್ನೇ ತ್ವಯಿ ದುರ್ಲಭಂ."

ಮುಂದೆ ಈ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಇತರ ಐಹಿಕಸುಖರೂಪ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಈ ಇತರ ಫಲಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರಲ್ಲೂ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ವಿಳಂಬಾವಿಳಂಬಗಳುಂಟೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳು ಸರ್ವಫಲಸಾಧಕಗಳು

(೧) ಇದು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಧ್ರುವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯವು. **ತಸ್ಮಾತ್**–ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನ ದರ್ಶನವು ಎಂದಿಗೂ ವಿಫಲವಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, **ತ್ವಂ** - ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಕಾಮಿಯಾದ ನೀನು, **ಆತ್ಮನಃ** – ನಿನ್ನ, **ಯಥಾಭಿಮತಃ** – ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ, **ವರಂ**-ವರವನ್ನು, **ವರಯ** - ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು, **ಪುಂಸಾಂ** – ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ, **ಮಯಿ** - ನಾನು, **ದೃಷ್ಟಿಪಥಂ ಗತೇ ಸತಿ** - ದೃಷ್ಟಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಎಂದರೆ ನನ್ನ ಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣವು ಒದಗಿರಲಾಗಿ, **ಸರ್ವಂ ಸಮ್ಪತ್ಸ್ಯತೇ** - ಸಮಸ್ತವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲು ಚತುರ್ವಿಧಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ಲಭಿಸುವವು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(೨) **ಹೇ ಸರ್ವಜಗತ್ಸ್ರಷ್ಟಃ** - ಓ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ, **ತ್ವಯಿ ಪ್ರಸನ್ನೇ** - ದಯಾಶಾಲಿಯಾದ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲು **ಕಿಂ ವಾ ದುರ್ಲಭಂ** - ಯಾವುದು ತಾನೇ ದುರ್ಲಭವು? ಎಂದರೆ ಸರ್ವವೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭಿಸುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು. ಇದು ಧ್ರುವನ ವಾಕ್ಯವು. "**ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದ**

(೧) ವಿ. ಪು. ೧. ೧೨. ೭೬.　　(೨) ವಿ. ಪು. ೧.೧೨.೭೯.

(೩) ತಸ್ಮಿನ್ಪ್ರಸನ್ನೇ ಕಿಮಿಹಾಸ್ತ್ಯಲಭ್ಯಂ,"
(೪) "ಕಿಂ ಲೋಕೇ ತದಿಹ ಪರತ್ರಚಾಸ್ತಿಪುಂಸಾಂ ಯದ್ವಿಷ್ಣು ಪ್ರವಣಧಿಯಾಂ ನ ದಾಲ್ಭ್ಯಸಾಧ್ಯಂ,"

ಫಲಂ ಭುಙ್ಕ್ತೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸುಖೀನಾನಪಿ" ಎಂಬುವದು ಉತ್ತರಾರ್ಧವು. ಇದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದುದೂ ಕೂಡ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

(೩) ಇದು ಪ್ರಹ್ಲಾದವಾಕ್ಯವು. **ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಸನ್ನೇ**-ಆ ಕೃಪಾಸಾಗರನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲು, **ಇಹ**-ಇಲ್ಲಿ, **ಅಲಭ್ಯಂ** - ಅಲಭ್ಯವಾದುದು, **ಕಿಮಸ್ತಿ** - ಯಾವುದು ತಾನೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಸರ್ವವೂ ಲಭ್ಯವೇ ಸರಿ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು.

"ತಸ್ಮಿನ್ಪ್ರಸನ್ನೇ ಕಿಮಿಹಾಸ್ತ್ಯಲಭ್ಯಂ ।
ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮೈರಲಮಲ್ಪಕಾಸ್ತೇ ॥
ಸಮಾಶ್ರಿತಾದ್ಬ್ರಹ್ಮತರೋರನಂತಾ ।
ನ್ನಿಸ್ಸಂಶಯೋಮುಕ್ತಿಫಲಪ್ರಸಾತಃ ॥

ಎಂಬುವದು ಪೂರಾ ಶ್ಲೋಕವು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯಾವುದು ತಾನೇ ದುರ್ಲಭವು, ಚತುರ್ವಿಧಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ದೊರೆಯುವುವು. ಆದರೆ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳು ಅಲ್ಪಫಲಗಳುಳ್ಳವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಸಾಕು. ಇನ್ನು ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವೆಂದರೆ, ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬುವ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳ ಮೂಲಕ ಆಶ್ರಯಿಸಿದುದಾದರೆ, ಮುಕ್ತಿ ಎಂಬ ಫಲವು ಕರಗತವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂಬುವದು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

(೪) **ಹೇದಾಲ್ಭ್ಯ** - ಓ ದಾಲ್ಭ್ಯನೇ, **ವಿಷ್ಣುಪ್ರವಣಧಿಯಾಂ**-ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ, **ಪುಂಸಾಂ** – ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ **ಯತ್**- ಯಾವುದು, **ನ ಸಾಧ್ಯಂ** - ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೋ, **ತತ್** - ಅದು, **ಇಹ** - ಇಲ್ಲಿಯೇ ಯಾಗಲಿ, **ಪರತ್ರಚ** - ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, **ಕಿಮಸ್ತಿ** - ಯಾವುದು ತಾನೇ ಇದೆ? ಎಂದರೆ ಹಾಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

---

(೩) ವಿ.ಪು. ೧.೧೭. ೯೧. (೪) ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮ ೪೩.೪೭

(೫) **ಫಲಮತ ಉಪಪತ್ತೇಃ(೫)' ಎನ್ರುಮ್, ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ‍್ ಸಕಲ ಫಲ ಪ್ರದನಾಕೈಯಾಲೇ, ಅವನ್ ತಿರುವಡಿಗಳಿಲ್ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಸಕಲ ಫಲ ಸಾಧನ ಮಾಕೈಯಾಲ್ ಇವ್ವಧಿಕಾರಿಗಳ್ ಇರುವರ್ಕ್ಕು ಮಿದು ಯಥಾಭಿಮತ ಫಲಹೇತು ನಾಯಿற்று.**

---

(೫) **ಅತಃ** - ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಸರ್ವಜ್ಞ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೇ, **ಫಲಂ** - ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳ ಫಲವಾದ ಐಹಿಕಾದಿ ಭೋಗ ಮತ್ತು ಆತನನ್ನೇ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮ ಫಲವಾದ ಮೋಕ್ಷಾನಂದ ರೂಪಗಳಾದ ಫಲವು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ:—**ಉಪಪತ್ತೇಃ** - ಕ್ಷಣಧ್ವಂಸಿಯಾದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಆ ಫಲಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವು; ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಪರಮ ಕಾರುಣಿಕನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿಯೂ, ಇರುವದರಿಂದ ಇಂತಹ ಫಲದಾಯಿಕ ಶಕ್ತಿಯು, ಆತನಿಗೇನೇ ಸಲ್ಲುತ್ತೆಯಾದುದರಿಂದ, ಎಂಬರ್ಥವು. **ಎನ್ರುಮ್** - ಹೀಗೆಲ್ಲಾ, **ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ** - ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಸರ್ವೇಶ್ವರ‍್ ಸಕಲ ಫಲಪ್ರದನಾಕೈಯಾಲೇ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಸುಖಭೋಗಗಳೂ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳ ಸುಖಭೋಗಗಳೂ, ವೈಕುಂಠದ ನಿರತಿಶಯಾನಂದಾದಿ ಅನುಭವಾದಿಗಳೂ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಡುವವನಾದುದರಿಂದ, **ಅವನ್ ತಿರುವಡಿಗಳಿಲ್ ಪ್ರಪತ್ತಿ** - ಅವನ ಚರಣದ್ವಂದದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯು, **ಸಕಲ ಫಲಸಾಧನ ಮಾಕೈಯಾಲೇ** - ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಕಲ ಫಲಗಳಿಗೂ ಸಾಧನವಾದುದರಿಂದ, **ಇವ್ವಧಿಕಾರಿಗಳ್ ಇರುವರ್ಕ್ಕುಂ** - ಈ ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರಾದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ, **ಇದು**-ಈ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು, ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಂಗವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅಙ್ಗಿಯಾಗಿಯೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು, **ಯಥಾಭಿಮತಫಲಹೇತುವಾಯಿற்று** - ಅವರವರುಗಳ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಫಲಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಶರಣಾಗತಿಯು ಇರುವದರಿಂದ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯು ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದವಾದುದರಿಂದ, ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದಲೂ ಸಮಸ್ತಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ಇವೆರಡು

---

(೫) ಶಾರೀ. ಸೂತ್ರ. ೩.೨.೩೮.

ಭಕ್ತೇಃ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯತಿಶಯೇ ಪ್ರಮಾಣಾನಿ,

(೧) "ಚತುರ್ವಿಧಾ ಭಜನ್ತೇ ಮಾಂ" ಎಞ್ಗಿರಪಡಿಯೇ ಉಪಾಸನಮ್ ಯಾದೊರುಪಡಿ ಚತುರ್ವಿಧಫಲತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ಸಾಧನಮಾಯಿರಕ್ಕಿರದು, ಅಪ್ಪಡಿಯೇ

ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಸಕಲಫಲಪ್ರದಗಳೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಈ ಫಲಗಳನ್ನು ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಕೊಡಬಹುದಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯು ಉಪಾಸನ ಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಅತಿಶಯವಾದುದೆಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಹಿಮೆಯು

(೧) **ಚತುರ್ವಿಧಾಭಜನ್ತೇಮಾಂ** - ನನ್ನನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಭಕ್ತರು ಪೂಜಿಸುವರು; ಮುಂದಕ್ಕೆ,

"ಜನಾಸ್ಸುಕೃತಿನೋರ್ಜುನ !
ಆರ್ತೋಜಿಜ್ಞಾಸುರರ್ಥಾರ್ಥೀ ಜ್ಞಾನೀ ಚ ಭರತರ್ಷಭ"

ಎಂದು ಇದೆ. ಸುಕೃತಿಗಳಾದ ಭಕ್ತರು ಆ ಸುಕೃತ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯಾದವರು ; ಅವರು ಯಾರೆಂದರೆ:—**ಆರ್ತಃ**-ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು, **ಜಿಜ್ಞಾಸುಃ** - ಪ್ರಕೃತಿವಿಯುಕ್ತವಾದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವನು, **ಅರ್ಥಾರ್ಥೀ** - ಹೊಸದಾಗಿಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು, **ಜ್ಞಾನೀ** - ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವನು," "**ಎಞ್ಗಿರಪಡಿಯೇ** - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಉಪಾಸನವು, **ಯಾದೊರಪಡಿ** - ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, **ಚತುರ್ವಿಧ ಫಲತ್ತುಕ್ಕುಂ** - ಎಂದರೆ ಐಹಿಕ ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಭೋಗ, ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಮೋಕ್ಷಾನುಭವಗಳಿಗೆ, **ಸಾಧನ ಮಾಯಿರಕ್ಕಿರದು** - ಸಾಧಕವಾಗಿರುತ್ತದೋ, **ಅಪ್ಪಡಿಯೇ** - ಹಾಗೆಯೇ,

---

(೧) ಗೀ. ೭. ೧೬.

(೨) "ತಾವದಾರ್ತಿ ಸ್ತಥಾವಾಂಛಾ ತಾವನ್ಮೋಹ ಸ್ತಥಾ ಸುಖಂ।
ಯಾವನ್ನಯಾತಿ ಶರಣಂ ತ್ವಾಮಶೇಷಾಘನಾಶನಂ"

ಎಙ್ಗ್ಳ ಪಡಿಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯುಮ್ ಇಚ್ಚತುರ್ವಿಧ ಫಲತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ಸಾಧನಮಾಕವಿರೆ ಮಹರ್ಷಿಗಳ್ ಅರುದಿ ಯಿಟ್ಟದು. ಇದಿಲ್ "ಅಶೇ

---

(೨) **ಯಾವತ್** - ಎಲ್ಲಿಯವರಿವಿಗೆ **ಅಶೇಷಾಘನಾಶನಂ** - ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವ, **ತ್ವಾಂ** - ನಿನ್ನನ್ನು, **ಶರಣಂ** - ರಕ್ಷಕನನ್ನಾಗಿ **ನ ಯಾತಿ** - ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲವೋ, **ತಾವತ್** - ಅದುವರಿವಿಗೂ, **ಆರ್ತಿ** - ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನ ಆರ್ತಿಯೂ, **ತಥಾ** - ಹಾಗೆಯೇ, **ತಾವತ್** - ಅದುವರಿವಿಗೂ, **ವಾಂಛಾ** - ಹೊಸದಾಗಿ ಐಶ್ವರ್ಯಾಭಿಲಾಷಿಯಾದ ಕೇವಲನಪೇಕ್ಷೆಯೂ, **ತಾವತ್** - ಅದುವರಿವಿಗೂ, **ಮೋಹಃ** - ಪ್ರಕೃತಿವಿಯುಕ್ತ ಆತ್ಮೋಪಾಸಕನ ಫಲಾಭಾವದಿಂದುಂಟಾದ ಮೋಹವು, **ತಥಾ** - ಹಾಗೆಯೇ, **ತಾವತ್** - ಅದುವರಿವಿಗೂ, **ಅಸುಖಂ** - ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದುಂಟಾದ ಜ್ಞಾನಿಯ ದುಃಖವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಕನನ್ನು ಶರಣ ಹೊಂದಿದರೆ, ಒಡನೆಯೇ ಈ ಆರ್ತಿ,ವಾಂಛಾ,ಮೋಹ,ಅಸುಖಗಳೆಲ್ಲಾ ತೊಲಗುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು. **ಎಙ್ಗ್ಳಪಡಿಯೇ** – ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಪ್ರಪತ್ತಿಯುಂ** – ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಕೂಡ, **ಇಚ್ಚತುರ್ವಿಧಫಲತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ಸಾಧನಮಾಕಮಿರೆ** - ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಫಲಗಳಿಗೂ ಸಾಧನವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಮಹರ್ಷಿಗಳ್ ಅರುದಿ ಯಿಟ್ಟದು** - ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆಲ್ಲಾ ವಿವಾದವೆಲ್ಲಾ ತೀರುವ ಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವದು. ಯಾವ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಂದರೆ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸ, ಶ್ರೀಪರಾಶರರು. ಉಪಾಸನೆಗೆ "ಚತುರ್ವಿಧಾ ಭಜಂತೇ ಮಾಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಚತುರ್ವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅವರವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಫಲಗಳೂಹೇಗೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲೂ, ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅವರವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಫಲಗಳೂ ಉಂಟೆಂದು "**ತಾವದಾರ್ತಿಸ್ತದಾವಾಂಛಾ**" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಈ "**ತಾವದಾರ್ತಿ**" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಹೇಳಬೇಕೇ ವಿನಾ, ಇತರರು ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪರಂಪರಾರೂಪವಾಗಿ ಮೊದಲು ಆರ್ತಿ

---

(೨) ವಿ.ಪು.೧. ೯. ೭೩.

ಷಾಘನಾಶನ"ಮೆನ್ನೈಯಾಲುಮ್ ಆದರನ್ತೋಽ(rb) **"ತಾವತ್ತಾವತ್" ಎನ್ರು ಅಧಿಕಾರಮ್ ತೋರುಮಾವರ್ತ್ತಿಕ್ಕೈಯಾಲುಮ್ ಇವನಪೇಕ್ಷಿತ್ತ ಫಲಮೆಲ್ಲಾಮ್ ತಾನ್ಕೋಲಿನ ಕಾಲತ್ತಿಲೇ ಯಥಾಮನೋರಥಮ್ ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕುಮ್.**

ಯೂ, ಅದರಿಂದ ವಾಂಛೆಯೂ, ವಾಂಛೆಯಿಂದ ಮೋಹವೂ, ಮೋಹದಿಂದ ಅಸುಖವೂ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಹೀಗೆ **ತಾವತ್, ತಾವತ್** ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆರ್ತಿ, ವಾಂಛಾ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದೆಂದು **ತಾವನ್ಮೋಹಃ** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೂ, **"ತಥಾ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದಲೂ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯಉಂಟೆಂದೂ, ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕಿಂತ ಮಹಿಮೆಯು ಹೆಚ್ಚೆಂದೂ, ತೋರಿಬರುತ್ತದೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಎರಡಕ್ಕೂ ಚತುರ್ವಿಧಫಲಪ್ರದತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗಿರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಇದಿಲ್** – ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಅಶೇಷಾಘನಾಶನಮ್ ಮೆನ್ನೈಯಾಲುಮ್** – ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳ ನಾಶ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದಲೂ, **ಆದರನ್ತೋ**ಽ(rb) – ಆದರ ಉಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ, ತಾವತ್ತಾವತ್ತೆಂದು, **ಅಧಿಕಾರಂ ತೋರುಮ್** – ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧಿಕಾರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ, **ಆವರ್ತ್ತಿಕ್ಕೈಯಾಲುಮ್** – ಆವರ್ತ್ತಿಸಿ ಪುನಃಪುನಃ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದಲೂ, **ಇವನ್**– ಎಂದರೆ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನು, **ಅಪೇಕ್ಷಿತ್ತಫಲಮೆಲ್ಲಾಮ್** ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಫಲವೆಲ್ಲವೂ, **ಇವನ್ಕೋಲಿನಕಾಲತ್ತಿಲೆ** – ಇವನಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, **ಯಥಾಮನೋರಥಂ** – ಇವನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ, ಒಡನೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಒಡನೆಯೂ, ವಿಳಂಬವಾಗಿ ಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ವಿಳಂಬವಾಗಿಯೂ, **ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕುಮ್** – ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಎರಡುವಿಧ ಮಹಿಮೆಯುಂಟೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಅಶೇಷಾಘನಾಶನವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಿವರ್ತಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಎಂದರೆ ಅನಭ್ಯುಪಗತಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನೂ, ಅಭ್ಯುಪಗತಪ್ರಾರಬ್ಧಾಂಶವನ್ನೂ ಕೂಡ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಇದಕ್ಕುಂಟು. ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯಕ್ಕೆ ಈ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಆ ಅಶೇಷಾಘನಾಶನ ವಿಶೇಷಣದಿಂದಲೇ ಶರಣಾಗತನು ಆರ್ತನಾಗಿ ಒಡನೆಯೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ, ದೃಪ್ತನಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಳಂ

ಇಪ್ಪಡಿಪ್ಪಟ್ಟ ವೇಱುಪಾಟ್ಟೈ ನಿನೈತ್ತು, (೧) "ಸತ್ಕರ್ಮನಿರತಾಃ ಶುದ್ಧಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವಿದಸ್ತಥಾ । ನಾರ್ಹನ್ತಿ ಶರಣಸ್ಥಸ್ಯ ಕಲಾಂ ಕೋಟಿತಮೀಮಪಿ" ಎನ್ಱು ಶೊಲ್ಲುಕಿರದು

ಬಿಸಿ, ಹೀಗೆ "**ಇವನ್ನೊರ್ಕೇಲಿನಕಾಲತ್ತಿಲೆ**'' ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷದ ಹಾಗೆ ಇತರ ಫಲಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು. ಇದು ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯಕ್ಕಿಲ್ಲವು. ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ವಿಳಂಬಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಈ ಎರಡು ಅತಿಶಯಗಳುಂಟೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದ ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯವು ನಿಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಕೂಡದು. ಏಕೆಂದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಫಲದಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವು. ಇದನ್ನೇ ಮುಂದೆಯೂ ಸಮರ್ಥನೆಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯುಪಾಯದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಉಂಟೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಇಪ್ಪಡಿಪ್ಪಟ್ಟ** - ಈ ಮೇಲೆ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, **ಏತ್ತತ್ತೈನಿನೈತ್ತು**-ಅತಿಶಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟೇ, **ಸತ್ಕರ್ಮನಿರತಾಃ ಶುದ್ಧಾಃ**- "**ಅವಿದ್ಯಯಾ ಮೃತ್ಯುಂ ತೀರ್ತ್ವಾ**'' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿ ಕರ್ಮಯೋಗನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧರಾದವರೂ, **ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವಿಧಸ್ತಥಾ**- ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠರೂ **ಶರಣಸ್ಥಸ್ಯ**-ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವನ, **ಕೋಟಿತಮೀಂ**-ಕೋಟಿಭಾಗದಲ್ಲೊಂದಾದ, **ಕಲಾಮಪಿ**-ಭಾಗವನ್ನು ಕೂಡ, **ನಾರ್ಹನ್ತಿ**-ಹೋಲಲಾರರು; ಎಂದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನಿಷ್ಠನ ಉಪಾಯವು ಅಷ್ಟು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು, **ಎನ್ಱುಮ್ ಶೊಲ್ಲುಗಿರದು** - **ಎಂದು** ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅತಿಶಯ ಹೇಳಲು ಕಾರಣಗಳು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷವೂ, ಆತನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಚತುರ್ವಿಧ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "**ಸತ್ಕರ್ಮ ನಿರತಾಃ ಶುದ್ಧಾಃ**'' - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಸಂಚಿತಪಾಪಗಳು ತೊಲಗುವವು, ಮುಂದಿನ ಪಾಪಗಳು ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲೂ ಸೂತ್ರದಲ್ಲೂ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, **ಶುದ್ಧಾಃ** - ಪವಿತ್ರರಾದವರು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಶುದ್ಧಾಃ ಎಂಬ ಪದವು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ **ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವಿದಃ** ಎಂಬುವದಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ;

---

(೧) ಲಕ್ಷ್ಮೀತಂತ್ರ, ೧೭. ೬೨

ಇವನುಕ್ಕಿಙ್ಗಿರುನ್ದ ಕಾಲತ್ತಿಲ್ ಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತಿಲ್ ವೈಷಮ್ಯಮ್ ತನ್ನೋಕ್ಕೇಲುದಲಿಲ್ ವೈಷಮ್ಯತ್ತಾಲೆ ವನ್ದದು ; ಅದುತನಕ್ಕಡಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಸುಕೃತವಿಶೇಷಮ್.

"**ನಹಿ ಜ್ಞಾನೇನ ಸದೃಶಂ ಪವಿತ್ರಮಿಹವಿದ್ಯತೇ**" ಎಂದೂ, "**ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಸ್ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ಭಸ್ಮಸಾತ್ಕುರುತೇಽರ್ಜುನ**" ಎಂದೂ, ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿರುವರೂ **ಶುದ್ಧಾಃ** ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹೀಗೆ ಕೋಟ್ಯಂಶದಲ್ಲಿ ಒಂದಂಶವನ್ನೂ ಕೂಡ ಈ ಕರ್ಮಯೋಗನಿಷ್ಠರೂ, ಜ್ಞಾನಯೋಗನಿಷ್ಠರೂ ಹೋಲಲಾರರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀತಂತ್ರವಾಕ್ಯರೀತ್ಯಾ ನಿಂದಿಸಿದ ಹಾಗಾಯಿತೆಂದು ಎಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಅಮೋಘವಾದ ಉಪಾಸನಾರೂಪವಾದ ಉಪಾಯವು ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅತಿಶಯಮಾತ್ರ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೇ ವಿನಾ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ನಿಂದಿತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅತಿಶಯವಿದ್ದದಾದರೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇಲ್ಲಿರುವಾಗ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಾಭಿಲಾಷೆಯು ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿಲ್ಲದೆ, ಒಬ್ಬ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ವಾಚಕಕೈಙ್ಕರ್ಯದಲ್ಲೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾಯಕಕೈಙ್ಕರ್ಯದಲ್ಲೂ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಗೋಪುರ ಮಂಟಪಾದಿ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲೂ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಲು ಕಾರಣವು ಅವರವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧರೂಪವಾದ ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷದಲ್ಲಿರುವ ತಾರತಮ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಇವನಕ್ಕು** – ಈ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆ, **ಇಙ್ಗಿರುನ್ದಕಾಲತ್ತಿಲ್** – ಈ ಪೃಥಿವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, **ಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತಿಲ್ ವೈಷಮ್ಯಮ್** – ಉಂಟಾಗುವ ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು, **ತನ್ನೋಕ್ಕೇಲುದಲಿಲ್ ವೈಷಮ್ಯತ್ತಾಲೆ**- ತಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದರಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ, **ವನ್ದದು** - ಬಂದದ್ದು ಎಂದರೆ ಉಂಟಾದುದು ; **ಅದುತೆನಕ್ಕಡಿ** – ಅಂತಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು, **ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಸುಕೃತವಿಶೇಷಮ್** – ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಾದ ಸುಕೃತವಿಶೇಷವು ; ಎಂದರೆ ಈಗ ಫಲ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವ ಸುಕೃತವಿಶೇಷವು ಎಂಬರ್ಥವು.

ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತ್ಯೋಃ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಪಾರತನ್ತ್ರ್ಯಂಚ ಏಕರೂಪವತ್

ಅನ್ತಿಮಶರೀರಾನನ್ತರಂ ಪೆರುವದ್ ಪೇತ್ತಿಲ್ ಒರುವೈಷಮ್ಯ ಮಿಲ್ಲೈ ; ಪಾರತನ್ತ್ರ್ಯಮುಮದ್ ಏಕರೂಪಂ.

**(೧) " ಪಾರತನ್ತ್ರ್ಯಂ ಪರೇ ಪುಂಸಿ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನಿರ್ಗತಬನ್ಧನಃ
ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಮತುಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತೇನೈವ ಸಹ ಮೋದತೇ ॥ "**

ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಪಾರತನ್ತ್ರ್ಯವೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದುದು.

ಅನ್ತಿಮ ಶರೀರಾನನ್ತರಂ - ಕೊನೇ ಜನ್ಮದ ಶರೀರಾವಸಾನವಾದ ನಂತರ, **ಪೆರುವದ್ ಪೇತ್ತಿಲ್** – ಹೊಂದುವ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ, **ಒರುವೈಷಮ್ಯ ಮಿಲ್ಲೈ** – ಈ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಏನೊಂದೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವು. **ಪಾರತನ್ತ್ರ್ಯಮುಮದ್ ಏಕರೂಪಂ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪರತಂತ್ರನಾಗಿರುವ ಭಾವವು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದುದು. ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೂ, ಎಂದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಗವದನುಭವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೂ, ಮತ್ತು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರತಂತ್ರನಾಗಿರುವದರಲ್ಲೂ ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನರು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಆದರೆ ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಾದವನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉಂಟೆಂದು, "**ಸಸ್ವರಾಡ್ಭವತಿ**" ಎಂದೇ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ವಿರೋಧವಲ್ಲವೋ, ಆಗ ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯನಿಷ್ಠನು ಪಾರತಂತ್ರ್ಯನು ಹೇಗೆಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ವಚನದ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. "**ಪರೇ ಪುಂಸಿ** - ಪರಮ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ, **ಪಾರತನ್ತ್ರ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ** - ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, **ನಿರ್ಗತ ಬನ್ಧನಃ** – ಹೋಗಲಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಸಾರಬಂಧ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ, **ಅತುಲಂ** - ನಿರುಪಮವಾದ, **ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ** - ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, **ತೇನೈವ ಸಹ** - ಆ ಪರಮ ಪುರುಷನೊಂದಿಗೆ, **ಮೋದತೇ** - ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ," **ಎನ್ರು** - ಎಂಬದಾಗಿ, **ಫಲದಶೈಯಿಲ್** - ಮೋಕ್ಷಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ, **ಚೊಲ್ಲುಗಿರ** - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು, **ಕರ್ಮವಶ್ಯನನ್ರಿಕ್ಕೆ** - ಕರ್ಮ

---

(೧) ವಿಷ್ಣುತತ್ವಂ

ಎನ್ರು ಫಲದೆಶೆಯಿಲ್ ಕ್ಕೊಲ್ಲುಗಿರ ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಮುಮ್ ಕರ್ಮವಶ್ಯನನ್ರಿಕ್ಕೆ ಸರ್ವವಿಧಕೈಙ್ಕರ್ಯಯೋಗ್ಯನಾಗೈ ಎನ್ರು ಫಲಪಾದತ್ತಿಲೆ ನಿರ್ಣೀತಮ್.

ವಶ್ಯನಲ್ಲದೆ, **ಸರ್ವವಿಧಕೈಙ್ಕರ್ಯಯೋಗ್ಯನಾಗೈ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮಸ್ತವಿಧವಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನಾಗುವನು, **ಎನ್ರು** - ಎಂದು, **ಫಲಪಾದತ್ತಿಲೇ** - ಶಾರೀರಕ ಮೀಮಾಂಸಸೂತ್ರದ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ನಾಲ್ಕನೇ ಪಾದಕ್ಕೆ ಫಲಪಾದವೆಂದು ಹೆಸರು, ಏಕೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತದಾದುದರಿಂದ; ಆ ಪಾದವಲ್ಲಿ, **ನಿರ್ಣೀತಂ** - ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿ, ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈತನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಇದುವರಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವಿತ್ತು, ಈಗ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ವಶ್ಯನಾಗಿರುವದು ತಪ್ಪಿತೆಂಬ ಭಾವವೇ ವಿನಾ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೂ ವಿಧೇಯನಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬರ್ಥವಲ್ಲವು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಈತನೂ ಪರತಂತ್ರನೇ ಎಂಬರ್ಥವು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪರತಂತ್ರನಾಗಿರುವದು ಸದ್ವಾರಕ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನವು. ಈ ವಿಷಯವು ಶಾರೀರಕ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ನಾಲ್ಕನೇ ಪಾದದ ಯಾವ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರೆ **"ಅತಏವ ಚಾನನ್ಯಾಧಿಪತಿಃ"** ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ; **ಅತಏವ** - **"ಅಪಹತಪಾಪ್ಮಾ ವಿಜರೋ ವಿಮೃತ್ಯುರ್ವಿಶೋಕೋ ವಿಜಘತ್ಸೋಽಪಿಪಾಸಸ್ಸತ್ಯಕಾಮಸ್ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಃ"** ಎಂಬ ಆ ಶ್ರುತಿಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ, **ಮುಕ್ತನು**, **ಅನನ್ಯಾಧಿಪತಿಃ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲದೆ, ಮಿಕ್ಕ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಎಂದರೆ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯನಲ್ಲವು, ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದರೆ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು, ಪರಮಪುರುಷನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಲ್ಲವು. ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಈತನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವಾಗ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತತ್ಕ್ರತು ನ್ಯಾಯಪ್ರಕಾರ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಉಂಟೇ ಉಂಟೆಂಬುವದು ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧವು. ಕರ್ಮವಶ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಅನನ್ಯಾಧಿಪತಿತ್ವವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಶ್ರುತಿಯು **"ಸ ಸ್ವರಾಡ್ಭವತಿ''** (ಛಾಂ. ೮.೨೫.೨) ಎಂಬುವದರಿಂದ ಹೇಳಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ರಂಗರಾಮಾನುಜಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವರಾಟ್ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ **"ಸ್ವಯಮೇವ ರಾಜಾ, ಅಕರ್ಮವಶ್ಯಃ, ವಿಧಿನಿಷೇಧಕಿಙ್ಕರೋ ನ ಭವತೀತಿ ಯಾವತ್"** ಎಂದರೆ,

ವೇಣ್ಡು ಪ್ಪೆರು ಪ್ಪಯನ್ ವೀಡೆನ್ರರಿನ್ದು ವಿದಿವಕೈಯಾಲ್ ।
ನೀಣ್ಡು ಙ್ಕುರುಕಿಯುಮ್ ನಿರ್ಕುನಿಲೈಗಳುಕ್ಕೇರ್ಕು ಮನ್ಬರ್ ॥
ಮೂಣ್ಡೊನ್ರಿಲ್ ಮೂಲವಿನೈ ಮಾತ್ತುದಲಿಲ್ ಮುಕುನ್ದನಡಿ ।
ಪೂಣ್ಡನ್ರಿ, ಮರ್ರೋ**ರುಪುಕಲೊನ್ರಿಲೈ ಎನ ನಿನ್ರನರೇ॥ ೧೫ ॥**

"ತಾನೇ ರಾಜನಾಗಿ, ಕರ್ಮವಶ್ಯನಲ್ಲದೆ, ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಧಿನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಧೀನ ನಾಗದೆ ಆಗುವನು" ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. "**ತೇನೈವ ಸಹ ಮೋದತೇ**" ಎಂಬುವದರಿಂದ **ಸೋಽಶ್ನುತೇ ಸರ್ವಾ್ ಕಾಮಾ್ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಿಪಶ್ಚಿತಾ**" ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಅಶಕ್ತನಾದ ಅಕಿಂಚಿನನು ಭಕ್ತಿಯೋಗಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವನು, ಶಕ್ತನಾದವನು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಙ್ಗವಾಗಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಈ ಎರಡು ಅದ್ವಾರಕ ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗಗಳೇ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ಪಾಶುರದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥ—ವೇಣ್ಡುಂ-ನಮ್ಮಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, **ಪೆರುಂಪಯನ್**-ಮಹಾಫಲವು,**ವೀಡೆನ್ರು** - ಮೋಕ್ಷವೆಂದು, **ಅರಿನ್ದು**- ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಉಪದೇಶದಿಂದಲೂ, ಮೋಕ್ಷವೇ ನಿರತಿಶಯವಾದ ಫಲವೆಂದೂ ಮಿಕ್ಕವೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಪಾಸ್ಥಿರವಾದವೆಂದೂ ತಿಳಿದು,**ವಿದಿವಕೈಯಾಲ್**-ಅವರವರುಗಳ ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತತಾರತಮ್ಯ ರೀತ್ಯಾ,**ನೀಣ್ಡುಂ** - ದೀರ್ಘವಾಗಿಯೂ ಎಂದರೆ ಕಾಲವಿಳಂಬದಿಂದ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿಯೂ, **ಕುರಿಕಿಯುಮ್**- ಹ್ರಸ್ವವಾಗಿಯೂ ಎಂದರೆ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿಯೂ, **ನಿರ್ಕುನಿಲೈಗಳಕ್ಕು**-ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಎಂದರೆ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ, **ಏರ್ಕುಮ್**-ಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವ, **ಅನ್ಬರ್** - ಭಕ್ತರಾದ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು, ಎಂದರೆ ಸುಕೃತಪರಿಪಾಕದಿಂದ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಉಪಾಸನಾನಂದವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪ ಆನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠರೂ, ಮತ್ತೂ ಬೇರೆ ಸುಕೃತಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಾನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಪ್ರಪನ್ನರೂ, ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು; **ಒನ್ರಿಲ್** - ಇವೆರಡುಪಾಯಗಳಾದ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಲ್ಲಿ, **ಪೂಣ್ಡು** - ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ, ಎಂದರೆ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, **ಮೂಲವಿನೈ** - ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಪಾಪಗಳನ್ನು, **ಮಾತ್ತುದಲಿಲ್** - ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ, **ಮುಕುನ್ದನಡಿಪೂಣ್ಡನ್ರಿ** - ಮೋಕ್ಷದಾಯ

ಕನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಚರಣವನ್ನು ಶರಣವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವದರ ವಿನಾ, ಆತನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿ ವಿನಾ ಎಂಬ ಭಾವವು, **ಮಱ್ಱೊರು** - ಮತ್ತೆ ಯಾವ, **ಪುಕಲೊನ್ರು** - ಉಪಾಯ ಯಾವದೊಂದೂ, **ಇಲ್ಲೈ ಎನ** - ಇಲ್ಲವು ಎಂಬದಾಗಿ, **ನಿನ್ರನರೇ**-ತತ್ವದರ್ಶಿಗಳಾದ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ನಿಂತರಲ್ಲವೇ ಎಂದರೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರಲ್ಲವೇ !

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ ಪ್ರಭೃತಿಗಳಾದ ಆಳ್ವಾರುಗಳೂ, ದರ್ಶನ ಸ್ಥಾಪರುಗಳಾದ ನಾಥಮುನಿ, ಆಳವಂದಾರ್ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರುಗಳೂ, ಮತ್ತೂ ಅವರ ಶಿಷ್ಯಪ್ರಶಿಷ್ಯರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಗಳು ಎರಡೇ ಎಂದೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಎಂಬರ್ಥವು. ಶ್ರೀ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಶಕ್ತನಿಗೆ ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೂ, ಅಶಕ್ತನಿಗೆ ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದ ಭರನ್ಯಾಸವೂ, ಇವೆರಡೇ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನವಾದ ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎರಡರಲ್ಲೂ **ಮುಕುನ್ದನ** ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯು ಅಂಗವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ; ಭರನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಉಪಾಸನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಶರಣಾಗತಿಯು ಅಙ್ಗಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಆವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ**ಲೇ** **ಮುಕುಂದನಡಿ ಪೂಣ್ಡನ್ರಿ ಮತ್ತೋರ್ ಪುಕಲೊನ್ರಿಲ್ಲೈ,** ಈ ಎರಡು **ಮಾ**ರ್ಗಗಳಲ್ಲೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಸದ್ವಾರಕ ಅದ್ವಾರಕ ಶರಣಾಗತಿಯುಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಮಾರ್ಗ**ವೂ** ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮುಕ್ತಿಫಲವೇನೋ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಮವೆಂದು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, **ನೇಂಡುಂ ಪೆರುವ್ವುಯರ್ ವೀಡೆನ್ರಿನ್ದು** ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಫಲವಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಉಪಾಯಗಳನುಷ್ಠಾನವೇತಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಶಂಕಾನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ **ವಿಧಿವಕೈಯಾಲ್** ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರವರುಗಳ ಸುಕೃತ ತಾರತಮ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಸದ್ವಾರಕ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ಯನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸದ್ವಾರಕನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಆತನ ಸುಕೃತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲವಿದ್ದು ಪರಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಭವಾನಂತರ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಯು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿರುವನು ; ತದನುಸಾರವಾಗಿ **ನೀಂಡುಂ ನಿರ್ಕುಂ ನಿಲ್ಲೈಕ್ಕು** ಯೋಗ್ಯನು, ಎಂದರೆ ಕಾಲವಿಳಂಬದಿಂದ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನು. ಅದ್ವಾರಕನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಆತನ ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಕೃತ್ ಮಾಡುವ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ನಂತರ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲೇ ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರವೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ

ಪ್ರಪನ್ನಾದನ್ಯೇಷಾಂ ನ ದಿಶತಿ ಮುಕುನ್ದೋ ನಿಜಪದಂ
ಪ್ರಪನ್ನಶ್ಚ ದ್ವೇಧಾ ಸುಚರಿತ ಪರಿಪಾಕಭಿದಯಾ ।

ಯೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಯು ಸಙ್ಕಲ್ಪಿಸಿರುವನು; ತದನುಸಾರವಾಗಿ **ಕುರುಕಿಯುಂ ನಿರ್ಕುಂ ನಿಲ್ಕೈಕ್ಕು** ಯೋಗ್ಯನು ಎಂದರೆ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಎರಡಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಈ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ವಿನಾ, ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟು. ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಅಂತಹ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯುಂಟೆಂದು **"ಮಾಮೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯನ್ತೇ ಮಾಯಾಮೇತಾಂ ತರಂತಿತೇ"** (ಗೀ. ೭. ೧೪) "ನನ್ನ ಚರಣಾರವಿಂದವನ್ನು ಶರಣವಾಗಿ ಯಾರು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಈ ಸಂಸಾರರೂಪವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವನ್ನು ದಾಟುವರು" ಎಂದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಸದ್ವಾರಕ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೇ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಗಳು. ಇನ್ನು ಯಾವುವೂ ಅಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಅವತಾರಿಕೆ. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಬ್ಬರು ಎಂದು ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಭಾಗವನ್ನುಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು—(೧) ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನು, ಈತನು ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನೆಂದೂ, ಅಙ್ಗಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನೆಂದೂ, ಉಪಾಸನಾನಿಷ್ಠನೆಂದೂ, ಗುರೂಪಾಯನಿಷ್ಠನೆಂದೂ, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. (೨) ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನು, ಈತನಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನೆಂದೂ, ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನೆಂದೂ, ಭರನ್ಯಾಸ, ಅಥವಾ ಪ್ರಪದನ, ಅಥವಾ ಶರಣಾಗತಿನಿಷ್ಠನೆಂದೂ, ಲಘೂಪಾಯನಿಷ್ಠನೆಂದೂ, ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು; ಹೀಗೆ ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಎರಡು ವಿಧವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಉಪಾಯಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥ—ಮುಕುನ್ದಃ - ಮುಕುನ್ದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿದಾಯಕನೆಂಬರ್ಥವು, ಮುಕ್ತಿದಾಯಕನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು, **ಪ್ರಪನ್ನಾದನ್ಯೇಷಾಂ** - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಅತನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಪ್ರಪನ್ನರೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರಿಗಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೆ, **ನಿಜಪದಂ**- "**ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಂ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವಾದ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠವನ್ನು, **ನದಿಶತಿ** - ತೋರಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಮುಮುಕ್ಷುವಾಗಿರಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತ

ವಿಳಂಬೇನ ಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಭಜನ ಸುಖಮೇಕಸ್ಯ ವಿಪುಲಂ
ಪರಸ್ಯಾऽऽಶು ಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಪರಿಮಿತರಸಾ ಜೀವಿತದಶಾ ॥ ॥೨೧॥

ಇತಿ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಸ್ಯ ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರಸ್ಯ
ಶ್ರೀಮದ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಸ್ಯ ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಕೃತಿಷು
ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರೇ ಅಧಿಕಾರಿವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರೋಷ್ಟಮಃ

ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ, ಆ ಮುಕ್ತಿದಾಯಕನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೀಯುವನೇ ವಿನಾ ಇತರರಿಗೆ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವೆಂಬರ್ಥವು. **ಪ್ರಪನ್ನಶ್ಚ** – ಹಾಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನಾದವನಾದರೋ, **ಸುಚರಿತಪರೀಪಾಕಭಿದಯಾ** - ಪ್ರಾರಬ್ಧರೂಪವಾದ ಸುಕೃತಪರಿಪಾಕಗಳ ಭೇದದಿಂದ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧರೂಪವಾಗಿರುವ ಸುಕೃತಫಲಾನುಭವವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ, **ದ್ವೇಧಾ** – ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನು. **ಏಕಸ್ಯ** - ಅದರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆ, **ವಿಳಂಬೇನ** – ಸಾವಕಾಶದಿಂದುಂಟಾಗುವದು, **ಪ್ರಾಪ್ತಿಃ** - ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಗವದನುಭವರೂಪ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು; ಆದರೆ, **ಭಜನಸುಖಂ** – ಏಕಾಂತ್ಯದಿಂದ ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವದರಿಂದುಂಟಾದ ಆನಂದವು, **ವಿಪುಲಂ** - ಅಧಿಕವಾದುದು; **ಪರಸ್ಯ**-ಇನ್ನೊಬ್ಬನಾದ ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆ, **ಆಶುಪ್ರಾಪ್ತಿಃ** - ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವದು; ಆದರೆ, **ಜೀವಿತದಶಾ** – ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ದೆಶೆಯು ಅಂದರೆ ಅವಸ್ಥೆಯು, **ಪರಿಮಿತರಸಾ** - ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೆ ಭಗವದನುಭವ ಆನಂದವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅಲ್ಪಾನಂದವುಳ್ಳದುದು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ--- ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದೆ ಮುಕ್ತಿಯು ದೊರೆಯಲಾರದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ಮುಮುಕ್ಷುವಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಮಾತ್ರವೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇತರರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ದೊರೆಯಲಾರದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ದಾನಧರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನೂ ಅನೇಕ ಧರ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ದೇವರ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು, ಸ್ತುತಿಸುವರು, ಆರಾಧಿಸುವರು, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ

ಇವರುಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವು. ಇಹದಲ್ಲೇ ಒಳ್ಳೇ ಫಲಗಳನ್ನನುಭವಿಸಬಹುದು, ಸ್ವರ್ಗಭೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಿರರ್ಥಕವೋ ಎಂದರೆ ಹಾಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವು. ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿ ಇವರುಗಳಿಗೆ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅವುಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಪ್ರಪನ್ನನಾದರೆ ಮೋಕ್ಷವೇ ವಿನಾ, ಇತರರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬುವದು ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವು. ಇಲ್ಲಿ ಆತನ ಚರಣಾರವಿಂದವನ್ನು ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಯಾವನು ಅವಲಂಬಿಸುವನೋ ಅವನೇ ಪ್ರಪನ್ನನು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಒಂದರಲ್ಲಿ ಅಙ್ಗವಾಗಿಯೂ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಅವನ ಚರಣಾರವಿಂದವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವವನು ಪ್ರಪನ್ನನು. ಅಂಥಾವರಿಗೇನೇ ಆತನ ಪದವಾದ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠವು ತತ್ಕ್ರತುನ್ಯಾಯಪ್ರಕಾರ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಪ್ರಪನ್ನರು ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರೆಂದೂ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರೆಂದೂ ಎರಡು ವಿಧವು, ಆದುದರಿಂದ **ಪ್ರಪನ್ನಶ್ಚ ದ್ವೇಧಾ** ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಸದ್ವಾರಕನಿಷ್ಠನಿಗೆ **ವಿಳಂಬೇನ** – ವಿಳಂಬದಿಂದ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸಿದ ನಂತರ ಮೋಕ್ಷವು, ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆ **ಅಶುಪ್ರಾಪ್ತಿಃ** – ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಅವನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಾಗಲೇ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವೆಲ್ಲಾ ಕ್ಷಯಿಸದಿದ್ದರೂ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಗವದನುಭವರೂಪಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. ಹೀಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇರುವದಲ್ಲದೆ, ಮೊದಲನೆಯದು ಗುರೂಪಾಯವು, ಕಷ್ಟತರವಾದುದು, ಎರಡನೆಯದು ಲಘೂಪಾಯವು, ಬಹು ಸುಲಭವಾದುದು. ಮೊದಲನೇ ಗುರೂಪಾಯವನ್ನವಲಂಬಿಸುವವನು ಬಹುಶಃ ದುಷ್ಕರ್ಮಪರಿಪಾಕದಿಂದಲೂ ಎರಡನೆಯ ಲಘೂಪಾಯವನ್ನವಲಂಬಿಸುವನು ಸುಕೃತವಿಶೇಷದಿಂದಲೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವನು ಎಂದಲ್ಲವು. ಎರಡರಲ್ಲೂ ಗುಣಗಳಿರುವದರಿಂದ ಎರಡನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವವರೂ ಸುಕೃತಿಗಳೇ ಎಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ "**ಸುಚರಿತ ಪರೀಪಾಕ**" ಭೇದದಿಂದ ಭಿನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ವಿಳಂಬೇನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇನು ಅನಿಷ್ಟವಾದುದೋ ಎಂದರೆ, ಹಾಗಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ, **ಭಜನ ಸುಖವು ವಿಪುಲ**ವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉಪಾಸನಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅನುಧ್ಯಾನದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಆನಂದವು ನಿರತಿಶಯವಾದುದು. ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಆನಂದಕ್ಕೇನೂ ಕಮ್ಮಿಯಾದುದಲ್ಲವು. ಅಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಆ ಆನಂದವು ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಉಂಟು, ಇಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಭಜನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಆ ವಿಪುಳ ಸುಖವು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ವಿನಾ, ಆ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗುಂಟಾಗುವ ಆನಂದವು ನಿರತಿಶಯವಾದುದರಿಂದ, ಆತನಿಗೂ ಸುಚರಿತ ವಿಶೇಷದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು

“ **ನಾರ್ಹನ್ತಿ ಶರಣಸ್ಥಸ್ಯ** ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಲಘೂಪಾಯ ನಿಷ್ಠರುಗಳಿಗಿಂತ ದುಷ್ಕರ್ಮಪರಿಪಾಕದಿಂದ ನಿಕೃಷ್ಟರೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಲಘೂಪಾಯನಿಷ್ಠರಹಾಗೆ ಶೀಘ್ರಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ ವಿನಾ ಅವರೂ ಸುಕೃತಿಗಳೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ “ **ಸುಚರಿತಪರೀಪಾಕಭಿದಯಾ** ” ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಲಘೂಪಾಯನಿಷ್ಠನಿಗಾದರೋ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದರೂ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆತನ ಜೀವಮಾನವಿರುವತನಕ, ಆತನು ಮಾಡುವ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಆನಂದವು ಅಲ್ಪವಾದುದು, ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗುಂಟಾಗುವ ಭಗವದನುಭವಜನಿತಾನಂದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಲಾರದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಇವೆರಡು ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳೂ ಸಮಾನಫಲಗಳುಳ್ಳವುಗಳೇ, ಅವರವರುಗಳ ಸುಕೃತವಿಶೇಷಾನುಸಾರವಾಗಿಯೂ, ಶಕ್ತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿಯೂ ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳೆಂಬ ಭಾವವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ, ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಫಲಕಾರಿ, ಒಂದು ಹಾಗೆ ಫಲಕಾರಿಯಲ್ಲವು, ಒಂದು ಶ್ಲಾಘ್ಯವಲ್ಲವು, ಇನ್ನೊಂದು ಶ್ಲಾಘ್ಯವು ಎಂಬೀ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಯಾವುವು ಇಲ್ಲವೆಂಬುವದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು, ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ

ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರದ ಎಂಟನೆಯದಾದ

ಅಧಿಕಾರಿವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ

ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಂ ವಿಜಯರಾಘವಶರ್ಮಕೃತ

“ **ಆಚಾರ್ಯಹೃದಯಾನ್ವೇಷಿಣೀ** ”

ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥತಾತ್ಪರ್ಯಗಳು ಸಮಾಪ್ತವಾದುವು.

———: o :———

ಶ್ರೀಮತೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಶ್ರಿಯೈ ನಮಃ
ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಉಪಾಯವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಃ. ೯

ಉಪಾಯಸ್ಸ್ವಪ್ರಾಪ್ತೇರುಪನಿಷದಧೀತ ಸ್ಸಭಗವಾನ್
ಪ್ರಸತ್ತ್ಯೈತಸ್ಯೋಕ್ತೇ ಪ್ರಪದನನಿಧಿಧ್ಯಾಸನಗ(ಸ್ಯೈ)ತೀ ।

ಅವತಾರಿಕೆ—ಮುಮುಕ್ಷುವಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಎಂದೂ, ಅವರುಗಳು ಸದ್ವಾರಕ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರೆಂದೂ ಹಿಂದಿನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಆಗ ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿ, ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂಬದಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕಗಳಾದ ಉಪಾಯಗಳು ಎರಡು ವಿಧವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಆ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಮಾಡಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಹೇಳುವದು ಆವಶ್ಯಕವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಾಯವು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವೆಂಬುದಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧವೆಂದೂ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನಾದ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಪ್ರಧಾನಭೂತನಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯೆಂದೂ, ಆ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಮಾರ್ಗಗಳಾದ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳು ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವೂ, ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದ ಭರನ್ಯಾಸವೂ ಎಂದೂ, ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವು ಸುಕೃತಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಒದೆಗುತ್ತದೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೂ ಮೂಲಕಾರಣನು ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಆದಿಕಾರಣನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಎಂದೂ, ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತದಾರೋಹಃ ಪುಂಸಸ್ಸುಕೃತಪರಿಪಾಕೇನ ಮಹತಾ
ನಿದಾನಂ ತತ್ರಾಪಿ ಸ್ವಯಮಖಿಲ ನಿರ್ಮಾಣ ನಿಪುಣಃ ॥ ೨೨ ॥

ಅರ್ಥ— **ಸಃ** - ಶರಣಾಗತರಕ್ಷದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸರ್ವಶೇಷಿಯಾಗಿ ಸಹಜಕಾರುಣ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ, **ಭಗವಾನ್** - ಹೇಯ ಪ್ರತ್ಯನೀಕನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು, **ಸ್ವಪ್ರಾಪ್ತೇಃ** - ತನ್ನ ಎಂದರೆ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ, **ಉಪಾಯಃ** ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೆಂದು, **ಉಪನಿಷದಧೀತಃ** - ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟರುತ್ತಾನೆ. **ತಸ್ಯ** - ಅಂತಹ ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣೆಯ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿರುವ ಮಹಾನುಭಾವನ, **ಪ್ರಸತ್ತ್ಯೈ** - ಅನಾದಿಯಾಗಿ ಆಜ್ಞಾತಿಲಂಘನಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಸಂಸಾರನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, **ಪ್ರಪದನನಿಧಿಧ್ಯಾಸನಗತೀ** - ಪ್ರಪದನವು, ನಿಧಿಧ್ಯಾಸನವೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಎಂಬೀ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳು, **ಉಕ್ತೇ** - ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. **ತದಾರೋಹಃ** — ಆ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಲ್ಲೊಂದರಲ್ಲಿ **ಆರೋಹಃ** - ಹತ್ತೋಣವು ಎಂದರೆ ಪ್ರವೇಶವು, ಅಥವಾ ಆ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಾದ ಉಪಾಯಗಳ ಮೂಲಕ ವೈಕುಂಠಾರೋಹವು, ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಹತ್ತುವದು ಎಂಬರ್ಥವು. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಅರ್ಥವೇ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. **ಪುಂಸಃ** - ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ, **ಮಹತಾ** - ಮಹತ್ತಾದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ, **ಸುಕೃತಪರಿಪಾಕೇನ**-ಸುಕೃತಪರಿಪಾಕದಿಂದ 'ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. **ತತ್ರಾಪಿ** - ಆ ಸುಕೃತಪರಿಪಾಕಗಳೇ ಹೇತುವಾಗಿಯುಳ್ಳ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗಗಳ ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲೂ ಕೂಡ, **ಅಖಿಲನಿರ್ಮಾಣನಿಪುಣಃ**- ಸಮಸ್ತವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾದ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ, **ಸ್ವಯಂ ನಿದಾನಂ** – ತಾನೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆದಿಕಾರಣನು. ಜನನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಕೃತಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಚೇತನನನ್ನು ತನ್ನ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಸಾತ್ವಿಕ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮತ್ತು ಸದಾಚಾರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಆ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯೇ. ಅನಂತರ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನವಲಂಬಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನು ಸೇರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನೂ ಅವನೇ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರಧಾನಸಾಧನವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ— ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಪ್ರಥಮಪಾದದಿಂದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆತನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೆಂಬುವದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ

ನೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ **ಸ ಭಗವಾನ್** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. **ಅನ್ಯತಂ ನೋಕ್ತಪೂರ್ವಂ ಮೇ ನ ಚ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಕದಾಚನ** ಎಂದೂ,

* **ಅಪ್ಯಹಂ ಜೀವಿತಂ ಜಹ್ಯಾಂ ತ್ವಾಂ ವಾ ಸೀತೇ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂ ।**
ನ ಹಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಸಂಶ್ರುತ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ವಿಶೇಷತಃ ॥

ಎಂದೂ, † **ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನ ತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ** ಎಂದೂ, ‡ **ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇತದ್ವ್ರತಂ ಮಮ** ಎಂದೂ, § **ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಶುಚಃ** ಎಂದೂ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಲ ತಾನು ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಕನೆಂಬ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧನೆಂಬ ಭಾವವು. ಆ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನೆಂಬ ಬಿರುದಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿರುವದರಿಂದ **ಭಗವಾನ್** ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೆಂಬುವದು ಹೇಗೆ ಸುವ್ಯಕ್ತವೆಂದರೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಪಠಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು, **ಉಪನಿಷದಧೀತನೇ**ಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ;—

(೧) **ಅಮೃತಸ್ಯೈಷಸೇತುಃ** - ಈತನೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರಿಸುವ ಸೇತುವು.

(೨) **ಯಮೇವೈಷವೃಣುತೇ ತೇನ ಲಭ್ಯಃ** - ಯಾವನನ್ನು ಆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ವರಿಸುವನೋ ಅವನಿಗೇನೆ ಆತನು ಲಭ್ಯನು.

(೩) **ಧಾತುಃ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಮಹಿಮಾನಮೀಶಂ**- ಸರ್ವಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾವಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯಾದ ಸರ್ವಶೇಷಿಯಾದ, "**ತಮಕ್ರತುಂ ಪಶ್ಯತಿ ವೀತಶೋಕಃ**"ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಇದೆ, ಆ ಸರ್ವಕರ್ಮಬಂಧಶೂನ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಯಾವಾಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವನೋ ಆಗ ಶೋಕದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗುವನು, ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

---

* ಓ ಸೀತೆಯೇ, ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ತೊರೆಯುವೆನು, ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನಾದರೂ ತ್ಯಜಿಸುವೆನು; ಶರಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವೆನೆಂದು ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪೆನು. ಅದರಲ್ಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು.

† ತಾನು ಸರ್ವರಕ್ಷಕನೆಂದು ಬಂದವನನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡೆನು.

‡ ಶರಣಾಗತರಾದ ಸಮಸ್ತ ಚೇತನರಿಗೂ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು; ಇದೀಗ ನನ್ನ ವ್ರತವು.

§ ಸಮಸ್ತಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡಿಸುವೆನು, ಅಳಬೇಡ.

ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳು ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ.

ಆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಕರುಣಾಸಾಗರನಾಗಿಯೂ ಚೇತನರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಕಂಕಣನಾಗಿದ್ದರೂ, ಆತನು ಏತಕ್ಕೆ ಚೇತನಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸದೇ ಹೋದನೆಂದರೆ; ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳನ್ನೆತ್ತಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಗಳನ್ನುಲ್ಲಂಘಿಸಿದುದರಿಂದ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನ ಕೋಪೋಪಶಮನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆತನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ,

ತಾವದಾರ್ತಿಸ್ತಥಾ ವಾಂಛಾ ತಾವನ್ಮೋಹಸ್ತಥಾ ಸುಖಂ ।
ಯಾವನ್ನಯಾತಿ ಶರಣಂ ತ್ವಾಮಶೇಷಾಘನಾಶನಂ ॥

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಈತನಿಗೆ ಈಶ್ವರಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲವು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ **ತಸ್ಯ ಪ್ರಸತ್ತ್ಯೈ** - ಆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಈತನು ಪ್ರಪದನವನ್ನಾಗಲಿ, ನಿಧಿಧ್ಯಾಸನವನ್ನಾಗಲಿ, ಈ ಎರಡು ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. **ಸೃತೀ** ಎಂಬ ಪಾಠದಲ್ಲೂ ಗತಿ, ಉಪಾಯವೆಂದೇ ಅರ್ಥವು. ಹಾಗೆ **ಇವೇ** ಮಾರ್ಗಗಳೆಂದು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂದರೆ:—

(೧) **ಓಂ ಇತ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಧ್ಯಾಯಥ** - ಓಂ ಎಂಬದಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

(೨) **ಓಂ ಇತ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಯುಂಜೀತ** - ಓಂ ಎಂಬದಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಪಾದದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಆತ್ಮಾವನ್ನು ಹವಿಸ್ಸಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(೩) **ತಮೇವ ಚಾದ್ಯಂ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇತ್** - ಆ ಆದಿಪುರುಷನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನೇ ಶರಣಹೊಂದತಕ್ಕದ್ದು.

(೪) **ತಮೇವ ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್** - ಇದೂ ಅದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

(೫) **ಕ್ಷೀಯನ್ತೇ ಚಾಸ್ಯ ಕರ್ಮಾಣಿ ತಸ್ಮಿನ್ ದೃಷ್ಟೇ ಪರಾಪರೇ**- ಉಪಾಸನೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಈ ಚೇತನನ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳೂ ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತವೆ.

(೬) **ತಮೇವಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಅತಿಮೃತ್ಯುಮೇತಿ** - ಆತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಪಾಸನಮೂಲಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದರೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟುವನು.

(೭) **ಮುಮುಕ್ಷುರ್ವೈ ಶರಣಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ** - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾದ ನಾನು ಆತನನ್ನು ಶರಣಹೊಂದುವೆನು.

(೮) **ಮಚ್ಚಿತ್ತಃ ಸರ್ವದುರ್ಗಾಣಿ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ತರಿಷ್ಯಸಿ** - ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ನನ್ನಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುವವನು ನನ್ನನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸಮಸ್ತ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನೂ ದಾಟುವನು.

ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಈ ಚೇತನನು ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಆಗಿರುವಲ್ಲಿ, ಆತನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯೇ ಸಾಕಾಗಿರುವಾಗ, ಈ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯ ಗಳ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಏಕೆಂದರೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ವೈಷಮ್ಯ ನೈರ್ಘೃಣ್ಯದೋಷವುಂಟಾಗ ದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವ್ಯಾಜಗಳು ಆವಶ್ಯಕವಾದುವು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಇಲ್ಲಿಸಿಧಿ ಧ್ಯಾಸನಶಬ್ದದಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ರೂಪ ಉಪಾಸನೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಇಲ್ಲಿ **ಗತೀ** ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ಸಾರಾಸ್ವಾದಿನೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃವು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮುಂದೆ ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲೇ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವು ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿ ಸುವದರಿಂದ, ಹಾಗೆ ಅರ್ಥಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಉಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನರೂಪವು ಉಪಾಯವು ಎಂದು ಹೇಳುವದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲದ ಬರೀ ಕರ್ಮಯೋಗವು ಉಪಾಯಾಙ್ಗವಾಗುತ್ತದೇ ವಿನಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಉಪಾಯವಾಗುವ ದಿಲ್ಲವೆಂಬುವದೂ ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೆಂದರೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಪ್ರತಿಬಂಧಕವು ನಿವರ್ತಿಸಿ ಆತನ ಅನುಗ್ರಹ ಉಂಟಾಗೋಣವು; ಆದುದರಿಂದ ಇವು ಆತನ ಪ್ರಸನ್ನತೋಪಾಯಗಳು. ಭಗವ ತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರಧಾನೋಪಾಯವು ಭಗವಂತನೇ ವಿನಾ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬುವದು ಮುಖ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವು.

ಹೀಗೆ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ಚೇತನರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬದ್ಧದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿಯೂ, ಅವನು ತೋರಿಸುವ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಕೂಡ ಇರುವಾಗ **ಪುಂಸಃ** – ಎಲ್ಲಾ ಚೇತನರಿಗೂ ತದಾರೋಹವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವು, ಏಕೆ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ ವೆಂಬಾಕ್ಷೇಪಣೆಯು ತೋರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಪ್ರವೇಶಉಂಟಾಗಲು ಮಹತ್ತಾದ ಸುಕೃತಪರಿಪಾಕವಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. **"ಕಥಂಚಿದುಪಕಾರೇಣ ಕೃತೇ ನೈಕೇನ ತುಷ್ಯತಿ"** ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಯಾವು ದಾದರೂ ಒಂದು ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಸುಕೃತವನ್ನಾದರೂ ಈ ಚೇತನನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಅಂಥಾ ವನಿಗೆ ಜಾಯಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣೆ, ಸತ್ತ್ವೋದ್ರೇಕ, ಸಾತ್ತ್ವಿಕಸಂಭಾ ಷಣೆ, ಗುರೂಪಸದನ, ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯನುಷ್ಠಾನವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಸುಕೃತವಿಶೇಷದಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು

ಉಪಾಯೋಪೇಯಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣಂ

ಇವರ್‌ಗಳಕ್ಕು (ಇವ್ವಿರುವರ್‌ಕ್ಕುಂ) ಕರ್ತವ್ಯಮಾನ ಉಪಾಯ ಮಾವದು ?. ಒರು ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವಿಶೇಷಮ್. ಇತ್ತಾಲೇ ಸಾಧ್ಯ

ಅಂತಹ ಸುಕೃತವಿಶೇಷವನ್ನು ಈತನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಕಾರಣ ವೆಂದು ನಾಲ್ಕನೇ ಪಾದದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಚೇತನವರ್ಗವೆಲ್ಲವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಚೇತನದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಪರ ಮಕೃಪಯಾ ಕರಣಕಳೇಬರಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಧಿನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿ, ಅದನ್ನುಪದೇಶಿಸಲು ಸರ್ವಕಾಲ ದಲ್ಲೂ ಸದ್ಗುರುಗಳು ಈ ಪೃಥಿವಿಯನ್ನಲಂಕರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದುಂಟುಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕರಣಕಳೇಬರಾದಿ ಯೋಗವೇ ಈ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದುದರಿಂದ **ತತ್ರಾಪಿ ನಿದಾನಂ** – ಆ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಾವಲಂಬನಕ್ಕೆ ಕಾರಣನು, **ಅಖಿಲನಿರ್ಮಾಣನಿಪುಣಃ** – ವಿವಿಧ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಈ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾವಾದುದರಿಂದ ಈ ಕರಣಕಳೇಬರಯೋಗದಿಂದ ಎರಡುವಿಧಕೆಲಸವನ್ನೂ ನಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಸುಖದುಃಖೋಪಭೋಗಕ್ಕೂ ಅದು ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು; ಮತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ಯನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಹೊಂದಲು ಬೇಕಾದ ಅನು ಕೂಲವೂ ಒದಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ಬಹು ನಿಪುಣತೆಯಿಂದ ಈ ಕರಣಕಳೇಬರ ಯೋಗದಿಂದ ಈ ಎರಡು ಕೆಲಸವನ್ನು ನಡಿಸುವ ಹಾಗೆ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದುದರಿಂದ, **ಅಖಿಲನಿರ್ಮಾಣನಿಪುಣಃ** – ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಿದುದಾದರೆ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕಾಂತನೇ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನಸಾಧನವೆಂಬುವದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಉಪಾಯೋಪೇಯದ ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣವು

ಇವರ್‌ಗಳುಕ್ಕು – ಈ ಸದ್ವಾರಕ ಅದ್ವಾರಕ ನಿಷ್ಠರುಗಳಿಗೆ, **ಕರ್ತ್ತವ್ಯ ಮಾನ ಉಪಾಯಮಾವದು?** – ಮಾಡತಕ್ಕ ಉಪಾಯ ಯಾವುದು? ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯಮಾನ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸ ಲ್ಪಟ್ಟವು. **ಒರು ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವಿಶೇಷಂ** – ಒಂದು ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸದ ವಿಶೇ ಷವು. **"ಜ್ಞಾನಾನ್ಮೋಕ್ಷಃ"** ಎಂಬುವ ಉಕ್ತಿಯು ಸಾಧುವೆಂದು ಇದರಿಂದ

ಮಾಯ್ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಮಾನ ಉಪೇಯಮಾವದು? ಒರುಜ್ಞಾನ ವಿಕಾಸವಿಶೇಷಮ್.

ಇವತ್ತಿಲ್ ಉಪಾಯಮಾಕಿರಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವಿಶೇಷಂ, ಕರಣಸಾಪೇಕ್ಷಮುಮಾಯ್ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಮು ಮಾಯ್ ಸತ್ಯತ್ವಾದಿಗಳಾನ ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಧರ್ಮಙ್ಗಳ್ ಅಞ್ಜಿಯೋಡೇ ಕೂಡಿನ, ಅವ್ವೋ ವಿದ್ಯಾವಿಶೇಷ ಪ್ರತಿನಿಯತ ಗುಣಾದಿಗಳಿನಾಲೇ ನಿಯತ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷಯಮು

ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಎರಡೂ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದುವೆಂಬುವದು ಇದರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. **ಇತ್ತಾಲೇ ಸಾಧ್ಯಮಾಯ್ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಮಾನ ಉಪೇಯಮಾವದು?** - ಈ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯದಿಂದಲೇ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಉಪೇಯವು ಯಾವುದು? ಅದೂ ಒಂದು ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವೇ. ಹೀಗೆ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವೂ ಉಪೇಯವೂ ಎರಡೂ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವಿಶೇಷವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು ಹಾಗಾದರೆ ಎರಡೂ ಒಂದೆಯೋ ಎಂದರೆ ಅವೆರಡಕ್ಕೂ ತುಂಬಾ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯ ಉಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವತ್ತಿಲ್ - ಈ ಉಪಾಯೋಪೇಯಗಳಲ್ಲಿ, ಉಪಾಯವಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವಿಶೇಷವು, **ಕರಣಸಾಪೇಕ್ಷಮುಮಾಯ್** - ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ, **ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಮುಮಾಯ್** -ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ **'ಭಜಸ್ವ ಮಾಂ' 'ಶರಣಂ ವ್ರಜ'** ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದುದಾಗಿ **ಸತ್ಯತ್ವಾದಿಗಳಾನ ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಕಧರ್ಮಂಗಳಞ್ಜಿಯೋಡೇ**-ತ್ಯತ್ವವೇ ಮೊದಲಾದ ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಧರ್ಮಗಳೈದರೊಂದಿಗೆ, ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ:---ಸತ್ಯತ್ವ, ಜ್ಞಾನತ್ವ, ಅನಂತತ್ವ, ಆನಂದತ್ವ, ಅಮಲತ್ವ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, **ಅವ್ವೋ ವಿದ್ಯಾವಿಶೇಷ** - ಆಯಾಯಾ ಉಪಾಸನಾವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಪತ್ತಿವಿದ್ಯಾ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ, **ಪ್ರತಿನಿಯತ** - ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ, **ಗುಣಾದಿಗಳನಾಲೇ** - ಗುಣಗಳು ಮತ್ತು ಆದಿಪದದಿಂದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹವು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಇವುಗಳಿಂದ, **ನಿಯತ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷಯಮುಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್**-ಅಂತಂತಹ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಕ್ಕೆ, ಇಂದ್ರಿಯಮನೋವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲವು, ಅದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದುದಾಗಿರಬೇಕು, ಸತ್ಯತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಕ ಧರ್ಮಗಳುಳ್ಳ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯವಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯಿಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಕ

ನಾಯಿರುಕ್ಕುಂ. ಉಪೇಯಮಾಗಿರ ಜ್ಞಾನ ವಿಕಾಸವಿಶೇಷಮ್ ಕರಣ ನಿರಪೇಕ್ಷಮುಮಾಯ್, ಸ್ವಭಾವಪ್ರಾಪ್ತಮುಮಾಯ್, ಗುಣವಿಭೂತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲಾತ್ತಾಲುಮ್ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮವಿಷಯಮುಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್.

ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ನಿಯತವಾದವೆಂಬುವದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದ ಸೂತ್ರಕಾರರಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಮರ್ಥನೆಮಾಡಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಉಪೇಯವಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವಿಶೇಷವು, **ಕರಣನಿರಪೇಕ್ಷಮುಮಾಯ್** – ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಹಾಯಬೇಕಿಲ್ಲದುದಾಗಿಯೂ, **ಸ್ವಭಾವಪ್ರಾಪ್ತಮುಮಾಯ್** - ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವದಾಗಿಯೂ, **ಗುಣವಿಭೂತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾತ್ತಾಲುಂ**-ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳು ಉಭಯವಿಭೂತಿಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದಲೂಸೇರಿದ, **ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮವಿಷಯಮುಮಾಯ್**-ಹೀಗೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಿಷಯವಾಗಿಯೂ, **ಇರುಕ್ಕುಂ** – ಇರುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಉಪಾಯರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವಿಷಯವೂ ಮೂರು ವಿಶೇಷಣಯುಕ್ತವಾದುದಾಗಿಯೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಉಪೇಯರೂಪ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸ ವಿಷಯವೂ ಮೂರುವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ಅದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗಿರುವ ಪರಸ್ಪರ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವು ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಉಪಾಯದಶೆಯಲ್ಲಿನ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಕ್ಕೆ (೧) ಮನಸ್ಸುಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಾಪೇಕ್ಷೆಯು ಆವಶ್ಯಕವು, ಉಪೇಯದಶೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು. (೨) ಉಪಾಯದಶೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು ತದನುಸಾರವರ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರಬೇಕು, ಉಪೇಯದಶೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ಇಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ:---ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವು “**ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣಾಭಿನಿಷ್ಪದ್ಯತೇ**” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಶಾರೀರಕ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಂಪದ್ಯಾವಿರ್ಭಾವಾಧಿಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ, ಉಪಪಾದಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಸ್ವತಃ ಆವಿರ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ವಿಕಾಸವಾಗಿದ್ದುದು ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದಮಾಲಿನ್ಯ ಹೊಂದಿತು. ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವು ಮುಕ್ತದಶೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಸ್ವಯಮೇವ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ, ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನದಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಯಥಾ ನ ಕ್ರಿಯತೇ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ಮಲಪ್ರಕ್ಷಾಳನಾನ್ಮಣೇಃ ।
ದೋಷಪ್ರಹಾಣಾನ್ನ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ಮನಃ ಕ್ರಿಯತೇ ತಥಾ॥

ಎಂದರೆ ರತ್ನದ ಮೇಲಿನ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯುವದರಿಂದ, ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ಎಂದರೆ ಪ್ರಕಾಶವು ಹೇಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಉಂಟುಮಾಡಲ್ಪಡದೆ, ಸ್ವತಃ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ।

ಉಪಾಸಿತ ಗುಣಾದೇರ್ಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಾವಪ್ಯಬಹಿಷ್ಕ್ರಿಯಾ ।
ಸಾ ತತ್ಕ್ರತುನಯಗ್ರಾಹ್ಯಾ ನಾಕಾರಾನ್ತರವರ್ಜನಂ ॥ ೪ ॥

ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವೂ ಕೂಡ ಕರ್ಮಕೃತ ದೋಷಪರಿಹಾರದಿಂದ, **ನಕ್ರಿಯತೇ**-ಹೊಸದಾಗಿ ಉಂಟುಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು, ಸ್ವತಃ ಇದ್ದುದೇ ಆವಿರ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಯದಶೆಯಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಉಪೇಯದಶೆಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟೆಂಬ ಭಾವವು. (೩) ಉಪಾಯ ಜ್ಞಾನವು ಸತ್ಯತ್ವಾದಿ ಐದು ಸ್ವರೂಪ ನಿರೂಪಕಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಒಂದೆರಡು ಆಯಾ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಗುಣಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಯುಕ್ತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಿಷಯವಾದುದು; ಉಪೇಯಜ್ಞಾನವಾದರೋ ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ, ರೂಪ ವಿಭವೈಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮವಿಷಯಿಕವಾದುದು, ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕೋ, ಅಲ್ಲಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕಾರಿಕಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಉಪಾಯೋಪೇಯ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ "ತತ್ಕ್ರತುನ್ಯಾಯ" ವೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ:---**ಯಥಾಕ್ರತುರಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇ ಭವತಿ ತಥೇತಃಪ್ರೇತ್ಯಭವತಿ**" ಎಂದರೆ, **ಯಥಾಕ್ರತುಃ**- ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪುರುಷನು, **ಅಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇ ಭವತಿ** – ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಾನೋ, **ತಥಾ** - ಹಾಗೆಯೇ, **ಇತಃ ಪ್ರೇತ್ಯ** - ಇಲ್ಲಿಂದ ದೇಹಾವಸಾನ ಹೊಂದಿ ಹೊರಟು, **ಭವತಿ** - ಆಗುವನು, ಎಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಉಪಾಸನಾಜ್ಞಾನಾನುಸಾರವೇ ಉಪೇಯಜ್ಞಾನವಿರಬೇಕಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,

ಉಪಾಸಿತಗುಣಾದೇಃ, ಉಪಾಸಿತ - ಉಪಾಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಎಂದರೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾದ, **ಗುಣಾದೇಃ**- ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ, ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ದಿವ್ಯಮಙ್ಗಳವಿಗ್ರಹವೂ ಪರ್ಯಂಕ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಾನವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ, **ಪ್ರಾಪ್ತಾವಪಿ** - ಪ್ರಾಪ್ತಿದೆಶೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ **ಯಾಅಬಹಿಷ್ಕ್ರಿಯಾ** - ಯಾವ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದೇ ಇರುವಿಕೆಯುಂಟೋ **ಸಾ** - ಅದೀಗ, **ತತ್ಕ್ರತುನಯಗ್ರಾಹ್ಯಾ** - ತತ್ಕ್ರತುನ್ಯಾಯವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು, **ಆಕಾರಾನ್ತರವರ್ಜನಂ** - ಉಪಾಸನೆಮಾಡಿದ ಆಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ,

ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಮಾನ ಇವ್ವನುಭವತ್ತಿನುಡೈಯ ಪರೀವಾಹಮಾಯ್ ಕ್ಕೊಂಡು ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮ್ ಉಪೇಯಮ್.

ಆಕಾರಗಳಿಲ್ಲದಿರಬೇಕೆಂಬುವದೇನೂ, **ನ** – ಅಲ್ಲವು. ತತ್ಕ್ರತುನ್ಯಾಯಾಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಪ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಯಾವ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳುಳ್ಳವನೆಂದು ಉಪಾಸಕನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅಂತಹ ಗುಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಪ್ರಾಪ್ತದೆಸೆಯಲ್ಲೂ ಅನುಭವಿಸುವನು ಎಂಬರ್ಥವೇ ವಿನಾ ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಇತರ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳು ಮೊದಲಾದವು ಇರಕೂಡದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವಲ್ಲವು. ಉಪಾಯರೂಪ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗುಣಾದಿಗಳಿಂದ ಉಪಾಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೋ, ಪ್ರಾಪ್ಯದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ **ಅಬಹಿಷ್ಕ್ರಿಯಾ** - ಎಂದರೆ ಪರಿತ್ಯಾಗವಿರಕೂಡದು; ಅವುಗಳು ಉಪಾಸ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದು ; ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ ವಿನಾ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇತರ ಸೌಶೀಲ್ಯಸೌಲಭ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿರಕೂಡದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳೂ ಕೂಡ ಇರಕೂಡದೆಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಮುಕ್ತದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಮುಕ್ತನಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಿಧವಾಗಿ ತೋರಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಗುಣಾದಿಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದರೂ ಹಾಗೆ ತೋರದಿರುವದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಸಂಕೋಚ ಕೂಡ ಮುಕ್ತದೆಸೆಯಲ್ಲುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. **'ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣಾಭಿಸಂಪದ್ಯತೇ'** ತನ್ನ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾವಿರ್ಭಾವವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವ ಶ್ರುತಿಸೂತ್ರಗಳಿಗೂ ವಿರೋಧ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ **'ಸೋಽಶ್ನುತೇ ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನ್ ಸಹಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಿಪಶ್ಚಿತಾ' 'ನಿರಂಜನಃ ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ'** ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ಗುಣಗಳುಂಟೆಂದು ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನುಪಾಸಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅಂತಹ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿಯೇ ತೋರುವನೆಂಬರ್ಥವು. ಇದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಇತರ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಲ್ಲವೆಂಬುವ, ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಅನುಭವವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬರ್ಥವಲ್ಲವು.

ಪ್ರಾಪ್ತಿದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವರೂಪ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೂ, ಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷಫಲವಾಗಿರುವವರಿಂದ, ಆ ಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹೇಗೆ? ಆ ಉಪೇಯರೂಪಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯದ ಅನ್ವಯವು ಹೇಗೆ? ಎಂಬೀ ಶಂಕಾವಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಮಾನ ಇವ್ವನುಭವತ್ತಿನುಡೈಯ - ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ

ಭಗವತಃ ಉಪಾಯೋಪೇಯತ್ವಂ

ಇವ್ವುಪಾಯರೂಪಮಾಯುಮ್, ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಮಾಯುಮ್, ಇರುಕ್ಕಿರ ಜ್ಞಾನತ್ತುಕ್ಕು ವಿಷಯಮಾಯ್‌ಕ್ಕೊಂಡು ಫಲಪ್ರದತ್ವ ಭೋಗ್ಯತ್ವಾದಿ ವೇಷತ್ತಾಲೇ ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು ಉಪಾಯತ್ವಮುಮ್ ಉಪೇಯತ್ವಮುಮ್.

ಈ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದ, ಪ್ರವಾಹವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಎಂದರೆ **ಪರೀವಾಹಮಾಯ್‌ಕ್ಕೊಂಡು** - ಆನಂದಾತಿಶಯದ ಆಧಿಕ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಹಾಗೆ ಆಗುವದರಿಂದ, ಕೈಂಕರ್ಯವು ಉಪೇಯವು. ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಒಂದು ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವಿಶೇಷವಾಗಿ, ನಿರತಿಶಯಭೋಗವಸ್ತುವಿನ ಅನುಭವರೂಪವಾದುದು. ಆ ಅನುಭವದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಆನಂದವೇ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿ, ಅದು ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡದೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಆ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವಿಶೇಷವೇ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೈಂಕರ್ಯವೂ ಉಪೇಯವೇ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು ಶ್ರೀಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯದಲ್ಲಿ **ನಿತ್ಯಕಿಙ್ಕರೋಭವಾನಿ** ಎಂಬುವದರಿಂದ ಕೈಂಕರ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯಫಲವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಉಪಾಯೋಪೇಯತ್ವ ಸಮರ್ಥನವು

ಈ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವು ಹೇಗೆಂದರೆ:—"ಇವ್ವುಪಾಯರೂಪಮಾಯಿರುಕ್ಕಿರ ಜ್ಞಾನತ್ತುಕ್ಕು ವಿಷಯಮಾಯ್‌ಕೊಂಡು ಫಲಪ್ರದತ್ವವೇಷತ್ತಾಲೆ ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು ಉಪಾಯತ್ವಮುಣ್ಡು; ಇಪ್ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಮಾಯಿರುಕ್ಕಿರ ಜ್ಞಾನತ್ತುಕ್ಕು ವಿಷಯಮಾಯ್‌ಕ್ಕೊಂಡು, ಭೋಗ್ಯತ್ವಾದಿ ವೇಷತ್ತಾಲೆ ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು ಉಪೇಯತ್ವಮುಮ್ ಉಣ್ಡು." ಈ ವಾಕ್ಯಕೊನೆಯಲ್ಲಿ **ಉಣ್ಡು** ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. **ಇವ್ವುಪಾಯ ರೂಪಮಾಯಿರುಕ್ಕಿರ** - ಈ ಉಪಾಯವಾಗಿರುವ, **ಜ್ಞಾನತ್ತುಕ್ಕು ವಿಷಯಮಾಯ್‌ಕೊಂಡು** - ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗಿ, **ಫಲಪ್ರದತ್ವವೇಷತ್ತಾಲೆ** - ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ರೂಪದಲ್ಲಿ, **ಈಶ್ವರನುಕ್ಕುಮುಪಾಯತ್ವಮುಣ್ಡು** - ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಉಪಾಯವೂ ಉಂಟು; ಮತ್ತು **ಇಪ್ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಮಾಯಿರುಕ್ಕಿರ ಜ್ಞಾನತ್ತುಕ್ಕು** - ಈ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ, **ವಿಷಯಮಾಯ್‌ಕೊಂಡು** - ವಿಷಯವಾದುದಾಗಿ, **ಭೋಗ್ಯತ್ವಾದಿ ವೇಷತ್ತಾಲೇ** - ಭೋಗ್ಯವಾಗಿರುವಿಕೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ರೂಪದಿಂದ, **ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು**

ಉದ್ಧಾರಕ : ನಿರಪೇಕ್ಷಮಾನ ವಿಶಾಕಮಾನ ಉಪಾಯತ್ವಂ

ಭಕ್ತಪ್ರಪನ್ನ ವಿಷಯೇ ಭಗವತ ಉಪಾಯತ್ವ ಪ್ರಕಾರಃ

ಇವ್ವೀಶ್ವರನುಡೈಯ ಉಪಾಯತ್ವಮ್ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರ್ ಪಕ್ಕಲ್ ಉಪಾಯಾನ್ತರಸ್ಥಾನನಿವೇಶತ್ತಾಲೆ ವಿಶಿಷ್ಟಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್.

ಪೇಯತ್ವಮೂ ಉಂಡು - ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಉಪೇಯಭಾವವೂ ಉಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ, ಕೈಂಕರ್ಯಸ್ವೀಕಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಫಲಪ್ರದತ್ವವಿರುವದರಿಂದ ಉಪಾಯತ್ವವಿರುವದೆಂದೂ, ಭೋಗ್ಯತ್ವ, ಕೈಂಕರ್ಯಸ್ವೀಕಾರಗಳು ಇರುವದರಿಂದ ಉಪೇಯತ್ವವೂ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಫಲಪ್ರದತ್ವವು ಕಾರಣವು, ಭೋಗ್ಯತ್ವವು ಕಾರ್ಯವು. ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಉಪಾಯತ್ವವು ಇಬ್ಬರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಎಂದರೆ ಸದ್ವಾರಕ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಸಮಾನವೇ ಹೇಗೆ ಎಂಬುವದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಉಪಾಯತ್ವ ಪ್ರಕಾರವು.

ಇವ್ವೀಶ್ವರನುಡೈಯ ಉಪಾಯತ್ವಮ್-ಈ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಉಪಾಯಭಾವವು, **ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರ್ ಪಕ್ಕಲ್** - ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವನಲ್ಲಿ, **ಉಪಾಯಾನ್ತರಸ್ಥಾನನಿವೇಶತ್ತಾಲೆ** - ಉಪಾಯಾಂತರವೆಂದರೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯ ಅದರ **ಸ್ಥಾನನಿವೇಶತ್ತಾಲೆ** - ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ನಿಲ್ಲುವದರಿಂದ, **ವಿಶಿಷ್ಟಮಾಯಿರುಕ್ಕುಂ** - ವಿಶೇಷವಾದುದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಮುಖ್ಯೋಪಾಯವು ಎಂಬು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಏಕೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಹಾಗೆ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಇತರ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಆ ಭಕ್ತಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನಿಂತು ಉಪಾಯವಾಗುತ್ತಾನೆಂಬ ಭಾವವು. ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅಙ್ಗವು, ಉಪಾಸನೆಯು ಅಙ್ಗಿಯು. ಈ ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿವಿಷಯದಲ್ಲಾದರೋ, ಉಪಾಸನಾರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಙ್ಗಿಯಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ; ಅಙ್ಗವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿಯು. ಇದನ್ನು ವ್ಯಾಜೀಕರಿಸಿಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಭಕ್ತಿಯೋಗಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ

ಅಧ್ಯಾಕಳ: ಏರವೀಕ್ಷಿಮಾನ ನಿಶ್ಯೇಕವಿಶ್ಯಯತ್ವಂ.

ಮುಱ್ಱ ಅಧಿಕಾರಿಕ್ಕುಮ್ ಕರ್ಮಯೋಗಾರಂಭಮ್ ಮುದಲಾಕ ಉಪಾಸನಪೂರ್ತಿಪರ್ಯನ್ತಮಾಕ ನಡುವುಳ್ಳ ಕರ್ತ್ತವ್ಯಙ್ಗಳಿಲ್ ಅತ್ಯನ್ತಾಶಕ್ಯಮಾನ ನೇರ್‌ಗಳಿಲೇ ಇಪ್ಪ್ರಪತ್ತಿವಶೀಕೃತನಾನವೀಶ್ವರನ್ಪುಕನ್ದು ನಿನ್ರು ಅನ್ದ ದುಷ್ಕರ ಕರ್ತವ್ಯಙ್ಗಳಾಲೆ ವರುಮ್ ಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯೈಯುಮ್, ಸತ್ತ್ವೋನ್ಮೇಷಾದಿಗಳೈಯುಮ್ ಪಣ್ಣಿಕ್ಕೊಡುತ್ತು ಅವ್ವುಪಾಸನಮಾಗಿರ ಉಪಾಯತ್ತೈ ಫಲಪರ್ಯನ್ತಮಾಕ್ಕಿಕ್ಕೊಡುಕ್ಕುಮ್.

ನೆಂಬ ಭಾವವು. ಮುಂದೆ ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಉಪಾಯವು ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಈಶ್ವರನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ಏನೊಂದೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ ಅಂತಹ ಚೋದ್ಯಕ್ಕೇನೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ಆತನನುಗ್ರಹವು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಮುಱ್ಱ ಅಧಿಕಾರಿಕ್ಕುಮ್**-ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೂ ಕೂಡ, ಕರ್ಮಯೋಗದ ಆರಂಭವೇ ಮೊದಲಾದ, (ಮೊದಲಾದ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಯೋಗ,ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು,) **ಉಪಾಸನಪೂರ್ತಿಪರ್ಯನ್ತಮಾಕ**- ಯೋಗವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವವರಿವಿಗೂ ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವುಂಟಾಗುವವರಿವಿಗೂ ಎಂಬ ಭಾವವು, **ನಡುವುಳ್ಳ ಕರ್ತ್ತವ್ಯಙ್ಗಳಿಲ್**-ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ನಡಿಸಬೇಕಾದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ, **ಅತ್ಯನ್ತಾಶಕ್ಯಮಾನ** - ತುಂಬಾ ಅಸಾಧ್ಯಗಳಾದ ಅಥವಾ ದುಸ್ತರಗಳಾದ, **ನೇರ್‌ಗಳಿಲೇ** - ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾಮಾಡಬೇಕಾದ ಅತಿಕಷ್ಟಗಳಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂದ ವಶೀಕೃತನಾದ ಈಶ್ವರನು, **ಪುಕನ್ದು ನಿನ್ರು** - ಉಪಾಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಿಂತು, **ಅನ್ದದುಷ್ಕರಕರ್ತ್ತವ್ಯಙ್ಗಳಾಲೆವರುಮ್** - ಅಂತಹ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪಾಪಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ, **ಸತ್ತ್ವೋನ್ಮೇಷಾದಿಗಳೈಯುಮ್ ಪಣ್ಣಿಕ್ಕೊಡುತ್ತು** - ಸತ್ವವು ತಲೆದೋರುವ ಹಾಗೆಯೂ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಅವ್ವುಪಾಸನಮಾಕಿರ **ಉಪಾಯತ್ತೈ** - ಆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವೆಂಬ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವನ್ನು, **ಫಲಪರ್ಯನ್ತಮಾಕ್ಕಿಕೊಡುಕ್ಕುಮ್** - ಮೋಕ್ಷಫಲಪರ್ಯನ್ತವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ ಹಾಗೆ, **ಮಾಡುವನು** ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಎರಡು ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಆತನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಿಂತು ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವನು. ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲೂ, ಬಹು

ಕರ್ಮಯೋಗಮ್

ಅಙ್ಗ ಕರ್ಮಯೋಗಮಾವದು ?—ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತಾಲೆ ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮಯಾಥಾರ್ಥ್ಯ ಜ್ಞಾನಂ ಪಿರನ್ದಾಲ್, ತನಕ್ಕು ಶಕ್ಯಙ್ಗಳಾಯ್ ಫಲಸಙ್ಗಾದಿ ರಹಿತಙ್ಗಳಾನ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಙ್ಗಳೋಡುಮ್ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಙ್ಗಳೋಡುಮ್ ಕೂಡ ಸನಿಯಮಮಾಕ ಪರಿಗೃಹೀತಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್

ಕಷ್ಟವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು ದುಸ್ತರವು. ಹಾಗೆ ಅತಿ ದುಸ್ತರವಾದುದೆಂದು, ಉಪಾಸನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿಕೊಡುವ ಭಾರವು ನಿನ್ನದು ಎಂದು ಯಾವಾಗ ನಂಬಿದನೋ, ಆಗ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಉಪಾಯಭೂತನಾಗಿ, ಅಂತಹ ದುಸ್ತರವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಾಂಶಗಳಿಂದ ಹೊಂದಬಹುದಾದ ಪಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು, ಮಾಡಿ, ಈತನಲ್ಲಿ ಸತ್ವೋದ್ರೇಕ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಉಪಾಸನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿಸಿ, ಮೋಕ್ಷಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನು ; ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗುವನು ಎಂಬರ್ಥವು. **ಸತ್ವೋನ್ಮೇಷಾದಿ** ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ **ಆದಿ**ಪದದಿಂದ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಉಂಟಾಗುವ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮುಂದೆ ಈ ಎರಡು ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವರಾಗಿ, ಪ್ರಥಮತಃ ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲು ಹೊರಟು, ಮುಂದಿನ ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಅಙ್ಗವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕರ್ಮಯೋಗವು.

ಅಙ್ಗ—ಆ ಉಪಾಸನ ರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, **ಕರ್ಮಯೋಗವು** ಯಾವುದು ? **ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತಾಲೆ ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನಂ** – ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲಕವಾಗಿ, ಜೀವಾತ್ಮಪರಮಾತ್ಮರುಗಳ ವಿಷಯವಾದ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವು, **ಪಿರನ್ದಾಲ್** - ಹುಟ್ಟಿದರೆ, **ತನಕ್ಕು ಶಕ್ಯಙ್ಗಳಾಯ್** - ತನಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, **ಫಲಸಙ್ಗಾದಿರಹಿತಙ್ಗಳಾನ** - ಅದರ ಫಲಸಙ್ಗವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಲ್ಲದ, ಇಲ್ಲಿ **ಆದಿ** ಪದದಿಂದ, ಕರ್ತೃತ್ವರೂಪಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮಮತಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು ; **ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಙ್ಗಳೋಡುಂ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಙ್ಗಳೋಡುಂ ಕೂಡ**-ಕಾಮ್ಯ, ನಿತ್ಯ, ನೈಮಿತ್ತಿಕಕರ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ, **ಸನಿಯಮಮಾಕ** - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಪ್ರಕಾರ, ಎಂದರೆ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವ ತನಕ ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂಬ ಸ್ಥಿರಸಂಙ್ಕಲ್ಪಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ, - **ಪರಿಗೃಹೀ**

ಕರ್ಮವಿಶೇಷಮ್. ಅ(ಇ)ದಿಲ್ ಅವಾನ್ತರಭೇದಙ್ಗಳ್ (೧)"ದೈವಮೇ

ತಪಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್ ಕರ್ಮವಿಶೇಷಮ್- ಅಙ್ಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕರ್ಮವಿಶೇಷವು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಕರ್ಮಗಳು ಮೂರುವಿಧವು:-- (೧) ಕಾಮ್ಯ (೨) ನಿತ್ಯ (೩) ನೈಮಿತ್ತಿಕವೆಂಬದಾಗಿ. ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ **ತನಕ್ಕು ಶಕ್ಯಙ್ಗಳಾಯ್, ಫಲಸಂಗಾದಿ ರಹಿತಙ್ಗಳಾನ** – ಎಂಬೆರಡು ವಿಶೇಷಣಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಬಹಳ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದವುಗಳು ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ **ತನಕ್ಕು ಶಕ್ಯಙ್ಗಳಾಯ್** ಎಂಬಪ್ರಯೋಗವು. ಈ ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕೆ ಜೀವಪರಮಾತ್ಮಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನವು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಜ್ಞಾನಯೋಗಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗ ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಜೀವಪರಮಾತ್ಮಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನವು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೋ? "ಕಷಾಯೇ ಕರ್ಮಭಿಃಪಕ್ವೇ ತತೋ ಜ್ಞಾನಂಪ್ರವರ್ತತೇ" ಎಂದರೆ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪರಿಪಕ್ವವಾಗುವದರಿಂದ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ? ಎಂದರೆ, ಜ್ಞಾನವು ಆಗಮೋತ್ಥಜ್ಞಾನವೆಂದೂ, **ವಿವೇಕೋತ್ಥಜ್ಞಾನ**ವೆಂದೂ ಎರಡು ವಿಧವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇದಾದ ಆಗಮೋತ್ಥಜ್ಞಾನವು ಕರ್ಮಯೋಗದ ಮೊದಲೇ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದುದರಿಂದ, ಜೀವಪರಮಾತ್ಮಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನವು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಎರಡನೇದಾದ ವಿವೇಕೋತ್ಥಜ್ಞಾನವು ಕರ್ಮಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಂಥಾದ್ದು. ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಭೋಗಗಳಿಗೂ ಐಹಿಕಭೋಗಗಳಿಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾದವುಗಳು. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನೂ ಫಲಾಭಿಸಂಧಿರಹಿತವಾಗಿ ನಡಿಸಿದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವಿಲ್ಲವು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅನುಷ್ಠಿಸದಿದ್ದರೂ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವಿಲ್ಲವು. ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲವು. ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲೂ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿ ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸದಿದ್ದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಉಂಟಾಗುವ ಕರ್ಮಗಳು. ನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಆಯಾನಿಮಿತ್ತವೆಂದರೆ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವು. ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ **ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಙ್ಗಳೋಡುಮ್ ಕೂಡ**ಎಂದು ಕಾಮ್ಯಗಳಿಂದ ಪೃಥಕ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ, ಇವುಗಳಿಗೆ, **ತನಕ್ಕು**

(೧) ಗೀ. ೪. ೨೫.

ನಾಪರೇ ಯಜ್ಞಂ” ಎನ್ರು ತುಡಙ್ಗ ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟ ದೇವಾರ್ಚನ ತಪಸ್ತೀರ್ಥದಾನ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳ್. ಅಧಿಕಾರಿ ಭೇದತ್ತಾಲೆ ಪ್ರಪತ್ತಿ ತಾನೇ,

---

ಶಕ್ಯಙ್ಗಳಾಙ್ಗಯ್ ಎಂಬುವದು ವಿಶೇಷವಲ್ಲವುಏಕೆಂದರೆ. ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇತೀರಬೇಕು. ಅವುಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದನಂತರವೂ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವುಗಳ ಫಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಮುಮುಕ್ಷುವು ಆಶೆಯನ್ನಿಡಬಾರದು. **ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಙ್ಗಳೋಡುಮ್** ಎಂಬ ತೃತೀಯೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಸಹಯೋಗತೃತೀಯೆಯು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಅದಿಲ್ - ಆ ಕರ್ಮವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ, **ಅವಾನ್ತರಭೇದಙ್ಗಳ್** - ವಿಶೇಷಗಳಾದ ಭೇದಗಳು, **“ದೈವಮೇವಾ ಪರೇಯಜ್ಞಮ್” ಎನ್ರು ತುಡಙ್ಗ** ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, **ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟ**- ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, **ದೇವಾರ್ಚನ** - ದೇವರಪೂಜೆ, **ತಪ** - ಕೃಚ್ಛ್ರಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ವ್ರತಗಳು, **ತೀರ್ಥ** - ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳು, **ದಾನ** - ದಾನಮಾಡುವದು, **ಯಜ್ಞಾದಿಗಳ್** - ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳು.

ದೈವಮೇವಾಪರೇಯಜ್ಞಂ ಯೋಗಿನಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನಾವಪರೇಯಜ್ಞಂ ಯಜ್ಞೇನೈವೋಪಜುಹ್ವತಿ॥

ಎಂಬುವದು ಪೂರಾ ಶ್ಲೋಕವು, ಅಪರೇ ಯೋಗಿನಃ - ಇತರರಾದ ಕೆಲವು ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳು, **ದೈವಂಯಜ್ಞಂ** - ದೇವತಾರ್ಚನೆರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನು, **ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ** - ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಅಪರೇ** - ಇನ್ನು ಕೆಲವರು, **ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನೌ** - ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ, **ಯಜ್ಞೇನೈವ** - ಯಜ್ಞಸಾಧನಗಳಾದ ಹವಿಸ್ಸು, ಸ್ರುಕ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ, **ಯಜ್ಞಂ ಉಪಜುಹ್ವತಿ** - ಯಾಗಹೋಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಹೀಗೆ ಗೀತೆಯ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ೨೫ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೆಲವರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಿಷಯಪ್ರವರ್ತಿರಾಹಿತ್ಯವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡುವರೆಂದೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡುವರು ಎಂದರೆ ವಿಷಯಗಳು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಬಾಧಿಸದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವರು ಎಂದೂ, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಾ, ಕೊನೆಗೆ ೩೨ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ **“ಏವಂ ಬಹುವಿಧಾ ಯಜ್ಞಾಃ”** ಎಂದು ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಕುರಿತುಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. **“ಕರ್ಮಯೋಗಸ್ತಪಸ್ತೀರ್ಥ ದಾನ ಯಜ್ಞಾದಿ ಸೇವನಂ”** ಎಂಬ ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಭಕ್ತಿಯ್ಕ್ಕು ಯಿಡೈಯಿಟ್ಟು ಯಿಡೈಯಿಡಾದೇಯುಮ್, ಮೋಕ್ಷಹೇತುವಾನಾರ್‌ಪೋಲೆ, ಇಕ್ಕರ್ಮಯೋಗಮ್, ಜ್ಞಾನಯೋಗತ್ತೈಯಿಡೈಯಿಟ್ಟು ಯಿಡೈ ಯಿಡಾದೇಯುಮ್ ಸಪರಿಕರಮಾನ ಯೋಗತ್ತೈ ಕ್ಕೊಣ್ಡು ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಸಾಧನಮಾಮ್.

ಮುಂದೆ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಯೋಗವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಧಿಕಾರಿಭೇದತ್ತಾಲೆ - ಬೇರೆಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ, **ಪ್ರಪತ್ತಿತಾನೇ**-ಪ್ರಪದನವು ಸ್ವತಃ, **ಭಕ್ತಿಯ್ಕ್ಕು ಯಿಡೈಯಿಟ್ಟು**-ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ದ್ವಾರಾ, **ಯಿಡೈಯಿಡಾದೇಯುಮ್**- ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದದ್ವಾರವಲ್ಲದೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿಯೇ, **ಮೋಕ್ಷಹೇತುವಾನಾರ್ಪೋಲೆ** - ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಹಾಗೆ, ಈ ಕರ್ಮಯೋಗವೂ, **ಜ್ಞಾನಯೋಗತ್ತೈಯಿಡೈಯಿಟ್ಟು** - ಜ್ಞಾನಯೋಗದ ದ್ವಾರವಾಗಿಯೂ, **ಯಿಡೈಯಿಡಾದೇಯುಮ್** - ಜ್ಞಾನಯೋಗದ ದ್ವಾರಾ ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಃ, **ಸಪರಿಕರಮಾನಯೋಗತ್ತೈ ಕೊಂಡು** - ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧ್ಯಾನ, ಧಾರಣ, ಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬ ಅಷ್ಟಾಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯೋಗಮೂಲಕವಾಗಿ, **ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಸಾಧನಮಾಮ್** -ತನ್ನ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಬಹುದು. ಈ ಕರ್ಮಯೋಗವು ಜ್ಞಾನಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಙ್ಗವಾಗಿಯೂ ಜೀವಾತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಅಙ್ಗವಾಗದೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿಯೂ ಸಾಧನವಾಗಬಹುದು. ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಒಳ್ಳೇ ನಿದರ್ಶನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಙ್ಗವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕವಾಗಬಹುದು; ಅಥವಾ ಆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ಸ್ವತಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿಯೂ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕವಾಗಬಹುದು. ಅದರ ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ಮಯೋಗವೂ ಕೂಡ ಜ್ಞಾನಯೋಗದ್ವಾರವಾಗಿಯೂ ದ್ವಾರವಾಗದೆಯೂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾಗಬಹುದು ಎಂದುಪದೇಶಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಗೇನೇ ಜ್ಞಾನಯೋಗದ್ವಾರಾ, ಅಥವಾ ಸ್ವತಃ, ಈ ಕರ್ಮಯೋಗವು ಇಂತಹ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆಸಾಧಕವು ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪ ಬಂದೀತೆಂದು ಭಾವಿಸಿಯೇ, ಅಧಿಕಾರ ಭೇದತ್ತಾಲೇ ಎಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದೇ ವಿನಾ ಏಕಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೇ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪಂಚಮಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತಗಳಾಗಿವೆ;--

ಸನ್ಯಾಸಃ ಕರ್ಮಯೋಗಶ್ಚ ನಿಶ್ಶ್ರೇಯಸಕರಾವುಭೌ ।
ತಯೋಸ್ತು ಕರ್ಮಸನ್ಯಾಸಾತ್ಕರ್ಮಯೋಗೋ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ ॥

ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಕರ್ಮಯೋಗಗಳೆರಡೂ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕಗಳಾದರೂ, ಕರ್ಮಯೋಗವು, ಸುಕರವಾಗಿಯೂ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಸಾಧಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ, ಶ್ರೇಷ್ಠವು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮುಂದೆ

ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗೌ ಪೃಥಗ್ಬಾಲಾಃ ಪ್ರವದಂತಿ ನಪಂಡಿತಾಃ ।
ಏಕಮಪ್ಯಾಸ್ಥಿತಸ್ಸಮ್ಯಗುಭಯೋರ್ವಿಂದತೇ ಫಲಂ ॥
ಯತ್ಸಾಂಖ್ಯೈಃ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸ್ಥಾನಂ ತದ್ಯೋಗೈರಪಿ ಗಮ್ಯತೇ ।
ಏಕಂ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಚ ಯೋಗಂ ಚ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸಪಶ್ಯತಿ ॥

ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಕರ್ಮಯೋಗಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ಫಲವುಳ್ಳವುಗಳೆಂದೂ, ಅದುವರಿಂದ ಅವುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ಎಂದೂ, ಯಾರು ಹೇಳುವರೋ, ಅವರು ಪಂಡಿತರಲ್ಲವು, ಬಾಲಸದೃಶರು. ಯಾವ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಜ್ಞಾನಯೋಗನಿಷ್ಠರು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನೇ ಕರ್ಮಯೋಗನಿಷ್ಠರೂ ಸಾಧಿಸುವರು ಎಂದು ಯಾರು ತಿಳಿಯುವರೋ ಅವರೀಗ ಪಂಡಿತರು, ಜ್ಞಾನಿಗಳು." ಎಂದು ಎರಡಕ್ಕೂ ಫಲ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮುಂದೆ

ಸನ್ಯಾಸಸ್ತು ಮಹಾಬಾಹೋ ದುಃಖಮಾಪ್ತುಮಯೋಗತಃ ।
ಯೋಗಯುಕ್ತೋ ಮುನಿರ್ಬ್ರಹ್ಮ ನ ಚಿರೇಣಾಧಿಗಚ್ಛತಿ ॥

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಜ್ಞಾನಯೋಗವು ಕರ್ಮಯೋಗದ ಸಹಾಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವದೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜ್ಞಾನಯೋಗದ ಸಿದ್ಧಿಯು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ, ತುಂಬಾ ಕಾಲವಿಳಂಬದಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ, ಆದರೆ ಕರ್ಮಯೋಗವಾದರೋ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸುಕರವಾಗಿ ಫಲದಾಯಕವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮಯೋಗವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿಯೂ ಫಲದಾಯಕವೆಂಬುವದು,

ಯತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿರ್ಭೂತಾನಾಂ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಂ ।
ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ತಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿಂದತಿ ಮಾನವಃ । (ಗೀ ೧೮.೪೬)

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ, ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮವಿಹಿತಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಫಲಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯಾವುದೆಂದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಸಪರಿಕರಮಾನ ಯೋಗತ್ವೈ – ಯೋಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕ

ದ್ದೆಂಬ ವಿಷಯವು ಗೀತೆಯ ೬ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಾವಲೋಕನಸಾಧನಮಾಂ - ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವ್ಯಾವುದೆಂದರೆ

ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಮಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಚಾತ್ಮನಿ ।
ಈಕ್ಷತೇ ಯೋಗಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮದರ್ಶನಃ ।

(ಗೀ. ೬. ೨೯) ತನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಇತರಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಆತ್ಮರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಕೃತಿವಿಯುಕ್ತದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೈಕಾಕಾರತಯಾ ಸಮರೆಂದು ನೋಡುವವನೀಗ ಸ್ವಾತ್ಮದರ್ಶನವುಳ್ಳವನೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಸರ್ವಾತ್ಮರೂ ಸಮಾನಾಕಾರವುಳ್ಳವರೆಂಬ ಭಾವವೇ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಾವಲೋಕನವೆಂದರೆ, ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು.

ಇಂತಹ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನಕ್ಕೆ, ಜ್ಞಾನಯೋಗದ್ವಾರವಾಗಿಯೂ ಕರ್ಮಯೋಗ ಪ್ರಸಾಧಕವೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ:---

ಕಷಾಯೇ ಕರ್ಮಭಿಃ ಪಕ್ವೇ ತತೋ ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ ।

ಸತ್ವವು ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಸೇರುವದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಾದಿಗಳಿಂದ ನಾಶವಾಗಲಾಗಿ,ಅನಂತರ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಷಾಯ ಪಕ್ತಿಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಜ್ಞಾನಂತು ಪರಮಾಗತಿಃ ।

ಎಂದರೆ, ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳು, ಸತ್ವವು ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರವಾಗಿರುವದನ್ನು ಎಂದರೆ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತವೆ, ಅನಂತರ ಜ್ಞಾನವಾದರೋ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವಂ ಕರ್ಮಾಖಿಲಂ ಪಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನೇ ಪರಿಸಮಾಪ್ಯತೇ

(ಗೀ. ೪. ೩೩.)ಓ ಅರ್ಜುನನೇ, ಸಮಸ್ತಕರ್ಮವೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ದ್ರವ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದುದೂ ಕೂಡ, ಜ್ಞಾನದಲ್ಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

" **ಅವಿದ್ಯಯಾಮೃತ್ಯುಂ ತೀರ್ತ್ವಾ ವಿದ್ಯಯಾಽಮೃತ ಮಶ್ನುತೇ** - **ಅವಿದ್ಯಯಾ**-ಜ್ಞಾನವಲ್ಲದುದು ಕರ್ಮವು,ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ, **ಮೃತ್ಯುಂ**-ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಪಾಪವೇ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು, **ತೀರ್ತ್ವಾ**-ದಾಟ ಎಂದರೆ ಪಾಪನಾಶವಾಗುವದರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣನಾಗಿ, **ವಿದ್ಯಯಾ**-ಜ್ಞಾನಯೋಗಮೂಲಕ, **ಅಮೃತಮಶ್ನುತೇ**." ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. "ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿವೆ:

ಭಕ್ತಿಯೋಗ, ಉಪಾಸನಾದಿಗಳೇ ಇರುವಾಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗವೆಂಬುವ

ಜ್ಞಾನಯೋಗಮ್.

ಜ್ಞಾನಯೋಗಮಾವದು ? — ಕರ್ಮಯೋಗತ್ತಾಲ್ ಅನ್ತಃಕರಣ ಜಯಮ್ಪಿರನ್ದವನುಕ್ಕು, ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ ವಿಲಕ್ಷಣಮಾಯ್, ಈಶ್ವರನೈಪ್ಪತ್ತ ಅಧೇಯತ್ವ ವಿಧೇಯತ್ವ, ಶೇಷತ್ವಙ್ಗಳಾಲೇ ಶರೀರತಯಾ ಪ್ರಕಾರಮಾನ ತಞ್ ಸ್ವರೂಪತ್ತೈ ನಿರನ್ತರ ಚಿನ್ತನಮ್ ಪಣ್ಣುಗೈ.

ದೊಂದುಂಟೋ ಎಂದರೆ, ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿ ಜ್ಞಾನಯೋಗವೆಂದರೇನೆಂಬುವದನ್ನೂ, ಅದು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧಕವೆಂಬುವದನ್ನೂ, ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜ್ಞಾನಯೋಗವು.

ಜ್ಞಾನಯೋಗಮಾವದು? -ಜ್ಞಾನಯೋಗವೆಂದರೇನು? **ಕರ್ಮಯೋಗತ್ತಾಲ್** - ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ, **ಅನ್ತಃಕರಣಜಯಂ** - ಮನಸ್ಸಿನ ಜಯವು ಎಂದರೆ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಗ್ರಹವು, ಯಾವಾಗ ಮನಸ್ಸಿನ ಜಯ ಉಂಟಾಯಿತೋ ಆಗ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಜಯವುಂಟಾಯಿತೆಂಬ ಭಾವವು. **ಪಿರನ್ದವನುಕ್ಕು** - ಹುಟ್ಟಿದವನಿಗೆ, **ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ ವಿಲಕ್ಷಣಮಾಯ್** - ಪ್ರಕೃತಿರೂಪವಾದ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ, ಇದು "**ತಞ್ಸ್ವರೂಪತ್ತೈ**" ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣವು, **ಈಶ್ವರನೈಪತ್ತ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು, **ಆಧೇಯತ್ವ, ವಿಧೇಯತ್ವ, ಶೇಷತ್ವಙ್ಗಳಾಲೆ** – ತಾನು ಆಧೇಯವಾಗಿಯೂ, ವಿಧೇಯವಾಗಿಯೂ, ಶೇಷನಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಭಾವಗಳಿಂದ, **ಶರೀರತಯಾ**-ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿರುವದರಿಂದ, **ಪ್ರಕಾರಮಾನ** - ಆತನಿಗೆ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿರುವ, **ತಞ್ ಸ್ವರೂಪತ್ತೈ**-ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, **ನಿರಂತರಚಿನ್ತನಮ್ ಪಣ್ಣುಗೈ** - ಸದಾ ಚಿಂತಿಸೋಣವು. ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವು **ಅನ್ತಃಕರಣಜಯ**ವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಾಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವನಿಗೇನೇ ಜ್ಞಾನಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯೆಂದು

"ವಶೇಹಿಯಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ"

(ಗೀ.೨ ೬೧) ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಯೋಗಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಯೋಗವೂ ಆವಶ್ಯಕವೆಂದೇರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕೆ

ಇಕ್ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಙ್ಗಳಾಲೇ ಯೋಗಮುಖತ್ತಾಲೆ

ಜ್ಞಾನಯೋಗಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೇನೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಟು. ಈ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನೆಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರನ್ತರ ಚಿಂತಿಸೋಣವು. ಯಾವಾಗ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಚಿಂತನೆಮಾಡುವದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಆಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗವು ಈಶ್ವರಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದುದೆಂಬುವದು ವ್ಯಕ್ತವು. ಜ್ಞಾನಯೋಗದಲ್ಲಿ ಆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂಥಾದ್ದೆಂದು ಚಿಂತನೆಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದರೆ:--- (೧) **ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದುದು** ಎಂದುಚಿಂತಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದರಿಂದ ದೇಹಾತ್ಮಭ್ರಮ, ಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮಭ್ರಮಗಳಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ, ಪ್ರಕೃತಿರೂಪವಾದ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಮಹಾಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಜ್ಞಾನತ್ವ, ಆನಂದತ್ವ, ಅಮಲತ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನೆಂದು ಚಿಂತಿಸತಕ್ಕದ್ದು. (೨) ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ತಾನು ಶರೀರವಾಗಿ, ಪ್ರಕಾರಿ ಎಂದರೆ ವಿಶೇಷ್ಯನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ತಾನು ಪ್ರಕಾರ,ವಿಶೇಷಣವೆಂಪು ಚಿಂತಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ತಾನು ಹೇಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶರೀರನೆಂಬುವದು ಹಿಂದೆ ಪ್ರಧಾನಪ್ರತಿತಂತ್ರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಹು ಚನ್ನಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮೂರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಾನು ಶರೀರವು. ಪ್ರಧಾನಪ್ರತಿತಂತ್ರಾಧಿಕಾರದ ೫ನೇ ಪುಟ (೨೫೧) ವನ್ನೂ ೨೬ಂನೇ ಪುಟವನ್ನೂಸಹ ನೋಡಿ. ತಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದಲೇ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿಯೂ,ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಡುವನಾಗಿಯೂ. ಆತನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ, ತಾನು ಶರೀರವೆಂದು ಚಿಂತಿಸತಕ್ಕದ್ದು; ಇದನ್ನೇ **ಆಧೇಯತ್ವ,ವಿಧೇಯತ್ವ ಶೇಷತ್ವಙ್ಗಳಾಲೇ ಶರೀರತಯಾ** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಯಾಮುನೇಯರ ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ **ಜ್ಞಾನಯೋಗೋ ಜಿತಸ್ವಾಂತೈಃ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನಿಸ್ಥಿತಿಃ**-ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಯಿಸಿದಂತಾವರುಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಆತ್ಮಾವಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವದೇ ಜ್ಞಾನಯೋಗವು'' ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಇಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಹಿಂದೆ ಕರ್ಮಯೋಗವು ಅಂತಃಕರಣಜಯವುಂಟಾಗುವದರಿಂದ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ದೋಷವು ತೊಲಗಿ, ಸತ್ವೋದ್ರೇಕವುಂಟಾಗಿಜ್ಞಾನಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯೆಂದುಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗವು ಹೇಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಕ್ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಙ್ಗಳಾಲೇ - ಈ ಕರ್ಮಯೋಗಜ್ಞಾನ

ಆತ್ಮಾವಲೋಕನಂ ಪಿರನ್ದಾಲ್, ವೈಷಯಿಕ ಸುಖವೈತೃಷ್ಣ್ಯವಹನಾನ ಆತ್ಮಾನುಭವ ಸುಖಮಾಗಿರ ಆಕರ್ಷಕತ್ತಿಲ್ ಅಗಪ್ಪಟ್ಟಿಲನಾಕಿಲ್ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥಮಾನ ಭಗವದನುಭವತ್ತುಕ್ಕು ಉಪಾಯಮಾನ ಭಕ್ತಿಯೋಗತ್ತಿಲೇ ಇಳಿಯುಮ್ ಪೋದು, ಉಳ್ಳಿರುಕ್ಕಿರ ರತ್ನಂ ಕಾಣ್ಗೈಕ್ಕು ಕ್ಕೈಳಿಚ್ಚೀರೈಕ್ಕಣ್ಡಾರ್ ಪೋಲೆ, ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿಯೈ ಪಾರ್ಕ್ಕುಮ್ ಪೋದೈಕ್ಕು ಅವನುಡೈಯ ಶರೀರಭೂತನಾನ ಜೀವಾತ್ಮಾವಿನುಡೈಯ ದರ್ಶನಮ್ ಉಪಯುಕ್ತಮಾಯ್ಕೊಣ್ಡು ಭಕ್ತಿಯೋಗತ್ತುಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಕೋಟಿಯಿಲೆ ನಿರಿಟ್ಟ್ವೈಕ್ಕಿಡಕ್ಕುಮ್.

ಯೋಗಗಳಿಂದ, **ಯೋಗಮುಖತ್ತಾಲೆ** - ಉಪಾಸನಾಮೂಲಕವಾಗಿ, **ಆತ್ಮಾವಲೋಕನಂ ಪಿರನ್ದಾಲ್** - ಜೀವಾತ್ಮನ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಜ್ಞಾನತ್ವ, ಆನಂದತ್ವ, ಅಮಲತ್ವ ಪರಮಾತ್ಮಶರೀರತ್ವ, ಶೇಷತ್ವಾದಿ ಜ್ಞಾನವು ಹುಟ್ಟಿದರೆ **ವೈಷಯಿಕಸುಖ** - ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಸುಖಗಳಲ್ಲಿ, **ವೈತೃಷ್ಣ್ಯವಹನಾನ** - ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, **ಆತ್ಮಾನುಭವಸುಖಮಾಗಿರ**- ಜೀವಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸುಖವಾಗಿರುವ, **ಆಕರ್ಷಕತ್ತಿಲ್** -ಬಲೆಯಲ್ಲಿ **ಅಗಪಟ್ಟಿಲನಾಕಿಲ್** - ಸಿಕ್ಕದೇ ಇದ್ದುದೇಯಾದರೆ, **ಪರಮ ಪುರುಪಾರ್ಥಮಾನ** - ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಐಹಿಕಸುಖ, ಕೈವಲ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗಿಂತ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ, **ಭಗವದನುಭವತ್ತುಕ್ಕು** - ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನನುಭವಿಸುವದಕ್ಕೆ, **ಉಪಾಯಮಾನಭಕ್ತಿಯೋಗತ್ತಿಲೆ**-ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ, **ಇಳಿಯುಮ್ಪೋದು**- ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, **ಉಳ್ಳಿರುಕ್ಕಿರ ರತ್ನಂಕಾಣ್ಗೈಕ್ಕು** - ಒಳಗಿರುವ ಅಮೋಘವಾದ ರತ್ನವನ್ನು ಕಾಣಲು, **ಕಿಳಿಚ್ಚೀರೈ** - ಆ ರತ್ನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಂಡ ಹಾಗೆ, **ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿಯೈ ಪಾರ್ಕ್ಕುಮ್** - ತನಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಒಳಗಿರುವ ಹಾರ್ದಾವತಾರಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವ, **ಪೋದೈಕ್ಕು** - ಸಮಯದಲ್ಲಿ, **ಅವನುಡೈಯ ಶರೀರಭೂತನಾನ** - ಅವನಿಗೆ ಶರೀರವಾದ, **ಜೀವಾತ್ಮಾವಿನುಡೈಯದರ್ಶನಮ್**-ಜೀವಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವು, **ಉಪಯುಕ್ತಮಾಯ್ಕೊಣ್ಡು**- ಉಪಯೋಗವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ, **ಭಕ್ತಿಯೋಗತ್ತುಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಕೋಟಿಯಿಲೆ**- ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವರ್ಗದಲ್ಲಿ, **ನಿರಿಟ್ಟ್ವೈಕ್ಕಿಡಕ್ಕುಮ್**- ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವದಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವೆಂಥಾದ್ದೆಂಬುವದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಆತ್ಮಾವಲೋ

ಭಕ್ತಿಯೋಗಮ್

ಭಕ್ತಿಯೋಗಮಾವದು? ಅನನ್ಯನಿಷ್ಠನಾಯ್, ಅನನ್ಯಾಧೀನ

ಕನವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಆಗ ಐಹಿಕ ವಿಷಯಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಹಾಸೆಹುಟ್ಟಿ ವೈರಾಗ್ಯವು ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಉಂಟಾದಾಗ ಅದರ ಬಲೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂದರೆ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ವಿನಾ ಮೋಕ್ಷಸುಖವಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆ ಅದರ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕದೇ ಹೋದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಈ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನವು ನಮಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನೇ ಶರೀರವಾಗಿವುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಬಹುದಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಂಥಾವನನ್ನು ಈ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನವು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಆತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯೋಗಾಧಿಕಾರ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅದು ಹೇಗೆ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನವು ಪರಮಾತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವೆಂದರೆ, ಅದನ್ನು ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಪ್ರಕಾಶವಾದ ಒಂದು ರತ್ನವಿರುವ ವಸ್ತ್ರದ ಗಂಟಿನ ದರ್ಶನವು, ರತ್ನವಲ್ಲದ ಇತರ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಆಶೆಯಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ರತ್ನ ಒಂದರಲ್ಲೇ ವಿಶೇಷ ಆತುರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಹಾಗೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನವೂಕೂಡ, ಪರಮಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಭಗವದನುಭವವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆದರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಕರ್ಮಯೋಗಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ಸರಿಯೋ? ಏಕೆಂದರೆ, ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ "**ಆತ್ಮದೃಷ್ಟೇಸ್ತ್ರಯೋಪ್ಯೇತೇ ಯೋಗದ್ವಾರೇಣ ಸಾಧಕಾಃ**" ತನ್ನ ಸ್ವಾತ್ಮಾವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಈ ಮೂರೂ ಎಂದರೆ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳು ಯೋಗಮೂಲಕನಾಗಿ ಎಂದರೆ ಸಮಾಧಿರೂಪವಾದ ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರತೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಾಧಕಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಯಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಮುಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದುದಾಗಿ ಅತ್ಯರ್ಥಪ್ರಿಯವಾದ ಸ್ತುತಿನಮಸ್ಕಾರಕೀರ್ತನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಭಕ್ತಿಯೋಗವು.

ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾವದು? – ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂದರೇನು? ಅನನ್ಯನಿಷ್ಠ

ನಾಯ್, ಅನನ್ಯಶೇಷಭೂತೆನಾನ ಭಗವಾನುಡೈಯ ಸ್ವರೂಪಾದಿಗಳ್ಳೈ ವಿಷೆಯಮಾಕ ವುಡೈತ್ತಾಯ್, ನಿರತಿಶಯ ಪ್ರಿತಿರೂಪಮಾನ ಧ್ಯಾನ

ನಾಯ್ - ಬೇರೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ, **ಅನನ್ಯಾಧೀನನಾಯ್** - ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಅಧೀನನಾಗದವನಾಗಿಯೂ, **ಅನನ್ಯಶೇಷಭೂತನಾಯ್** - ಯಾರಿಗೂ ಶೇಷಭೂತನಲ್ಲದೆಯೂ, ಇರುವ, **ಭಗವಾನುಡೈಯ** - ಹೇಯಪ್ರತ್ಯನೀಕನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ, **ಸ್ವರೂಪಾದಿಗಳ್ಳೈ ವಿಷೆಯಮಾಕವುಡೈತ್ತಾಯ್** - ಸ್ವರೂಪವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವಿಷಯವಾದ, ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಪದದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳೂ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. **ನಿರತಿಶಯ** - ಮಹತ್ತಾದ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಅತಿಶಯವಾದುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. **ಪ್ರೀತಿರೂಪಮಾನ** - ಪ್ರೀತಿಪುರಸ್ಸರವಾದ, ಧ್ಯಾನವಿಶೇಷವು. ಇಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಒಂದು ಧ್ಯಾನವಿಶೇಷವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದು ನಿರತಿಶಯವಾದ ಪ್ರೀತಿರೂಪವಾದ ಧ್ಯಾನವಿಶೇಷವು; ನಿರತಿಶಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯವಾದುದೆಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಧ್ಯಾನವಿಶೇಷವು ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸ್ವರೂಪರೂಪಗುಣವಿಭವೈಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳ ವಿಷಯವಾದುದು. ಇದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಜ್ಞಾನಯೋಗಕ್ಕಿಂತ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾದುದೆಂದು ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತದೆ. ಧ್ಯಾನವಿಶೇಷವೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಸ್ತುತಿನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾದುದೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಧ್ಯಾನವಿಶೇಷವೆಂಬುವದರಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂಬುವದನ್ನು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಯಾಮುನೇಯರವರೂ ಸಹ **"ಭಕ್ತಿಯೋಗಃ ಪರೈಕಾನ್ತ್ಯ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಧ್ಯಾನಾದಿಷುಸ್ಥಿತಿಃ"** ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರೇಮದಿಂದ, ಇತರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸದ ಹಾಗೆ ಐಕಾನ್ತ್ಯಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವದೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿರುವಿಕೆಯು ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

"ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಮನುಧ್ಯಾನಂ ಭಕ್ತಿರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯವು ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸತಕ್ಕ ಭಗವಂತನೆಂತವನೆಂದರೆ, ಆತನಿಗೆ ಮೂರು ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆತನು ಅನನ್ಯನಿಷ್ಠನು, ಅನನ್ಯಾಧೀನನು, ಅನನ್ಯಶೇಷನು. ಆತನಿಗೆ ಯಾವದೂ ಆಧಾರವಲ್ಲವು, ಆತನು ಯಾರಿಗೂ ಅಧೀನನಲ್ಲವು, ಯಾರಿಗೂ ಶೇಷನಲ್ಲವು. ಈ ಮೂರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಮೂಲಮಂತ್ರದ ಮೂರು ಪದಗಳಿಂದ

ವಿಶೇಷಮ್, ಅದುತಾನ್ ತೈಲಧಾರೈಯ್ಯೈಪ್ಪೋಲೆ ನಿರನ್ತರಮಾನಸ್ಮೃತಿರೂಪಮಾಯ್, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರತುಲ್ಯಮಾನ ವೈಶದ್ಯತ್ತೈಯುಡೈತ್ತಾಯ್, ಪರಮಪದತ್ತುಕ್ಕು ಪ್ರಯಾಣಮ್ ಪಣ್ಣುಮ್ ದಿವಸ ಮುರುತಿಯಾಕನಾಳ್ ತೋರುಮ್ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕ ವಳರ್ನ್ದು ವರುವದಾಯ್ ಅನ್ತಿಮಪ್ರತ್ಯಯಾವಧಿಯಾನ ಜ್ಞಾನಸನ್ತತಿ ವಿಶೇಷಂ.

ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತವೆ. ನಾರಾಯಣಶಬ್ದದಿಂದ ಸರ್ವಕ್ಕು ಈತನೇ ಆಧಾರನೆಂಬರ್ಥವು ತೋರಿಬರುವದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಮಶ್ಶಬ್ದದಿಂದ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಈತನೇ ಗತಿಯೆಂದು ಏರ್ಪಡುವದರಿಂದ, ಈತನಿಗೆ ಯಾವದೂ ಗತಿಯಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಈತನು ಅನನ್ಯಾಧೀನನು. ಪ್ರಥಮಪದವಾದ ಪ್ರಣವದಿಂದ ಸರ್ವಭೂತಗಳು ಈತನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತವಾದುದರಿಂದ, ಈತನು ಯಾರಿಗೂ ಶೇಷನಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮೂರು ವಿಶೇಷಣಗಳು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂರು ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿರುವದರಿಂದ ಮೂಲಮಂತ್ರದ ಸಂಬಂಧವು ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನ ಹಾಗೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಮೂಲಮಂತ್ರಾದಿಗಳ ಜಪವು ಮಾಡತಕ್ಕದಾದುದರಿಂದ, ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗೂ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶಾರೀರಕಸೂತ್ರದಿಂದ ಸುವ್ಯಕ್ತವು.

ಅದು ತಾನ್ - ಆ ಧ್ಯಾನವಿಶೇಷವೇ, **ಓಂ ಇತ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಧ್ಯಾಯೀತ** ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧ್ಯಾನವಿಶೇಷವೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. **ತೈಲಧಾರೆಯಪ್ಪೋಲೆ** - ಎಣ್ಣೆಯ ಧಾರೆಯ ಹಾಗೆ ಎಂದರೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ, ವಾರಿಧಾರೆಯಾದರೆ ವಿಚ್ಛಿತಿಯುಂಟು. ಹಾಗೆ ವಿಚ್ಛಿತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. **ನಿರನ್ತರಸ್ಮೃತಿರೂಪಮಾಯ್** - ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ಮೃತಿಗೆ ಬರುವಂಥಾದ್ದಾಗಿ, ಎಂದರೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಸ್ಮೃತಿಯೂ ಬರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. **ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ** - ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವದಕ್ಕೆ, **ತುಲ್ಯಮಾನ**- ಸಮಾನವಾದ, **ವೈಶದ್ಯತ್ತೈಯುಡೈತ್ತಾಯ್** - ವಿಶದವಾಗಿರುವ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದುದಾಗಿ **ಪರಮಪದತ್ತುಕ್ಕು** - ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ, **ಪ್ರಯಾಣಮ್ ಪಣ್ಣುಂ** – ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವ, **ದಿವಸ** ಮುರುತಿಯಾಕ- ದಿನದ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ, **ನಾಳ್ ತೋರುಂ**– ಪ್ರತಿದಿನವೂ, **ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕ** - ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡಲಾಗಿ, **ವಳರ್ನ್ದು ವರುವದಾಯ್** - ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಬರುವದ್ದಾಗಿ, **ಅನ್ತಿಮಪ್ರತ್ಯಯಾವಧಿಯಾನ** -

ದೇಹಾವಸಾನದ ಕೊನೇ ಜ್ಞಾನವೇ ಅವಧಿಯಾಗಿವುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಸನ್ತತಿವಿಶೇಷಂ ಧೃವಾಸ್ಮೃತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಂತತ ಉಂಟಾಗುವ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷವು. ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಧ್ಯಾನವೆಂಥಾದ್ದೆಂದರೆ ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ತೈಲಧಾರೆಯ ಹಾಗೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ನಿರನ್ತರ ಸ್ಮೃತಿರೂಪವಾದುದು. ಅದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಕಣ್ಣಿನೆದುರಿಗೆ ನಿಂತರೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಆತನ ಸ್ವರೂಪ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹ, ಗುಣ ವಿಭೂತ್ಯಾದಿಗಳು ಆಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆ ಧ್ಯಾನಯೋಗವು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ, ಅಂತಹ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದುವದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅತಿಶಯ ಹೇಗೆಂದರೆ **"ಧರ್ಮೇಣ ಪಾಪಮಪನುದತಿ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪಾಪರಾಶಿಗಳು ತೊಲಗುವದರಿಂದ ಅತಿಶಯವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು; ಅಥವಾ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಮಾಡುತ್ತಾ ಭಜನಸುಖವು ವಿಪುಲವಾಗಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ನಿರಂತರ ನಾಳ್ತೋರುವ ಅಹರಹರನುಷ್ಠೇಯವಾದುದೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವು. **"ಸಖಲ್ವೇವಂ ವರ್ತಯನ್ ಯಾವದಾಯುಷಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಭಿಸಂಪದ್ಯತೇ"** ಎಂಬ ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಶ್ರುತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. **ಯಾವದಾಯುಷಂ** ಎಂದಿರುವದರಿಂದ **ಅನ್ತಿಮಪ್ರತ್ಯಯಾವಧಿ** ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಎಲ್ಲಿಯವರಿವಿಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿತಕ್ಕದ್ದೆಂದರೆ, ಅನ್ತಿಮಪ್ರತ್ಯಯದವರಿವಿಗೂ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕುದೆಂದ್ದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅನ್ತಿಮಪ್ರತ್ಯಯವೆಂದರೆ ಮಾತು ನಿಂತು ಹೋಗಿ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವಿರುವ ಅವಸ್ಥೆಯು. ಇಲ್ಲಿ **ಜ್ಞಾನಸನ್ತತಿ ವಿಶೇಷಮ್** ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಶಬ್ದವನ್ನುಪಯೋಗಸಿರುವದರಿಂದ ಅದು ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಜ್ಞಾನಸಂತತಿಯಾದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದು ಅನ್ತಿಮಪ್ರತ್ಯಯದವರಿವಿಗೂ ಹೇಗೆ ಆವಶ್ಯಕವೆಂದರೆ:---

> **"ಯಂ ಯಂ ವಾಪಿ ಸ್ಮರನ್ ಭಾವಂ ತ್ಯಜತ್ಯನ್ತೇ ಕಳೇಬರಂ**
> **ತಂ ತಮೇವೇತಿ ಕೌನ್ತೇಯ ಸದಾ ತದ್ಭಾವ ಭಾವಿತಃ ॥**
> **ಅನ್ತಕಾಲೇ ಚ ಮಾಮೇವ ಸ್ಮರನ್ ಮುಕ್ತ್ವಾ ಕಳೇಬರಂ ।**
> **ಯಃ ಪ್ರಯಾತಿ ಸಮದ್ಭಾವಂ ಯಾತಿ ನಾಸ್ತ್ಯತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥**

(ಗೀ. ೮--೫, ೬) ಎಂಬೀ ಗೀತಾಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ನನ್ನ ಭಾವವನ್ನೇ ಹೊಂದುವರು, ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಅನ್ತಿಮಪ್ರತ್ಯಯಾವಧಿವರಿವಿಗೂ ಧ್ಯಾನವಿಶೇಷವು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಭಕ್ತಿಯೋಗೇ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಾಣಾಂ ಉಪಕಾರಪ್ರಕಾರಃ

ಇದುಕ್ಕು ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಙ್ಗಳ್ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸಹೇತುವಾನ ಸತ್ತ್ವವಿವೃದ್ಧಿಕ್ಕು ಕ್ಕಳೈಯಾನ, ರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಕ್ಕಳುಕ್ಕು ಮೂಲಮಾನ, ಪಾಪಙ್ಗಳೈಕ್ಕಳಿತ್ತುಕ್ಕೊಣ್ಡು, ಇತಿಕರ್ತವ್ಯತ್ತೈಯಾ ಯಿರುಕ್ಕುಮ್.

ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲೂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವು.

ಆದರೆ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂದೂ, ನಾನ್ಯಃ ಪನ್ಥಾ ವಿದ್ಯತೇಽಯನಾಯ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವೇನು ಆವಶ್ಯಕವೇ, ಇಲ್ಲವೇ ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದೇ, ಎಂಬ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ, ಶಾರೀರಕಸೂತ್ರಗಳಾದ, ವಿಹಿತತ್ವಾಚ್ಚಾಶ್ರಮಕರ್ಮಾಪಿ, ಸಹಕಾರಿತ್ವೇನ ಚ, ಅನಭಿಭವಂ ಚ ದರ್ಶಯತಿ, ಎಂಬವುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳೂ ಕೂಡ ಅಂಗತ್ವೇನ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ ಆವಶ್ಯಕವೆಂದೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗಿಯು ಇವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ, "ಧರ್ಮೇಣ ಪಾಪಮಪನುದತಿ" ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರ, ಪಾಪಗಳು ತೊಲಗುವದರಿಂದ ಸತ್ತ್ವವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇದುಕ್ಕು - ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಙ್ಗಳ್ - ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಕರ್ಮಗಳರೂಪಗಳಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸಹೇತುವಾನ - ಅನುಷ್ಠಿಸುವವನ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾಗಿ, ಸತ್ತ್ವವಿವೃದ್ಧಿಕ್ಕು - ಸತ್ತ್ವವೆಂಬ ಬೆಳೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ, ಕಳೈಯಾನ - ವಿಘ್ನಕಾರಿಗಳಾದ ಕಾಡುಗಿಡಗಳಾದ, ರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಕ್ಕಳುಕ್ಕು ಮೂಲಮಾನ - ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತಗಳಾದ, ಪಾಪಙ್ಗಳೈಕ್ಕಳಿತ್ತುಕ್ಕೊಣ್ಡು - ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಇತಿ ಕರ್ತವ್ಯತ್ತೈಯಾ ಯಿರುಕ್ಕುಮ್ - ಅವಶ್ಯ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿವೆ. ಬರೀ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು, ಬಿಟ್ಟರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವಿಲ್ಲವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಲ್ಲವು, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳೂ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾದವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು ಅವಶ್ಯಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ಗೀತಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಶ್ರೀ

ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗನ್ತಾನೇ *"ಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಂಚ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಯ ಸ್ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ" ಎನ್ಗಿರಪಡಿಯೇ ಇಳನೆಞ್ಜರೈತ್ತೇತ್ತುಕ್ಕೈಕ್ಕಿಟ್ಟ ವಿರಗಾನ ವಳಿಯಿಲ್ ಕಾಮನಾ ಭೇದತ್ತಾಲೇ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳುಕ್ಕುಂ ಸಾಧನ

ಯಾಮುನೇಯರವರ ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ,

ಭಕ್ತಿಯೋಗಃ ಪರೈಕಾನ್ತ್ಯ ಪ್ರೀತ್ಯಾಧ್ಯಾನಾದಿಷು ಸ್ಥಿತಿಃ ।
ತ್ರಯಾಣಾಮಪಿಯೋಗಾನಾಂ ತ್ರಿಭಿರನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಗಮಃ ।
ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನಾಂ ಚ ಪರಾರಾಧನರೂಪಿಣಾಂ ।

ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂದರೆ:—ಪ್ರೀತಿಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಐಕಾಂತ್ಯಚಿತ್ತದಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವದೆಂದೂ, ಈ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವುಗಳೆಂದೂ, ಇಂತಹ ಧ್ಯಾನವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಅಂಗರೂಪದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಆರಾಧನರೂಪವಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಕರ್ಮಗಳ ಸಂಬಂಧವುಂಟೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೆಂದರೆ, ಈತನಿಗೆ, ಜ್ಞಾನಾನ್ಮೋಕ್ಷಃ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವುಂಟಾಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ವವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕು; ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಆ ಸತ್ವಗುಣಕ್ಕೆ ತೊಲಗಬೇಕು. ಭತ್ತದ ಪೈರುವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಕಳೆಗಳನ್ನು ಕೀಳುವದು ಹೇಗೆ ಆವಶ್ಯಕವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸತ್ವವೃದ್ಧಿಗೆ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ನಾಶವು ಆವಶ್ಯಕವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೇ ಕಾಮನಾಭೇದದಿಂದ ಐಶ್ವರ್ಯ ಕೈವಲ್ಯಗಳಿಗೂ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗಂ ತಾನೇ - ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೇ ಸ್ವತಃ, "**ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ** - ಮೋಕ್ಷದ ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷವಿಷಯಿಕವಾದ, **ಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಂಚ**- ನಂಬಿಕೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ, ಎಂದರೆ ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೋಕ್ಷ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ, **ಸಿದ್ಧಯಃ** - ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಕೂಡ, **ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ** - ಹೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟವು." **ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ** - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಇಳ ನೆಞ್ಜು** - ಮನವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವರ, **ಅರೈ** - ಮದವನ್ನು, ಕಾಲುಷ್ಯವನ್ನು, **ತೇತ್ತುಗೈಕ್ಕು**

---

* ಶ್ರೀಸಾತ್ವತವು

ಮಾಮೆನ್ನುಮಿವ್ವರ್ಥಂ * "ಚತುರ್ವಿಧಾ ಭಜನ್ತೇ ಮಾಂ" ಎನ್ರು ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟದು.

ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಎಂದರೆ ಅವರುಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ **ಇಟ್ಟವಿರಗಾನವಳಿಯಿಲ್**-ಏರ್ಪಟ್ಟ ಉಪಾಯಗಳ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ,ಎಂದರೆ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ, **ಕಾಮನಾಭೇದತ್ತಾಲೆ** - ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ, **ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳುಕ್ಕುಮ್** - ಮೋಕ್ಷೇತರ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳಿಗೂ ಕೂಡ, **ಸಾಧನಮಾ ಮೆನ್ನುಮ್** - ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆಂಬುವ, **ಇವ್ವರ್ಥಂ** - ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, **"ಚತುರ್ವಿಧಾಭಜನ್ತೇಮಾಂ"** ಎಂದು (ಗೀ. ೭. ೧೧) ಗೀತಾ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, **ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟದು** - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಐಹಿಕೈಶ್ವರ್ಯಗಳಿಗೂ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಭೋಗಗಳಿಗೂ ಕೈವಲ್ಯಾದಿ ಸುಖಗಳಿಗೂ ಕಾರಣಭೂತವಾದುದೂ ಕೂಡ ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, **ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗಂ ತಾನೇ** ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಐಹಿಕೈಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲೇ ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ್ವಾರಾ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಚೋದಿತಗಳಾದ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಮೋಕ್ಷವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ **"ಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಂ ಚ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ"** ಎಂಬ ಸಾತ್ವತವಚನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಭಕ್ತಿಯೋಗಾಧಿಕಾರಿಯ ಕಾಮನಾಭೇದದಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ, ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಗೀತಾಶ್ಲೋಕವಾದ **"ಚತುರ್ವಿಧಾಭಜಂತೇ ಮಾಂ"** ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿದೆ. ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ:—

ಚತುರ್ವಿಧಾ ಭಜನ್ತೇ ಮಾಂ ಜನಾಸ್ಸುಕೃತಿನೋಽರ್ಜುನ।
ಆರ್ತೋ ಜಿಜ್ಞಾಸುರರ್ಥಾರ್ಥೀ ಜ್ಞಾನೀಚ ಭರತರ್ಷಭ।
ತೇಷಾಂ ಜ್ಞಾನೀ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಃ ಏಕಭಕ್ತಿರ್ವಿಶಿಷ್ಯತೇ"

ಸುಕೃತಮಾಡಿದ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಭಕ್ತರು ನನ್ನನ್ನು ಶರಣುಹೊಂದಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಭಜಿಸುವರು. ಅವರು ಯಾರೆಂದರೆ, **ಆರ್ತಃ** - ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು, **ಜಿಜ್ಞಾಸುಃ** - ಪ್ರಕೃತಿವಿಮುಕ್ತವಾದ ಆತ್ಮಾನುಭವವನಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು. **ಅರ್ಥಾರ್ಥೀ** - ಹೊಸದಾಗಿ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು **ಜ್ಞಾನೀ** - ಭಗವಂತನು ಶೇಷಿಯು, ತಾನು ಶೇಷನು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಹೊಂದಿ,

---

* ಗೀ. ೭. ೧೬.

ಜ್ಞಾನೀ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠಃ

ಅನ್ವಿಡತ್ತಿಲ್, "ತೇಷಾಂ ಜ್ಞಾನೀ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತ ಏಕಭಕ್ತಿರ್ವಿಶಿಷ್ಯತೆ" ಎನ್ರು ತೊಡಙ್ಗಿಚ್ಚೊನ್ನಜ್ಞಾನಿಯಿನುಡೈಯ ವೇತ್ತ್ರತ್ತೈ (೧) ಚತು

ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು, ನಿತ್ಯಯುಕ್ತನಾಗಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಪಕ ಪ್ರಾಪ್ಯದೆಸೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧಯುಕ್ತನಾಗಿಯೂ, ಏಕಭಕ್ತಿಃ - ಇತರ ಮೂರು ಜನರ ಹಾಗೆ ಸಾಧನದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧವಂ ಬಯಿಸಿ, ಫಲಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಯುಸದ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಾಧನದೆಶೆಯುಲ್ಲಿಯೂ ಫಲದೆಶೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನನ್ನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೇ ಐಕಾಂತ್ಯಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ, ವಿಶಿಷ್ಯತೇ - ಹೆಚ್ಚುಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇತರರಿಗಾದರೋ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೋರಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ವಿಶ್ವಾಸವು; ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಾದರೋ, ನನ್ನಲ್ಲೇ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಶ್ವಾಸವು. ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಮಹತ್ವವು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಹೀಗೆ ಕಾಮನಾಭೇದದಿಂದ ಮೋಕ್ಷೇತರ ಫಲಸಾಧನತ್ವವು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿ, ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕುವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂಬ ಗೀತಾವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ, ಅನ್ಯ ಗೀತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜ್ಞಾನಿಯು ಸರ್ವಭಕ್ತರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು

ಅನ್ವಿಡತ್ತಿಲ್ - ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ ಗೀತೆಯು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಭಕ್ತರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, "**ತೇಷಾಂ** - ಆ ನಾಲ್ಕು ಜನರಾದ ಆರ್ತನು, ಜಿಜ್ಞಾಸು, ಅರ್ಥಾರ್ಥೀ, ಜ್ಞಾನೀ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಭಕ್ತರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, **ಜ್ಞಾನೀ** - ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಬಯುಸುವ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು, **ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಃ**-ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನೊಡನೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂಬಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ' **ಏಕಭಕ್ತಿಃ**-ನನ್ನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂಇರುವದರಿಂದಲೇ, **ವಿಶಿಷ್ಯತೇ** - ಹೆಚ್ಚುಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ," ಎನ್ರುತೊಡಙ್ಗಿಚ್ಚೊ

---

(೧) ಭಾರ. ಶಾಂತಿ. ೩೫೦—೩೪,೫

ರ್ವಿಧಾ ಮಮ ಜನಾ ಭಕ್ತಾ ಏವಹಿತೇ ಸ್ಮೃತಾಃ । ತೇಷಾಮೇಕಾನ್ತಿನ ಶ್ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಸ್ತೇಚೈವಾನನ್ಯದೇವತಾಃ । ಅಹಮೇವ ಗತಿಸ್ತೇಷಾಂ ನಿರಾಶೀಃ ಕರ್ಮಕಾರಿಣಾಂ । ಯೇತು ಶಿಷ್ಟಾಸ್ತ್ರಯೋ ಭಕ್ತಾಃ ಫಲಕಾಮಾಹಿ ತೇಮತಾಃ । ಸರ್ವೇ ಚ್ಯವನ ಧರ್ಮಾಣಃ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಸ್ತು ಮೋಕ್ಷಭಾಕ್" ಎನ್ರು ತಾನೇ ವೆಳಿಯಿಟ್ಟಾರ್.

ನ್ನಸೇತ್ರೆತ್ತ್ರು - ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು, "ಚತುರ್ವಿಧಾಃ- ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯಾದ, ತೇ - ಅವರೆಲ್ಲರೂ, ಮಮಜನಾಃ - ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯರಾದ ಸ್ವಜನನೆಂದೂ, ಭಕ್ತಾಃ ಏವಹಿ - ಎಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತರು ಎಂಬವರಾಗಿಯೇ, ಸ್ಮೃತಾಃ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವರು ಇದರಿಂದ ಅವರು ಗಳೂ ಕೂಡ ಭಕ್ತರೇ ಎಂಬುವದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ತೇಷಾಂ - ಆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಏಕಾನ್ತಿನಃ - ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಭಜಿಸುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ - ಶ್ರೇಷ್ಠರು; ಏಕೆಂದರೆ, ತೇಚೈವ - ಅವರು ತಾನೇ, ಅನನ್ಯದೇವತಾಃ - ನನ್ನಲ್ಲದೆ ಇತರ ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದಿಲ್ಲನು, ನಾನೇ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಆಶ್ರಯನೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿರುವವರು. ನಿರಾಶೀಃ ಕರ್ಮಕಾರಿಣಾಂ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆಯೂ, ಇನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಯೋ ಜನವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸದೆಯೂ, ನನ್ನ ಆರಾಧನೆ ರೂಪವಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಆ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ, ಅಹಮೇವಗತಿಃ-ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಗತಿಯು ; ಯೇತು ಶಿಷ್ಟಾಸ್ತ್ರಯೋ ಭಕ್ತಾಃ - ಇನ್ನು ಮೂರು ಮಂದಿಯಾದ ಮೂರು ಜನ ಭಕ್ತರಾದವರು ಯಾರೋ, ಎಂದರೆ ಆರ್ತನು, ಜಿಜ್ಞಾಸು, ಅರ್ಥಾರ್ಥೀ, ಈ ಮೂರು ಮಂದಿ ಭಕ್ತರಾದವರು ಯಾರೋ, ತೇ - ಅವರು, ಫಲಕಾಮಾಹಿ - ಫಲದಲ್ಲಿ ಆಶೆಯುಳ್ಳವರಾಗಲ್ಲವೇ, ಜ್ಞಾನಿಯ ಹಾಗೆ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದವರಾಗಿ ಮತಾಃ - ನನಗೆ ಇಷ್ಟರು ; ಸರ್ವೇ - ಸಮಸ್ತರಾದ ಈ ಮೂರುವಿಧ ಭಕ್ತರು, ಚ್ಯವನ ಧರ್ಮಾಣಃ-ಜಾರಿಬೀಳುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರು, ಎಂದರೆ ಮೋ ಕ್ಷೇತರ ಫಲವನ್ನು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಅನುಭವಿಸುವ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವರು. ಪ್ರತಿಬುದ್ಧ ಸ್ತು-ಇವರುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು ಯಾರೆಂದರೆ, ಮೋಕ್ಷ ಭಾಕ್ - ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನು." ಎನ್ರು ತಾನೇ ವೆಳಿಯಿಟ್ಟಾನ್ - ಎಂದು ಭಗವಂತನು ತಾನೇ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನಾಗಿಯೇ ಅನುಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶ ಪಡಿಸಿದನು. ಇದೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯವು. ನಾಲ್ಕುಜನ ಭಕ್ತರೆಂದೂ, ಅವರುಗಳು ಆರ್ತನು, ಜಿಜ್ಞಾಸುವು, ಅರ್ಥಾರ್ಥೀ, ಜ್ಞಾನಿ ಎಂದೂ ಹೇಳಿ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು

ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವದ ಅನುಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯು ನಿತ್ಯಯುಕ್ತನಾಗಿ ಏಕಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅನುಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೇ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಅವರು ಏಕಾಂತಿನಃ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಏಕಭಕ್ತಿಃ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಏಕಭಕ್ತಿಃ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಆತನ ಆರಾಧನರೂಪ ಕರ್ಮಮಾಡುವವರೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯಯುಕ್ತರಾದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು **ಅನನ್ಯದೇವತಾಃ** ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ದ್ಯೋತಿತವಾಯಿತು. **ವಿಶಿಷ್ಯತೇ** ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವೇ, ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲದ ಮಿಕ್ಕ ಮೂರುಮಂದಿ ಭಕ್ತರೂ ಚ್ಯವನ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವರೆಂದೂ ಜ್ಞಾನಿಯು ಪ್ರತಿಬುದ್ಧನೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆರ್ತನೂ, ಅರ್ಥಾರ್ಥಿ ಇಬ್ಬರೂ ಐಶ್ವರ್ಯಕಾಮಿಗಳಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪುನಃ ಸಂಸಾರವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುವರಾದುದರಿಂದ ಚ್ಯವನಧರ್ಮವುಳ್ಳವರೇನೋ ಹೌದು. ಆದರೆ ಪುನರಾವರ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ಕೈವಲ್ಯಾನುಭವ ಉಂಟಾಗುವ ಜಿಜ್ಞಾಸುವು ಹೇಗೆ ಚ್ಯವನಧರ್ಮವುಳ್ಳವನೆಂಬ ಶಂಕಾ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಕೈವಲ್ಯದಿಂದ ಪುನಸ್ಸಂಸಾರಪ್ರಾಪ್ತಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ನಿರತಿಶಯಸುಖರೂಪವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವು ತಪ್ಪಿದುದರಿಂದ ಆತನೂ ಕೂಡ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚ್ಯವನಧರ್ಮವುಳ್ಳವನೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. **ಚ್ಯವನಧರ್ಮಾಣಃ** - ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ **ಫಲಾತ್** ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಫಲದಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಜಾರಿದವರೆಂದರೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ತೇಷಾಂ ಜ್ಞಾನೀ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬನೇ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾಧಿಕಾರಿಯು, ಇತರರಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಮಾತ್ರವೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದುದರಿಂದ, ಆತನ ಭಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದರಿಂದ, ಪರಭಕ್ತಿ ಎನ್ನಿಸುವದೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು ಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯದಲ್ಲಿ, **ಪರಭಕ್ತಿ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತ್ಯೇಕ ಸ್ವಭಾವಂ ಮಾಂ ಕುರುಷ್ವ** ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪರಭಕ್ತಿಯೇ ಅಂತಿಮಸ್ಮೃತ್ಯಯಾವಧಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು? ಅವೇನು ಬೇರೆಯೋ, ಇಲ್ಲವೇ ಈ ಪರಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಪರಭಕ್ತಿ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತಿ ಎಂದರೇನೆಂಬುವದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಐದು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪರಭಕ್ತಿಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತಿಗಳ್

ಇಪ್ಪಡಿ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಮಾಕ ವಿಧಿತ್ತ ಭಕ್ತಿಯೋಗಮ್ ಪರಭಕ್ತಿಎನ್ರು ಪೇಶಪಟ್ಟದು. ಇದಿನುಡೈಯ ಹೇತುವಾಯ್, ಸಾತ್ವಿಕಪರಿಶೀಲನಾದಿಗಳಾಲೆ ವನ್ದ ಭಗವದ್ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ ಪ್ರೀತಿವಿಶೇಷಮ್ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೈತ್ತೆಳಿಯ ವರಿಯವೇಣು ಮೆನ್ನುಂ ಅಭಿನಿವೇಶತ್ತುಕ್ಕು ಕಾರಣಮಾಯ್ ಭಕ್ತಿ ಎನ್ರು ಪೇರ್ ಪೆತ್ತಿರುಕ್ಕುಮ್.

ಪರಭಕ್ತಿ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತಿಶಬ್ದಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ ಎಂದರೆ, ಕಾಮನಾ ಭೇದಮಾತ್ರವೇ ವಿನಾ ಇನ್ನು ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಪರಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಪೇಶಪಟ್ಟದು - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ; ಆದುದರಿಂದ ವಿರೋಧವೇನೂ ಇಲ್ಲವು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮುಮುಕ್ಷುವಿನ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೇನೇ ಪರಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತಿಗಳೆರಡೂ ಪರಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಫಲಗಳಾದುದರಿಂದ ಪರಭಕ್ತಿಯೇ ಸಾಧನವೆಂಬ ಭಾವದಲ್ಲೇನೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು. ಇಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಮಾಕ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ವಿಧಿತ್ತ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ತಾನಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಪರಮಭಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾದರೆ ಭಕ್ತಿ ಎಂದರೇನೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯುಂಟಾದೀತಾಗಿ, ಭಕ್ತಿ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಿನುಡೈಯ - ಈ ಪರಭಕ್ತಿಗೆ, ಹೇತುವಾಯ್ - ಕಾರಣವಾಗಿ, ಸಾತ್ವಿಕ ಪರಿಶೀಲನಾದಿಗಳಾಲೆ - ಸಾತ್ವಿಕಸಂಭಾಷಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ, ವನ್ದ - ಉಂಟಾದ, ಭಗವದ್ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ ಪ್ರೀತಿವಿಶೇಷಮ್ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವು, ಸರ್ವೇಶ್ವರನೈ ತೆಳಿಯ ವರಿಯವೇಣು ಮೆನ್ನುಂ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲಕವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ, ಅಭಿನಿವೇಶತ್ತುಕ್ಕು ಕಾರಣಮಾಯ್ - ವಿಶೇಷಾಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಭಕ್ತಿ ಎನ್ರು - ಭಕ್ತಿ ಎಂಬದಾಗಿ, ಪೇರ್ ಪೆತ್ತಿರುಕ್ಕುಮ್ - ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಮನುಧ್ಯಾನಂ ಭಕ್ತಿ ರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಪರ

ಪರಜ್ಞಾನಂ

ಇತ್ತಾಲೆ (೧) "ಶುದ್ಧಭಾವಂ ಗತೋಭಕ್ತ್ಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾದ್ವೇದ್ಮಿ ಜನಾ

ಭಕ್ತಿಯೂ ಭಗವದ್ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡ **ಭಗವದ್ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ ಪ್ರೀತಿವಿಶೇಷ** ವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಒಂದೆಯೇ ಅಥವಾ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾದುವೇ ಎಂದರೆ ಎರಡೂ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾದವೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಈ ಭಗವದ್ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಿಶೇಷಣಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ:—(೧) **ಇದಿನುಡೈಯಹೇತುವಾಯ್** – ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಸಾಧಾರಣಭಕ್ತಿಯು, ಪರಭಕ್ತಿಯಾದ ಧ್ಯಾನಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. (೨) **ಸತ್ವಪರಿಶೀಲನಾದಿಗಳಾಲೆ ವನ್ದ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಸಾತ್ವಿಕ ಸಹವಾಸದಿಂದುಂಟಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಸಾಧಾರಣಭಕ್ತಿಯು ; ಪರಭಕ್ತಿಯಾದರೋ ಇದರಿಂದುಂಟಾದುದಾಗಿ, ಧ್ಯಾನರೂಪವಾದುದು ; ಆದುದರಿಂದ "**ಪ್ರೀತಿರೂಪಮನುಧ್ಯಾನಂ**" ಎಂಬ ಲಕ್ಷಣವು ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮಹನೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಕೂಡ ಸಾಧಾರಣಭಕ್ತಿ ಎಂದೇ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸತ್ಸಂಗದಿಂದುಂಟಾಗತಕ್ಕ ಈ ಭಕ್ತಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನೂ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಭಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಧ್ಯಾನಯೋಗವನ್ನವಲಂಬಿಸುವ ಹಾಗೆಮಾಡಿ, ಪರಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ **ಅಭಿನಿವೇಶ**ವೆಂದರೆ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗದೆ ಆಗದು ಎಂಬ ತೀವ್ರವಾದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು.

"ಇತ್ತಾಲೆ" ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಪರಜ್ಞಾನವೆಂದರೇನೆಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಪರಭಕ್ತಿಯು ಪರಜ್ಞಾನಕ್ಕೆಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಂಬುವದನ್ನುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪರಜ್ಞಾನವು

ಭಕ್ತ್ಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ – ಎಂಬೆರಡು ಪದಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಕಾ

---

೧. ಭಾರತ ಉದ್ಯೋ. ೬೮.೫. ಇದು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಸಂಜಯರು

ರ್ದನಂ'' ಎಙ್ಗ್ರಪಡಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಪರ ಮ್ಪರೈಯಾಲೆ ಪಿರನ್ದ ಪರಭಕ್ತಿಯಾನದು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಕ್ಕವೇಣುಮೆನ್ನ ಮಭಿನಿವೇಶತ್ತೈಯುಣ್ಡಾಕ್ಕಿ, (೨) "ಯೋಗೇಶ್ವರತತೋಮೇತ್ವಂ ದರ್ಶ

ಕ್ಷಿ ನ್ಯಾಯದಿಂದ, ಎರಡು ಕಡೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. **ಶಾಸ್ತ್ರಾತ್** - ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ದ್ವಾರಾ, **ಭಕ್ತ್ಯಾ** - ಈ ಅಪರ ಅಥವಾ ಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, **ಶುದ್ಧಭಾವಂಗತಃ** - ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಗಳ ಮೂಲಕ, "ನಹಿಜ್ಞಾನೇನ ಸದೃಶಂ ಪವಿತ್ರಮಿಹವಿದ್ಯತೇ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ, **ಭಕ್ತ್ಯಾ** - ಭಕ್ತಿ ಯೋಗ ಮೂಲಕ, **ಶಾಸ್ತ್ರಾತ್** - ಧ್ಯಾನಯೋಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ದ್ವಾರಾ ಜನಾರ್ದನನಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯನ್ನು, **ವೇದ್ಮಿ** - ಉಪಾಸನ ಮೂಲಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವೆನು'' ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಶಾಸ್ತ್ರ ಜನ್ಯ** - ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದುಂಟಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮಯೋಗ ಮುಂತಾದ, ಮುಂತಾದ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಯೋಗವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, **ಪರಂಪರೆಯಾಲೇ** - ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ, **ಪಿರನ್ದ ಪರಭಕ್ತಿಯಾನದು**-ಹುಟ್ಟಿದ ಭಕ್ತಿ ಯೋಗವನ್ನೆಂಬುವದು, **ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಕ್ಕವೇಣುಮೆನ್ನ ಅಭಿನಿವೇಶತ್ತೈ ಯುಣ್ಡಾಕ್ಕಿ** - ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂಬಭಿಲಾಷೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, "**ಹೇ ಯೋಗೇಶ್ವರ** - ಓ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಭುವಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೇ, **ತತಃ** - ಆ

ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭವು. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏನೆಂದರೆ :—ನೀನು ಸರ್ವಲೋಕ ಮಹೇಶ್ವರನಾದ ಮಾಧವನನ್ನು ತಿಳಿದ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ನನಗೇಕೆ ಆತನನ್ನು ತಿಳಿ ಯುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದುದಾಗಿದೆ ? ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆಯಾ'' ಎಂದು ಕೇಳಲು ; ಅದಕ್ಕಾ ಸಂಜಯರು "**ಮಾಯಾಂ ನ ಸೇವೆ ಭದ್ರಂತೇ ನ ವೃಥಾ ಧರ್ಮಮಾಚರೇ । ಶುದ್ಧಭಾವಂ ಗತೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾದ್ವೇದ್ಮಿ ಜನಾ ರ್ದನಂ**,'' ಎಂದರೆ ತಾವು ಪ್ರಕೃತಿಯು ಭೋಗ್ಯವಾದುದೆಂದು ಐಹಿಕಭೋಗದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಡದೆಯೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸದೆಯೂ, ಪರಮಪುರುಷಾ ರಾಧನರೂಪವೆಂದು ಭಾವಿಸಿಯೂ, ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಧ್ಯಾನಯೋಗಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದರು.

೨. ಗೀತೆ ೧೧.೪. "**ಮನ್ಯಸೇ ಯದಿ ತಚ್ಛಕ್ಯಂ ಮಯಾ ದ್ರಷ್ಟು**

ಯಾತ್ಮಾನಮವ್ಯಯಂ" (೩) "ಕಾಣುಮಾರರುಳಾಯ್"

ಕಾರಣದಿಂದ, ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದೆಂದರೆ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಮಙ್ಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನಾನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದುದಾದರೆ, ತ್ವಂ - ನೀನು, ಅವ್ಯಯಂ - ಅಪ್ರಾಕೃತವಾಗಿರುವದರಿಂದ ನಾಶರಹಿತವಾದ, ಆತ್ಮಾನಂ-ನಿಮ್ಮ ರೂಪವನ್ನು, ಮೇ ದರ್ಶಯ - ನನಗಾಗಿ ತೋರಿಸು," ಎಂದೂ, "ನಿನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ನಿನ್ನನ್ನನುಭವಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡು" ಎಂದೂ,

---

ಮಿತಿಪ್ರಭೋ" ಎಂಬುವದು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವು. ಹೇ ಪ್ರಭೋ - ಓ ಜಗತ್ತುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ತತ್ - ಆ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಮಙ್ಗಳ ವಿಗ್ರಹವು, ಮಯಾ - ನನ್ನಿಂದ, ದ್ರಷ್ಟುಂ - ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲು, ಶಕ್ಯಮಿತಿ-ಸಾಧ್ಯವೆಂದು, ಮನ್ಯಸೇಯದಿ - ತಿಳಿದುದ್ದೇ ಆದರೆ, ಅಂತಹ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸು ಎಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಇದೆ.

೩. ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ ೮.೧.೧.

ತೇವಿ ಮಾರಾವಾರ್ ತಿರುಮಕಳ್ ಪೂಮಿಯೇವಮಱ್ಱು ಮರರಾಟ್ಚೆಯ್ವ್ಯಾರ್ । ಮೇವಿಯ ವುಲಕ ಮೂನ್ರುವೈಯಾಟ್ಚ ವೇಣ್ಡುರುವ ನಿನ್ನುರುವಮ್ ॥ ಪಾವಿಯೇನ್ರನ್ನೈ ಯಡುಕಿನ್ರ ಕಮಲಕ್ಕಣ್ಣ ತೋರ್ ಪವಳವಾಯ್ ಮಣಿಯೇ । ಆವಿಯೇ ಯಮುತೇಯ್ಯೆಲೈ ಕಡಲ್ ಕಡೈನ್ದ ವಪ್ಪನೇ ಕಾಣುಮಾರರುಳಾಯ್ ॥ ಎಂಬುವದು ಪೂರಾ ಪಾಶುರವು. ಇದರರ್ಥವೇನೆಂದರೆ.— ದೇವಿಮಾರಾವಾರ್ - ನಿನಗೆ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಗಳು, ತಿರುಮಕಳ್ - ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು, ಪೂಮಿ - ಭೂದೇವಿಯು, ಮಱ್ಱು - ಮತ್ತು ನೀಳಾದೇವಿಯು, ಏವ ಆಟ್ಚೆಯ್ವಾರ್ ಅಮರರ್ - ನೀನು ನಿಯಮಿಸುವ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳು, ಮೇವಿಯಮೂನ್ರುವುಲಕಮ್ ಆಣ್ಟು - ನಿನಗೆ ಅಪೃಥಕ್ಸಿದ್ಧವಿಶೇಷಣವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷಕಾಲಾತ್ಮಕವಾದ ಮೂರು ಲೋಕವೂ ನಿನ್ನ ಸಙ್ಕಲ್ಪಾನುಸಾರ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾನುವರ್ತಿಯು, ವೇಣ್ಡುವೇಣ್ಡು ಉರುವುಮ್ ನಿನ್ ಉರುವುಮ್ - ಆದರ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾದ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಅಭಿಮತಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ರೂಪಗಳು ನಿನ್ನ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ದಿವ್ಯಮಙ್ಗಳ ವಿಗ್ರಹಗಳು. ಪಾವಿಯನ್ರನ್ನೈ ಅಡುಕಿನ್ರ ಕಮಲಂ ಕಣ್ಣದು - ಈ ನಿನ್ನ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನನುಭವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ

(೪) "ಒರುನಾಳ್ ಕಾಣವಾರಾಯೇ" ಎನ್ರು ವಿಲಕ್ಷಿಕ್ಕುಮ್ಪಡಿ ಪಣ್ಣಿ ಯಿಮ್ಮಪೇಕ್ಷಾಮಾತ್ರಮುಡಿಯಾಗ ವನ್ದ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದ ವಿಶೇಷತ್ತಾಲೆ

ಒರುನಾಳ್ ಕಾಣವಾರಾಯೇ - "ಒಂದು ದಿನವಾಗಲಿ ನನಗೆ ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗಕೂಡದೇ" ಎಂದು, ವಿಲಪಿಕ್ಕುಮ್ಪಡಿ - ಕೂಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಇಮ್ಮಪೇಕ್ಷಾಮಾತ್ರ ಮುಡಿಯಾಕ - ಈ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮಾತ್ರ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ವನ್ದ - ಉಂಟಾದ, ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದ ವಿಶೇಷತ್ತಾಲೆ - ಭಗವತ್ಕೃಪಾ ವಿಶೇಷದಿಂದ ತೆಕ್ಕಾಲ ನಿಯಾಕಮಾನ - ಇನ್ನೂ ಉಪಾಯನಿಷ್ಪತ್ತಿಯೂ

ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುವ ಕಮಲನೇತ್ರವೂ, ಓರ್ ಪವಳಂ ವಾಯ್ - ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಹವಳದ ಹಾಗೆ ಅಧರಶೋಭೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ, ಮಣಿಯೇ- ನೀಲರತ್ನದ ಹಾಗಿರುವವನೇ, ಆವಿಯೇ - ಪ್ರಾಣಭೂತನೇ ಎಂದರೆ ಸತ್ತಾದಾಯಕನೇ, ಅಮುದೇ - ಅಮೃತದ ಹಾಗೆ ಭೋಗ್ಯಭೂತನೇ, ಅಲೈ ಕಡಲ್ ಕಡನ್ದ ಅಪ್ಪನೇ - ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಯನ್ನು ಕಡೆದ ತಂದೆಯೇ, ಕಾಣುಮಾರು ಅರುಳಾಯ್ - ಇಂಥಾವನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಅನುಭವಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡಯ್ಯಾ ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

೪. ತಳರ್ನ್ದು ಮುರಿನ್ದುಕ್ಕ ಶಕಡವಶುರರ್ ಉಡಲ್ ವೇರಾ । ಪಿಳನ್ದು ವೀಯ ತ್ತಿರುಕ್ಕಾಲಾಣ್ಡ ಪೆರುಮಾನೆ । ಕಿಳರ್ನ್ದು ಪಿರಮ್ಮ ಶಿವ ನಿನ್ದಿರ ವಿಣ್ಣವರ್ ಶೂಳ । ವಿಳಙ್ಗ ವೊರುನಾಳ್ ಕಾಣವಾರಾಯ್ ವಿಣ್ಣೋದೆ ॥ ಎಂಬುವದು ಪೂರಾ ಪಾಶುರವು. ತಿರು. ೬.೯.೪.

ಇವರರ್ಥವು :—ಶಕಡಸುರರ್ ಉಡಲ್ ತಳರ್ನ್ದುಂ - ಶಕಟಾಸುರನ ದೇಹವು ಶಿಥಿಲವಾಗಿ, ಮುರಿನ್ದುಂ ವೇರಾ ಪಿಳನ್ದುವೀಯ - ಮುರಿದು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದು ನಶಿಸುವ ಹಾಗೆ, ತಿರುಕ್ಕಾಲ್ ಆಣ್ಡ - ಶ್ರೀಪಾದವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ, ಪೆರುಮಾನೇ - ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಕಿಳರ್ನ್ದು ಪಿರಮ್ಮ ಶಿವನ್ ಇನ್ದಿರ ವಿಣ್ಣವರ್ - ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ, ಇಂದ್ರ, ದೇವತೆಗಳು, ಶೂಳ್ ವಿಳಙ್ಗ - ಸ್ತುತಿಸಲು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಆಕಾಶವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ವಿಣ್ಣೂಡು - ಗಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ಒಂದುದಿನ ಬಂದು ಸೇವೆ ಇತ್ತಹಾಗೆ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಒರುನಾಳ್ ಕಾಣವಾರಾಯ್- ಒಂದು ದಿನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದೇ ?

ತತ್ಕಾಲನಿಯತಮಾನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರತೃಷ್ಣಾ ಯುಕ್ತಾ ಕ್ಯಾವ್. ಇಸ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವ್ ಪರಜ್ಞಾನಮೆನ್ರು (ಶೊಲ್ಲ) ಪೇಶಪಟ್ಟದು.

ಮುಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರತೃಷ್ಣಾ ಯುಕ್ತಾಕ್ಕುಂ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಇಸ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮ್ - ಇಂತಹ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು, ಪರಜ್ಞಾನ ವೆಂದು, ಪೇಶಪಟ್ಟದು - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿನಿವೇಶವೆಂದರೆ ತೀವ್ರಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ಮೇದರ್ಶಯ ಎಂದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರೂ ಸಹ "ಕಾಣುಮಾರರುಳಾಯ್" ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಕೂಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತಿಶಬ್ದಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟೆಂದು ಈ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿಯು ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಲು ಕಾರಣಭೂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂಬುದೇ ಪರಭಕ್ತಿಯು; ಇದೇ ನಿರತಿಶಯ ಪ್ರೀತಿರೂಪವಾದ ಧ್ಯಾನವಿಶೇಷವು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿ ಪರಭಕ್ತಿಗಳೆಂದರೇನೆಂಬುವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಪರಮಾ ಭಕ್ತಿ ಏನೆಂಬುವದನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಕ್ತಿ ಪರಭಕ್ತಿಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ "ಶುದ್ಧಭಾವಂ ಗತೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾದ್ವೇದ್ಮಿ ಜನಾರ್ದನಂ" ಎಂಬ ಸಂಜಯವಾಕ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶುದ್ಧಭಾವವು ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯು ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದದಿಂದುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿಯಿಂದುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ "ಶುದ್ಧಭಾವಂ ಗತೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ" ಎಂದು ಅನ್ವಯಿಸಿ, "ಭಕ್ತ್ಯಾ ವೇದ್ಮಿ ಜನಾರ್ದನಂ" ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಎರಡನೇ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವೆನು ಎಂಬರ್ಥವು. ವೇದನ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೆಂಬುವದೇ ಅರ್ಥವೆಂದು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. "ಭಕ್ತ್ಯಾ ವೇದ್ಮಿ" ಎಂದೇ ಅನ್ವಯಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಶ್ರೀ ಸಾರಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಸಾರವಿವರಣೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಪರಂಪರೆಯಾಲಿ

ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿನುಡೈಯ ಸ್ವರೂಪಂ

ಇಪ್ಪಡಿ ನಿರತಿಶಯಭೋಗ್ಯಮಾನ ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪತ್ತೈ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿತ್ತವಾರೇ ಪೆರುವಿಡಾಯ್ಪ್ಪಟ್ಟವನ್ ತಡಾಕತ್ತೈ ಕಣ್ಡಾರ್ಪೋಲೆ

ವಿರಮ್ಬ ಭಕ್ತಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಶಬ್ದವು ಪರಭಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ತೀವ್ರಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಸಿದ್ಧಿಸುವವರಿಗೂ ವಿಲಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಅಂತಹ ವಿಲಾಪದಿಂದ ಭಗವತ್ಕೃಪಾ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಳ... ಕ್ಕುಂಪಡಿ ಪಣ್ಣಿ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಈ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವು ಈ ತೀವ್ರಾಪೇಕ್ಷೆ ಮಾತ್ರದಿಂದುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಮಾತ್ರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವದು, ಉಪಾಯ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುವ ಭಗವತ್ಕೃಪೆಗೂ, ಈ ತೀವ್ರಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದುಂಟಾಗುವ ಕೃಪೆಗೂ ಇರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟು. "ಇವ್ವಪೇಕ್ಷಾಮಾತ್ರ" ದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ತತ್ಕಾಲನಿಯತವಾದುದು ಎಂದರೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಉಪಾಯಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮೋಕ್ಷದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರತಕ್ಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಲ್ಲವು. ಅಷ್ಟೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ನಿರತಿಶಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ಅಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಈ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೂ "ಭಜನಸುಖಮೇಕಸ್ಯ ವಿಪುಲಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ವಿಪುಲಸುಖದಾಯಕವಾದುದರಿಂದ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರತ್ತೈ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ; ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೆಂಬುವದರಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಭವವು ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ವಿನಾ ಇಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಲಾರದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಪರಮಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪವು.

ನಿರತಿಶಯಭೋಗ್ಯಮಾನ - ಪರಮ ಭೋಗ್ಯವಾದ, **ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪತ್ತೈ** - ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, **ಇಪ್ಪಡಿಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿತ್ತವಾರೇ** - ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದವರಾಗಲಾಗಿ **ಪೆರುವಿಡಾ**

ದಿಗಳಿಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಅವರುಗಳನ್ನು ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನೇ, ಬಿಂಬಫಲದಹಾಗೆ ಅಧರವನ್ನೂ, ಕಮಲದಹಾಗೆ ನೇತ್ರವನ್ನೂ, ನೀಲಮಾಣಿಕ್ಯದ ಹಾಗೆ ದೇಹಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವವನೇ, ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆತ್ಮಾಪ ಹಾರಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡವನೇ, ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣಸತ್ತಾದಾಯ ಕನೇ, ನಿನ್ನ ತಿರುವಡಿಗಳನ್ನು ನನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲಿಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಿವೇಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ ನಂತರ, ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನೀನು ವಂಚಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಬಿಡೆನು ; ಇನ್ನುಮುಂದೆ ನೀನು ಯಾವ ವಿಧ ದಲ್ಲೂ ವಂಚಿಸಕೂಡದು" ಎಂಬುವದು ಈ ಪಾಶುರತಾತ್ಪರ್ಯವು ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ "ಅನುಭವಿತ್ತಲ್ಲದು ಧರಿಕ್ಕವೊಣ್ಣಾದ ಅಭಿನಿವೇಶತ್ತೈ ಯುಣ್ಡಾಕ್ಕಿ" ಎಂಬುವದು ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪೊಕೊಕ್ಕವೊಣ್ಣಾದ ತಿರುವಾಣೈಯಿಟ್ಟು ಎಂಬುವದು ಮುಂದಿನ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರು ತ್ತದೆ:—

ವ್ವಾಯಿಣ್ಜೆಯ್ಯಲೆನ್ನೈಯುನ್ನಿರುಮಾರ್ವತ್ತು ಮಾಲೈನಙ್ಗೈ ।
ವಾಶೆಞ್ಜೆಯ್ ಪೂಙ್ಗುಳಲಾಳ್ ತಿರುವಾಣೈ ನಿನ್ನಾಣೈಕಣ್ಣಾಯ್ ।

ಓ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯೇ, ಇದುವರಿವಿಗೆ ನೀನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನಗಲಿ ಹೋದಹಾಗೆ ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲೇ ನನ್ನನ್ನು ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟು ವಂಚಿಸಲಾಗದು. ಹಾಗೆ ವಂಚಿಸಿದ್ದಾದರೆ ನಿನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಲ್ಲಭಳಾಗಿ, ನಿನ್ನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ "ಅಗಲಗಿಲ್ಲೇ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿರಂತರ ವಾಸಮಾಡುವ, ಮತ್ತು "ಅಪ್ರ ಮೇಯಂ ಹಿ ತತ್ತೇಜಃ ಯಸ್ಯ ಸಾ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ನಿನಗೆ ಸಂಪದ್ರೂಪಳಾದ, ಮಾಲೆಯಹಾಗೆ ನಿನಗೆ ಅಲಂಕಾರರೂಪಳಾದ ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣಳಾದ, ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಮಙ್ಗಳವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪ ಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಮೇಲೆ ಆಣೆಯು, ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆಯೂ ಆಣೆಯು" ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು ; ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆತನೇ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ "ವಳೈತ್ತು ಕೊಳ್ಳವೇಗೆಯಾಲೇ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಪರಮಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷವು ಸಹಿಸ ಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ಸಂಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಅಭಿನಿವೇಶಮೂಲಕವಾಗಿ, ಆರ್ತಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರವರ "ಶೂಳ್ನ್ದ" ಎಂಬ ಕೊನೇ ಪಾಶುರದ ಆರಾಯಿರಪ್ಪಡಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಬಹು ಚನ್ನಾಗಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಹೇಗೆಂದರೆ :—ಇಪ್ಪಡಿ ಎಮ್ಬೆರುಮಾ ನುಕ್ಕುಮ್ ಮರುತ್ತರುಳವೊಣ್ಣಾದ ತೋರುಪಡಿ ಪಿರಾಟ್ಟಿತಿರುವಾಣೈ

ಯ್ಯೆಯುಮ್ ತ್ತೀ ತಿರುವಾಣೈಯ್ಯೆಯುಮ್ ಇಟ್ಟು ನಿರ್ಬನ್ಧಿತ್ತುಕೊಣ್ಡು ಅರ್ತ್ತಸ್ವರತ್ತಾಲೇ ಕೂಪ್ಪಿಡುಮಳವಿಲ್, ತಾಮ್ ಮನೋರಥಿತ್ತಪಡಿಯೇ ಎಮ್ಬೆರುಮಾನುಮೊಳಸ್ವರುಳ, ಅವನೈಕಣ್ಡು, ಎನ್ನುಡೈಯ ವಿಡಾಯೆಲ್ಲಾ ತೀರುಮ್ಪಡಿ, ಎನ್ನುಡೈಯ ಮನೋರಥಮುಮ್ ಮೊರುಪಡಿಯೇ ಮುಡಿನ್ದದು" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪರಮಭಕ್ತಿಯು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ತ್ವರಾತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಮಭಕ್ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅವಸರಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತಾ್ತ ಆತನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಂಕಣಬದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂತವನನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮುಖ್ಯಕರ್ತವ್ಯವು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಪನ್ನನೇ,ಅನುಗ್ರಹಮಯಳಾದ ಸೀತೆಯಮೇಲೂ,ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ತನ್ನಮೇಲೆ ಆಣೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದನಂತರ ಇನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು? ಅತಿತ್ವರೆಯಿಂದ ಆತನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವು.

ಪರಭಕ್ತಿ, ಪರಜ್ಞಾನ, ಪರಮಭಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಸಙ್ಗ್ರಹವಾಗಿ "**ಪರಭಕ್ತಿಃ ಪುರಾದೃಷ್ಟ ಪ್ರತ್ಯೆಕ್ಷಾಭಿನಿವೇಶನಂ । ಪರಜ್ಞಾನನ್ತು ತಸ್ಯೈವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಪರಿಸ್ಫುಟಃ । ಪುನರ್ವಿಶ್ಲೇಷ ಭೀರುತ್ವಂ ಪರಮಾಭಕ್ತಿರುಚ್ಯತೇ**" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಙ್ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. "ಪರಭಕ್ತಿ ಎಂಬುವದು ಹಿಂದೆ ಎಂದಿಗೂ ಕಾಣದೇ ಇದ್ದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ತೀವ್ರಾಪೇಕ್ಷೆಯು; ಅಂತಹ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವದು ಪರಜ್ಞಾನವು; ಅಂತಹ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪಕೂಡದೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಪರಮಾಭಕ್ತಿಯು" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗ ಪರಮಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ಆತನು ಆರ್ತನಾಗುವದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅತಿತ್ವರೆಯಿಂದ ಆತನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣಮಾಡಿ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವ ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೀಯುವನೆಂಬ ಭಾವವು.

ಈಗ ಇಷ್ಟುದೂರ ಹೇಳಿದುದರಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಏನೆಂದರೆ :— "ಚೇತನನು ಮಾಡುವ ಕಿಂಚಿತ್ಸುಕೃತದಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಈತನನ್ನು ಜನನಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದಿವ್ಯಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನೋಡುವನು. ಅದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಸಾತ್ವಿಕ ಸಹವಾಸಾದಿಗಳು ದೊರೆತು ಇವನಿಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಭಕ್ತಿಯು ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂಬಿಚ್ಛೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ತನ್ಮೂಲಕ ತತ್ವತ್ರಯಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ಭಕ್ತಿಯೋಗರೂಪವಾದ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತಿಯೋಗಾನರ್ಹಾಣಾಂ ಅಶಕ್ತಾನಾಂ ಚ ಪ್ರಪತ್ತಿರೇವೋಪಾಯಃ ॥

ಇಬ್ಭಕ್ತಿಯೋಗತ್ತಿಲ್, ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರೈಯೊಳಿನ್ದಾರ್ಕ್ಕುಮ್, ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರ್ ತಙ್ಗಳಿಲ್ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯಿಲೆಯಾದಲ್ ಶಕ್ತಿಯಿಲೆಯಾದಲ್ ಇರಣ್ಡಿಲುಮಾದಲ್ ಕುರೈಯುಡೈಯಾರ್ಕ್ಕುಮ್, ಫಲವಿಳಮ್ಬಪೊರುಕ್ಕ

ತದನಂತರ ಪರಭಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೇಚ್ಛಾ. ತನ್ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಜನಿಸುತ್ತದೆ. ತದನಂತರ ಹಾಗೆ ಲಭಿಸಿದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ತಪ್ಪದೆ, ನಿರಂತರಾನುಭವವಿರಬೇಕೆಂಬ ತೀವ್ರಾಪೇಕ್ಷಾರೂಪವಾದ ಪರಮಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಭಗವದನುಗ್ರಹ ಉಂಟಾಗಿ ನಿರಂತರ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವ ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ" ಎಂದು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಮುಂದೆ ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರು ಎಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯರು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಹಾಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದಿರುವವರಿಗೂ ಅಂತಹ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಿಗೂ, ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಸುಲಭೋಪಾಯ ಉಂಟೆಂದೂ, ಅದು ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಂದೂ, ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ, ಅಶಕ್ತರಿಗೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ಉಪಾಯವು.

ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೂ, [illegible]ಕಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೂ ಇರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಭಕ್ತಿಯೋಗ[illegible] – ಈ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಪರಂಪರೆಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ರೂಪ ಉಪಾಯವು, (೧) ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರೈಯೊಳಿನ್ದಾರ್ಕ್ಕುಮ್ – ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯರು ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರು ; ಅವರುಗಳಲ್ಲದವರಿಗೂ ಎಂದರೆ ಶೂದ್ರಪಂಚಮರಿಗೂ, (೨) ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರ್ ತಙ್ಗಳಿಲ್ – ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಲ್ಲೇ, ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಲೇಯಾದಲ್ – ಜ್ಞಾನದಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ, ಶಕ್ತಿಯಿಲೆಯಾದಲ್ – ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ, ಇರಣ್ಡಿಲುಮಾದಲ್ – ಈ ಎರಡರಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ, ಕುರೈಯುಡೈಯಾರ್ಕ್ಕುಮ್ – ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿರುವವರಿಗೂ, (೩) ಫಲವಿಳಮ್ಬಮ್ – ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಫಲದಲ್ಲಿ

ವಿಶ್ಶೈಯಾದ ತೀವ್ರ ಸಂವೇಗಮುಡೈಯಾರ್ಕ್ಕುಮ್, ಯೋಗ್ಯಮಲ್ಲಾಮೈ ಯಾಲೆ, ತಜ್ಗಳಳವುಗಳೈತ್ತೆಳಿನ್ದು ಅದ್ವಾರಕಮಾಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೈ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಮಾಕಪ್ಪತ್ತುಮವರ್‌ಗಳುಕ್ಕು ಸರ್ವಫಲಸಾಧನಮಾನ ಪ್ರಪತ್ತಿ ತಾನೇ ಪರಭಕ್ತಿಸ್ಥಾನತ್ತಿಲೆ ಚೋದಿತೈಯಾಕೈಯಾಲೇ ಉಪಾಸಕನುಕ್ಕು ಪರಭಕ್ತಿಕ್ಕು ಮೇಲ್ವರುಮ್ ಅವಸ್ಥೈಗಳ್‌ಪೋಲೆ, ಇಸ್ಸ್ವತನ್ತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನುಡೈಯ ಕೋಲುತಲುಕ್ಕೇಡಾಗ ಇಪ್ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಮೇಲ್ವರುಮ್ ಅನುಕೂಲಾವಸ್ಥೈಗಳ್ ಇದಿನ್ ಫಲಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್.

ವಿಳಂಬವನ್ನು, ಪ್ರೌತ್ಸುಕ್ಯವಿಶ್ಶೈಯಾದ - ಸಹಿಸಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ, ತೀವ್ರಸಂವೇಗಮುಡೈಯಾರ್ಕ್ಕುಮ್ - ಫಲಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಅತಿ ತ್ವರೆಯುಳ್ಳವರಿಗೂ ಕೂಡ, ಯೋಗ್ಯಮಲ್ಲಾಮೈಯಾಲೆ - ಯೋಗ್ಯವಾದುದಲ್ಲದುದರಿಂದ, (ಯಾವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂಬ ಕರ್ತೃಪದವು ಈ ವಾಕ್ಯಾರಂಭದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.) ತಜ್ಗಳಳವುಗಳೈ ತೆಳಿನ್ದು - ತನ್ನತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅದ್ವಾರಕಮಾಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೈ-ಪ್ರಪದನ ರೂಪ ಉಪಾಯವನ್ನು, ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಮಾಕ - ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾಗಿ, ಪತ್ತುಮವರ್‌ಗಳುಕ್ಕು - ಅವಲಂಬಿಸುವವರಿಗೆ, ಅನುಷ್ಠಿಸುವವರಿಗೆ, ಸರ್ವಫಲಸಾಧನಮಾನ - ಸಮಸ್ತಫಲವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ, ಪ್ರಪತ್ತಿ ತಾನೇ - ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ, ಪರಭಕ್ತಿಯಿನ್ ಸ್ಥಾನತ್ತಿಲೆ-ಪರಭಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಪರಭಕ್ತಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ, ಚೋದಿತೆಯಾಕೈಯಾಲೆ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಉಪಾಸಕನಿಗೆ, ಪರಭಕ್ತಿಮೇಲ್ವರುಮ್ - ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಮೇಲುಂಟಾಗುವ, ಅವಸ್ಥೈಗಳ್‌ಪೋಲೆ - ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಹಾಗೆ, ಆ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಪರಜ್ಞಾನ, ಪರಭಕ್ತಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು, ಇಸ್ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನುಡೈಯ - ಈ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನ, ಕೋಲುತಲಕ್ಕೇಡಾಗ - ಸಙ್ಕಲ್ಪಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ, ಇಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಮೇಲ್ವರುಮ್ - ಈ ಪ್ರಪದನದಿಂದುಂಟಾಗುವ, ಅನುಕೂಲಾವಸ್ಥೈಗಳ್ - ಭಕ್ತಿಕೈಙ್ಕರ್ಯಾದಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳು, ಅದಿನ್ ಫಲಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್ - ಆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಫಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯರು ಮಾತ್ರವೇ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಮತ್ತು ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಂಚಮರು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಸರ್ವರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭಾವವು, "ಭಕ್ತಿಯೋಗಮ್ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರ್ಕ್ಕೊಳಿನ್ದಾರ್ಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯಮಲ್ಲಾಮೈಯಾಲೆ" ಎಂಬುವದರಿಂದ ತೋರಿಬರು

ತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಯಾರಿಗೆ ಉಚಿತವಲ್ಲವೆಂದರೆ :—

(೧) ಸ್ತ್ರೀಯರು

(೨) ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರಾದ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರು

(೩) ಅಶಕ್ತರಾದ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರು

(೪) ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳೆರಡೂ ಇಲ್ಲದ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರು

(೫) ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬ ಸಹಿಸದ ಸಮಸ್ತರಾದ ಆರ್ತರು

(೬) ಶೂದ್ರಾದಿ ಪಂಚಮರು

ಇವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಉಪಾಯವು ಯಾವುದೆಂದರೆ, ಪ್ರಪದನವು (ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು). ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಈ ಪ್ರಪದನವು ಉಪಾಯವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ವಿಧಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಅದೂ ಉಪಾಯುವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿದೆ ಎಂದರೆ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಶಾರೀರಕ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ, (೩೭-೨೫)

"ಯದ್ಯೇನ ಕಾಮಕಾಮೇನ ನ ಸಾಧ್ಯಂ ಸಾಧನಾಂತರೈಃ ।
ಮುಮುಕ್ಷುಣಾ ಯತ್ ಸಾಂಖ್ಯೇನ ಯೋಗೇನ ನ ಚ ಭಕ್ತಿತಃ ।
ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಪರಮಂ ಧಾಮ ಯತೋ ನಾವರ್ತತೇ ಯತಿಃ ।
ತೇನತೇನಾಪ್ಯತೇ ತತ್ತನ್ನ್ಯಾಸೇ ನೈವ ಮಹಾಮುನೇ ॥ "

ಈ ಉಪಾಯವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದುಪಾಯವೆಂದು ಹೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಮ್ಯಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ಯಾವನಿಂದ ಯಾವಯಾವ ಬೇರೆ ಸಾಧನಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಹೊಂದಲಸಾಧ್ಯವಾದುದೆಲ್ಲವೂ, ಮತ್ತು ಯೋಗನಿಷ್ಠನಾದ ಯತಿಯು ಯಾವ ಮೋಕ್ಷದೆಶೆಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಪರಮಪದವೂ, ಭಕ್ತಿಮೂಲಕವಾಗಿ ಯಾವುದು ಹೊಂದಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದೂ, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಿಂದ ಯಾವ ಫಲವು ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಹೊಂದುವದಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಅದೂ, ಇವೆಲ್ಲವೂ, ಆಯಾ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಆಯಾ ಫಲಗಳು ಓ ಮಹರ್ಷಿಯೇ ನ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮಾಣವೂ ಉಂಟು:—

ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯಾವಾಪಿ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಾವಾ ಮಹಾಮತೇ ।
ಪ್ರಾಪ್ಯೋಽಹಂ ನಾನ್ಯಥಾ ಪ್ರಾಪ್ಯೋ ಮಮ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಲಿಪ್ಸುಭಿಃ ॥

"ಭಕ್ತಿಯೋಗಫಲವಾದ ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಪತ್ತಿಮೂಲಕವಾಗಲಿ, ಮಹಾವಿವೇಕವುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಿಯೇ, ನಾನು ಪ್ರಾಪ್ಯನೆಂದು ಸರ್ವೇ

ಶ್ವರನೇ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ಕೈಙ್ಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳು ವಿನಾ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವು" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುವದೂ, ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರ ತಿರುವಾಯ್‌ಮೊಳಿಯಲ್ಲಿ "ಅಗಿಲಗಿಲ್ಲೇನ್" ಇತ್ಯಾದಿ ಪಾಶುರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಬರುವದೂ, ಮೂರು ರಹಸ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡುವದೂ, ಶರಣಾಗತಿರೂಪ ಉಪಾಯವೇ.

ಆದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ವಿಷಯವು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವಾದಾಸ್ಪದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಗಾರ್ಗಿ ಮುಂತಾದವರು ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠರಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಕಪಿಲರು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯಾದ ದೇವಹೂತಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಈ ಉಪಾಸನೆಯು ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದುದೆಂಬುವದೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದುದೇ. ಅದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಸ್ತ್ರೀಸಾಧುಃ ಎಂಬ ವ್ಯಾಸೋಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪುರುಷನಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ತ್ರೀಯು ಸುಲಭೋಪಾಯ ಉಳ್ಳವಳು. ಆಕೆಯು ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿ, ಗರ್ಭ, ಪ್ರಸವ, ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆ ಗೃಹಕೃತ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನುಳ್ಳವಳಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೂ, ಉಪಾಸನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೂ ಕಾಲವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಭರ್ತೃಶುಶ್ರೂಷೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷನೆಂಬುವದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ:—

ಭರ್ತೃಶುಶ್ರೂಷಯಾ ನಾರೀ ಲಭತೇ ಸ್ವರ್ಗಮುತ್ತಮಂ ।
ಅಪಿ ಯಾ ನಿರ್ನಮಸ್ಕಾರಾ ನಿವೃತ್ತಾ ದೇವಪೂಜನಾತ್ ॥

ದೇವತಾರ್ಚನೆ, ಭಗವನ್ನಮಸ್ಕಾರ, ಸ್ತೋತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲವು, ಪತಿಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾತ್ರವಿದ್ದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸ್ವರ್ಗನೆಂದು ಹೇಳಿರುವದು ಮೋಕ್ಷವು. ಹೀಗೆ ಅನ್ವಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ವ್ಯತಿರೇಕದಿಂದಲೂ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ:—

ವ್ರತೋಪವಾಸನಿರತಾ ಯಾ ನಾರೀ ಪರಮೋತ್ತಮಾ ।
ಭರ್ತಾರಂ ನಾನುವರ್ತೇತ ಸಾ ತು ಪಾಪಗತಿರ್ಭವೇತ್ ॥

ವ್ರತ, ಉಪವಾಸ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯು ನಿರತಳಾಗಿ ಹೊರಗೆ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಪರಮೋತ್ತಮಳಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ಗಂಡನನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸಿ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಆಕೆಗೆ ಪಾಪಗತಿಯೇ ವಿನಾ ಸದ್ಗತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳು ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವು. ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಉಪಾಯದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವು.

ಹಾಗೆಯೇ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಉಪಾಸನವು ಸೇರಿಯಲ್ಲವು. ಮಹಾಭಾಗವ ತೋತ್ತಮನನ್ನು ಗುರುವಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಆತನಿಗೆಸಗುವ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತ ನಾದ ಗುರುವು ಪರಮಕೃಪೆಯಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಚಕ್ರಾಂಕನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಈತನಿ ಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಪದನಮೂಲಕವಾಗಿ ಈತನಿಗೆಷ್ಟೆ ಮೋಕ್ಷವು. ಇದು ಬಹು ಸುಲ ಭೋಪಾಯವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಶೂದ್ರಸ್ಸಾಧುಃ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು.

ಪರಭಕ್ತಿಕ್ಕಿ ನೇಲ್ವರುಮ್ ಅವಸ್ಥೈಗಳ್ಪೋಲೆ – ಪರಭಕ್ತಿ ಯಿಂದುಂಟಾಗುವ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತಿಗಳಹಾಗೆ, ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಉಂಟಾಗುವ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೂ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೂ, ಹಾಗೆಯೇ ತದೀ ಯರಲ್ಲೂ ಭಕ್ತಿಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳೂ ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. **ಫಲವಿಳಮ್ಬಂ ಪೊರಕ್ಕ ಮಾಟ್ಟಯಾದವರ್** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವಾದುದರಿಂದ ವಿಳಂಬದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯುಂಟಾಗಬಹುದು. ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಾದರೋ ದೃಪ್ತನಿಗೆ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಇರುವ ಆರ್ತನಿಗೆ ಒಡನೆ ಮೋಕ್ಷ ಉಂಟಾಗುವದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ತಙ್ಗಳವುಗಳ್ಳೈ ತೆಳಿನ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಭಿಪ್ರಾಯವು, ಮುಂದೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಶಕ್ತನಿಗೆ ಉಪಾಸನವೂ, ಅಶಕ್ತ ನಿಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯೂ ಉಪಾಯವಾದುದರಿಂದ ತಾನು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಶಕ್ತನೋ ಅಶಕ್ತನೋ ಎಂಬುವದನ್ನು ತಾನೇ ತಿಳಿದು, ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕ ದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಹೀಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೊಂದುವ ಉಪಾಯಗಳು ಎರಡೆಂದೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಸ್ವಲ್ಪ ಗುರುತರವಾದ ಉಪಾಯವೆಂದೂ ಅದು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ವಿಳಂಬದಿಂದ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ; ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಸುಲ ಭೋಪಾಯವೆಂದೂ, ಕ್ಷಿಪ್ರಫಲದಾಯಕವೆಂದೂ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇವೆರ ಡಕ್ಕೂ ಫಲದಲ್ಲೇನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಫಲಗಳು

ಇನ್ನು ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿ ಶಬ್ದಗಳೇನು ಪರ್ಯಾಯಪದಗಳೇ ಅಥವಾ ಭಿನ್ನವಾ ದವೇ, ಹಾಗೆ ಭಿನ್ನವಾದವುಗಳಾದರೆ ಮತ್ತು ಈ ಉಪಾಯಗಳು ಸಮಾನಫಲಗ ಳುಳ್ಳವುಗಳಾದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯ

ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತ್ಯೋಃ ತುಲ್ಯಫಲತ್ವಂ

ಇಪ್ಪಡಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕುಮ್, ಭಕ್ತಿಕ್ಕುಮ್ ಅಧಿಕಾರಿವಿಶೇಷತ್ತೈಪ್ಪತ್ತಿ ತುಲ್ಯಫಲತ್ವಮುಣ್ಡಾಕೈಯಾಲೇ ವಿಕಲ್ಪಮಾಕಕ್ಕಡವದು. ಇವತ್ತುಕ್ಕು "ನಾನಾಶಬ್ದಾದಿಭೇದಾತ್" ಎನ್ಗಿರ ಅಧಿಕರಣತ್ತಿಲೆ ಭೇದಮ್ ಸಿದ್ಧಮ್.

ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೆ? ಎಂದರೆ, ಸೂತ್ರಕಾರರು "ನಾನಾಶಬ್ದಾದಿಭೇದಾತ್" ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಭೇದ ಉಂಟೆಂದೂ, "ವಿಕಲ್ಪೋಽವಿಶಿಷ್ಟ ಫಲತ್ವಾತ್" ಎಂಬ ಮುಂದಿನ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೂ ಮತ್ತು, ಭಕ್ತಿಕ್ಕುಂ - ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೂ, ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷತ್ತೈಪ್ಪತ್ತಿ - ಅಶಕ್ತನಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದೂ, ಶಕ್ತನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂದೂ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕುರಿತು, ತುಲ್ಯಫಲತ್ವಮುಣ್ಡಾಕೈಯಾಲೆ - ಸಮಾನಫಲವಾದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ, ವಿಕಲ್ಪಮಾಕಕ್ಕಡವದು - ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅಶಕ್ತನಾದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ಶಕ್ತನಾದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದು ; ಎರಡಕ್ಕೂ ಫಲವೇನೋ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇವತ್ತುಕ್ಕು - ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳಿಗೆ, "ನಾನಾಶಬ್ದಾದಿಭೇದಾತ್" (ಶಾ. ಸೂ. ೩.೩.೫೬) ಎನ್ಗಿರ ಅಧಿಕರಣತ್ತಿಲೇ - ಎನ್ನುವ ಅಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ, ಭೇದಮ್ ಸಿದ್ಧಂ - ಭಿನ್ನವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳೆಂಬುವುದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸೂತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ :—ಸದ್ವಿದ್ಯಾ ದಹರವಿದ್ಯಾ ಭೂಮವಿದ್ಯಾ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯಾ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇಯಲ್ಲವು, ನಾನಾ - ಬೇರೆಬೇರೆಯಾದವು, ಏಕೆಂದರೆ ಶಬ್ದಾದಿಭೇದಾತ್ - ಯಜೇತ, ಜುಹುಯಾತ್, ದದ್ಯಾತ್ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಭೇದಗಳಿಂದ ಯಾಗ, ಹೋಮ, ದಾನಾದಿಗಳು ಹೇಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾದವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ, ಉಪಾಸೀತ, ಶರಣಂ ವ್ರಜ, ವಿಜಿಜ್ಞಾಸಿತವ್ಯಃ, ಅನ್ವೇಷ್ಟವ್ಯಃ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾದವು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತದೇಶಿಕರವರೇ ನ್ಯಾಸವಿಂಶತಿಯಲ್ಲಿ "ನಾನಾಶಬ್ದಾದಿಭೇದಾತ್ ತು ದಾಶಕ

"ವಿಕಲ್ಪೋಽವಿಶಿಷ್ಟಫಲತ್ವಾತ್" ಎಙ್ಗಿರವಧಿಕರಣತ್ತಿಲೆ ವಿಕಲ್ಪಮುಮ್ ಸಿದ್ಧಮ್.

ಯಥಾ ಸೂತ್ರಕಾರೇಣ ಸಮ್ಯಗ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಸೋಪಾಸೇ ವಿಭಕ್ತೇ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನಾರೂಪವಿದ್ಯೆಗಳೂ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯೂ ಸಹ ಬೇರೆಬೇರೆ ವಿದ್ಯೆಗಳೆಂದು ಬಹು ಚನ್ನಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಕಾರಣಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ :—

(೧) ಆಖ್ಯಾಭೇದವಿರುವದರಿಂದ, ಒಂದಕ್ಕೆ ಉಪಾಸೀತ ಮೊದಲಾದ ಆಖ್ಯೆ, ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬ ಆಖ್ಯೆ.

(೨) ಅಕಿಂಚನ ಭರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೆಂಬುವದು ವೇದ್ಯಾಕಾರವು ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಗೆ ; ಉಪಾಸನೆಗೆ ಅಪಹತಪಾಪ್ಮತ್ವಾದಿಗಳು ವೇದ್ಯಾಕಾರವು.

(೩) ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದ ನಿವೃತ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಗೆ ಫಲವು. ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಕಳವನಂತರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಉಪಾಸನೆಗೆ ಫಲವು.

(೪) ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಿನ್ನರು. ಇದು ಹಿಂದೆಯೇ ವಿಶದವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಆದುದರಿಂದ ೩೨ ಉಪಾಸನರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾದವೇ. ಅದರಹಾಗೆಯೇ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯೂ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ವಿದ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂದೂ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವದು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಇವೆರಡೂ ಸಮಾನಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವವುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಉಪಾಯಗಳು.

ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಭಿನ್ನವಾದ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಆಗಬಹುದೆಂಬ ವಿಕಲ್ಪವು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆಯೇ ಎಂದರೆ ಸೂತ್ರಕಾರರು ವಿಕಲ್ಪಾಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಂದು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಸದ್ವಿದ್ಯಾದಿ ೩೨ ವಿಧ ಉಪಾಸನೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದೇ ಸಾಕೆ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಕಾರರು ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದರಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು. "ವಿಕಲ್ಪಃ – ಯಾವುದಾ

ಉಪಾಸನವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರಾ ಇವ ನ್ಯಾಸ ವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರಾಃ

ಉಪಾಸನತ್ತಿಲ್ ವಿಶೇಷಣಙ್ಗಳ್‌ಪ್ಪೋಲೆ, ಶಾಖಾಭೇದಙ್ಗಳಿಲುಂ ಭಗವಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಸಂಹಿತಾಭೇದಙ್ಗಳಿಲುಮ್ ಶೊಲ್ಲು(ಮ್) ಗಿರ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೈ

ದದೂ ಒಂದೇ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ ಏಕೆಂದರೆ, **ಅವಿಶಿಷ್ಟ ಫಲತ್ವಾತ್** - ಹಾಗೆ ಒಂದನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ ಫಲದಲ್ಲೇನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಲಿ ಎಂದರೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಲಿ ತೋರಬಾರದಿರುವದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವೃ ಎಂಬರ್ಥವು" ಎಂಬೀ ಅಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ, **ವಿಕಲ್ಪಮುಮ್ ಸಿದ್ಧಂ** - ವಿಕಲ್ಪವೂ ಸಿದ್ಧವು ಎಂದರೆ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನಾಗಲಿ, ಪ್ರಪದನವನ್ನಾಗಲಿ ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದು.

ಉಪಾಸನ ವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಹಾಗೆ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಭೇದಗಳು

ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಡದೇ ಇರುವದರಿಂದ ಅದೂ, ಉಪಾಸನಾ ವಿದ್ಯೆಗಳ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಉಪಾಯರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪವು ಬಂದೀತಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಶ್ರುತಿಶಾಖೆಗಳಾದ ತೈತ್ತರೀಯ ಶ್ವೇತಾಶ್ವರಾದಿಗಳಲ್ಲೂ, ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲೂ, ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯಾದಿ ಸಂಹಿತೆಗಳಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುವ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣವಿಗ್ರಹ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲೂ, ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲೂ, ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವದರಿಂದ ಆ ವಿದ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೇರೆಬೇರೆಯೇ, ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯೆಂಬುದೊಂದೆಯೇ ಎಂಬ ಶಂಕಾ ನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಎಂದೂ "ಉಪಾಸನತ್ತಿಲ್" ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಉಪಾಸನತ್ತಿಲ್ ವಿಶೇಷಣಙ್ಗಳ್‌ಪೋಲೆ** - ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯದ ಸರ್ವವೇದಾಂತಪ್ರತ್ಯಯಾಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ (೩.೩.೧) ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ರೀತ್ಯಾ ಒಂದೇ ವಿಧ ಉಪಾಸನವೇ ಅನೇಕ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಹೇಗೆ ಇತರ ಶಾಖೆ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಉಪಾಸನಾವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅನ್ವಯಿಸತಕ್ಕವುಗಳೋ, ಹಾಗೆಯೇ **ಶಾಖಾಭೇದಙ್ಗಳಿಲುಮ್** - ತೈತ್ತರೀಯ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರುತಿಶಾಖೆಗಳಲ್ಲೂ, **ಭಗವಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಸಂಹಿತಾಭೇದಙ್ಗಳಿಲುಮ್**-ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರ

ಯಿಲ್ ಮನ್ತ್ರಾದಿ ವಿಶೇಷಙ್ಗಳ್ ಕಣ್ಡುಕೊಳ್ವದು. ನಮಸ್ಕಾರಮ್ ವಾಚಿಕಂ, ಕಾಯಿಕಂ, ಮಾನಸಂ, ಎನ್ರು ಪಿರನ್ದಾಪ್ಪೋಲೆ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಲುಮೋರೊನ್ರೈಮುನ್ನಿಟ್ಟು ಇವ್ವಿಭಾಗಙ್ಗಳ್ ಶೊಲ್ಲಪಟ್ಟದು. ಇವ್ವೈ

ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ ಸಂಹಿತೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲೂ, **ಶೊಲ್ಲುಗಿರ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯಿಲ್** - ಹೇಳಿರುವ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆ ಎಂದು ಏಕ ವಚನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುವದು ಒಂದೇ ವಿದ್ಯೆಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡುತ್ತದೆ, **ಮನ್ತ್ರಾದಿ ವಿಶೇಷಙ್ಗಳ್** - ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮನ್ತ್ರವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಎಂದರೆ ಒಂದರಲ್ಲಿ "ವಸುರಣ್ಯೋ ವಿಭೂರಸಿ" ಎಂಬ ಮನ್ತ್ರವೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದ್ವಯಮನ್ತ್ರವೂ ಹೀಗೆ ಮನ್ತ್ರಭೇದಗಳನ್ನು **ಕಣ್ಡುಕೊಳ್ವದು** - ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು ; ಎಂದರೆ ಮನ್ತ್ರಭೇದಗಳಿದ್ದರೂ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ **ಷಂಚಾಂಗಸಂಯುತಃ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಐದು ಅಙ್ಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣೆಯಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುವದು ಒಂದೇ ವಿದ್ಯೆಯಾದ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯೇ ; ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯೂ ಉಪಾಯವೇ. ಎರಡೂ ತುಲ್ಯಫಲ ಉಳ್ಳವುಗಳು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ **ಮನ್ತ್ರಾದಿವಿಶೇಷಙ್ಗಳ್** ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಆದಿ ಪದದಿಂದ ಅವುಗಳ ಅಂಗಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸ ವಿಶೇಷರೂಪವಾದುದು. ಹಾಗಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಮಾನಸರೂಪದಲ್ಲಿರುವದೇನೋ ನ್ಯಾಯವು. ಆದರೆ ವಾಚಿಕ ಕಾಯಿಕರೂಪದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನವು ಸರಿಯೇ ಎಂಬ ಈಗಲೂ ಕೂಡ ವಿವಾದಾಸ್ಪದವಾಗಿರುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂಬುವದನ್ನು **ನಮಸ್ಕಾರಂ** ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ

ನಮಸ್ಕಾರಂ - ನಮಸ್ಕಾರವು, **ವಾಚಿಕಂ** - ನಮಃ ಎಂದು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿಯೂ, **ಕಾಯಿಕಂ** - ದಂಡವತ್ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕವಾದುದ್ದಾಗಿಯೂ, **ಮಾನಸಂ** - ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಂಥದ್ದಾಗಿಯೂ, **ಎಂದು, ಪಿರನ್ದಾಪ್ಪೋಲೆ** - ವಿಭಾಗಗಳುಂಟಾದಹಾಗೆ, **ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಲುಮ್** - ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, **ಓರೊನ್ರೈ** - ಒಂದೊಂದನ್ನೇ ಎಂದರೆ, ವಾಚಿಕಪ್ರಪತ್ತಿ, ಕಾಯಿಕಪ್ರಪತ್ತಿ, ಮಾನಸಪ್ರಪತ್ತಿ, ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದನ್ನೇ, **ಮುನ್ನಿಟ್ಟು** - ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ, ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, **ಇವ್ವಿಭಾಗಙ್ಗಳ್** - ಪ್ರಪ

ತ್ತಿಯು ವಾಚಿಕ, ಕಾಯಿಕ, ಮಾನಸಿಕವೆಂದು ಮೂರುವಿಧವೆಂಬ ವಿಭಾಗಗಳು, ಕೊಲ್ಲಪಟ್ಟದು - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ನಮಸ್ಕಾರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ನಿಕೃಷ್ಟನು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದುದು. ಇದು ಮಾನಸಿಕ ವಾಗಿಯೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದು; ಆದರೂ ಅದು ವಾಚಿಕವಾಗಿ "ನಮೋನಮಃ" ಎಂದು ಹೇಳುವಿಕೆಯೂ ಉಂಟು; ಮತ್ತು ಕಾಯಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಣಾಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಮಾನಸಿಕ ನಮಸ್ಕಾರವು ಕ್ರಿಯಾ ರೂಪಗಳಾದ ವಾಚಿಕಕಾಯಿಕಗಳಾಗಿ ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡಬಹುದು? ಆದರೆ ಇವುಗಳು ಸರಿಯಾದ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಗಾದೀತೆಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೆ, ವಾಚಿಕ ಕಾಯಿಕ ನಮಸ್ಕಾರಗಳಿಗೂ ಮಾನಸ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಸರಿಯಾದ ನಮಸ್ಕಾರ ವಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರಪತ್ತಿಯು, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಆತನ ಸ್ವತ್ತಾದ ತನ್ನಾ ತ್ಮವನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಮಾನಸರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದು ನ್ಯಾಯವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ ಆಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಠೆ ಎಂದರೆ ಭಾಗವತ ಸಂಶ್ರಯಣರೂಪವಾದ ವಾಚಿಕ ಕಾಯಿಕರೂಪ ಪ್ರಪ ತ್ತಿಯು ಕ್ರಿಯಾರೂಪವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳೂ ಕೂಡ ಫಲಪ್ರದಗಳಾಗಿ ಉಪಾದೇ ಯಗಳೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪವು ಉಂಟಾಗಬಹುದು; ಉಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆ ಭಾಗವತಸಂಶ್ರಯಣಗಳಲ್ಲೂ ಜ್ಞಾನರೂಪದ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದೇ ಇರುವದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಮಾನಸಿಕ, ವಾಚಿಕ, ಕಾಯಿಕವಾಗಿಯೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡಬಹುದು; ಫಲದಲ್ಲೇನೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆಕ್ಷೇಪದ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಮಸ್ಕಾರದ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗಾದರೆ ಕೆಲವು ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಈ ಮಾನಸ ವಾಚಿಕ, ಕಾಯಿಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳು ಮೂರೂ ಸೇರಿದರೇನೇ ಪೂರ್ಣಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಗು ತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿರುವರಲ್ಲಾ, ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಗೆ ಎಂಬಾಕ್ಷೇ ಪಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಇನ್ನೈ ಮೂನ್ರುಮ್ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನರೂಪವಾಗಿ ಮಾನಸರೂಪವಾದ ನಮಸ್ಕಾರವು, ಅದರ ಪರೀವಾಹರೂಪವಾಗಿ ಬಾಯಿಂದಲೂ ನಮಃ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕಾಯಿಕವಾಗಿಯೂ ದಂಡವತ್ಪ್ರಮಾಣಮಾಡಿದರೆ, ಹೇಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಮಾನಸವಾದರೂ ಅದು ವಾಚಿಕರೂಪದಲ್ಲಿ ದ್ವಯ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣಮಾಡಿ, ತದನುಗುಣ

ಮೂನ್ರುಮ್ ಪೊರುನ್ದಿನಪೋದು ಪೂರ್ಣನಮಸ್ಕಾರಮಾನಾರ್ಪೋಲೆ, ಪೂರ್ಣಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಕಕ್ಕಡವದೆನ್ರುವರ್ಗಳ್ ಪಾಶುರಙ್ಗಳುಕ್ಕುಮ್, ವಾಚಿಕ ಕಾಯಿಕಙ್ಗಳಾನ ವ್ಯಾಪಾರವಿಶೇಷಙ್ಗಳ್ ಪರೀವಾಹಮಾಮ್ಪಡಿಯಾನ ಮಾನಸಪ್ರಪತ್ತಿನುಡೈಯ ಪೂರ್ತ್ತಿಯಿಲೆ ತಾತ್ಪರ್ಯಮಾಕಕ್ಕಡ

ವಾದ ಕಾಯಿಕವ್ಯಾಪಾರಗಳಾದ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆಂಬುವದೀಗ ಆ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಂದ ಒಂದೊಂದೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುವದು ಅವರಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವು. ಮೂರೂ ಸೇರಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರೇ ವಿನಾ ಒಂದೊಂದೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು. ಈಗ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ **ನಮಃ** ಎಂದು ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಿದರೂ, ಅಥವಾ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿದರೂ ಹೇಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ ಭಾಗವತನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಸಫಲವಾಗಲು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನೈ ಮೂನ್ರುಮ್ - ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಾನಸ, ವಾಚಿಕ, ಕಾಯಿಕ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು, **ಪೊರುನ್ದಿನಪೋದು** - ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದಾಗ, **ಪೂರ್ಣನಮಸ್ಕಾರಮಾನಾರ್ಪೋಲೆ**- ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ, **ಪೂರ್ಣಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಕಕ್ಕಡವದು** - ಮಾನಸ, ವಾಚಿಕ, ಕಾಯಿಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳು ಮೂರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದರೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ, **ಎನ್ರುವರ್ಗಳ್ ಪಾಶುರಙ್ಗಳ್** - ಎಂದು ಹೇಳುವ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಸೂಕ್ತಿಗಳು, **ವಾಚಿಕ ಕಾಯಿಕಙ್ಗಳಾನ ವ್ಯಾಪಾರವಿಶೇಷಙ್ಗಳ್** - ವಾಚಿಕ ಕಾಯಿಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರವಿಶೇಷಗಳು, **ಪರೀವಾಹಮಾಮ್ಪಡಿಯಾನ** - ಪರೀವಾಹರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ, **ಮಾನಸ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿನುಡೈಯ** - ಮಾನಸಪ್ರಪತ್ತಿಯನುಸಂಧಾನದ, **ಪೂರ್ತ್ತಿಯಿಲೆ** - ಪೂರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ, **ತಾತ್ಪರ್ಯಮಾಕಕ್ಕಡವದು** - ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ನಮಸ್ಕಾರವು ಜ್ಞಾನರೂಪವಾಗಿ ಮಾನಸವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಅದು ವಾಚಾ ನಮಃ ಎಂಬುವದರಿಂದಲೂ, ಕಾಯಿಕ ಪ್ರಣಾಮದಿಂದಲೂ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವದರಿಂದ, ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ನಡಿಸಿದರೂ ನಮಸ್ಕಾರದ ಫಲವೇ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾಗಿ ಮಾನಸವಾಗಿದ್ದರೂ, ವಾಚಿಕವಾಗಿಯೂ ಕಾಯಿಕವಾಗಿಯೂ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ ಮಾನಸಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಅನುಸಂಧಾನವು ಪೂರ್ಣತೆ

ವದು. ಯಥಾಧಿಕಾರವ್ ಇವೈ ಯೆಲ್ಲಾಮ್ ಫಲಪ್ರದಗಳೆನ್ರುಮಿಡಂ ಮುನ್ಬೇ ಶೊನ್ನೋಮ್.

ಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ಈ ಮೂರುವಿಧ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೂ ಸೇರಿದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಕೂಡ ಈ ಮೇಲಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ ವಿನಾ, ಈ ಮೂರೂ ಸೇರಿದ ರೇನೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಪೂರ್ಣಫಲ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಒಂದೊಂದೇಯಾದರೆ ಫಲವಿಲ್ಲ ವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವು. ಮಾನಸಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ವಾಚಿಕ ಕಾಯಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಸಂಬಂಧ ವಿದ್ದುದಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಆಧಿಕ್ಯ ಅಥವಾ ಮಹಿಮೆ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಯೂ ಕೂಡ, ಪೂರ್ಣಫಲವನ್ನು ಕೊಡು ವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಎಂದರೇ ನೆಂಬುವದು ಹಿಂದೆ ಅಧಿಕಾರವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಇವು ಮೂರುವಿಧ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ, ಮತ್ತು ಈ ಮೂರು ಸೇರಿ ರುವ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಸಹ ಪೂರ್ಣ ಫಲದಾಯಿಕಗಳೇ ಎಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಯಥಾಧಿಕಾರಂ - ಅಧಿಕಾರಾನುಗುಣವಾಗಿ, ಇವೈ ಎಲ್ಲಾಂ - ಮಾನ ಸ ಪ್ರಪತ್ತಿ, ವಾಚಿಕ ಪ್ರಪತ್ತಿ, ಕಾಯಿಕ ಪ್ರಪತ್ತಿ, ಈ ಕರಣತ್ರಯವೂ ಸೇರಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿ, ಇವೆಲ್ಲವೂ, ಫಲಪ್ರದಗಳೆನ್ರುಮಿಡಂ - ಸಂಪೂರ್ಣಫಲವನ್ನು ಕೊಡು ವುವು ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣೋಪಪತ್ತಿಯನ್ನು, ಮುನ್ಬೆ ಶೊನ್ನೋಮ್ - ಹಿಂದೆ ಅಧಿಕಾರ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ (೮೦೩, ೮ ಪುಟನೋಡಿ) ಹೇಳಿ ರುವೆವು. ಆ ಪ್ರಮಾಣೋಪಪತ್ತಿ ಯಾವುವೆಂದರೆ, ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಗೆ "ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿ" ಎಂಬ ನಿದರ್ಶನವೆಂದೂ "ಪಾಪೀಯಸೋಽಪಿ ಶರಣಾಗತಶಬ್ದ ಭಾಜಾಂ" ಎಂದೂ, ಆಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಗೆ "ಪುತ್ರಃ ಪ್ರೇಷ್ಯಸ್ತಥಾ ಶಿಷ್ಯ ಇತ್ಯೇ ವಂಚ ನಿವೇದಯೇತ್ " ಎಂದೂ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಮಾನಸ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ವಾಚಿಕಕಾಯಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಪ ತ್ತಿಯು ಪೂರ್ಣವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮತ್ತು ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯ ದಿಂದ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು. ಅವರುಗಳಿಗೆ ಮಾನಸ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಯಿಂದುಂಟಾಗುವ ತನ್ನ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯನೈಚ್ಯಾನುಸಂಧಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ವಾಚಿಕ ಕಾಯಿಕರೂಪ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದುದಾದರೆ ಮಾನಸ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು

ನಿನ್ರು ನಿಲೈಕ್ಕುರ ನಿರ್ಕುಮ್ ಕರುಮಮುಮು ನೇರ್‌ಮತಿಯಾಲ್
ನನ್ರೆನ ನಾಡಿಯ ಞಾನಮುನಲ್‌ಕು ಮಃಳ್ ಕಣ್ಣುಡೈಯಾರ್।

ಶ್ಲಾಘ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂಬುವದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಫಲವು ಒಂದೇ. ಇವೆಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯೂ ಆಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಯೂ ಸಹ ಪೂರ್ಣಫಲಪ್ರದಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂಬುವದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಹೀಗೆ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮಾರ್ಗಗಳು ಯಾವುವು, ಅವುಗಳ ಪ್ರಭೇದಗಳೇನು, ಈ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯದಲ್ಲೂ, ಚಾತುರಾಶ್ರಮದಲ್ಲೂ ಯಾರುಯಾರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವು ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನೀಗ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತೆನಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಅಧಿಕಾರದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಂದು ಪಾಶುರದ ಮೂಲಕ ಸಙ್ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ:—

ಅರ್ಥ—ನಿನ್ರುನಿಲೈಕ್ಕು - ಚೇತನನು ನಿಂತಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಎಂದರೆ ಚೇತನ ನಿರುವ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಿಗೆ, **ಉರ** – ಆವಶ್ಯಕವಾದುದಾಗಿ, **ನಿರ್ಕುಮ್** - ಇರುವ ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ವಿಧಿಸಿರುವ, **ಕರಮುಮುಂ**-ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನೂ, ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾದ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳೂ ತಪಸ್ತೀರ್ಥ ದಾನ ಯಜ್ಞಾದಿ ಸೇವನೆಯೂ, ಇವುಗಳನ್ನು, **ನೇರ್‌ಮತಿಯಾಲ್**- ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಎಂದರೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನಯೋಗವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸದ ಹಾಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಾವಿನಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಅಥವಾ ಸ್ವಾಮಿಕೃಪೆಯಿಂದುಂಟಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಯೋಗದಿಂದ **ನನ್ರೆನ**- ಸಮೀಚೀನವಾದುದೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಹಾಗೆ, **ನಾಡಿಯ** – ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದ ಎಂದರೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಂಪಾದಿಸಿದ, **ಜ್ಞಾನಮುಮ್** - ಜ್ಞಾನಯೋಗವನ್ನೂ, ಇದರಿಂದ

"ಕರ್ಮಯೋಗಸ್ತಪಸ್ತೀರ್ಥದಾನ ಯಜ್ಞಾದಿ ಸೇವನಂ ।
ಜ್ಞಾನಯೋಗೋಜಿತಸ್ವಾಂತೈಃ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನಿಸ್ಥಿತಿಃ"

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಕುರಿತು

ಒನ್ರಿಯು ಪತ್ತಿಯುಂ ಮೊನ್ರುಮಿಲಾ ವಿರೈವಾರ್ಕ್ಕರುಳಾಲ್
ಅನ್ರು ಪಯನ್ತರು ಮಾರು ಮರಿನ್ದವರನ್ದಣರೇ ॥ ೬ ॥

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ನಲ್‌ಕುಮ್** – ಪ್ರೀತಿ ಅಥವಾ ಸ್ನೇಹದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ, **ಉಳ್‌ಕಣ್ ಉಡೈಯಾರ್** – ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು, ಎಂದರೆ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾವಿರ್ಭಾವ ಉಳ್ಳವರು, ಆವರುಗಳಿಂದ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, **ಒನ್ರಿಯು** – ಪರಮೈಕಾನ್ತ್ಯದಿಂದ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿದ, **ಪತ್ತಿಯುಮ್** – ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ನಿರತಿಶಯ ಪ್ರೇಮವಿರುವದರಿಂದ ಅದರೊಂದಿಗೇನೇ ಏಕೀಭವಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು; "ಪ್ರೀತಿರೂಪಮನುಧ್ಯಾನಂ **ಭಕ್ತಿರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ** "ಎಂಬುವದರಭಿಪ್ರಾಯವು ಇಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಇದು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಬರೀ ಸ್ತುತಿ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿ ರೂಪಭಕ್ತಿಯು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಉಪಾಯವಾಗಲಾರದು; ಆದರೆ ಅದು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು **ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಒನ್ರುಮಿಲಾ ವಿರೈವಾರ್ಕ್ಕು** – ಈ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ತುಂಬಾ ತ್ವರೆಯುಳ್ಳವರಿಗಾದರೋ, **ವಿರೈವಾರ್ಕ್ಕು** – ಎಂದರೆ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ತ್ವರೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವವರಿಗೆ, ಎಂದರೆ ಕರ್ಮಯೋಗವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸೇರಿದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿಯೂ, ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸಿದವರಾಗಿಯೂ ಯಿರುವವರಿಗೆ, ಅನ್ರು-ಆಗ ಎಂದರೆ ಇವರುಗಳು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲೇ, ದೃಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲೇ ಎಂಬ ಭಾವವು, **ಅರುಳಾಲ್** – ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ, **ಪಯನ್ತರುಮ್** – ಫಲವನ್ನುಕೊಡುವ, **ಆರುಮ್** – ಉಪಾಯವನ್ನೂ ಕೂಡ, ಎಂದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೂಡ, ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಗುರೂಪಾಯ (ಕಷ್ಟತರವಾದ ಉಪಾಯ) ವಾದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತರಾಗಿಯೂ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಇರುವವರಿಗೆ ಲಘೂಪಾಯವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. **ಅರಿನ್ದವರ್** – ಹೀಗೆ ಇವೆರಡೂ ಉಪಾಯಗಳೆಂದು ತಿಳಿದವರು **ಅನ್ದಣರೇ** – ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಸರಿ. " **ನ ಶೂದ್ರಾ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಾ ವಿಪ್ರಾ ಭಾಗವತಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ** '' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬುವದು ಸತ್ಯವು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿತು ಆತನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಉಪಾಯಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯನುಸಾರ ಆ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನವಲಂಬಿಸಿದವನು ಮಹಾ ವೇದತತ್ವ

ವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾದ್ದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಯೋಗದಿಂದ ಯಾವ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದೋ ಆದನ್ನೇ " ನ್ಯಾಸೇನೈವ ಮಹಾಮುನೇ। ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಪರಮಂಧಾಮ ಯತೋನಾವರ್ತತೇಯತಿಃ " ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂಬ ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯ ಸಂಹಿತಾ ವಾಕ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣೋಕ್ತಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಅರುಳಾಲ್ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಿಂತು ಈ ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷ ಕೊಡುವವನೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸೂಚಿತವಾಯಿತು; ಅಥವಾ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವವರಿಂದ, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ಆಕಿಂಚನ್ಯವು ತೋರಿಬರುವದರಿಂದ ಅಂಥಾವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದು ತನ್ನ ವ್ರತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ "ಕೃಪಯಾ ಪರ್ಯಪಾಲಯತ್" ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ, "ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನತ್ಯಜೇಯಂಕಥಂಚನ" ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ, ತೋರುವ ಕೃಪಾಪ್ರ ಭಾವವು ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಬಹುದೂರ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಪಾಸನವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಉಪಾಯವೆಂದು ಉದ್ಘೋಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವಾಗ, ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಒಂದು ಉಪಾಯವೆಂದೂ, ಅದು ಇವೆರಡುಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭೋಪಾಯವೆಂದೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮಾಣವಿದೆಯೇ ? ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಉಪಾಸನಮಾರ್ಗ ವನ್ನವಲಂಬಿಸದೆ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ತಂಬಾ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಉಳ್ಳದು ಎಂದು ಏಕೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದರು ? ಎಂಬೀಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವವರಾಗಿ, ಭಕ್ತಿ ಯೋಗಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಉಂಟು, ಆದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದರು, ಅಂತಹ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳು ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಧನಭೂತಗಳೇ ವಿನಾ ಫಲಸಾಧನಗಳಲ್ಲವು. ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದರೋ ಫಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧನವೇ ವಿನಾ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಲ್ಲವು. ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದರೋ ಉಪಾಯಕ್ಕೂ ಸಾಧನವು, ಫಲಕ್ಕೂ ಸಾಧನವು; ಫಲಸಾಧನವಾಗಿರುವಾಗ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಸಾಧನವು. ಹೀಗೆ ಎರಡು ಆಕಾರಗಳೂ ಇರುವದರಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲಾದುದು. ಹೆಚ್ಚು ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳದು.

ಕರ್ಮ ಜ್ಞಾನಮುಪಾಸನಂಚ ಶರಣಂ ವ್ರಜ್ಯೇತಿ ಚಾವಸ್ಥಿತಾನ್
ಸನ್ಮಾರ್ಗಾನಪವರ್ಗ ಸಾಧನವಿಧೌ ಸದ್ವಾರಕಾದ್ವಾರಕಾನ್ ॥
ಏಕದ್ವ್ಯಾಕೃತಿ ಯೋಗಸಂಭೃತ ಪೃಥಗ್ಭಾವಾನುಭಾವಾನಿಮಾನ್ ।
ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಶರಣ್ಯ ಸಾರಥಿ ಗಿರಾಮನ್ತ್ಯೇ ರಮನ್ತೇ ಬುಧಾಃ ॥

ಹೀಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳದಾದುದರಿಂದಲೇ ಮಹಾಪಂಡಿತರಾಗಿಯೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನೇ ಅಙ್ಗೀಕರಿಸಿದರು ಎಂದು "ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಂ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥ—ಅಪವರ್ಗ ಸಾಧನವಿಧೌ - ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ, ಸದ್ವಾರಕಾದ್ವಾರಕಾನ್ - ಸದ್ವಾರಕಗಳಾಗಿಯೂ ಅದ್ವಾರಕಗಳಾಗಿಯೂ, ಅವಸ್ಥಿತಾನ್ – ಇರುವ ಎಂದರೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ಕರ್ಮ - ಕರ್ಮಯೋಗವು, ಜ್ಞಾನಂ - ಜ್ಞಾನಯೋಗವು, ಉಪಾಸನಂಚ - ಭಕ್ತಿಯೋಗರೂಪ ಉಪಾಸನವೂ ಕೂಡ, ಮತ್ತು ಶರಣಂ ವ್ರಜ್ಯಚ - ಶರಣಾಗತಿಯೂ ಕೂಡ, ಇತಿ - ಎಂಬದಾಗಿ, ಅವಸ್ಥಿತಾನ್ - ಇರುವ, ಸನ್ಮಾರ್ಗಾನ್ - ಸಮೀಚೀನವಾದ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು (ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳೆರಡೂ ಸದ್ವಾರಕಗಳಾಗಿ ಉಪಾಯಗಳು, ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದ ಉಪಾಸನವು ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿ ಉಪಾಯವು ಎಂಬ ಭಾವವು.) ಏಕದ್ವ್ಯಾಕೃತಿಯೋಗ ಸಂಭೃತ ಪೃಥಗ್ಭಾವಾನುಭಾವಾನ್, ಏಕಾಕೃತಿ - ಒಂದಾದ ಆಕಾರವೇನು, ದ್ವ್ಯಾಕೃತಿ - ಎರಡು ಆಕಾರವೇನು, ಆಕಾರವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂಬ ಭಾವವು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯರೂಪವಾಗಿರುವ ಭಾವವು. ಕೆಲವುಗಳಿಗೆ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ರೂಪವೇ, ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರೂಪವೇ ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಆಕಾರವೇ ಕೆಲವುಗಳಿಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪಾರತಂತ್ರ್ಯವೆರಡೂ ಉಂಟು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇವುಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದರೆ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯರೂಪವು ಮಾತ್ರವೇ. ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರೂಪವು ಮಾತ್ರವೇ. ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಎರಡು ರೂಪವೂ ಉಂಟು ; ಹೇಗೆಂದರೆ, ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಂಗವಾಗಿ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯರೂಪವೂ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ; ಅಙ್ಗಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರೂಪವೂ ತೋರಿ ಬರುತ್ತನೆ. ಇಂತಹ ಏಕದ್ವ್ಯಾಕೃತಿ-ಒಂದಾದ ಮತ್ತು ಎರಡಾದ ಆಕಾರಗಳ, ಯೋಗ-ಸಂಬಂಧದಿಂದ, ಸಂಭೃತ - ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಎಂದರೆ ಉಂಟಾದ, ಪೃಥಗ್ಭಾವ-ಅಂಗಿಯಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುವ ಭಾವ, ಅನುಭವಾನ್ - ಅಂಗ

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಸ್ಯ ಸರ್ವತನ್ತ್ರಸ್ವತಂತ್ರಸ್ಯ ಶ್ರೀಮದ್ವೇಙ್ಕಟ ನಾಥಸ್ಯ ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಕೃತಿಷು ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರೇ ಉಪಾಯವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರೋ ನವಮಃ

ಶ್ರೀಮತೆ ನಿಗಮಾನ್ತ ಮಹಾ ದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ವಾಗಿ ಪರತಂತ್ರವಾಗಿರುವ ಭಾವ, ಇವುಗಳಾದ, ಇವರ್ಾ - ಈ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯ ಗಳನ್ನೂ ಸಮ್ಯಕ್ಸ್ರೀಕ್ಷ್ಯ - ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಿ, ಶರಣ್ಯಸಾರಥಿ ಗಿರಾಂ - ಶರಣಹೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿ ಅರ್ಜುನ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ವಾಕ್ಯವಾದ ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ, ಅನ್ತೇ - ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಬುಧಾಃ - ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರಂತಹಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರು, ರಮನ್ತೇ-ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಎಂದರೆ ಆದರದಿಂದ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಇಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾದ ಉಪಾಯಗಳು ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೂ ಮತ್ತೂ ಶರಣಾಗತಿಯೂ, ಹೀಗೆ ಇವೆರಡು ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ "ಚ" ಕಾರವು ಎರಡುಸಲ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ:—ಕರ್ಮ ಜ್ಞಾನಮುಪಾಸನಂಚ- ಒಂದು ಮಾರ್ಗವು, ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತಿಚ- ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗವು. ಇವುಗಳಿಗಿರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೧) ಕರ್ಮಯೋಗವು - ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಉಪಾಯವು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಙ್ಗವಾಗಿ ಸಾಧಕವು. ಜ್ಞಾನಯೋಗವೂ - ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಸಾಧಕವು. ಭಕ್ತಿಯೋಗವೂ - ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಉಪಾಯವು.

(೨) ಶರಣಾಗತಿಯಾದರೋ - ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ ಅದ್ವಾರಕವಾಯೂ ಉಪಾಯವು. ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿ ಉಪಾಯವು; ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ, ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿ ಉಪಾಯವು.

ಹೀಗಿರುವದರಿಂದಲೇ

(೧) **ಕರ್ಮಯೋಗವು** - ಸದ್ವಾರಕತ್ವರೂಪೈಕಾಕೃತಿಯೋಗಸಂಭೃತಾನುಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು ಎಂದರೆ ಹೀಗೆ ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿರುವದರಿಂದಲೇ,ಒಂದಾದ ಆಕಾರದ ಸಂಬಂಧ ಉಳ್ಳದ್ದು ; ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ,ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿರುವ ಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ, **ಜ್ಞಾನಯೋಗವೂ** - ಸದ್ವಾರಕತ್ವರೂಪೈಕಾಕೃತಿಯೋಗಸಂಭೃತಾನುಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು. **ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದರೋ** - ಅದ್ವಾರಕತ್ವರೂಪೈಕಾಕೃತಿಯೋಗ ಸಂಭೃತ ಪೃಥಗ್ಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು. ಅದೇ ಅಂಗಿಯಾದುದರಿಂದಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಫಲಪ್ರದರೂಪವಾದ ಉಪಾಯವು. ಇದು ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿ ಅನುಭಾವರೂಪ ಉಳ್ಳದಾಗುವದಿಲ್ಲವು.

(೨) **ಶರಣಾಗತಿಯಾದರೋ** - ಸದ್ವಾರಕತ್ವವೇನು, ಅದ್ವಾರಕತ್ವವೇನು, ಈ ಉಭಯಾಕೃತಿಯೋಗಸಂಭೃತ ಪೃಥಗ್ಭಾವವನ್ನೂ ಅನುಭಾವವನ್ನೂ ಉಳ್ಳದು. ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿ, ಅಂಗವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅನುಭಾವವನ್ನು ಉಳ್ಳದು ; ಅದ್ವಾರಕ ವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಫಲದಾಯಿಕವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಪೃಥಗ್ಭಾವ ಉಳ್ಳದು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯ ಉಳ್ಳದೆಂದು ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದು, ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರಾದವರು ಇದನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನರಿತು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ :- ಅರ್ಜುನಸಾರಥಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ವಾಕ್ಯಾದ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದವರಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅವರು ಅವಲಂಬಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧಾರಣ ಸಾರಥಿಯ ವಾಕ್ಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವು ; ಸರ್ವರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಾದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗೆ ಶರಣ್ಯಸಾರಥಿಯ ವಾಕ್ಯಾದುದರಿಂದಲೇ ಆ ವಾಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯತಮತ್ವವು ತೋರಿಬರುವದರಿಂದ "ಯದ್ಧಿತಂ ಮಮದೇವೇಶ ತದಾಜ್ಞಾಪಯ ಮಾಧವ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ವಿಶೇಷ ಹಿತವಾದುದನ್ನೇ ಆತನು ಹೇಳುವನಾದುದರಿಂದ, ಅಂತಹ ವಾಕ್ಯ ಪರಮಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂಬ ಭಾವವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಉಭಯಾಕಾರ ಉಂಟೆಂಬುವದನ್ನು ಪ್ರಭಾವವ್ಯವಸ್ಥಾಧಿಕಾರ

ದಲ್ಲಿ "ಸದುಷ್ಕರೇಣ ಶೋಚೇದ್ಯಃ" ಎಂಬ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಂತು ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರದ, ಉಪಾಯವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರವೆಂಬ ೯ ನೇ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಂ ವಿಜಯರಾಘವ ಶರ್ಮನ ಆಚಾರ್ಯಹೃದಯಾನ್ವೇಷಿಣೀ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥತಾತ್ಪರ್ಯಗಳು ಸಮಾಪ್ತವಾದುವು.

ಶ್ರೀಮತೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಶ್ರಿಯೈ ನಮಃ
ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಪ್ರಪತ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರಃ. ೧೦.

ಅರ್ಥಿತ್ವೇನ ಸಮರ್ಥಿತಾ ತ್ರಿಕಶೆನಾಸ್ಸಂಪಿಂಡಿತಾಧಿಕ್ರಿಯಾ
ಸಾಚಾಷ್ಟಾಙ್ಗ ಷಡಙ್ಗಯೋಗ ನಿಯತಾವಸ್ಥಾ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿತಾ ।

ಹಿಂದಿನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಗಳು ಸದ್ವಾರಕ ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೆಂದೂ, ಸದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂದೂ, ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವೆಂಥಾದ್ದೆಂದೂ, ಅವುಗಳಿಂದ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಅದ್ವಾರಕಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ತುಲ್ಯಫಲವುಳ್ಳದ್ದೆಂದು, ಉಪಪಾದಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ತೋರಿ, ಉಕ್ತನಿಷ್ಠೆ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಗಳೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪತ್ತಿಪ್ರಭೇದಗಳಾಗಿ ತುಲ್ಯಫಲದಾಯಕಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅತಿಶಯ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯರು ಯಾರು ಎಂಬುವದು ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಶಾರೀರಕ ಮೀಮಾಂಸಾ ಅಪಶೂದ್ರಾಧಿಕರಣರೀತ್ಯಾ, ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗರೂಪ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಧಿಕಾರವು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೂ ಕೂಡ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಧಿಕಾರವೇ, ಸ್ತ್ರೀಗಳು, ಶೂದ್ರಾದಿಗಳು ಮುಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟೋ ? ಎಂಬೀ ವಿಷಯಗಳು ಚನ್ನಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅರ್ಥಿತ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯವು,

ಶ್ರೌತೀ ಸರ್ವಶರಣ್ಯತಾ ಭಗವತಸ್ಸ್ಮೃತ್ಯಾಪಿ ಸತ್ಯಾಪಿತಾ
ಸತ್ಯಾದಿಷ್ವಿವ ನೈಗಮೇಷ್ವಧಿಕೃತಿಸ್ಸರ್ವಾಸ್ಪದೇ ಸತ್ಪಥೇ ॥ ೨೪ ॥

ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಇರುವದರಿಂದ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟೆಂದು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗಲು ಅಧಿಕಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆಕಿಂಚನ್ಯವೂ, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವೂ ಇರಬೇಕೆಂಬುವದನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅವತಾರಿಕೆ:—ಈ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವ ಉಂಟೆಂಬುವದನ್ನು ಈ ಸಙ್ಗ್ರಹಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಸಮರ್ಥನೆಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:-

ಅರ್ಥ :— ಅರ್ಥಿತ್ವೇನ - ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ, **ಸಂಪಿಂಡಿತಾ** - ಕೂಡಿದ, **ತ್ರಿಕತನುಃ** - ಮೂರು ಅಂಶಗಳುಳ್ಳ, **ಸಮರ್ಥಿತಾ** - ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು, ಮೂರು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಯಾವುದೆಂದರೆ :—(೧) ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಮದ ಯಥಾವತ್ತಾದ ಜ್ಞಾನವು ಇದೊಂದು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು; (೨) ಅದನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು, ಇದು ಎರಡನೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು; (೩) ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಜಾತಿ ಗುಣ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯು. ಇದು ಮೂರನೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು. ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಒಂದೆರಡು ಅಂಶಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಇದ್ದರೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪೂರ್ಣವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ, **ಅಧಿಕ್ರಿಯಾ** - ಈ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೆರಡಕ್ಕೂ, ಅಧಿಕಾರವು. **ಸಾಚ** - ಆ ಸಾಮಾನ್ಯಾಧಿಕಾರವಾದರೋ, **ಅಷ್ಟಾಂಗ ಷಡಂಗಯೋಗ ನಿಯತಾವಸ್ಥಾ** - ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಯಮನಿಯಮ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಧಾರಣ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬ ಎಂಟು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅವಸ್ಥೆಯುಳ್ಳದ್ದು; ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಆನುಕೂಲ್ಯಸಂಕಲ್ಪ, ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯವರ್ಜನ, ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸ, ಗೋಪ್ತೃತ್ವವರ್ಣನ, ಕಾರ್ಪಣ್ಯ, ಆತ್ಮನಿಕ್ಷೇಪಗಳೆಂಬ ಆರು ಅಂಶಗಳುಳ್ಳದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅವಸ್ಥೆಯುಳ್ಳದ್ದು, ಎಂಬದಾಗಿ, **ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿತಾ** - ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವೋ ಎಂದರೆ ಹೌದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, **ಭಗವತಃ** - ಭಗವಂತನ, **ಸರ್ವಶರಣ್ಯತಾ** - ಸರ್ವರಿಗೂ ಶರಣ್ಯನು ಎಂದರೆ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವ ಭಾವವು, **ಶ್ರೌತೀ** - ಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದುದು ಮತ್ತು **ಸ್ಮೃತ್ಯಾಪಿ** - ಸ್ಮೃತಿಯಿಂದಲೂ ಕೂಡ, **ಸತ್ಯಾಪಿತಾ** - ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂಥಾದ್ದು. **ನೈಗಮೇಷು** - ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ,

ಸತ್ಯಾದಿಷ್ವಿವ - ಸತ್ಯಂವದ ಧರ್ಮಂಚರ ಮುಂತಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಸತ್ಯ ಧರ್ಮಾದಿಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, **ಸರ್ವಾಸ್ಪದೇ** - ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ, **ಸತ್ಪಥೇ** - ಈ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಮಾರ್ಗವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಕೂಡ, **ಅಧಿಕೃತಿಃ** - ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವು ಉಂಟು.

ತಾತ್ಪರ್ಯವು :—ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನ್ಯಧರ್ಮಗಳ್ಯಾವುವೆಂದರೆ :—(೧) ಅರ್ಥಿತ್ವವು, (೨) ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಅರ್ಥಿತ್ವವೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಯು. ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು **ತ್ರಿಕತನ**ಃ - ಮೂರು ವಿಧದಲ್ಲೂ ಇರಬೇಕು. ಈ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳ ಯಥಾವತ್ತಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವು, ಅವುಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವ ಶಕ್ತಿ, ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆಯ ಜ್ಞಾನವೂ ಅದನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ, ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಅಥವಾ ವೈಶ್ಯಜಾತಿಯವನಾಗಿರಬೇಕು. ಫಲವು ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಭವಾನಂತರವೆಂದೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲೂ, ಅದರ ವಿಷಯವಾದ ಜ್ಞಾನ, ಅದನ್ನನುಷ್ಠಿಸಲು ಶಕ್ತಿ, ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಅನನ್ಯಗತಿರೂಪವಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ಇದ್ದರೆ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಫಲವು ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲೇ ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರದಲ್ಲೇ ಎಂದೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಿತ್ವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಅಂಗಗಳು. ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಭಾವಗಳ್ಯಾವುವು ಎಂದರೆ :— ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಂಗವೂ, ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಷಡಂಗವು ಎಂಬದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಯಮನಿಯಮಾದಿ ಅಂಗಗಳೆಂದೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಆನುಕೂಲ್ಯಸಂಕಲ್ಪಾದಿಗಳು ಅಂಗಗಳೆಂದೂ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವು, ಅದು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಾದುದರಿಂದ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಧಿಕಾರವೇ ವಿನಾ, ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗಿಲ್ಲವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಅಪಶೂದ್ರಾಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. "**ಶುಗಸ್ಯ ತದನಾದರ ಶ್ರವಣಾತ್**" (ಬ್ರ. ಸೂ. ೧-೩-೩೩) ಎಂಬ ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು "**ಅರ್ಥಿತ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರಯುಕ್ತತ್ವಾದಧಿಕಾರಸ್ಯ**" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಿತ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆರಡೂ ಇರಬೇಕೆಂದುಪದೇಶಿಸಿ, ಅನಂತರ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಹೊರಟು, ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ "**ಶೂದ್ರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನಸಾಮರ್ಥ್ಯಾಸಂಭವಃ**" ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನುಪಾಸನೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು

ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾನಶ್ರುತಿ ಎಂಬ ರಾಜನನ್ನು ಮಹಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾದ ರೈಕ್ವರು ಹೇ ಶೂದ್ರ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನುಪದೇಶಿಸಲಿಲ್ಲವೇ ಎಂದರೆ, ಜಾನಶ್ರುತಿಯು ಕ್ಷತ್ರಿಯನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಶುಕ್ ಶೋಕವು ಜಾನಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಬಾಧಿಸಿತಾದುದರಿಂದ ಶೂದ್ರನೆಂಬ ಸಂಬೋಧನೆಯೇ ವಿನಾ, ಜಾತಿಮೂಲಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಉಪನಯನ ವೇದಾಧ್ಯಯನಗಳು ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಉಪಾಸನಾರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೇನೊಂದೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲವು. ಅದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಫಲವನ್ನೇ ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಕೊಡುವದರಿಂದ ಈ ಸುಲಭೋಪಾಯವನ್ನು ಅವರುಗಳು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಉಪಾಸನೆಗೆ ಅಶಕ್ತರಾದ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಿಗೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಕೂಡ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ಸಮರ್ಥನೆಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಉಂಟು. ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಹೇಳಲು ಪ್ರಮಾಣ ಉಂಟೋ ಎಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ "ಭಗವತಃ ಸರ್ವಶರಣ್ಯತಾ" ಎಂಬುವದು ಕಾಕಾಕ್ಷಿ ನ್ಯಾಯಪ್ರಕಾರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಶ್ರೌತೀ - ಎಂಬುವದಕ್ಕೂ ಸ್ಮೃತ್ಯಾಪಿಸತ್ಯಾಪಿತಾ ಎಂಬುವದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಹೇಯಪ್ರತ್ಯನೀಕನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನಾಗಿರುವ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ಸರ್ವಶರಣ್ಯತೆಯು ಸರ್ವರಿಗೂ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವ ಭಾವವು ಶ್ರೌತೀ - ಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದುದು. "ಸರ್ವಸ್ಯ ಶರಣಂ ಸುಹೃತ್" ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಗತಿಯು ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತನು ಎಂದು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸರ್ವಶರಣ್ಯತೆಯೇ ಸ್ಮೃತ್ಯಾಪಿ ಸತ್ಯಾಪಿತಾ, ಸ್ಮೃತಿಯಿಂದಲೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿಮಹರ್ಷಿಯು "ಸರ್ವಲೋಕಶರಣ್ಯಾಯ ರಾಘವಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ" ಎಂಬ ವಿಭೀಷಣೋಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ; ಮತ್ತು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಶಪಥರೂಪವಾಕ್ಯವಾದ "ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತವಾಸ್ಮೀತಿ ಚ ಯಾಚತೇ । ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇತದ್ವ್ರತಂ ಮಮ" ಎಂಬಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಃ- ಎಂಬುವದರಿಂದ "ಸರ್ವಸ್ಯಶರಣಂ ಸುಹೃತ್" ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲೂ

"ಯದ್ಯೇನ ಕಾಮಕಾಮೇನ ನ ಸಾಧ್ಯಂ ಸಾಧನಾನ್ತರೈಃ ।
ಮುಮುಕ್ಷುಣಾ ಯತ್ಸಾಂಖ್ಯೇನ ನ ಯೋಗೇನ ನ ಭಕ್ತಿತಃ ।

ತೇನ ತೇನಾಪ್ಯತೇ ತತ್ತನ್ನ್ಯಾಸೇನೈವ ಮಹಾಮುನೇ ।
ಪರಮಾತ್ಮಾ ಚ ತೇನೈವ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ''
ಅಹಿ ೩೭-೩೫.

"ಕಾಮ್ಯಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಶೆಯುಳ್ಳ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ, ಇತರೋಪಾಯಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದದು ಯಾವುದು ಇದೆಯೋ, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ, ಆಯಾಯಾ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಹೊಂದಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಕೂಡ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವನು'' ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಮಕಾಮೇನ ಮುಮುಕ್ಷಣಾ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವವರಿಂದ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಲೋಕನಾಯಕನ ಸರ್ವಶರಣ್ಯತೆಯು ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದುದಾದರೆ, ಶ್ರುತಿಪುಲ್ಲನಿಕಾರವು ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಇರುವದರಿಂದ, ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ಹೇಗೆ ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪವು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದರೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತಮುಖೇನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ಯಾದಿಷ್ವಿವನ್ನೈಗನೋಷ-ನಿಗಮವೆಂದರೆ ವೇದವು; "ಸತ್ಯಂವದ" ಮುಂತಾದ ವಾಕ್ಯವು ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಶೂದ್ರರು ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ "ಸರ್ವಸ್ಯಶರಣಂಸುಹೃತ್'' ಎಂಬುವದೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವದು ಮೂರು ವರ್ಣದವರೇ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು, ಶೂದ್ರನು ಅನೃತಹೇಳಬಹುದೆಂಬುವದು ಹೇಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸುಹೃತ್ತೂ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವಾಗ, ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸುಹೃತ್ತೂ ರಕ್ಷಕನೂ, ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲವೆಂಬ ಯೋಜನೆಯು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವರೂ ಗುರುಮುಖೇನ ಸರ್ವರಕ್ಷಕನಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಬಹುದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಈ ಸತ್ಪಥವು ಸರ್ವಾಸ್ಪದವಾದುದೆಂದು ದೃಢೀಕರಿಸಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಕೆಲವರು ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ವಿನಾ ಇತರರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಣಾ ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಂಶ ಕಥನಂ

ಇಪ್ಪಡಿ ಅಭಿಮತ ಫಲತ್ತುಕ್ಕು ಉಪಾಯಾನ್ತರ ನಿಸ್ಪೃಹನಾಯ್ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೈಯಿಲೇ ಇಳಿಯುಮವನುಕ್ಕು ಇವಿದ್ಯೈಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷಮ್ ಮುದಲಾನವೈ ಇರುಕ್ಕುಮ್‌ಪಡಿ ಯರಿಯವೇಣುಮ್.

ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವನು ಏನೇನು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಇಪ್ಪಡಿ** - ಹೀಗೆ; ಹೇಗೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ಅವರೇ ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ:—**ಅಭಿಮತಫಲತ್ತುಕ್ಕು** - ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಫಲಕ್ಕೆ, **ಉಪಾಯಾನ್ತರನಿಸ್ಪೃಹನಾಯ್** - ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಆಶೆಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿ,- ಇದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಅಶಕ್ತತೆಯು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಉಪಾಯಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿ, **ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೈಯಿಲೆ** - ಪ್ರಪತ್ತಿ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮಾವನ್ನೂ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯ ಚರಣಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಇಡುವದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯೆಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಆತನು ರಕ್ಷಿಸಿಯೇ ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂಬ ಪೂರ್ಣಭರವನ್ನು ಆತನಲ್ಲಿಡುವದರಿಂದಲಾಗಲಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಎರಡನೇ ಅರ್ಥವೇ ಸರಿಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಈ ನ್ಯಾಸ ಅಥವಾ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ, ಭರನ್ಯಾಸವೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಕೂಡ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಂಟು. ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಉಪಾಸನದಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದುದು ಎಂದುಪದೇಶಿಸಿದಹಾಗಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ **ಇಳಿಯುಮವನುಕ್ಕು** - ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವನಿಗೂ, ಈ ವಿದ್ಯೆಗೆ, ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷವೇನು, **ಇವೈಮುದಲಾನವೈ** - ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು, ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪರಿಕರಗಳು, ಯಾವ ಯಾವ ಪರಿಕರಗಳಿದ್ದರೆ ಸಾಂಗಪ್ರಪದನವಾಗುತ್ತದೆ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು **ಇರುಕ್ಕುಮ್‌ಪಡಿ** - ಅವುಗಳ ಯಥಾರ್ಥಸ್ಥಿತಿಯು, **ಅರಿಯವೇಣುಮ್** - ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಇವೈ ಮೊದಲಾನವೈ ಅರಿಯವೇಣುಂ ಎಂದು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳದೆ, ಅವುಗಳ **ಇರುಕ್ಕುಮ್ ಪಡಿ** ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವದರಿಂದ ಇವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳುಂಟಾಗಿವೆ ಎಂದೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವುಗಳ ಯಥಾವಸ್ಥಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಮೀಚೀನವಾದ ನ್ಯಾಯದಿಂದ

ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ಅಧಿಕಾರಸ್ವರೂಪಂ

ಅಧಿಕಾರಮಾವದು ? ಅವ್ಯೋಃ ಫಲೋಪಾಯಜ್ಞಳಿಲೇ ಪ್ರವೃತ್ತ

ಕೂಡಿದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಅದರ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆವಶ್ಯಕವೇನು ಎಂದರೆ, "ಪ್ರಯೋಜನಮನುದ್ದಿಶ್ಯ ನಮನ್ದೋಽಪಿ ಪ್ರವರ್ತತೇ" "ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನದ ಉದ್ದೇಶ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ಕೂಡ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವದಿಲ್ಲವು" ಎಂಬ ನ್ಯಾಯಪ್ರಕಾರ, ಪ್ರಯೋಜನ ತಿಳಿಯದೆ ಯಾರೂ ಯಾವ ಉಪಾಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸಲಾರರು. ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಜನ ತಿಳಿದ ನಂತರವೂ, ಆ ಉಪಾಯವೆಂಥಾದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಉಪಾಯವೆಂಥಾದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ತನಗೆ ಆ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟೇ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯೆಯೂ ಕೂಡ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಂಶಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ:—ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಲು ಯಾವ ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳೇಬೇಕು, ಇದು ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುವದು. (೨) ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಙ್ಗಗಳು, ಪರಿಕರಗಳು ಯಾವುವು, ಇವು ಮುಂದಿನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು. (೩) ಪ್ರಪದನದ ಸಾಂಗಾನುಷ್ಠಾನ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಗೆ, ಇದು ಆದರ ಮುಂದಿನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವದು. ಹೀಗೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯತಕ್ಕವುಗಳೆಂದು ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಸಙ್ಗ್ರಹವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದರೆ, ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಉಪಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲಾ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವವು

ಅಧಿಕಾರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಗಳು.

ಮೊದಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಗಳಾವುವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿ, ತದನಂತರ ಅವುಗಳು ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಶೇಷಭಾವಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ ಎಂಬುವದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಅಧಿಕಾರಮಾವದು** - ಅಧಿಕಾರವೆಂಥಾದ್ದು ? **ಅವ್ಯೋಃ ಫಲೋಪಾಯಜ್ಞಳಿಲೇ** - ಆಯಾಯಾ ಫಲಗಳೇನು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಧಕಗಳಾದ ಉಪಾಯಗಳೇನು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ **ಪ್ರವೃತ್ತ**

ನಾನ್ ಪುರುಷನುಕ್ಕು ಫಲತ್ತಿಲ್ ಅರ್ಥಿತ್ವಮುಮ್, ಉಪಾಯತ್ತಿಲ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮುಮ್.

ಇವತ್ತಿಲ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಾವದು? ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥತ್ತೈಯರಿಕೈಯುಮ್, ಅರಿನ್ದಪಡಿ ಯನುಷ್ಠಿಕ್ಕವಲ್ಲನಾಕೈಯುಮ್, ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತ ಜಾತಿಗುಣಾದಿ ಯೋಗ್ಯತೈಯುಮ್

ನಾನ್ಪುರುಷನುಕ್ಕು - ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಪುರುಷನಿಗೆ, **ಫಲತ್ತಿಲ್ ಅರ್ಥಿತ್ವಮುಮ್** - ಫಲದಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ, **ಉಪಾಯತ್ತಿಲ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮುಮ್** - ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ; ಅಧಿಕಾರವೆಂಥಾದ್ದೆಂದರೆ, ಫಲದಲ್ಲಿ ಆಶೆಯನ್ನೂ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವದೇ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ಹೇಳಿದರು. ಈ ಎರಡೂ ಅವಶ್ಯಕವು, ಒಂದೇಯಾದರೆ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ, ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ, ದ್ರವ್ಯಾದಿರೂಪ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಇರಬೇಕು. ದ್ರವ್ಯಾದಿಗಳಿದ್ದು ಆಶೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಆಶೆಯಿದ್ದು ದ್ರವ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅಧಿಕಾರವು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವದು. ಮುಂದೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಎಂಥಾದ್ದೆಂಬುವದನ್ನೂ, ಹಿಂದೆ ತ್ರಿಕತನಃ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಮೂರು ವಿಧವಾದುದೆಂಬುವದನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವತ್ತಿಲ್-ಇವೆರಡಾದ ಅರ್ಥಿತ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ, **ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಾವದು?** ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆಂದರೇನು? ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ **ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥತ್ತೈಯರಿಕೈಯುಮ್** - ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವದು, ಆ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಅಂಗಿಯಾವುದು, ಅಙ್ಗಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವದು (೨) **ಅರಿನ್ದಪಡಿಯನುಷ್ಠಿಕ್ಕವಲ್ಲನಾಕೈಯುಮ್** - ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಡಿಸುವ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಿಕೆಯೂ, ಮತ್ತು (೩) **ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತ ಜಾತಿಗುಣಾದಿ ಯೋಗ್ಯತೈಯುಮ್** - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜಾತಿ, ಗುಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವದೂ; ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸದಾಚಾರ ಮೊದಲಾದವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದೂ ಒಂದೊಂದೇ ಇದ್ದರೂ ಸಾಲದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಇಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸಮಾನವಾದುದು.

ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಸ್ಯ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತ್ವಂ

ಇನ್ನಧಿಕಾರಮ್ ಮುನ್ನೇ ಸಿದ್ಧಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್.

ಫಲಸ್ಯಾನುವಾದ್ಯತ್ವಂ ಉಪಾಯಸ್ಯ ವಿಧೇಯತ್ವಂ

ಇದುಡೈಯವನುಕ್ಕು ಪ್ರಯೋಜನಮಾಯ್‌ಕೊಣ್ಡು ಸಾಧ್ಯಮಾಕ ಅನುವದಿಕ್ಕ ಪಡುಮದು ಫಲಮ್; ತದರ್ಥಮಾಕ ಸಾಧ್ಯಮಾಕ ವಿಧಿಕ್ಕಪಡುಮದು ಉಪಾಯಮ್.

ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರವು ಮೊದಲೇ ಸಿದ್ಧವಾದುದು.

ಆದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಂಗವು. ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಙ್ಕಲ್ಪಾನಂತರ ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯವಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವೂ, ಉಪಾಸನೆವು ಸಿದ್ಧಿಸಿದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತುಲ್ಯ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಜನವಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಅಧಿಕಾರವು ಬೇರೇರೂಪವಾದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯ ಉಂಟೆಂದು "ಇನ್ನಧಿಕಾರಮ್" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಇನ್ನಧಿಕಾರಮ್** - ಈ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು, **ಮುನ್ನೇ** - ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಙ್ಕಲ್ಪಾನಂತರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಹಾಗೆಯಲ್ಲದೆ, ಮುನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಙ್ಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿಯೇ, **ಸಿದ್ಧಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್** - ಸಿದ್ಧವಾದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಧಿವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ವಿಧೇಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಸಿದ್ಧಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಇದೀಗ ಈ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಫಲವು ವಿಧಿವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಲ್ಲವು. ಉಪಾಯವು ವಿಧಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟುದು.

ಇದುಡೈಯವನುಕ್ಕು - ಈ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದವನಿಗೆ, **ಪ್ರಯೋಜನಮಾಯ್ ಕೊಣ್ಡು** - ಪ್ರಯೋಜನರೂಪವಾಗಿ, ಎಂದರೆ ವಿಧಿವ್ಯಾಪಾರದಿಂದುಂಟಾಗದೆ ಸ್ವತಃ ಉಂಟಾಗುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದರಿಂದ, ಸಾಧ್ಯ

ಪ್ರಪತ್ತೇಃ ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷವರ್ಣನಂ

ಇಙ್ಗ ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವ ಮುಣ್ಡಾಯ್ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿರೂಪ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯ ವಿಶೇಷನಿಷ್ಠನುಕ್ಕು ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳ್ ಉಪಾಸಕನೋಡು ಸಾಧಾರಣಮಾಯಿರುಕ್ಕ, ವಿಶಿಷ್ಟಮಧಿಕಾ

ಮಾಕ - ಸಾಧಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಫಲಂ - ಫಲವು, [illegible]ವಿಧಿಕ್ಕಪಡು ಮದು - ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಪ್ಯವಾಗುವದು, ತದರ್ಥಮಾಕ [illegible] ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ, ಉಪಾಯಮ್-ಉಪಾಯವು, ಸಾಧ್ಯ [illegible] ಸಾಧ್ಯವಾದು ದಾಗಿ ವಿಧಿಕ್ಕಪಡುಮದು-ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದಾಗು[illegible] ಮೇಲಿನ [illegible] ಫಲಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ [illegible] ತಿಳಿಸಿರು [illegible]. ಉಪಾಯ [illegible]ವಾಗಿ [illegible] ಅವುಗಳ [illegible]ವೆಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದ[illegible]. ಉಪಾಯವು ಫಲವೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ [illegible]ವಾ ದುದಲ್ಲವು; ಆದುದರಿಂದ ಅದರ ಸಾಧ್ಯತ್ವವು ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ, ಆದ ಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧೇಯವಾದುದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಹೀಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳು ಯಾವುವೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ:—

ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷವು.

ಇಙ್ಗ - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ ಅಧಿಕಾರ ಸಾಮಾನ್ಯವು [illegible]ಸಲ್ಪ ಟ್ಟುದಾಗಿ, ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷವು ಯಾವುದು ಎಂಬ ಚರ್ಚೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವಮುಣ್ಡಾಯ್-ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟಾಗಿ, ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿರೂಪ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯ ನಿಷ್ಠನುಕ್ಕು - ಅವ್ಯಾಜಕ ಪ್ರಪತ್ತಿ ರೂಪವಾದ ಮೋ ಕ್ಷೋಪಾಯವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದವನಿಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನಾದಿಗಳ್ - ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದ ಜ್ಞಾನವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು, ಇಲ್ಲಿ [illegible]ದಿಂದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಶ್ರೀಕತನುಃ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅವುಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವದು, ಆ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಅನುಷ್ಠಾನ, ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ, ಇವುಗಳು-[illegible] ಉಪಾಸಕನೋಡು ಸಾಧಾರಣಮಾಯಿರುಕ್ಕ - ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದವ

ರನ್ ತಸ್ಯ ತ್ವಿದಂ ಆಕಿಂಚನ್ಯಮನನ್, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಮನನ್. ಆಕಿಂಚನ್ಯಂ ನಾಮ? ಉಪಾಯಾಂತರಾನುಷ್ಠಾನಸಾಮರ್ಥ್ಯಾಭಾವಃ. ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಂ ನಾಮ? ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರ ವೈಮುಖ್ಯಂ. ಶರಣ್ಯಾಂತರ ವೈಮುಖ್ಯಮಿತ್ಯಪರೇ.

ನೊಂದಿಗೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸಾಮಾನ್ಯಾಧಿಕಾರವೇ ಪ್ರಸಕ್ತಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ವಿಶೇಷಿತ್ವೇನಧಿಕಾರನ್ - ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷವು ಎಂದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿ ನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಉಳ್ಳ ಅಧಿಕಾರವು ಯಾವುವೆಂದರೆ:—(೧) ಆಕಿಂಚನ್ಯಮುಮ್ (೨) ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಮುಮ್. ಇವುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದವನಿಗೂ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದವನಿಗೂ ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವರೂಪ ಅರ್ಥಿತ್ವವೂ ಸಾಧಾರಣವಾದುದು; ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯಜ್ಞಾನ, ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಅನುಷ್ಠಾನ, ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ, ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಆದರೆ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—(೧) ಆಕಿಂಚನ್ಯವು, ತನಗೆ ಇನ್ನಾವ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುವದು, (೨) ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವು, ತನಗೆ ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬುವದು ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧಾದಿಗಳ್ - ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾರಸ್ವಾಮಿಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ, ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಶೇಷತ್ವ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಾದಿಗಳೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಚಿಟ್ಟಿಲೂರು ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರವರು ಅನುಮೋದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೂ ಸಾಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಾದ ಶೇಷತ್ವ, ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೂ ಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಆದರೆ ಇದ ಏತಕ್ಕೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದರೆ- ಈ ಶೇಷತ್ವ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಗಳೇ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆಂದು ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವದರಿಂದ, ಅವುಗಳು ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲವು, ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮಗಳೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರ ಎಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧಾದಿಗಳ್ ಉಭಯತ್ರ ನಿರ್ದೇಶ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುತ್ತೆ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತದೆ.

ಆಕಿಂಚನ್ಯಂ ನಾಮ? - ಆಕಿಂಚನ್ಯವೆಂದರೇನು? ಉಪಾಯಾಂತರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾಭಾವಃ - ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿರೋಣವು, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಂ ನಾಮ? - ಅನನ್ಯಗತಿ ಭಾವವೆಂದರೇನು?

ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರನೈಮುಖ್ಯಂ - ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲದ ಇತರ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಲ್ಲಿ ಆಶೆಯಿಲ್ಲದಿರೋಣವು. ಇಲ್ಲಿ ಗತಿಶಬ್ದವು, ಗಮ್ಯತೇ ಹೊಂದಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; "ಗತಿಶ್ಚಾಸಿ ಜಗತಾಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಗತಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವು. ಆದುದರಿಂದ ಅನನ್ಯ ಗತಿತ್ವವೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲದ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಜನದಲ್ಲಿ ಆಶೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಭಾವವು. ಗತಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾದ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥ ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಮ್ಯತೇಽನಯಾ ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಗತಿ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಾಪಕನೆಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪಕನು, ಗತಿಯು ನಾರಾಯಣನಾದುದರಿಂದ, ಅನನ್ಯ ಗತಿತ್ವವು ಅನನ್ಯ ಶರಣತ್ವವೆಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶರಣ್ಯಾನ್ತರ ನೈಮುಖ್ಯವಾಕವುಮಾಮ್ - ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯೇ ನಮಗೆ ಶರಣ್ಯನು, ರಕ್ಷಕನೇ ವಿನಾ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಮುಖ್ಯವು ಎಂಬರ್ಥವೂ ಆಗಬಹುದು. ವೈಮುಖ್ಯವೆಂದರೆ ವಿಮುಖನಾಗಿರುವ ಭಾವವು; ಪುರಸ್ಕರಿಸದೆ ಇರೋಣವು. ನೀನೇ ಗತಿಯು ನನಗಿನ್ಯಾರೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುವದು ಯಾವಾಗ ಆಯಿತೋ ಆವಾಗ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳಾದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಕೂಡದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಪರದೇವತಾಪಾರಮಾರ್ಥ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಯಷ್ಟೆ. ಹೀಗೆ ಗತಿಶಬ್ದವು ಕರ್ಮವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಫಲವನ್ನೂ ಕರಣವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಪಕನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಗತಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯನೆಂಬರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಕೂಡದು. ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದುದಾದರೆ ಆಕಿಂಚಿನ್ಯವೂ, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವೂ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗತಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೆಂಬರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಇವೆರಡೂ ಆವಶ್ಯಕವು, ಒಂದೇಯಲ್ಲವು ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕಿಂಚಿನ್ಯಮುಮುಂ, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಮುಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಕಿಂಚಿನ್ಯಂ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಂ ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು.

ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಂಗರೂಪವಾದ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಆಕಿಂಚನ್ಯವೂ ಅನನ್ಯ ಗತಿತ್ವವೂ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ, ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯದಿಂದಲೇ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಆಕಿಂಚನ್ಯಭಾವವಿಲ್ಲವು. ವಿಳಂಬದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದರಿಂದಲೂ, ಇತರ ಫಲಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದರಿಂದಲೂ, ಅಥವಾ ಇತರ ಫಲದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಸುಕೃತ ಫಲಭೂತವಾದ

ಇದು ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರ ನೈಮುಖ್ಯತ್ವಾಲುವರ್ ಅರ್ಥಸಿದ್ಧವರ್. ಇವ್ವರ್ಥಂ, (೧) "ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಶಿತಿಕಂಠಂಚ ಯಾಶ್ಚಾನ್ಯಾ ದೇವತಾ

ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಾಂಕ್ಷತ್ವವಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವಿಲ್ಲವೆಂದರಿಯಬೇಕು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪನ್ನನಲ್ಲಾದರೋ ತೀವ್ರವಾದ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಯಿರುವದರಿಂದ, ಇತರಾಪೇಕ್ಷೆಗಳೊಂದೂ ಇರುವದಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವು ಸಿದ್ಧವು. ಇನ್ನು ಯಾವ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವೂ ಸಹ ಸಿದ್ಧವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಆದರೆ **ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಕ್ಕೆ** ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರ ನೈಮುಖ್ಯವೆಂಬರ್ಥವನ್ನಾಗಲಿ, ಶರಣ್ಯಾನ್ತರ ನೈಮುಖ್ಯವೆಂಬರ್ಥವನ್ನಾಗಲಿ, ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದೆಂದಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದರು. ಈ ಎರಡು ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದಭಿಪ್ರಾಯವು ಉಂಟಾದರೆ ಅನನ್ಯ ಗತಿತ್ವವೇ ಅಥವಾ ಎರಡು ಭಾವಗಳೂ ಆವಶ್ಯಕವೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ, ಎರಡು ಭಾವವೂ ಆವಶ್ಯಕವೆಂದೂ ಮೊದಲಿನ ಭಾವದಿಂದ ಎರಡನೇ ಭಾವವು ಅರ್ಥಾತ್ ಸಿದ್ಧವೆಂದೂ "**ಇದು ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರ**" ವೆಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಇದು** - ಈ ಶರಣ್ಯಾನ್ತರ ನೈಮುಖ್ಯವೆಂಬ ಭಾವವು, **ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರ ನೈಮುಖ್ಯತ್ವಾಲುವರ್** - ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಜನದಲ್ಲಿ ಆಶೆಯಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ, **ಅರ್ಥಸಿದ್ಧವರ್**–ಅರ್ಥಾತ್ ಸಿದ್ಧವು. ಯಾವಾಗ ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲದ ಇತರ ತುಚ್ಛಪ್ರಯೋಜನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಈಷದಪಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲವೋ, ಆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಇಲ್ಲವೋ, ಆಗ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಆಶ್ರಯಿಸಲಾರನು. ಯಾರಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯುಂಟೋ ಅವರನ್ನು ತಾನೇ ವಿವೇಕಿಯು ಆಶ್ರಯಿಸುವನು. ಆದುದರಿಂದ **ಶರಣ್ಯಾನ್ತರ ನೈಮುಖ್ಯವು**, ಅನ್ಯದೇವತಾಶ್ರಯಣದಲ್ಲಿ ನೈಮುಖ್ಯವು ಅರ್ಥಾತ್ ಸಿದ್ಧವೆಂಬ ಭಾವವು. ಆದುದರಿಂದ ಅನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನನಾದ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ದೇವತಾನ್ತರಾಶ್ರಯಣವು ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ದೇವತಾನ್ತರಾಶ್ರಯಣವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿರುವದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಇವ್ವರ್ಥಂ**–ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಕ್ಕೆ ದೇವತಾಂತರಾಶ್ರಯಣ ನಿಷೇಧವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು "**ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ**" ಎಂಬ ಭಾರತ ಶ್ಲೋಕವೇ

---

(೧). ಭಾರ. ಶಾಂ. ೩೫೦-೩೬.

ಸ್ಮೃತಾಃ । ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಾ ನ ಸೇವನ್ತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ಪರಿಮಿತಂ ಫಲಂ ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ ಕಣ್ಣುಕೊಳ್ವದು.

ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಕೊಳ್ಳುದು - ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದು. ಆ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವೇನೆಂದರೆ:—ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ-ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೇಯಾಗಲಿ, ಶಿತಿಕಂಠಂಚ-ವಿಷಪಾನದಿಂದ ಕಪ್ಪಾದ ಕಂಠವುಳ್ಳ ರುದ್ರನನ್ನೇಯಾಗಲಿ, - ಯಾಶ್ಚಾನ್ಯಾಃ – ಇನ್ನು ಯಾವ ಬೇರೆ ದೇವತಾಃ - ದೇವತೆಗಳು ಸ್ಮೃತಾಃ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವರೋ ಅವರುಗಳನ್ನು ಸಹ, ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಾಃ - ಅಗವೋತ್ಪಜ್ಞಾನ, ವಿವೇಕೋತ್ಪಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದವರು, ನಸೇವನ್ತೇ - ಸೇವಿಸುವದಿಲ್ಲವು, ಆಶ್ರಯಿಸುವದಿಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ :—ಯಸ್ಮಾತ್ - ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಪರಿಮಿತಂಫಲಂ ಅವರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು ಪರಿಮಿತಿಯುಳ್ಳ ಫಲವೋ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರುಗಳು ಆಶ್ರಯಣೀಯರಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ - ಶಬ್ದದಿಂದ, “ ನಹಿ ಪಾಲನಸಾಮರ್ಥ್ಯಮೃತೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರಂ ಹರಿಂ ” “ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಇನ್ಯಾರಿಗೂ ರಕ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವು ”

“ ನವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮೋ ದೇವೋ ವಿದ್ಯತೇ ನೃಪಸತ್ತಮ ”
“ ಏಕೋ ಹವೈ ನಾರಾಯಣ ಆಸೀತ್ ನ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನೇಶಾನಃ ”
(ಮ. ಉ)

“ ನಾರಾಯಣ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ತ್ವಂ ನಾರಾಯಣಃ ಪರಃ ।
ನಾರಾಯಣಪರೋಜ್ಯೋತಿರಾತ್ಮಾ ನಾರಾಯಣಃಪರಃ ।
ಯಚ್ಚ ಕಿಞ್ಚಿಜ್ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ದೃಶ್ಯತೇ ಶ್ರೂಯತೇ ಪಿವಾ ।
ಅಂತರ್ಬಹಿಶ್ಚ ತತ್ಸರ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ಯ ನಾರಾಯಣಸ್ಥಿತಃ ” (ತೈ.ನಾ)
“ ವಿಷ್ಣೋಸ್ಸಕಾಶಾದುದ್ಭೂತಂ ಜಗತ್ತತ್ರೈವ ಚಸ್ಥಿತಂ ।
ಸ್ಥಿತಿಸಂಯಮ ಕರ್ತಾಸೌ ಜಗತೋಽಸ್ಯ ಜಗಚ್ಚಸಃ ”
(ವಿ. ಪು ೧-೧-೩೧)

“ ಯಸ್ಯಪ್ರಸಾದಾದಹಮಚ್ಯುತಸ್ಯ ಭೂತಃ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿ
ಕರೋಽನ್ತಕಾರೀ । ಕ್ರೋಧಾಚ್ಚರುದ್ರಃ ” (ವಿ ಪು. ೪.೧.೫೯)
“ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಆಧಾರಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ।
ವಿಷ್ಣುನಾಮಾ ಸ ವೇದೇಷು ವೇದಾನ್ತೇಷು ಚ ಗೀಯತೇ”
(ವಿ.ಪು. ೬.೪-೩೯)

" ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ ಹಿ ಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮೇಶಾನಾದಯಃ ಪ್ರಭುಮ್
ನಿಶ್ಚಯಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಮಸ್ಮಿ ಶರಣಂಗತಃ " ॥ (ಭಾರತ)
" ಏಕಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ಸ ತು ನಾರಾಯಣ ಪ್ರಭುಃ "
" ನಾರಾಯಣಾತ್ ಪರೋದೇವೋ ನ ಭೂತೋ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ "
(ಹರಿ.ವಂ. ೮-೩೨)

" ಸರ್ವೇದೇವಾಸ್ಸಪಿತರೋ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾಸ್ಸಮರುದ್ಗಣಾಃ ।
ವಿಷ್ಣೋಸ್ಸಕಾಶಾದುತ್ಪನ್ನಾ ಇತೀಯಂ ವೈದಿಕೀ ಶ್ರುತಿಃ "
" ಆದ್ಯೋ ನಾರಾಯಣೋ ದೇವಃ ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ತತೋಭವಃ ।"
" ತವ ವಿಷ್ಣೋ ಪ್ರಸಾದೇನ ಮಯಾತತ್ತ್ರಿಪುರಂ ಹತಂ " (ಭಾರ),
" ಪರೋ ನಾರಾಯಣೋ ದೇವಸ್ತಸ್ಮಾಜ್ಜಾತಶ್ಚತುರ್ಮುಖಃ ।
ತಸ್ಮಾದ್ರುದ್ರೋ ಭವೇದ್ದೇವಿ ಸಚ ಸರ್ವಜ್ಞತಾಂಗತಃ ।
ಯದ್ವೇತತ್ಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದವೇದೇಷು ಗೀಯತೇ ।
ಸದೇವಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಸ್ಸ್ವಯಂನಾರಾಯಣಃಪರಂ " (ವ.ಪು)
" ನವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮೋದೇವೋ ವಿದ್ಯತೇ ನೃಪಸತ್ತಮ ।
ವಿಷ್ಣುರೇವ ಸದಾರಾಧ್ಯಸ್ಸರ್ವದೇವೈ ರಪಿಪ್ರಭೋ । ",
" ಕಇತಿಬ್ರಹ್ಮಣೋನಾಮ ಈಶೋಹಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಮ್ ।
ಆವಾಂ ತವಾಂಗೇ ಸಂಭೂತೌ ತಸ್ಮಾತ್ಕೇಶವ ನಾಮವಾನ್ ।"
(ಹರಿವಂಶ)

" ಯಸ್ಮಾದ್ವಿಷ್ಟಂಭಿತಂಸರ್ವಂ ತಸ್ಯಶಕ್ತ್ಯಾ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ತಸ್ಮಾತ್ಸಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಶೇರ್ಧಾತೋಃ ಪ್ರವೇಶನಾತ್ "
(ವಿ.ಧ)
" ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ಪರಂ ನಾಸ್ತಿ ನ ದೈವಂ ಕೇಶವಾತ್ಪರಂ " (ಭಾರ)

ಎಂಬ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ಸಕಲರಿಗೂ ಆತ್ಮವಾಗಿ, ಶೇಷಿಯಾಗಿ, ಸರ್ವಜಗದಾಧಾರನಾಗಿ, ಸರ್ವಜಗತ್ಕಾರಣನಾಗಿ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಪ್ರಾಪ್ಯಪ್ರಾಪಕನಾಗಿ ಸರ್ವಸುಹೃತ್ತಾಗಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಗತಿಯಾಗಿರುವವನು ಎಂದು ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತವೆ.

ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠರು, ದೃಪ್ತರೆಂದೂ ಆರ್ತರೆಂದೂ ಎರಡು ವಿಧವು. ಆರ್ತರು, ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧದೊಂದಿಗೆ ಇರುವ ಸಂಸಾರಬಂಧವನ್ನು ಬೆಂಕಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿ, ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಕೂಡ ಭಗವದನುಭವವಿಲ್ಲದಿರುವ

ದೃಪ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಪತ್ತಾವನಧಿಕಾರ ಶಙ್ಕಾನಿರಾಸಃ

ಶೀಘ್ರತಮಮಾನ ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವಮನ್ರಿಕ್ಕೇ ದೇಹಾನುವೃತ್ತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರ ಸಕ್ತನಾನರ್ಗ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಮಾಕ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೈ

ದನ್ನು ಸಹಿಸದಿರುವವರು. ಅಂಥಾವರಿಗೆ ಒಡನೇ ದೇಹನಿವೃತ್ತಿಯೂ, ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ದೃಪ್ತರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅಷ್ಟು ಆತುರವಿಲ್ಲದೆ ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರ ಭಗವದನುಭವ, ವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಬೇಡುವವರು. ಇಂತಹ ದೃಪ್ತರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ದೇಹಗಳಿಂದ ಅನುಭಾವ್ಯವಾದ ಸುಖಾದಿಗಳ ಸಂಗವಿರುವದರಿಂದ, ಇವರಿಗೆ ಅನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನತ್ವವಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅನನ್ಯ ಗತಿತ್ವವು ಅವನಿಗೂ ಉಂಟು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದೃಪ್ತನಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಧಿಕಾರವಿಲ್ಲನೆಂಬ ಶಂಕಾನಿರಾಸವು

ಶೀಘ್ರತಮಮಾನ ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವಮನ್ರಿಕ್ಕೆ - ವಿಳಂಬವನ್ನು ಈಷದಪಿ ಕೂಡ ಸಹಿಸದೇ ಇರುವ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾಗಿರುವ ಭಾವವಲ್ಲದೆ ಎಂಬರ್ಥವು; ಇದರಿಂದ ಆರ್ತ ಪ್ರಪನ್ನನ ಭಾವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಶೀಘ್ರತಮಮಾನನೆಂದರೆ ಕಠಿಣತಮವಾದ, ಈ ಸಂಸಾರಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವದು ಪರಮದುಸ್ಸಹವೆಂದು ಭಾವಿಸುವಿಕೆ, ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲದೆ, **ದೇಹಾನುವೃತ್ತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರ ಸಕ್ತನಾನರ್ಗ** - ದೇಹವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುವ ಸುಖವೇ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಜನದಲ್ಲಿ ಆಶೆಯುಳ್ಳವನು ಎಂದರೆ ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನನು, **ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ಪಣ್ಣಿನಾಲ್**-ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, **ಅವ್ವೋ ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರಙ್ಗಳಿಲ್** - ಅಯಾ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಜನಗಳ, **ಅಳವುಕ್ಕೇಡಾಗ**-ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಸಾರವಾಗಿ, **ಮೋಕ್ಷಮ್ ವಿಳಂಬಿಕ್ಕುಮ್** - ಮೋಕ್ಷವು ವಿಳಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಆರ್ತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಈಗಿನ ಹೇಯವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿರುವಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿ, ಅಂತಹ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಲು ತುಂಬಾ ಆತುರವುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆಂದು **ಶೀಘ್ರತಮಮಾನ ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವಮನ್ರಿಕ್ಕೆ** - ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆರ್ತರೇನೋ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರಿಗೆ ಆಕಿಂಚನತ್ವವೂ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವೂ ಉಂಟು. ಆದರೆ

ಪ್ರಪತ್ತಿನಾಲ್ ಅವ್ವೋಃಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರಙ್ಗಳಿಲ್ ಅಳವುಕ್ಕೀಡಾಗ ಮೋಕ್ಷಮ್ ವಿಳಂಬಿಕ್ಕುಮ್.

ದೇಹಾನುವೃತ್ತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರ ಸಕ್ತನಾದ ದೃಪ್ತನಿಗೆ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವೂ ಹೇಗೆ ? ಆತನಿಗೆ ದೇಹಾನುವೃತ್ತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರವೇ ಉಂಟಲ್ಲಾ ? ದೃಪ್ತಾಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು, ಭಗವದನುಭವರೂಪ ಭೋಗವು ನಿರತಿಶಯವಾದುದೆಂದು ಚನ್ನಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರೂ ಈಗಿರುವ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡಲು ಆತುರವಿಲ್ಲದವರು. ದೇಹವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುವ ಭೋಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಬಾ ಮಮತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು ಇವರಿಗಿಲ್ಲವು. ಇಂತಹ ಐಹಿಕಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅನುಭವಿಸುವವರಾಗಿ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಭೋಗಗಳನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ಇರುವವರು. ಇವರಿಗೆ ಸ್ವದೇಹಸಂಬಂಧ ದೃಪ್ತರೆಂದು ಹೆಸರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತನುಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಪೂರ್ಣ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದವರಾಗಿ ತಾವು ಪ್ರಪನ್ನರಾಗಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ದೇಹಾವಸಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೂ, ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯನಿರತರಾಗಿರುವವರು. ಇವರು ಸ್ವದೇಹಿಸಂಬಂಧ ದೃಪ್ತರು. ಸ್ವದೇಹಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನು, ತತ್ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ದೃಪ್ತರು. ದೇಹಾನುವೃತ್ತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರಸಕ್ತರು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡುವಿಧ ದೃಪ್ತರೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು. ದೇಹಾನುವೃತ್ತಿ ಪ್ರಯೋಜನಸಕ್ತರು ಎಂಬುವದರಿಂದ ಸ್ವದೇಹಸಂಬಂಧ ದೃಪ್ತರು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು. ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ, ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯು ಸಙ್ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಕ್ತರು ಸ್ವದೇಹಿಸಂಬಂಧ ದೃಪ್ತರಾದುದರಿಂದ ಇವರೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಈ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ದೃಪ್ತರಿಗೂ ಅವರವರಪೇಕ್ಷಾನುಸಾರ ಮೋಕ್ಷವು ವಿಳಂಬಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭೋಗಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉಪಭೋಗಾನನ್ತರ ದೇಹಾವಸಾನ ಉಂಟಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರ ಸಕ್ತನು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೇ ವಿನಾ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು. ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಗವುಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಅಂತವನಿಗೆ ಸಂಸಾರವು ತಪ್ಪದು, ಇಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಸಕ್ತನು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದುದರಿಂದ ಅದರ ಸಂಬಂಧ

ಆಕಿಂಚನ್ಯಾನನ್ಯಗತಿಯೋರ್ನಿಬಂಧನಂ

ಇವ್ವಾಕಿಂಚನ್ಯತ್ತುಕ್ಕುಮ್, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ನಿಬಂಧನಂ ಉಪಾಯಾನ್ತರಙ್ಗಳಿಲ್ ಇವ್ವಧಿಕಾರಿಯುಡೈಯ ಅಜ್ಞಾನಾಶಕ್ತಿಗಳುಮ್, ಫಲವಿಳಂಬಾಸಹತ್ವಮುಮ್.

ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಸ್ವಾಮಿದತ್ತವಾದ ಉಪಭೋಗಗಳ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಆಕಿಂಚನ್ಯ, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಗಳಿಗೆ ಯಾವದೊಂದು ಲೋಪವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ ದೃಪ್ತಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿ ಎಂಬುವದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವೆಂಬುವದು ಈ ವಾಕ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಂ ವಿಳಂಬಿಕ್ಕುಮ್ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಆಯುಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಾದುದರಿಂದ ವಿಳಂಬವೇ ವಿನಾ ಪುನರ್ಜನ್ಮರೂಪ ವಿಳಂಬವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವೆಂಬುವದು ಸಿದ್ಧಾನ್ತವು.

ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಆಕಿಂಚನ್ಯಕ್ಕೂ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಕ್ಕೂ ನಿಬಂಧನಗಳು ಎಂದರೆ ಮೂಲಕಾರಣಗಳು ಯಾವವು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಗಳಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣಗಳು.

ಇವ್ವಾಕಿಂಚನ್ಯತ್ತುಕ್ಕುಂ-ಈ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ವಿಶೇಷರೂಪ ಅಧಿಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಈ ಆಕಿಂಚನ್ಯಕ್ಕೂ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಕ್ಕೂ, ನಿಬಂಧನಂ-ಮೂಲಕಾರಣವು, ಯಾವುವೆಂದರೆ:—**ಉಪಾಯಾನ್ತರಙ್ಗಳಿಲ್** - ಬೇರೆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ, **ಇವ್ವಧಿಕಾರಿಯುಡೈಯ** – ಈ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಯ, ಕ್ರಮವಾಗಿ, **ಅಜ್ಞಾನಾಶಕ್ತಿಗಳುಮ್** - ಉಪಾಸನ ಮಾರ್ಗದ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯತೆ ಉಪಾಸನಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತಿಯೂ **ಫಲ ವಿಳಂಬಾಸಹತ್ವಮುಮ್** – ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವು ಪೂರೈಸುವ ತನಕ ಬೇಕಾಗಿರುವ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದಿರೋಣವೂ; ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಪೂರ್ತಿಯು ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಿಯಾದರೂ ಆಗಬಹುದು; ಆದರೆ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಯು ಅಂತಹ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರನೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಕಿಂಚನ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣವು ಉಪಾಯಾನ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಅಜ್ಞಾನ

ಇದಿಲ್ ಶರಣ್ಯಾನ್ತರ ನೈಮುಖ್ಯತ್ತುಕ್ಕು ನಿಬಂಧನಂ "ಯಥಾವಾಯೋಸ್ತೃಣಾಗ್ರಾಣಿ ವಶಂಯಾಂತಿ ಬಲೀಯಸಃ । ಧಾತುರೇವಂ ವಶಂ

ಅಶಕ್ತಿಗಳೆಂದೂ, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣವು ವಿಳಂಬಾಸಹತ್ವವೆಂದೂ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವವನು ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲವು. ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರ ವೈಮುಖ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವಿಲ್ಲವು. ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರ ವೈಮುಖ್ಯವೆಂದೂ ಶರಣ್ಯಾನ್ತರ ವೈಮುಖ್ಯವೆಂದೂ, ಎರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದಲೂ ಮುಂದೆ ಶರಣ್ಯಾನ್ತರ ವೈಮುಖ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳುವದರಿಂದಲೂ, ವಿಳಂಬಾಸಹತ್ವವು ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರವೈಮುಖ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇತುವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರವರೇ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ "ಇವ್ವಿಳಂಬಾಕ್ಷಮನುಮರ್ ತಾನ್ ನಿನೈತ್ತಕಾಲತ್ತಿಲೇ ಫಲಂ ಪೆರುಗೈಕ್ಕು ಉಪಾಯಾನ್ತರ ರಹಿತನ್" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ವಿಳಂಬಾಕ್ಷಮತ್ವವೂ ಕೂಡ ಆಕಿಂಚನ್ಯಕ್ಕೂ ಕಾರಣವೆಂದೇರ್ಪಡುತ್ತದೆಂದು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶೆಟ್ಟಿಲೂರು ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ವಿಳಂಬಾಕ್ಷಮತ್ವವು ಆಕಿಂಚನ್ಯತ್ವಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಜ್ಞಾನ ಅಶಕ್ತಿಗಳೂ ಕೂಡ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ "ಇವ್ವಾಕಿಂಚನ್ಯತ್ತುಕ್ಕುಮ್" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಾಲಂಕಾರ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎಂದು ಅನ್ವಯಿಸಲೂ ಬಹುದು; ಅಥವಾ ಎರಡೂ ಎರಡಕ್ಕೂ ಕಾರಣವೆಂದು ಅನ್ವಯಿಸಿದರೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು.

ಇದಿಲ್-ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರವಾದ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವದಲ್ಲಿ, ತೋರಿಬರುವ **ಶರಣ್ಯಾನ್ತರ ನೈಮುಖ್ಯತ್ತುಕ್ಕು ನಿಬಂಧನಂ** - ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ನನಗೆ ರಕ್ಷಕರೆಂದು ಪುರಸ್ಕರಿಸದೇ ಇರುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ :—ಬಲೀಯಸಃ - ಬಲಿಷ್ಠವಾದ, **ವಾಯೋಃ** - ಗಾಳಿಗೆ, **ತೃಣಾಗ್ರಾಣಿ** - ಹುಲ್ಲಿನ ಅಗ್ರಭಾಗಗಳು ಅಂದರೆ ಕೊನೇ ಭಾಗಗಳು, **ಯಥಾ** - ಹೇಗೆ, **ವಶಂಯಾಂತಿ** - ವಶವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆಯೋ, **ಹೇ ಭಾರತ** - ಓ ಭರತ ಕುಲೋತ್ಪನ್ನನಾದ ಅರ್ಜುನನೇ, **ಏವಂ** - ಹೀಗೆಯೇ, **ಸರ್ವಭೂತಾನಿ** - ಎಲ್ಲಾ ಚೇತನರೂ, **ಧಾತುಃ** - ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಿಗೆ, **ವಶಂಯಾಂತಿ**-ವಶವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. "ಎಣ್ಗರಪಡಿಯೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ

ಯಾಂತಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಭಾರತ ॥" ಎಜ್ಗರಪಡಿಯೇ ತನಕ್ಕುಮ್ ಪಿರರುಕ್ಕುಮ್ ಒತ್ತಿರುಕ್ಕಿರ ಭಗವದೇಕ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಾಧ್ಯವಸಾಯಮುಮ್ ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರವೈಮುಖ್ಯಮುಮ್.

ಹಾಗೆ, ತನಕ್ಕುಮ್ ಪಿರರಕ್ಕುಮ್ - ತನಗೂ ಇತರರಿಗೂ ಸಹ, ಇಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೂ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳಾದ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಒತ್ತಿರುಕ್ಕಿರ - ಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುವ, ಭಗವದೇಕ ಪಾರತನ್ತ್ರಾಧ್ಯವಸಾಯಮುಮ್-ತಾನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಪರತಂತ್ರನೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞಾನವೂ, ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ತರ ವೈಮುಖ್ಯಮ್ - ಇನ್ನಾವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಪುರಸ್ಕರಿಸದೇ ಇರೋಣವೂ; ಇವೆರಡೂ ಶರಣ್ಯಾನ್ತರ ವೈಮುಖ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣಗಳು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳು ತನಗೆ ರಕ್ಷಕರೆಂದು ಆಶ್ರಯಿಸದೇ ಇರಲು ಎರಡು ಕಾರಣಗಳೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ:—(೧) ಒಂದನೆಯದು, ತಾನು ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಪರತಂತ್ರನು, ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲವು ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞಾನವು, ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ನಮಗೂ ಏನೊಂದೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವು; ನಾವು ಹೇಗೆ ಜೀವಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿ, ಇನ್ನೂ ಮುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುತ್ತೇವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವರೂ ಕೂಡ, ಲೋಕವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಇನ್ನೂ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಇರುವವರು; ನಾವು ಹೇಗೆ ಪರತಂತ್ರರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅವರೂ ಪರತಂತ್ರರು; ಅಂಥಾವರಿಂದ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ನಿರತಿಶಯ ಸುಖರೂಪ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ದೊರಕೀತೆ? ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ಶರಣ್ಯಾಂತರ ವೈಮುಖ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪರತಂತ್ರರೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಭಾರತ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವದ (೧೩೦—೩೪) ವಿದುರವಾಕ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ದುರ್ಯೋಧನನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಗಾಂಧಾರಿಗಳ ಬುದ್ಧಿವಾದಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಕರ್ಣ ಮುಂತಾದವರಲ್ಲಾಲೋಚಿಸಿ, ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕಪಟನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರಿಯಾದ ಮುರಾರಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ದುರಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಸಾತ್ಯಕಿಯ ಮೂಲಕ ವಿದುರನು ತಿಳಿದು ಪರಿತಾಪದಿಂದ ಆ ದುರಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವು. ಕೆಲವು ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಉತ್ತರಾರ್ಧವು:—"ತಥಾಚಕ್ರಭೃತಸ್ಸರ್ವೇ ವಶಮೇಷ್ಯನ್ತಿ ಕೌರವಾಃ" ಬಲವತ್ತರನಾದ ವಾಯುವಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ತೃಣಾಗ್ರಗಳೂ ಹೇಗೆ ವಶವೋ, ಹಾಗೆಯೇ

ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರವಿಶೇಷೇ ಪ್ರಮಾಣಾನಿ

ಇಷ್ಟ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷವು (೧) "ಸ ಪಿತ್ರಾಚ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಸ್ಸು ರೈಶ್ಚ ಸಮಹರ್ಷಿಭಿಃ। ತ್ರೀನ್ಲೋಕಾನ್ ಸಂಪರಿಕ್ರಮ್ಯ ತಮೇವ ಶರಣಂ

ವರ್ಧನಧಾರಿಯಾಗಿ ಪಾರಿಜಾತಹರನಾಗಿರುವ ಚಕ್ರಧರನಾದ ಕೇಶವನಿಗೆ ಇಂದ್ರಾದಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ವಶರು ; ಹಾಗೆಯೇ ಕೌರವರೂ ಕೂಡ ವಶರೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನಿದೆ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಈ ಉತ್ತರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ " ಧಾತುರೇವಂ ವಶಂಯಾನ್ತಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಭಾರತ " ಎಂದು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಸಾರತರವಾಗಿದೆ. (೨) ಎರಡನೇದು, ತನಗೆ ನಿರತಿಶಯವಾದ ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲದೆ ಇನ್ಯಾವದರಲ್ಲೂ ಆಶೆಯಿಲ್ಲದಿರೋಣವು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವು. ಶ್ರೀಯಃಪತಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದತ್ವವಿರುವದರಿಂದ, ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳ ಆಶ್ರಯಣವು ನಿರರ್ಥಕವಾಗುವದರಿಂದ ಶರಣ್ಯಾನ್ತರ ವೈಮುಖ್ಯವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಗಳು ಆಕಿಂಚನ್ಯವೂ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವೂ ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷಗಳು ಆಕಿಂಚನ್ಯವೂ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವ ವೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳು.

೧. ಇದು ರಾಮಾ. ಸುಂ. ೩೮-೩೩ ಶ್ಲೋಕವು. ಸೀತೆಯು ಆಂಜನೇಯನಿಗೆ ಕಾಕಾಸುರನ ದುರ್ವೃತ್ತವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವು ; **ಸಃ** - ಆ ಕಾಕಾಸುರನು, **ಪಿತ್ರಾಚ** - ತಂದೆಯಾದ ಇಂದ್ರನಿಂದಲೂ, ಇಲ್ಲಿ ಚಕಾರವಿರುವದರಿಂದ ಇತರರು ಈ ಕಾಕನಂ ರಕ್ಷಿಸದೇ ಇರುವದು ಹಾಗಿರಲಿ, ತಂದೆಯೂ ಕೂಡ ರಕ್ಷಿಸದೇ ಹೋದನೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ, ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ, **ಪರಿತ್ಯಕ್ತಃ** - ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, **ತ್ರೀನ್ ಲೋಕಾನ್ ಸಂಪರಿಕ್ರಮ್ಯ** - ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನೂ ಅಲೆದವನಾಗಿ ಎಂದರೆ ಆ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಶ್ರೀರಾಮನ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಯಾರೂ ಅಶಕ್ತರಾದುದರಿಂದ ಅಲೆದವನಾಗಿ, **ತಮೇವ**- ಆ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನೇ, **ಶರಣಂಗತಃ** - ಶರಣುಹೊಂದಿದನು. ಇಲ್ಲಿ **ಸ ಪಿತ್ರಾಚ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಃ** - ಎಂಬುವದರಿಂದ ಶರಣ್ಯಾನ್ತರವಿಲ್ಲವೆಂಬುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವು.

ಗತಃ ", (೨) "ಅಹಮಸ್ಮ್ಯಪರಾಧಾನಾಮಾಲಯೋऽಕಿಂಚನೋऽಗತಿಃ" (೩) "ಅಕಿಂಚನೋऽನನ್ಯಗತಿಶ್ಶರಣ್ಯ" (೪) "ಅನಾಗತಾನನ್ತಕಾಲ ಸಮೀಕ್ಷಯಾಪ್ಯದೃಷ್ಟಸನ್ತಾರೋಪಾಯಃ" (೫) "ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯೇ ಚ

ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ತಮೇವ ಶರಣಂ ಗತಃ – ಎಂಬುವದರಿಂದ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವು ಸೂಚಿತವಾಯಿತು.

(೨) ಇದು ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯ ಸಂಹಿತಾವಾಕ್ಯವು (೩೭-೩೦) ಅಹಂ - ನಾನು, ಅಪರಾಧಾನಾಂ - ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ, ಆಲಯಃ - ತೌರ್ಮನೆಯು, ಅಕಿಂಚನಃ - ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದವನು, ಅಗತಿಃ - ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದವನು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

(೩) ಆಳವಂದಾರ್ ಸ್ತೋತ್ರವು. ೨೨. ಹೇ ಶರಣ್ಯ - "ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಓ ಸರ್ವರಕ್ಷಕನೇ, ಅಕಿಂಚನಃ - ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವದಲ್ಲದೆ ಸಾಧನಾಂತರವಿಲ್ಲದವನು, ಅನನ್ಯಗತಿಃ - ನಾನು ಶರಣ್ಯಾನ್ತರ ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರ ಶೂನ್ಯನು.

ನ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೋऽಸ್ಮಿ ನ ಚಾತ್ಮವೇದೀ ನ ಭಕ್ತಿಮಾಂಸ್ತ್ವಚ್ಚರಣಾರವಿಂದೇ।
ಅಕಿಂಚನೋऽನನ್ಯಗತಿಶ್ಶರಣ್ಯ ತ್ವತ್ಪಾದಮೂಲಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ॥

ಎಂಬುವದು ಪೂರಾ ಶ್ಲೋಕವು. ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನ ಅಶಕ್ತತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇದು ಸಂಪ್ರದಾಯೋಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣವು.

(೪) ಇದು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ ಮಿತಗದ್ಯವಾದ ಶ್ರೀರಂಗಗದ್ಯದ ವಾಕ್ಯವು. ಅನಾಗತ - ಇನ್ನೂ ಬಾರದೇ ಇರುವ, ಎಂದರೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಾದ, ಅನನ್ತಕಾಲ – ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲವೆಲ್ಲಾ, ಸಮೀಕ್ಷಯಾಪಿ - ಚನ್ನಾಗಿ ವಿವೇಕಿಸಿ ನೋಡಿದರೂ ಕೂಡ ಅದೃಷ್ಟಸನ್ತಾರೋಪಾಯಃ - ಬೇರೆ ಇನ್ನಾವದೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದೇ ಇರುವ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುವ ಉಪಾಯವುಳ್ಳವನು. ಇದರಿಂದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವು ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. "ನಿಖಿಲಜಂತುಜಾತಶರಣ್ಯ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ತವಚರಣಾರವಿಂದಯುಗಳಂ ಶರಣಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ" ಎಂದು ಮುಂದೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ "ನಚಾನ್ಯೇಗತಿ ಮನ್ಯಥಾ" ಎಂದಿರುವದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು

ತತ್ಪಾದಾಂಬುಜ ದ್ವಯಪ್ರಪತ್ತೇಃ ರನ್ಯನ್ನಮೇ ಕಲ್ಪಕೋಟಿ ಸಹಸ್ರೇ ಣಾಪಿ ಸಾಧನ ಮಸ್ತೀತಿ ಮನ್ವಾನಃ" (೬) "ಪುಕಲೊನ್ರಿಲ್ಲಾವಡಿ ಯೇನ್" ಎನ್ರು ಇವೈ ಮೊದಲಾನ ಪ್ರಮಾಣ ಸಂಪ್ರದಾಯಙ್ಗಳಾಲೇ ಸಿದ್ಧಮ್.

ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ, ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿರುವದರಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವು.

(೫) ಇದು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾಲರವರ ವೈಕುಂಠಗದ್ಯದಲ್ಲಿನ ವಾಕ್ಯವು. **ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಯೇಚ** - ಅದನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕಾದರೋ, ಹಿಂದೆ "**ಪಾದಾಂಬುಜ ದ್ವಯಪರಿಚರ್ಯೈಕ ಮನೋರಥಃ**-ಎಂದು ಇರುವದರಿಂದ,**ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಯೇ**- ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಪರಿಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕಾದರೋ, **ತತ್ಪಾದಾಂಬುಜದ್ವಯಪ್ರಪತ್ತೇಃ** - ಆ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯಪಾದ ಕಮಲದ್ವಂದ ದಲ್ಲಿಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಗಿಂತಲೂ, **ಅನ್ಯತ್**-ಬೇರೆಯಾದ, **ಸಾಧನಂ** - ಸಾಧನವು, ಉಪಾಯವು, **ಮೇ** - ನನಗೆ, **ಕಲ್ಪಕೋಟಿಸಹಸ್ರೇಣಾಪಿ** - ಸಹಸ್ರ ಕೋಟಿ ಕಲ್ಪಗಳು ಕಳೆದರೂ ಕೂಡ, **ನಾಸ್ತಿ** - ಇಲ್ಲವು, **ಇತಿ** - ಎಂಬದಾಗಿ, **ಮನ್ವಾನಃ**-ತಿಳಿದವನಾಗಿ, "**ಶರಣಮನುವ್ರಜೇತ್**" ಶರಣವನ್ನು ಹೊಂದ ತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಮುಂದೆ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವು ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(೬) ತಿರುವಾಯ್‌ಮೊಳಿ ೬-೧೦-೧೦. ಈ ಅಮೋಘ ಪಾಶುರವು ಹಿಂದೆ ಯೂ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ೧೧೧. ೩೪೭ನೇ ಪುಟಗಳನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ, **ಪುಕಲೊನ್ರು** - ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವು, **ಇಲ್ಲಾ** - ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವ, **ಅಡಿಯೇನ್** - ದಾಸನಾದ ನಾನು. ಇದರಿಂದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವೂ, ಅಡಿಯೇನ್ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಗಳಾದ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರ ಸ್ವರೂಪವು ಹೇಳಲ್ಪ ಟ್ಟಿತು.

ಎನ್ರು - ಎಂಬ, **ಇವೈ ಮೊದಲಾನ** - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ, **ಪ್ರಮಾಣ ಸಂಪ್ರದಾಯಙ್ಗಳಾಲೇ** - ಪ್ರಮಾಣವೇನು, ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವೇನು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಅಥವಾ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿರುವ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳ ಮೂಲಕ ವಾಗಿ ಎಂದೂ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದು; ನಮ್ಮ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳು ಯಾವುವೂ ಪ್ರಮಾಣ ಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು; ಇವುಗಳಿಂದ, **ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷವು** - ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರವಿಶೇಷವಾದ ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಅನನಗತಿತ್ವಗಳು, **ಸಿದ್ಧಂ**-ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವು.

ಪ್ರಪತ್ತೌ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವಂ

ಇವ್ವಳವಧಿಕಾರವ್ ಪೆಱ್ಱಾಲ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಜಾತ್ಯಾದಿ ನಿಯಮ ಮಿಲ್ಲಾಮೈಯಾಲೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವಂ ಸಿದ್ಧಮ್.

ಅನ್ದಣರನ್ತಿಯರೆಲ್ಲೈಯಿಲ್ ನಿನ್ಱ ವನೈತ್ತುಲಕುಮ್ ।
ನೊನ್ದವರೇ ಮುದಲಾಕ ನುಡಙ್ಗಿಯ ನನ್ನಿಯರಾಯ್ ।

ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವು.

ಇವ್ವಳವಧಿಕಾರಂ ಪೆಱ್ಱಾಲ್ - ಈ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರವಾದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವನ್ನೂ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದುದಾದರೆ, **ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಜಾತ್ಯಾದಿ ನಿಯಮಮಿಲ್ಲಾಮೈಯಾಲೇ** - ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಜಾತಿ ಮೊದಲಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ನಿಯಮಗಳೊಂದೂ, ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕಿರುವಹಾಗೆ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ, **ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವಂ** - ಪಂಚಮ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟೆಂಬುವದು, **ಸಿದ್ಧಂ** - ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶಬ್ದವು ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವ ವಿರುವ ಸರ್ವರಿಗೂ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಈ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರ ಮಾತ್ರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಉಪಾಯತ್ವವು ಸಂಭವಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು ಇದರಿಂದ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟರೆಂದೂ, ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಇವು ಯಾವುವೂ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ನಿಕೃಷ್ಟರೆಂದೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಾಗ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ನ್ಯಾಯವೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವರಾಗಿ, ಅಧಿಕಾರಾರ್ಥವನ್ನು ಸಙ್ಗ್ರಹಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಪಾಶುರದಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥ:—ಅನ್ದಣರ್ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, **ಅನ್ತಿಯರ್** - ಪಂಚಮರು, **ಎಲ್ಲೈಯಿಲ್** - ಈ ಇಬ್ಬರ ಅವಧಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಎಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಪಂಚಮರವರಿವಿಗೂ, **ನಿನ್ಱ** - ಇರುವ, **ಅನೈತ್ತುಲಕುಮ್** - ಸಮಸ್ತ ಲೋಕವೂ ಎಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ಜನರೂ, **ನೊನ್ದವರೇ ಮುದಲಾಕ** - ಸಂಸಾರತಾಪದಿಂದ ದುಃಖಪಟ್ಟು ಆರ್ತರಾಗಿರುವವರೇ ಮೊದಲಾದ, **ನುಡಙ್ಗಿ** - ಕೃಶರಾಗಿ ಎಂದರೆ ಆಕಿಂಚನರಾಗಿ, **ಅನನ್ನಿಯರಾಯ್** - ಅನನ್ಯಗತಿಕರಾಗಿ

ವನ್ಡೈಯುಮ್ ವಗೈ ವನ್ ತಕನೇನ್ದಿ ವರುನ್ದಿಯ ನಮ್ ।
ಅನ್ತಮಿಲಾದಿಯೈ ಯನ್ಬರ ರಿನ್ದರಿವಿತ್ತನರೇ ॥ ೧೭ ॥

ಎಂದರೆ ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನರಾಗಿಯೂ ಅನನ್ಯಶರಣರಾಗಿಯೂ, **ವನ್ದು**-ಬಂದು, **ವನ್**-ದೃಢವಾದ, ಬಲವಾದ, **ತಕವು** - ಕೃಪೆಯನ್ನು, **ಏನ್ದಿ** - ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಸುಕೃತಾದಿ ವ್ಯಾಜಮೂಲಕ ಧರಿಸಿ, **ವರುನ್ದಿಯ** - ಚೇತನರನ್ನುದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಯಾಸಪಡುತ್ತಿರುವ, **ನಮ್** - ನಮ್ಮ, **ಅನ್ತಮಿಲ್** - ದೇಶಕಾಲವಸ್ತು ಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತನಾದ, **ಆದಿಯೈ** - ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು, **ಅನ್ಬರ್** - ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ ಎಂದರೆ ಭಗವದ್ಭಾಗವತರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು, **ಅಡೈಯುಮ್ ವಗೈ**-ಶರಣುವನ್ನು ಹೊಂದುವ ರೀತಿಯನ್ನು, **ಅರಿನ್ದು** - ತಾವು ಮೊದಲು ತಿಳಿದವರಾಗಿ, **ಅರಿವಿತ್ತನರೇ** - ಉಪದೇಶಿಸಿದರಲ್ಲವೇ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ:—ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಅಧಿಕಾರದ ಹಾಗೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿಗಳ ನಿರ್ಬಂಧವೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಈ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಮಣರ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಪಂಚಮರವರಿವಿಗೂ ಇರುವ ಸಮಸ್ತಜನರಿಗೂ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟೆಂದು ಮೊದಲನೇ ಪಾದದಿಂದ ಹೇಳಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರ ವೇನಾದರೂ ಉಂಟೇ ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಉಂಟೆಂಬದಾಗಿ ಎರಡನೇ ಪಾದದಿಂದ ಆಕಿಂಚನ್ಯವೂ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವೂ ಸುಡಜ್ಞ್ಗಯ ನನ್ನಿಯುರಾಯ್' ಎಂಬುವದರ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಾಗ ಈ ಆಕಿಂಚನ್ಯವೂ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವೂ ಉಂಟಾಯಿತೋ, ಆಗ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ, ತನ್ನನ್ನು ಬಂದು ಸೇರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಾನೇ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡುವನು. ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿರೂಪವಾದ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅನಂತನಾಗಿ ಎಂದರೆ ದೇಶಕಾಲವಸ್ತುಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತನಾಗಿ ಆದಿಕಾರಣನಾಗಿರುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಕಾರಣಭೂತನಾಗಿ ಕಾಪಾಡುವನು. ಅದು ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ, ಆ ಕೃಪಾಮಹೋದಧಿಯು ಪ್ರಪನ್ನ ಪರಿತ್ರಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವಸರ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿರುವನು. ನಾವುಗಳಾದರೋ ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧಮೂಲಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಶಪಟ್ಟು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದೆಶೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು (೧)"**ದೀನಾಂದಶಾಮಾಸ್ಥಿತಃ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ "**ನೊನ್ದವರ್**" ಆಗಿರುತ್ತೇವೆ.

(೧) ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯ.

(೨) "ಗರ್ಭ ಜನ್ಮ ಜರಾಜ್ಞಾನ ಮೃತ್ಯುನಾರಕಜಂ ತಥಾ ।
ದುಃಖಂ ಸಹಸ್ರಶೋಭೇದೈರ್ಭಿದ್ಯತೇ ಮುನಿಸತ್ತಮ" ಎಂದೂ,

(೩) ಯಾವಜ್ಜೀವತಿ ತಾವಚ್ಚ ದುಃಖೈರ್ನಾನಾ ವಿಧೈಃಪ್ಲುತಃ
ತಂತುಕಾರಣಪಕ್ಷೌಘೈರಾಸ್ತೇ ಕಾರ್ಪಾಸ ಬೀಜವತ್ ॥ ಎಂದೂ

"ರೋಗಾಶ್ಚ ಶತ್ರವ ಇವ ಪ್ರಹರಂತಿದೇಹಂ" ಎಂದೂ, ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಈ ಚೇತನನು ಈ ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ವಿಧ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿ ನೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ದುಃಖಾಕುಲನಾಗಿರುವಾಗ,

"ಏವಂ ಸಂಸೃತಿ ಚಕ್ರಸ್ಥೇ ಭ್ರಾಮ್ಯಮಾಣೇ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ ।
ಜೀವೇದುಃಖಾಕುಲೇ ವಿಷ್ಣೋಃ ಕೃಪಾಕಾಪ್ಯುಪಜಾಯತೇ "

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಕೃಪೆಯು ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸದೇನೇ ಆತನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯು ನಮಗೆ ಅನೇಕ ಒಳ್ಳೇದನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮತಃ ನಮಗೆ ಆ ಕೃಪೆಯು ಕರಣಕಳೇಬರಗಳನ್ನಿತ್ತಿತು ; ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು ; ಮಾನುಷಜನ್ಮವನ್ನಿತ್ತಿ ಸುಜ್ಞಾನ ವಿವೇಕಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿತು ;ಸಾಧುಜನಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವು ತೊಲಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿತು ; ಅಂತಹ ಸಾಧು ಜನಗಳಾಶ್ರಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ಹೇತುಕ ವಾಗಿಯೇ ಆ ಕೃಪೆಯು ಮಾಡಿರುವಾಗ, ಆತನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆ ಕೃಪಾಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೇ ? ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ಕೃಪೆಯು ವನ್ತಕವು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ದೃಢಸಂಕಲ್ಪನ ಕೃಪೆಯೂ ದೃಢವಾದುದೇ. ಪ್ರಪನ್ನನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ದೋಷವಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೇನಾದರೂ ಸ್ಖಾಲಿತ್ಯ ಉಂಟೋ ಎಂದರೆ ಅಂಥಾ ಭಯವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ವಂತಕವು ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(೧) " ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ
ದೋಷೋ ಯದ್ಯಪಿ ತಸ್ಯಸ್ಯಾತ್ ಸತಾಮೇತದಗರ್ಹಿತಂ "

''ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿ ಬಂದವನನ್ನಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಸರ್ವರಕ್ಷಕನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದವನನ್ನಾಗಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಕೈಬಿಡೆನು, ಆತನಲ್ಲಿ ದೋಷತಾನೇ ಏಕಿರಕೂಡದು, ಅಂತಹ ದೋಷಿಯನ್ನು ಕೂಡ ರಕ್ಷಿಸುವದು ಮಹನೀಯರಿಗೇನೂ ನಿಂದ್ಯವಲ್ಲವಷ್ಟೆ

(೨) ವಿ. ಪು. ೬.೫.೯. (೩) ವಿ.ಪು. ೬.೫.೫೩. (೧) ರಾ. ಯುದ್ಧ. ೧೭.

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಂತಹ ತನ್ನ ಕೃಪಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲೂ,

"ದೀನೋದೃಪ್ಯತು ವಾ ಪರಾಧ್ಯತು ಪರಂ ವ್ಯಾವರ್ತ್ತತಾಂ ವಾತತಃ
ತ್ರಾತ್ರೆನ್ಯಶ್ಶರಣಾಗತಶ್ಯಕನತಸ್ಸದ್ಭಿಸ್ತಥಾ ಸ್ಥಾಪ್ಯತೇ

ಶರಣಾಗತನಾದ ಚೇತನನು ವಿಭೀಷಣನ ಹಾಗೆ ದೀನನಾಗಿಯೇ ಇರಲಿ, ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರರಾಜನ ಹಾಗೆ ಅಹಂಕಾರಯುಕ್ತನಾಗಿಯೇ ಇರಲಿ, ಕಾಕಾಸುರನ ಹಾಗೆ ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾಗಿಯೇ ಇರಲಿ, ಅಥವಾ ಸುಗ್ರೀವನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಾಗಿಯೇ ಇರಲಿ, ಯಾವಾಗ ಶರಣಾಗತನಾದನೋ, ಆಗ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟೇ ಪಡುವನು ಎಂಬ **ವನ್ ಶಕವು**, ದೃಢತರವಾದ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಉಳ್ಳವನು. ಹಾಗೆ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವ ಉಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲೇ ಶರಣಾಗತ ಚೇತನರ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ **ವರುನ್ದಿಯ ನಮ್ ಅನ್ದಮಿಲ್ ಆದಿ** ಎಂದು ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟದ್ದು ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷಕಾಲದಲ್ಲೂ ಪ್ರಹ್ಲಾದರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲೂ ವ್ಯಕ್ತವು. ದ್ರೌಪದಿಯ ಮಾನಸಂರಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ಪಟ್ಟ ಪ್ರಯಾಸವನ್ನು ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ:—

ಗೋವಿಂದೇತಿ ಯದಾಕ್ರಂದತ್ ಕೃಷ್ಣಾ ಮಾಂ ದೂರವಾಸಿನಂ ।
ಋಣಂ ಪ್ರವೃದ್ಧಮಿವ ಮಾಂ ಹೃದಯಾನ್ನಾಪಸರ್ಪತಿ ॥

ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಟ್ಟ ಪ್ರಯಾಸವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ವರುನ್ದಿಯ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವಯುಕ್ತನಾಗಿ, ನಮಗೆ ಶೇಷಿಯಾಗಿ, ಆತ್ಮನಾಗಿ, ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ, ಸಾಧುಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತ್ತಕನಾಗಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಾಪ್ಯನಾಗಿ, ಸರ್ವವಿಧ ಬಂಧುವಾಗಿ, ರಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಯಾಸವನ್ನು ವಹಿಸುವನಾಗಿ, ಇರುವದರಿಂದಲೇ, ನಮ್ ಅನ್ದಮಿಲಾದಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ **ನಮ್** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು, **ತಸ್ಯ ಚ ವಶೀಕರಣಂ ತಚ್ಛರಣಾಗತಿರೇವ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯ ಅಮೋಘ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನರಿತವರು, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರೇ ವಿನಾ ಇತರರಲ್ಲವು ಆ ಆಚಾರ್ಯರೆಂತವರೆಂದರೆ:- **ಅನ್ಬರ್**-ಭಗವಂತನಲ್ಲೂ ತದೀಯರಲ್ಲೂ ನಿರತಿಶಯಭಕ್ತಿವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವರು. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಆತನ ದೃಢತರ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪರಮೋಪಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಅಂತಹ ಕೃಪಾಸಾಗರನಲ್ಲೂ ಆತನ ಪರಮಭಕ್ತರಲ್ಲೂ, ಭಕ್ತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳಿರುವದೇನೂ ಹೆಚ್ಚಲ್ಲವು. ಈ ಶರಣಾಗತಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ತಾವು ಗ್ರಹಿಸಿದುದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಹಾಗೆ ಅವರೂ

ಭಕ್ತ್ಯಾದೌ ಶಕ್ತ್ಯಭಾವಃ ಪ್ರಮಿತಿ ರಹಿತತಾ ಶಾಸ್ತ್ರತಃ ಪರ್ಯುದಾಸಃ
ಕಾಲಕ್ಷೇಪಾಕ್ಷಮತ್ವಂ ತ್ವಿತಿ ನಿಯತಿ ವಶಾದಾಪ ತದ್ಭಿಶ್ಚತುರ್ಭಿಃ ।

ಪರಮೋದಾರಭಾವವುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ, ತಾವು ಕೃತಾರ್ಥರಾದಂತೆ ಸರ್ವರೂ ಉಜ್ಜೀವಿಸಲಿ, ತಮ್ಮ ಈಗಿರುವ ದೀನದೆಸೆಯನ್ನು ನೀಗಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು, ಇತರರಿಗೂ ಕೂಡ ಅದರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಹರ್ಷಿಯರ ಉಪದೇಶಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣಗಮನ ಕೊಟ್ಟು, ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ, ಸರ್ವರೂ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಅವತಾರಿಕೆ. ಹಿಂದಿನ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವಗಳು ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರಗಳೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಹಿಂದಿನ ಉಪಪಾದನದಲ್ಲಿ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯೂ, ಸಾಂಗಯೋಗದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಜ್ಞಾನವೂ, ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿರುವಿಕೆಯೂ, ವಿಳಂಬಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸೂ, ಇದ್ದರೆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಾವಲಂಬಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈಗ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿಯೂ, ಎರಡೆರಡಾಗಿಯೂ, ಮೂರುಮೂರಾಗಿಯೂ, ನಾಲ್ಕಾಗಿಯೂ ಸೇರಿಸಿ ಉಂಟಾಗುವ ಹದಿನೈದು ವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಪದನವೇ ಉಪಾಯವೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥ:—**ಭಕ್ತ್ಯಾದೌ**-ಭಕ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. (೧) ಇಲ್ಲಿ **ಭಕ್ತ್ಯಾದೌ** ಎಂಬುವದನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ನಾಲ್ಕು ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು, ಭಕ್ತ್ಯಾದೌಪ್ರಮಿತಿರಹಿತತಾ, ಭಕ್ತ್ಯಾದೌಶಾಸ್ತ್ರತಃಪರ್ಯುದಾಸಃ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. **ಶಕ್ತ್ಯಭಾವಃ**-ಸರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರೋಣವು, (೨) **ಪ್ರಮಿತಿರಹಿತತಾ**-ಪ್ರಮಿತಿ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನವು, ಆ ಯೋಗಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನದ ಶೂನ್ಯತೆಯು, (೩) **ಶಾಸ್ತ್ರತಃ** - ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ, **ಪರ್ಯುದಾಸಃ** - ನಿಷೇಧವು, ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಲ್ಲದಿರುವವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಕೂಡದೆಂಬ ನಿಷೇಧವು. (೪) **ಕಾಲಕ್ಷೇಪಾಕ್ಷಮತ್ವಂತು** - ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದಿರೋಣವೂ ಕೂಡ, **ಇತಿ**-ಎಂಬದಾಗಿ, **ನಿಯತಿವಶಾತ್** - ಭಾಗ್ಯವಶದಿಂದ, **ಆಪತದ್ಭಿಃ** -ಉಂಟಾದ, **ಚತುರ್ಭಿಃ** - ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕರಿಂದಲೂ, **ಏಕದ್ವಿತ್ರ್ಯಾದಿಯೋಗವ್ಯತಿಭಿದುರ ನಿಜಾಧಿಕ್ರಿಯಾಃ,**

ಏಕದ್ವಿತ್ರ್ಯಾದಿ ಯೋಗ ವ್ಯತಿ ಭಿದುರ ನಿಜಾಧಿಕ್ರಿಯಾಃ ಸಂಶ್ರಯನ್ತೇ ।
ಸನ್ತಃ ಶ್ರೀಶಂ ಸ್ವತನ್ತ್ರಪ್ರಪದನ ವಿಧಿನಾ ಮುಕ್ತಯೇ ನಿರ್ವಿಶಙ್ಕಾಃ ॥೬೫॥

ಇತಿ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕ ಸಿಂಹಸ್ಯ ಸರ್ವತನ್ತ್ರಸ್ವತಂತ್ರಸ್ಯ
ಶ್ರೀಮದ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಸ್ಯ ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಕೃತಿಷು
ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರೇ
ಪ್ರಪತ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರೋ ದಶಮಃ

ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತ ಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಏಕ - ಒಂದೊಂದಾಗಿಯೂ, **ದ್ವಿ** - ಎರಡೆರಡಾಗಿಯೂ, **ತ್ರಿ** - ಮೂರು ಮೂರಾಗಿಯೂ, **ಆದಿ** - ಮೊದಲಾದ ಎಂಬುವದರಿಂದ ನಾಲ್ಕಾಗಿಯೂ ಎರಿಬರ್ಥವು, ಇವುಗಳ, **ಯೋಗ** - ಸಮ್ಮೇಳನದಿಂದ, **ವ್ಯತಿಭಿದುರ** - ಪರಸ್ಪರಭಿನ್ನರಾದ, **ನಿಜಾಧಿಕ್ರಿಯಾಃ** - ಸ್ವಕೀಯಾಧಿಕಾರಗಳುಳ್ಳ, **ಸಂತಃ** - ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠರು, ಪ್ರಪನ್ನರು, **ಮುಕ್ತಯೇ** - ಮುಕ್ತಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ, **ಶ್ರೀಶಂ** - ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯನ್ನು, **ಸ್ವತನ್ತ್ರಪ್ರಪದನ ವಿಧಿನಾ** - ಸ್ವತನ್ತ್ರಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನಮೂಲಕ, **ನಿರ್ವಿಶಂಕಾಃ** - ಶಂಕಾರಹಿತರಾಗಿ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ಣನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, **ಸಂಶ್ರಯನ್ತೇ** - ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಆಕಿಂಚನ್ಯವೂ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವೂ ಸಹ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದೆಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಲ್ಲದವರು ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹರೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗಬೇಕಾದರೆ ನಾಲ್ಕು ಧರ್ಮಗಳಿರಬೇಕು :—

(೧) ಭಕ್ತಿಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನದ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯೂ,

(೨) ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವೂ,

(೩) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿರುವಿಕೆಯೂ,

(೪) ವಿಳಂಬಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತ್ಯನುಮೋದನವೂ,

ಹೀಗೆ ಇವು ನಾಲ್ಕೂ ಇರಬೇಕು. ಒಂದೊಂದೇ ಇದ್ದರೆ ಸಾಲದು.

ಹಾಗೆಯೇ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಧರ್ಮವಾಗಲಿ, ಎರಡು ಧರ್ಮವಾಗಲಿ, ಮೂರಾಗಲಿ, ನಾಲ್ಕಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಧರ್ಮಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ :---

(೧) ಭಕ್ತಿಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತತೆ,

(೨) ಭಕ್ತಿಯೋಗಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯತೆ,

(೩) ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಲ್ಲದಿರೋಣವು,

(೪) ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದಿರೋಣವು.

ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಧರ್ಮಗಳೂ ಇರಬೇಕೇ, ಹೇಗೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಧರ್ಮವಿದ್ದರೂ, ಎರಡೆರಡು ಇದ್ದರೂ, ಮೂರು ಮೂರು ಇದ್ದರೂ, ನಾಲ್ಕು ಒಟ್ಟಿಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು **ಏಕದ್ವಿತ್ರ್ಯಾದಿಯೋಗವ್ಯತಿಭಿದುರ ನಿಜಾಧಿಕ್ರಿಯಾಃ** ಎಂಬುವದರಿಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಈ ನಾಲ್ಕು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ೧, ೨, ೩, ೪ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ,

ಈ ಒಂದೊಂದರ ಯೋಗವಿರತಕ್ಕವರು ೧, ೨, ೩, ೪ ಮಾತ್ರವೇ ಉಳ್ಳವರು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಎರಡೆರಡರ ಯೋಗವಿರತಕ್ಕವರು ೧+೨, ೧+೩, ೧+೪, ೨+೩, ೨+೪, ೩+೪, ಹೀಗೆ ಆರು ವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಮೂರುಮೂರಿರತಕ್ಕವರು ೧+೨+೩, ೧+೨+೪, ೧+೩+೪ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕಧಿಕಾರಿಗಳು. ನಾಲ್ಕಿರತಕ್ಕವರು. ೧+೨+೩+೪ ಒಂದು ವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಯು, ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ೧೫ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ **ಸ್ವತನ್ತ್ರಪ್ರಪದನ ವಿಧಿನಾ,** ಎಂಬುವದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ಯನುಷ್ಠಾನವೇ ಉಪಾಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಯಾರಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ವಿಧಾಯಕವೆಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಲ್ಲಿ ಮಾಡಕ್ಕದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ **ಶ್ರೀಶಂ** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ; ಪರತತ್ವವೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ದ್ವಯಮಂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಶ್ರೀಪ್ರಪದನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಡನೆ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ, ಇಂತಹ ೧೫ ಮಂದಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಕೂಡ ಮುಕ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರಪದನ ಮೂಲಕ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಗೆ, ಆವಶ್ಯಕವಾದ ನಾಲ್ಕು ಧರ್ಮಗಳ ಸಮುದಾಯವೂ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇದ್ದರೂ ಮತ್ತೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ

ದಿದ್ದರೂ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧನವೇನು ಎಂದಾಕ್ಷೇಪಿಸಿದರೆ, ಭಕ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಗೆ ಯಾವಾಗ ನಾಲ್ಕೂ ಇದ್ದರೆ ಅಧಿಕಾರವೆಂದೂ ಈ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅನಧಿಕಾರಿಯಾಗುವದರಿಂದಲೂ ಅಂಥಾವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ಉಪಾಯವಾಗುವದರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಇದ್ದರೂ, ಅಥವಾ ಎರಡೂ, ಮೂರೂ, ನಾಲ್ಕೂ ಇದ್ದರೂ ಅರ್ಹತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳೂ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತ ವರ್ಣಾಶ್ರಮವನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಭಕ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಗಳಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ನಾಲ್ಕನೇ ಧರ್ಮವಾದ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಹೋದುದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಆಶ್ರಯಿಸುವಾಗ ಅವರು **ನಿರ್ಭರೋನಿರ್ಭಯೋಽಸ್ಮಿ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಈಷದಪಿ ಶಂಕಾ ಇಲ್ಲದೆ, **ರಕ್ಷಿಷ್ಯತೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಃ** ಎಂಬಂತೆ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಐದು ಅಂಗಗಳು, ಒಂದು ಅಂಗಿಯು. ಈ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವು ಒಂದು ಅಂಗವು, ಪರಿಕರವು, ಇದನ್ನು **ನಿರ್ವಿಶಂಕಾಃ** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸೂಚಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಮುಂದಿನ ಅಧಿಕಾರವಾದ **ಪರಿಕರವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರವನ್ನು** ಸೂಚಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧಿಕಾರಕ್ಕೆ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತಿ, ಅದರ ಸ್ವರೂಪದ ಅಜ್ಞಾನಾದಿಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಅದೃಷ್ಟವು ತುಂಬಾ ಹೀನವಾದುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಇಂತಹ ಅಶಕ್ತ್ಯಜ್ಞಾನಗಳೇ ಒಂದು ಭಾಗ್ಯೋದಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಲಘೂಪಾಯವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಶೀಘ್ರ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದರಿಂದ **ನಿಯತಿವಶಾತ್** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರ ಮಹತ್ತಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಇವರುಗಳೇನೂ ಭಾಗ್ಯಹೀನರಲ್ಲವೆಂದೂ ಇವರುಗಳೂ ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಭಾಗ್ಯೋದಯವುಳ್ಳವರೆಂದೂ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು **ಯೋಷಿತ್ಸಾಧುಃ, ಶೂದ್ರಸ್ಸಾಧುಃ** ಎಂದು ಹೇಗೆ ಉದ್ಘೋಷಿಸಿ ಹೇಳಿದರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಶಕ್ತಿಜ್ಞಾನಗಳ ಅಭಾವವೂ, ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಲ್ಲದಿರೋಣವೂ, ಏನೂ ಭಾಗ್ಯಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಿದುದಾದರೆ ಇವರೇ ಲಘೂಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ತುಂಬಾ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳೇ ಎಂದು "ನಿಯತಿವಶಾತ್" ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವವರು ಯಾರೆಂದರೆ:—**ಸಂತಃ** – ಸತ್ಪುರುಷರು, **ಸದಾಚಾರನಿಷ್ಠರು**,

ಯಾವುದು ಸರಿಯಾದ ಆಚರಣೆ ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದವರು. ಇಂಥಾವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು, ಇವರುಗಳು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕಸುಕೃತವನ್ನು ವ್ಯಾಜೀಕರಿಸಿ, ತನಗೆ ವೈಷಮ್ಯ ನೈರ್ಘೃಣ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸಲು, ಅವರು ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೀವನು ಎಂಬುವದು ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಇಂತು **ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರದ**

ಉಪಾಯವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರವೆಂಬ ೧೦ ನೇ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ

ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಂ ವಿಜಯರಾಘವಾಚಾರ್ಯನ

ಆಚಾರ್ಯಹೃದಯಾನ್ವೇಷಿಣೀ

ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥತಾತ್ಪರ್ಯಗಳು ಸಮಾಪ್ತವಾದುವು.

ಶ್ರಿಮತೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮಹಾದೇಶಿಕಾಯನಮಃ

ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆ

ಪುಟ	ಪಙ್ಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೭೯೪	೧೬	ವಿದ್ಕೆ	ವಿದ್ಯೆ
೭೯೫	೧೨	ಮೂವತ್ತೆರಡೂ	ಮೂವತ್ತೆರಡು
೮೦೪	೬	ಯಾವದನ್ನು	ಯಾವುದನ್ನು
೮೧೧	೨೫	ನುಕಿಮನ್ನಾತ್ರರ್ಥಂ	ನುಕ್ಕಿಮನ್ನಾತ್ರರ್ಥಂ
೮೧೪	೨೮	ಆದುವರಿಂದ	ಆದುದರಿಂದ
೮೧೬	೧೨	ಸಂಶಯುವಿಲ್ಲಿ	ಸಂಶಯುವಿಲ್ಲ
೮೧೭	೭	ಅವರ	ಅವರು
,,	೧೪	ಆಚಾರ್ಯನ	ಆಚಾರ್ಯನು
೮೧೮	೧೫	ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ	ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ
೮೧೯	೭	ಹೇಳರುವ	ಹೇಳಿರುವ
೮೨೫	೨೨	ಪ್ರಾಪ್ತವ್ಯಾಗುವ	ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ
೮೨೮	ಕೊನೆ ಪಙ್ಕ್ತಿ	ಮಾಡಿಸಿ	ಮಾಡಿಸಿ ಶ್ರೀಶನು
೮೩೩	೪	ಯಾಹ,	ಯಾಹ
,,	೨೯	ಅವಸಾನತ್ತೆಯ್ಯೆ	ಅವಸಾನತ್ತ್ಯೆಯ್ಯೆ
೮೪೨	೧೪	ವಿಧ	ವಿದ
೮೪೬	೩	ವಿನ್ಯೆ	ವಿನ್ಯೆ
೮೫೧	೨	ವಿಲ್ಲವು	ವಲ್ಲವು
೮೫೮	೧೧	ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ಯು	ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.
,,	೧೨	ವೈಲಕ್ಷಣ	ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯ
,,	೧೮	ತ್ಯತ್ವವೇ	ಸತ್ಯತ್ವವೇ
೮೬೧	೧೦	ಅವುಗಳು	ಅವುಗಳು
೮೬೪	೧೫	ಮಧೆ	ಮಧ್ಯೆ
೮೭೭	೨೧	ಅನಿಮು	ಅನ್ತಿಮು
೮೭೮	೨೫	ಆಂಗ	ಅಂಗ
೮೮೨	೨೬	ಹೊಂದುವನು	ಹೊಂದುವವನು
೮೯೦	೪	ವಿರನ್ದ	ಪಿರನ್ದ
೯೧೦	೧೨	ವೆಜ್ಯಚ	ವ್ರಜ್ಯಚ
,,	೨೬	ರೂಪವೂ	ರೂಪವೂ,
೯೧೬	೨೪	ಶಗಸ್ಯ	ಶುಗಸ್ಯ
೯೨೪	೮	ಅಭಿಪಾಯು	ಅಭಿಪ್ರಾಯು
೯೩೪	೪	ವರ್ಧಸ	ಗೋವರ್ಧನ

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಆಚಾರ್ಯಹೃದಯಾನ್ವೇಷಿಣೀ

ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳೊಡನೆ

ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾನ್ತ ಮಹಾದೇಶಿಕರವರ

೧.	ಅಭೀತಿಸ್ತವವೆಂಬ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥ ಸ್ತೋತ್ರವು	೦ ೧೨ ೦
೨.	ಶ್ರೀಸ್ತುತಿ ಎಂಬ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಯಕೀ ಸ್ತೋತ್ರವು	೦ ೧೨ ೦
೩.	ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರವು :— ಗುರುಪರಂಪರಾಸಾರವು	೦ ೧೨ ೦
೪.	ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರವು :— ಉಪೋದ್ಘಾತಾಧಿಕಾರವು ಮತ್ತು ಸಾರನಿಷ್ಕರ್ಷಾಧಿಕಾರವು	೦ ೯ ೦
೫.	ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರವು :— ಪ್ರಧಾನಪ್ರತಿತಂತ್ರಾಧಿಕಾರವು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪಞ್ಚಕಾಧಿಕಾರವು	೦ ೧೨ ೦
೬	ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರವು :— ತತ್ವತ್ರಯಾಧಿಕಾರವು	೦ ೭ ೦
೭	ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರವು :— ಪರದೇವತಾ ಪಾರಮಾರ್ಥ್ಯಾಧಿಕಾರವು ಮತ್ತು ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವಾಧಿಕಾರವು	೦ ೧೦ ೦
೮.	ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರವು :— ಅಧಿಕಾರಿವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರವು, ಉಪಾಯವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರವು ಮತ್ತು ಪ್ರಪತ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರವು	೦ ೯ ೦
೯.	ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರವು :— ಪರಿಕರವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರವು	ಪ್ರಿಂಟಾಗುತ್ತಲಿದೆ
೧೦.	ಶ್ರೀ ಯಾಮುನೇಯರವರ ಚತುಶ್ಶ್ಲೋಕೀ	೦ ೮ ೦

ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುವವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಅಚ್ಚಾಗುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪೋಸ್ಟು ಚಾರ್ಜು ಇಲ್ಲದೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡುವುವು.

ಸಿ. ಎಂ. ವಿಜಯರಾಘವಾಚಾರ್,
ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಇಲಾಖಾ ರಿಟೈರ್ಡ್ ಸರ್ಕಲ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್
ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.